

LETNO POROČILO 2021

Kočevje, marec 2022

Hydrovod d.o.o., družba za komunalno dejavnost, Ljubljanska c. 38, 1330 Kočevje, tel.: **01 8938 170**, fax: 01 8938 184,
hydrovod@hydrovod.si, www.hydrovod.si, TRR: SI56 0232 0001 9840 967, ID za DDV: SI50590049

Družba je vpisana pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, osnovni kapital: 1.350.000,00 EUR, matična številka: 5073251000

KAZALO VSEBINE

1	UVODNI DEL S POUĐARKI.....	3
1.1	OSNOVNI PODATKI O PODJETJU.....	3
1.2	KONTAKTNI PODATKI ZA PODJETJE.....	3
1.3	ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PODJETJA.....	3
1.4	OSNOVNA NALOGA PODJETJA.....	4
1.5	LASTNIŠKA STRUKTURA PODJETJA.....	4
1.6	KRATKA PREDSTAVITEV PODJETJA TER DEJAVNOST PODJETJA.....	5
1.7	ZGODOVINA OSKRBE S PITNO VODO NA KOČEVSKO-RIBNIŠKEM OBMOČJU.....	7
2	UVODNA PREDSTAVITEV POSLOVANJA DIREKTORJA DRUŽBE.....	10
2.1	OSKRBA S PITNO VODO V LETU 2021.....	21
2.1	KRATEK POVZETEK UVODNE PREDSTAVITVE.....	30
3	POVZETEK DOGAJANJ V LETU 2021.....	32
3.1	INVESTICIJSKA IN VEČJA VZDRŽEVALNA DELA NA INFRASTRUKTURI.....	39
3.2	OBNOVA IN VZDRŽEVANJE HIŠNIH PRIKLIUČKOV IN IZDAJA SOGLASIJ.....	54
3.3	KOHEZIJSKA PROJEKTA – SORIKO IN SUHOKRANJSKI VODOVOD.....	58
3.4	DRUGI POUĐARKI POSLOVANJA.....	59
4	KAKO NAPREJ.....	81
5	ZAKLJUČEK.....	82
6	POSLOVNO POROČILO.....	86
6.1	ANALIZA POSLOVANJA DRUŽBE V LETU 2021.....	86
6.1.1	Prihodki in njihova struktura.....	88
6.1.2	Odhodki in njihova struktura.....	89
6.2	IZVAJANJE JAVNE GOSPODARSKE SLUŽBE – OSKRBA S PITNO VODO.....	96
6.2.1	Prodaja pitne vode.....	96
6.2.2	Odjemna mesta.....	100
6.2.3	Okvare na vodovodnem omrežju.....	102
6.2.4	Cena vode.....	102
6.2.5	Delovanje novih vodarn in problematika odpadnih voda iz le-teh.....	106
6.3	ZAPOSLENI.....	108
6.4	NABAVNA FUNKCIJA IN JAVNA NAROČILA.....	109
6.5	SODELOVANJE Z JAVNOSTJO.....	110
6.6	RAZVOJ IN NAČRTI ZA PRIHODNOST.....	111
6.6.1	Oskrba s pitno vodo.....	111
6.6.2	Predvidene novosti v poslovanju in organizaciji družbe.....	112
7	RAČUNOVODSKI IZKAZI.....	115
7.1	IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA.....	115
7.2	BILANCA STANJA.....	116
7.3	RAZKRITJA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM.....	117
7.3.1	Izkaz poslovnega izida.....	117
7.3.2	Bilanca stanja.....	120
7.3.3	Druga razkritja.....	122
7.4	RAZPOREJANJE SKUPNIH IN SPLOŠNIH STROŠKOV.....	123
8	PREDLOG SKLEPA.....	125
9	SEZNAM TABEL, GRAFIKONOV, PRILOG.....	126

1 UVODNI DEL S POUĐARKI

1.1 OSNOVNI PODATKI O PODJETJU

Logotip:	
Ime podjetja:	<i>Hydrovod d.o.o., družba za komunalno dejavnost</i>
Naslov:	<i>Ljubljanska c. 38, 1330 Kočevje</i>
Telefon:	<i>(01) 8938 170</i>
Spletna stran:	https://www.hydrovod.si
Šifra dejavnosti:	<i>36.000 Zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode</i>
Matična številka:	<i>5073251</i>
ID za DDV:	<i>SI50590049</i>
Transakcijski račun:	<i>SI56 0232 0001 9840 967</i>

1.2 KONTAKTNI PODATKI ZA PODJETJE

Kontaktne podatke podjetja so naslednje:

Hydrovod d.o.o., družba za komunalno dejavnost,
Ljubljanska cesta 38, 1330 Kočevje

centrala:	 (01) 8938 170
reklamacije:	 (01) 8938 176
soglasja:	 (01) 8938 182
kvaliteta vode:	 (01) 8938 185
fax:	 (01) 8938 184
dežurna služba:	 (051) 319 800
elektronski naslov:	hydrovod@hydrovod.si

1.3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PODJETJA

Delovni proces v podjetju je organiziran v naslednjih sektorjih:

- v splošnem sektorju, ki ga vodi direktor družbe,
- v tehničnem sektorju, ki ga vodi vodja tehničnega sektorja ter
- v finančno-računovodskem sektorju, ki ga vodi vodja finančno-računovodskega sektorja.

Vsi trije sektorji so locirani na sedežu družbe, na naslovu Ljubljanska cesta 38, Kočevje.

1.4 OSNOVNA NALOGA PODJETJA

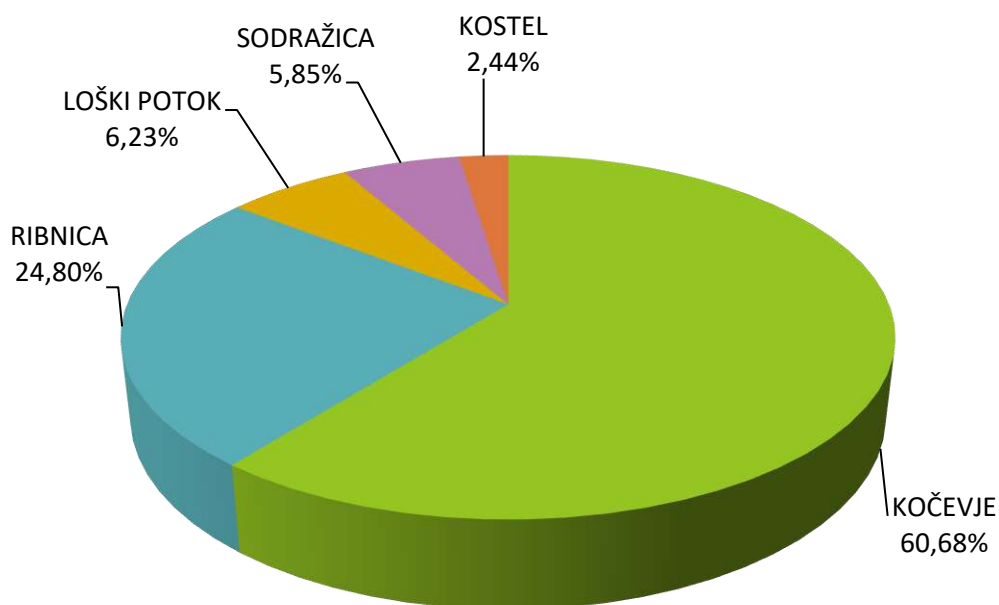
Osnovna naloga javnega podjetja Hydrovod d.o.o. ostaja nespremenjena vse od ustanovitve. Tako ima podjetje še vedno poslanstvo, da skrbi za izvajanje gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo na območju občin Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Kostel (dejavnost 36.000 – zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode). Ker vemo, da brez vode ni življenja, so vsakodnevne naloge, ki jih izvajajo zaposleni delavci Hydrovoda, izredno odgovorne, kar je razvidno tudi iz tega letnega poročila.



1.5 LASTNIŠKA STRUKTURA PODJETJA

Lastniški deleži posameznih družbenikov v osnovnem kapitalu javnega podjetja v primerjavi s prejšnjimi leti ostajajo nespremenjeni in znašajo:

- | | |
|----------------------------|---------|
| - delež Občine Kočevje | 60,68%, |
| - delež Občine Ribnica | 24,80%, |
| - delež Občine Loški Potok | 6,23%, |
| - delež Občine Sodražica | 5,85%, |
| - delež Občine Kostel | 2,44%. |



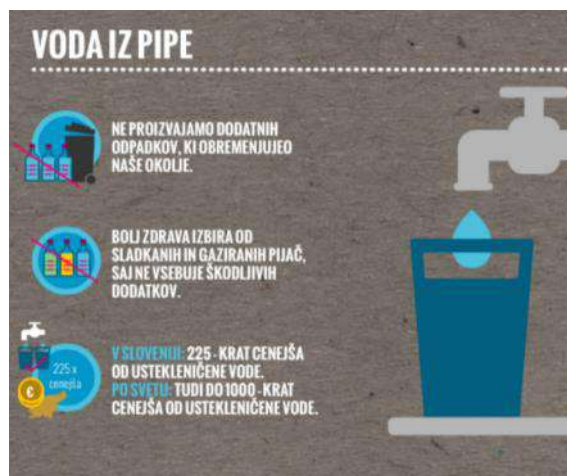
1.6 KRATKA PREDSTAVITEV PODJETJA TER DEJAVNOST PODJETJA

Podjetje Hydrovod d.o.o. je v 100 % lasti občin, na področju katerih opravlja gospodarsko javno službo. Osnovni kapital družbe znaša 1.350.000,00 EUR in se v letu 2021 ni spreminjal.

V skladu z *Družbeno pogodbo o statusnem preoblikovanju javnega komunalnega podjetja Hydrovod Kočevje-Ribnica p. o. v Hydrovod d.o.o., družbo za komunalno dejavnost*, podjetje za občine ustanoviteljice izvaja gospodarsko javno službo:

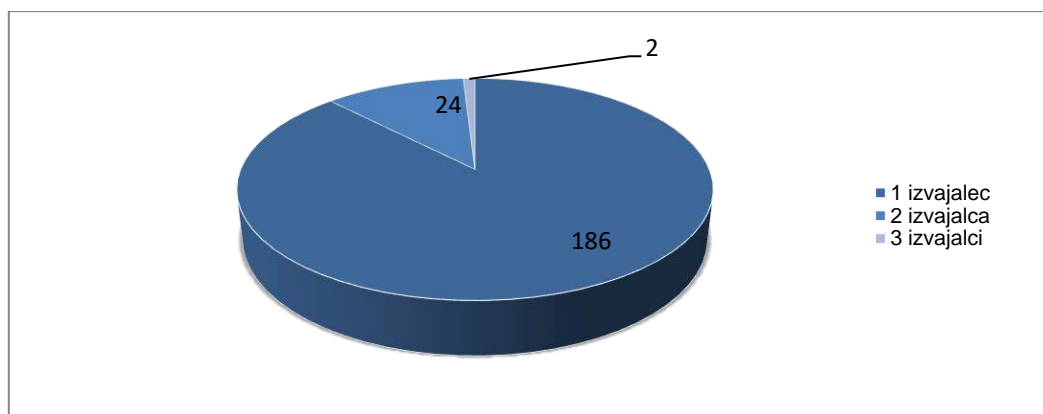
- 36.000 Zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode,

ki predstavlja osnovno dejavnost družbe. Torej je glavno poslanstvo podjetja redna in varna oskrba s pitno vodo vseh porabnikov, ki se oskrbujejo s pitno vodo iz vodovodnih sistemov, ki so v našem upravljanju. Gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo izvajamo tudi v delu občine Črnomelj – KS Stari trg ob Kolpi. Medsebojna razmerja z občino Črnomelj niso urejena in ta občina nas v svojih odlokih ne navaja kot upravljavca vodovoda. Do občine Črnomelj nimamo vzpostavljenih nobenih obveznosti iz naslova infrastrukture.



Prikaz občin glede na število izvajalcev javne službe oskrbe s pitno vodo

(Vir: IJSVO, 2021)

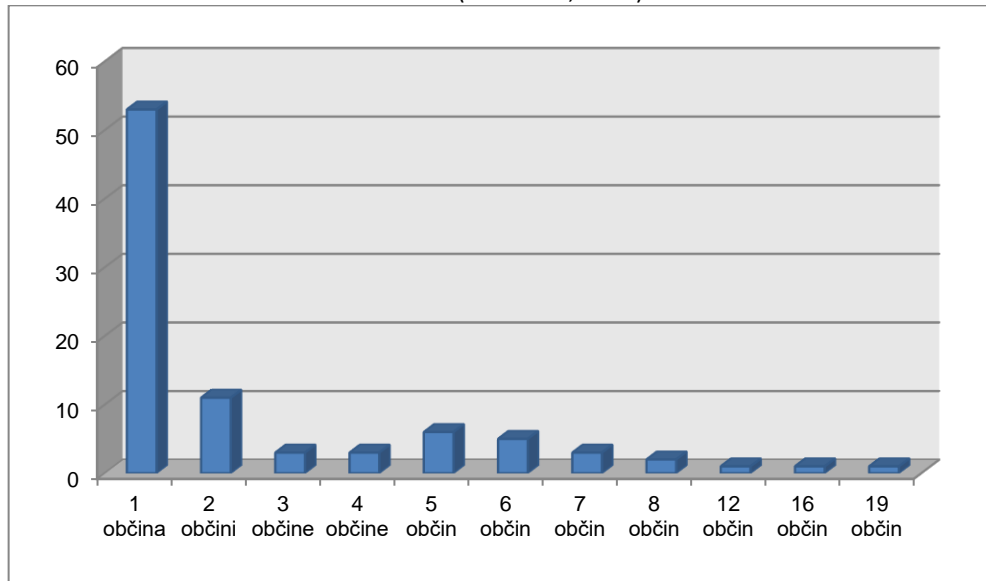


V RS ima 186 občin (88%) enega izvajalca javne službe oskrbe s pitno vodo, 24 občin ima dva izvajalca (11%), le 2 občini pa imata tri izvajalce javne službe.

Javno podjetje Hydrovod d.o.o, skladno z ustanovitvenim aktom ter v skladu z 12. členom Zakona o gospodarskih javnih službah, opravlja za občine ustanoviteljice še naslednje naloge:

- strokovno-tehnične, organizacijske in razvojne naloge,
- izdajanje soglasij oziroma dovoljenj za priključitev na javno vodovodno omrežje,
- določanje pogojev in izdajanje soglasij k dovoljenjem za poseg v prostor, če le-ti zadevajo komunalno infrastrukturo.

Prikaz izvajalcev javne službe oskrbe s pitno vodo glede na število občin, v katerih izvajajo javno službo (Vir: IJSVO, 2021)



53 izvajalcev javne službe s pitno vodo oskrbuje le eno občino, 1 izvajalec s pitno vodo oskrbuje dvanajst občin, 1 izvajalec izvaja oskrbo s pitno vodo v šestnajstih občinah, medtem ko 1 izvajalec javne službe s pitno vodo oskrbuje kar devetnajst občin. Ostalih 33 izvajalcev javne službe s pitno vodo oskrbuje od dve do osem občin.

V skladu s 3. členom Družbene pogodbe, zaradi racionalnejšega in gospodarnejšega izvajanja obvezne gospodarske javne službe oziroma v interesu zagotavljanja javne dobrine, opravljamo še naslednje dopolnilne (tržne) dejavnosti:

- gradnja in rekonstrukcije vodovodnih objektov in naprav,
- izdelava novih vodovodnih priključkov in
- izdelava tehničnih rešitev ter tehnične dokumentacije.

Na podlagi odlokov občin ustanoviteljic podjetje poleg osnovnih dejavnosti izvaja še druge storitve, ki so neposredno povezane z osnovno dejavnostjo. Te dopolnilne storitve obsegajo: vzdrževanje hidrantnega omrežja, storitve po pooblastilih občin, storitve načrtovanja in vodenja investicij na komunalni infrastrukturi, priprava razvojnih programov in projektov, odvzem vzorcev in analiza le-teh v priročnem laboratoriju (hitri testi), razna poročanja, itd.

Področje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, med katerimi ima oskrba s pitno vodo posebno mesto, ker (poleg vseh ostalih področij uporabe) vsakemu porabniku predstavlja živilo, brez katerega ni življenja, opredeljuje in ureja obsežna zakonodaja, ki je sistemsko urejena in usklajena z evropskim pravnim redom. To področje v Republiki Sloveniji urejata Zakon o gospodarskih javnih službah in Zakon o varstvu okolja ter na podlagi tega sprejete uredbe in pravilniki, ki določajo standarde za doseg ciljev operativnih programov in predpisujejo obvezna ravnanja. Ker Hydrovod d.o.o. izvaja oskrbo s pitno vodo (kot eno od javnih služb varstva okolja) na območju petih oziroma celo šestih občin (še del Občine Črnomelj), je pri svojem delovanju in poslovanju dolžan upoštevati tudi občinske operative programe in občinske odloke za to področje, pri izvajanju investicij v komunalno

infrastrukturo pa še veljavno zakonodajo s področja urejanja prostora in gradnje objektov. Voda ne pozna občinskih meja, zato je še posebej pomembna naloga Hydrovoda tudi medsebojno usklajevanje vseh občinskih potreb, in sicer na način, da je oskrba s pitno vodo najbolj racionalno zastavljena in imajo vsi porabniki zadovoljiv standard oskrbe s pitno vodo, pri tem pa so zadovoljni tudi vsi partnerji, ker celoten proces poteka pregledno in transparentno.

Na gospodarsko-finančnem področju se podjetje ravna tako po splošnih predpisih (Zakon o gospodarskih družbah, Zakon o javnem naročanju, Slovenski računovodski standardi) kot posebnih predpisih in njihovih podzakonskih aktih, ki urejajo izvajanje in poslovanje gospodarskih javnih služb (Zakon o gospodarskih javnih službah, Zakon o kontroli cen, Zakon o javno-zasebnem partnerstvu, Zakon o javnem naročanju (ZJN-3), ipd.).

1.7 ZGODOVINA OSKRBE S PITNO VODO NA KOČEVSKO-RIBNIŠKEM OBMOČJU

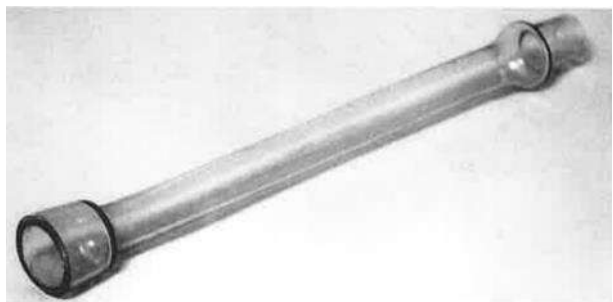
Zgodovina oskrbe s pitno vodo na območju delovanja današnjega Hydrovoda sega nekaj stoletij nazaj, ko so prebivalci tega področja na razne načine poskušali približati to dobroto svojim domovom. Najstarejše sledi kažejo, da so tedaj obstajali manjši vaški vodovodni sistemi, po katerih je voda pritekala do končnih odjemnih mest.



Izkop jarka za vodovodno omrežje v mestu Kočevje, 1896. Pokrajinski muzej Kočevje.

V uporabi so bile cevi iz različnih materialov - lesa, stekla, gline in kovine. Nekaj od tega je shranjeno tudi v depojih različnih muzejev. Najstarejša vodovodna cev na Kočevskem je najdena na področju vasi Morava in datira okoli leta 1600, eden od najstarejših znanih vaških vodovodov je bil zgrajen v Rajndolu okoli leta 1842. Od zajetja do vaškega korita je bil dolg cca. 1500 m, zgrajen pa je bil iz lesenih cevi, dolgih 4 metre.

Posebej zanimiv prispevek k ohranjanju zgodovine



Vodovodna cev iz vasi Mačkovec pri Kočevju, steklo, okoli 1910. Hydrovod Kočevje-Ribnica.

oskrbe s pitno vodo kočevarskih vasi je v svoji knjigi »Vodni viri na Kočevskem« (Ljubljana, 2007) opisal inženir Anton Prelesnik.

Bolj zahtevni vodovodni sistemi so datirani ob koncu 19. stoletja. Po razpoložljivih pisnih virih Kočevskega muzeja in Muzeja Miklove hiše sta bila prva dva prava vodovodna sistema na našem območju zgrajena ob koncu

19. stoletja in tako po letnici izgradnje sodita med prve vodovode na Kranjskem. Junija leta 1894 je bil zgrajen vodovod za Ribnico, ki se je napajal iz zajetja pod gričem Petelinjek pri Sv. Frančišku. Za razliko od tega, gravitacijsko in tehnično sorazmerno enostavnega vodovoda, je bil dve leti kasneje v Kočevju zgrajen tehnično dokaj zahteven vodovod z vodarno v Podgorski

ulici, ta vodovod pa lahko po zahtevnosti in načinu delovanja primerjamo z današnjimi vodovodi. Voda je po njegovih ceveh pritekla v mesto natanko 19. novembra 1896, kar pomeni, da ima Kočevje že več kot 125 let organizirano oskrbo s pitno vodo. Po razpoložljivih podatkih je imel ta vodovod vrtino in vodohran s prostornino 400 m³, lociran 55 m višje od vrtine, iz katerega se je napajalo 4,5 km dolgo vodovodno omrežje s premerom cevi 100 in 60 mm. Imel je dve batni črpalki, od katerih je lahko vsaka v 12 urah napolnila vodohran. Na vodovodnem sistemu je bilo 8 javnih vodnjakov z medeninastimi pipami, 8 vodnjakov za napajanje živine, 37 gasilskih hidrantov, 38 vodnih zasunov za zapiranje in odpiranje posameznih vej vodovoda, 5 čistilcev vodnih usedlin, 2 odzračevalnika in 2 regulatorja pretoka. Kočevski in ribniški vodovod sta z manjšimi obnovitvami v tridesetih letih prejšnjega stoletja zdržala vse do konca druge svetovne vojne.

Prvi razpoložljivi zapisi o organiziranosti in upravljanju kočevskega vodovoda po drugi svetovni vojni segajo v leto 1952, ko je v okviru delovne organizacije Kovinar delovala Uprava mestnega vodovoda Kočevje. Po dostopnih virih sta po drugi svetovni vojni za vodovod Ribnica skrbela vodovodni odsek v sklopu kovinskega podjetja »Partizan« Ribnica ter občina Ribnica.

Epidemija tifusa v Kočevju pred dobrega pol stoletja in nekaj

PO SLOVENSKEM POROČEVALCU (LJUBLJANA, 1. SEPTEMBER 1951)

Za glavni vir okužbe s tifusom so kmalu razglasili dotrajani kočevski vodovod, ki je bil zgrajen leta 1896, sporno pa je bilo tudi površinsko vodovodno zajetje z minimalno izdatnostjo, kar je še dodatno pospešilo hitro širjenje epidemije. Zaradi stalnega pomanjkanja vode so porabo vode za gospodinjstva omejili tako, da je voda tekla samo pet ur na dan. S tem so v preperelih ceveh povzročili podtlak, ki je v omrežje omogočil vdor fekalij in smrtno nevarnih bakterij tifusa.

Tako v Kočevju kot tudi v Ribnici so imeli ob koncu petdesetih let prejšnjega stoletja veliko pomanjkanje vode. Zaradi fekalnega onesnaženja zajetij je v Kočevju v tem času prišlo celo do epidemije tifusa, kar je bil znak za alarm. Soočeni s temi dejstvi so odgovorni v Kočevju in Ribnici sprejeli zamisel o skupnem reševanju vodooskrbe v obeh občinah, kar bi bilo mogoče s skupnim

upravljavcem in skupnim vodooskrbnim sistemom, ki bi se napajal iz skupnega črpaljšča v Blatah. Tako je bil imenovan pripravljalni odbor za ustanovitev Vodne skupnosti za vodovod Kočevje – Ribnica. Le-ta je s svojo vlogo, z dne 9. 7. 1959, zaprosil Upravo za vodno gospodarstvo LRS Ljubljana za ustanovitev vodne skupnosti. Zelo hitro, že 14. 7. 1959, je Uprava za vodno gospodarstvo LRS Ljubljana pod številko 0815-575/1-59 izdala odločbo, s katero je dovolila ustanovitev vodne skupnosti za obe občini. V odločbi





Ob 50 letnici uspešnega delovanja Hydrovoda smo svečano odprli delno prenovljeno poslovno stavbo Hydrovoda

Loškega Potoka, Sodražice in Kostela izvaja že polnih 62 let.

Leta 1975 je prišlo do spremembe imena podjetja, ki je od 20. 1. 1975 dalje delovalo pod imenom Komunalno podjetje Hydrovod Kočevje - Ribnica. Današnja organizacijsko obliko je



je zapisano, da je »namen skupnosti vodna preskrba omenjenega območja, nadzor nad pravilno uporabo voda iz vodovoda, spopolnitev in razširitev vodovodnih naprav ter popravilo in vzdrževanje istih«. Vodna skupnost Kočevje-Ribnica je dejansko začela delovati z dnem 1. 11. 1959. To pomeni, da se oskrba s pitno vodo v sedanji obliki na področju sedanjih občin Kočevja, Ribnice,

Hydrovod dobil leta 2000, ko je bila v skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah in Zakonom o gospodarskih družbah opravljena delitev lastniških deležev med občinami ustanoviteljicami Hydrovoda ter izvedeno preoblikovanje v družbo z omejeno odgovornostjo.

Vodna skupnost Kočevje - Ribnica je leta 1959 začela

opravljati svoje poslanstvo z upravljanjem takratnega kočevskega in ribniškega vodovoda, ki sta bila v dosti manjšem obsegu kot sta danes ter še z nekaterimi manjšimi vodovodi. Vsi ti vodovodi so bili v zelo slabem stanju in prva leta delovanja Vodne skupnosti so bila resnično težka. Začelo se je praktično z ničle. Zaradi visokih vodnih izgub je še posebej v sušnih obdobjih pogosto prihajalo do izpadov pri redni oskrbi s pitno vodo. V tistem času so se vrstile izredne seje na najvišjih nivojih s samo eno točko dnevnega reda: kako preživeti sušo. Podjetja so zmanjševala obseg proizvodnje in imela zaradi tega

OPOZORILO

Velika suša zadnje čase zelo vpliva na izdašnost vodovodnih zajetij, ki nam dajejo čedalje manj vode. Na drugi strani pa opažamo ravno sedaj, v kritičnem času vodopreskrbe, da se zelo neracionalno troši pitna voda, nekateri zalivajo vrtove in celo njive, perejo avtomobile; na zidarskih gradbiščih se troši voda z vso brezobzirnostjo itd.

Opozarjamo vse prizadete, da občinski odlok o varčevanju s pitno vodo še vedno velja z vsemi represalijami za storjene prekrške. Pozovno prepovedujemo vsako zlorabo pitne vode za zalivanje in podobno ter zahtevamo od porabnikov vodotesnost notranjih hišnih vodovodnih inštalacij. Brezvestneže bomo predlagali za kaznovanje, določeni stanovanjski zgradbi pa bomo zaprli vodo za 1 teden. Če opozorilo ne bo doseglo svojega namena in se vremenske prilike ne bodo spremenile, bo sledila dnevna redukcija preskrbe z vodo. Opozorilo velja za vse vodovode v upravi Vodne skupnosti in za območje obeh naših občin.

VODNA SKUPNOST
za vodno preskrbo Kočevja in Ribnice
KOČEVJE

objavljeno: 9.8.1963

velike težave in finančne izgube. Uvajale so se tudi različne oblike omejitev porabe pitne vode, kot tudi »stimulacije« v obliki denarne nagrade posameznikom, ki so našli mesto okvare in na ta način pripomogli k zmanjšanju vodnih izgub.

V prvih letih delovanja so bila vlaganja v nove cevovode dokaj intenzivna. Tako se je vodovodna infrastruktura postopoma dograjevala in s tem se je tudi povečevalo število porabnikov, ki so bili vključeni v sistem javne vodooskrbe. Pri tem je imel pomembno vlogo novozgrajeni vodovodni sistem Blate, na katerega so se postopoma priključevala vsa naselja okrog Kočevja in Ribnice ter še nekateri vaški vodovodi. Iz tega sistema je postopno nastal današnji regionalni vodovod, ki je v zadnjem času pogosto imenovan SORIKO. Ta sistem je dejansko hrbtenica javnega vodovoda na kočevsko ribniškem področju, ki oskrbuje s pitno vodo cca. 25.000 porabnikov.

2 UVODNA PREDSTAVITEV POSLOVANJA DIREKTORJA DRUŽBE

Leto 2021 je bilo že drugo leto, ki ga je zaznamovala epidemija COVID 19. Delovanje v pogojih spopadanja cele družbe z epidemijo je bilo zelo zahtevno in naporno. Različne omejitve in predpisi, ki so se zelo pogosto spreminjali, so od vseh zaposlenih zahtevali dodatne napore, priprave in tudi energijo, da smo uspeli izpolniti vse naše naloge oziroma poslanstvo. Leto 2021 je bilo obremenjeno tudi z težavami na trgu materialov (blaga), storitev in energentov, ki so se pojavile kot posledica epidemije Covid 19. Občasno je prihajalo do večjih težav v dobavnih verigah, podaljševali so se dobavni roki ali pa določenih materialov preprosto ni bilo mogoče dobiti, spet smo se srečali z inflacijo in cene materialov (blaga), storitev in energentov so močno poskočile. Morali smo se odzvati tudi na te težave ter prilagoditi naše delovanje novim razmeram. Ko se ozremo nazaj, ugotavljamo, da smo uspeli odgovoriti na vse izzive dinamičnega poslovnega leta 2021 in predvsem zadovoljiti vse potrebe naših porabnikov. Zaradi tega ne skrivamo zadovoljstva z opravljenim delom in doseženimi rezultati. Kljub navedenim težavam, ki smo jih skupno reševali, je za nami uspešno poslovno leto.

V minulem letu smo kar nekaj energije in tudi sredstev vložili v aktivnosti, ki so bile usmerjene v polno izkoriščanje vseh prednosti, ki jih prinaša novozgrajeno omrežje in objekti obeh kohezijskih projektov (projekta SORIKO in projekta Suhokranjski vodovod). Poskrbeli smo za preostale prevezave novih porabnikov na novozgrajeno omrežje ter za izvedbo nekaterih posegov, ki so ostali nedokončani oziroma jih kohezijski projekti niso zajeli. Ker se je v letu 2020 dokončal še en odsek vodovoda v sklopu projekta SORIKO, to je vodovod od Borovca do Gornje Brige, smo poskrbeli tudi za priključitev porabnikov Gornje in Dolnje Brige na novozgrajeno omrežje. Zdaj, ko so objekti in celotno omrežje obeh kohezijskih projektov v polnem delovanju, se vse bolj zavedamo, kako veliko delo je bilo opravljeno z realizacijo teh investicij in v kakšnem obsegu smo dejansko zvišali standard oskrbe s pitno vodo za največji del naših porabnikov. Lahko smo vsi skupaj, tako občine kot tudi mi, zelo ponosni na opravljeno delo. Res se je vse skupaj dolgo, najbrž celo predolgo vleklo, so pa skupni napor in enoten nastop prinesli pravi rezultat in spoznanje, da znamo in zmoremo. V tem letu bo narejen še nov vodohran v Gotenici ter obnovljeno omrežje v Zamostcu, s tem pa bo zaključen resnično velik in zahteven projekt.

Leto 2021 je bilo dokaj vroče in sušno leto. V preteklosti bi v takšnih pogojih morali porabnikom interventno dovažati kar nekaj cistern s pitno vodo. Nove pridobitve so odpravile te skrbi in sedaj na regionalnem vodovodu ni strahu pred poletjem in sušnimi obdobji.

Letno poročilo je prerez poslovanja podjetja v posameznem letu. Odraža pregledno in pošteno poročanje o vseh pomembnih dogodkih, ki so se zgodili v obravnavanem obdobju. Sestavljeno je iz poslovnega in računovodskega poročila. S poslovnim poročilom predstavljamo svoje uspehe, delo in našo vizijo v prihodnosti, v računovodskem poročilu pa so prikazani računovodski izkazi.

Letno poročilo je tudi naše komunikacijsko sredstvo, s katerim predstavimo podjetje zunanjim in notranjim uporabnikom ter prikažemo naše rezultate.

Oblika letnega poročila ni predpisana. Podjetje se samo odloči, kako ga bo sestavilo. Ne glede na obliko poročila pa je jasno, da mora biti sestavljeno jasno in pregledno. Izkazovati mora resničen in pošten prikaz družbe, njenega finančnega položaja in poslovnega izida, vključno s prikazom računovodskih in finančnih kazalcev.

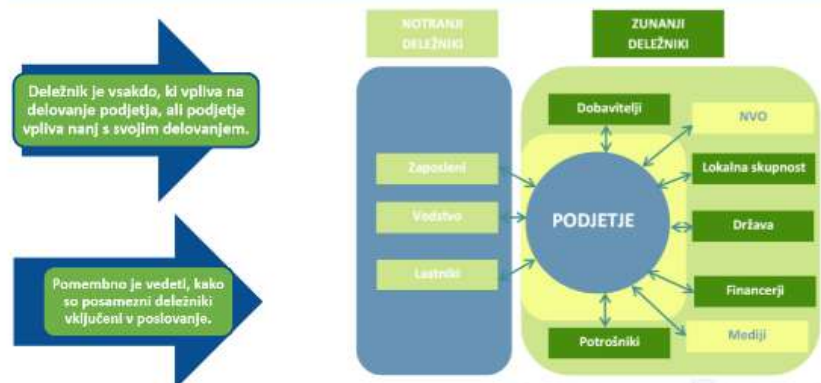
Temeljni namen letnega poročila izvajalcev GJS je predstaviti, kako podjetje opravlja svoje poslanstvo tj. izvajanje gospodarske javne službe.

Poslovodstvo Hydrovoda si prizadeva, da vsako leto sestavi čim boljše letno poročilo. Pred vami je poročilo, ki se nanaša na poslovno leto 2021. Poročilo je narejeno zelo skrbno, je dovolj podrobno in bogato s podatki oziroma prikazom poslovnih in ostalih dogajanj v javnem podjetju Hydrovod d.o.o.. Glede na dejstvo, da smo majhna družba, to poročilo presega nivo poročila, ki je potreben za našo velikost družbe. Kot majhna družba tudi nismo zavezani k reviziji poslovnega izida, a vseeno že vrsto let vztrajamo na tem, da je poslovanje naše družbe revidirano s strani pooblaščenih revizijske hiše, ki naše poslovanje pregleduje tekom minulega leta in tudi po zaključku poslovnega leta. Revizija poslovanja s strani neodvisnih strokovnjakov

ima za nas dvojni namen: sami sebe preverimo glede dobrega, zakonitega in pravilnega poslovanja, hkrati pa zunanji opazovalci lažje zaupajo našemu delu in prikazanim podatkom.

UPORABNIKI LETNEGA POROČILA

Vsebina poslovnega poročila mora biti prilagojena potrebam in interesu uporabnikom - koncept deležnikov.

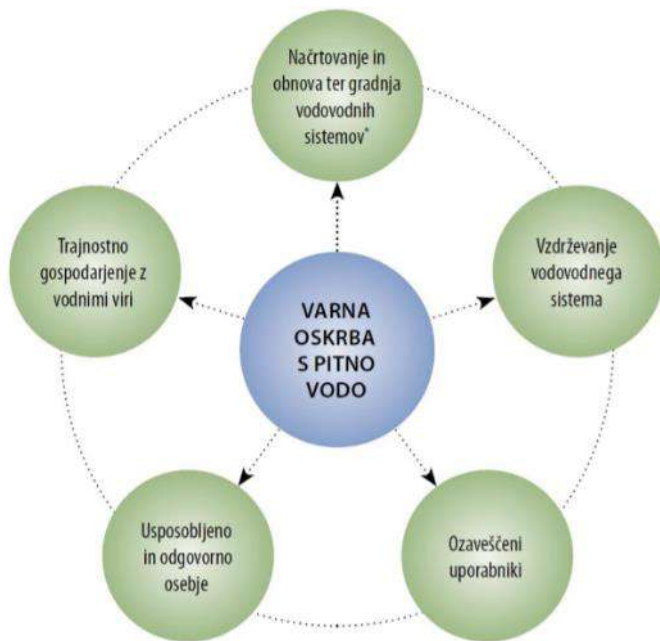


Glede na velikost naše družbe (majhna družba) in veljavne zakonske predpise (nismo zavezani k reviziji), bi lahko pripravili krajše poročilo, ki bi vsebovalo samo osnovne podatke, pa tega ne želimo. Ocenjujemo, da je letno poročilo priložnost za nas, da naše lastnike, pa tudi širšo zainteresirano javnost, seznanimo, enako kot predhodna leta, o vseh bistvenih dogajanjih v letu 2021, kot tudi o pomenu pitne vode za vse nas. V naši državi je vzpostavljen visok standard izvajanja oskrbe s pitno vodo in mnogi se tega premalo zavedajo. Oskrba s pitno vodo je ena najstarejših komunalnih dejavnosti in ena najpomembnejših dobrin za blaginjo ljudi. Zato je pri nas pravica do pitne vode zapisana celo v ustavo. Da bi bila naša predstavitev čim bolj razumljiva, smo poleg tekstualnega prikaza dogajanj poročilu priložili tudi vrsto foto gradiva, tabel in grafov, ki včasih veliko več povedo, kot sam tekst. Upamo, da bo prikaz dogajanj na ta način postal še bolj razumljiv in pregleden ter s tem tudi bolj sprejemljiv in zanimiv tako za tiste, ki že nekaj časa spremljajo naše delo, kot tudi za tiste, ki se z našim poročilom srečujejo prvič oziroma jim področje oskrbe s pitno vodo ni ravno blizu.

Hydrovod d.o.o. vse od ustanovitve izvaja isto dejavnost, ki je omejena oziroma zakonsko definirana, in enaka dela. Smo komunalno podjetje, ki je ustanovljeno zato, da nemoteno in trajno zagotavlja oskrbo s pitno vodo in pri tem odgovorno upravlja z javno vodovodno infrastrukturo. Gre torej za specializirano in namensko ustanovljeno podjetje, ki ima predpisano zelo ozko dejavnost. Mi te dejavnosti ne dojemamo samo kot obvezo temveč tudi kot poslanstvo in privilegij, da našim porabnikom zagotavljamo dobrino, ki je vir življenja, ki je nujna za naše preživetje in jo uporabljamo vsak dan pri kuhanju, pranju, v proizvodnji itd.

Ker je oskrba s pitno vodo rdeča nit našega delovanja, je zelo težko pripraviti poročilo brez ponavljanja nekaterih dejstev, prikazov in podatkov, kar pa ni nič narobe oziroma je celo prav, ker si voda to zasluži in moramo ceniti njen pomen, hkrati pa se poudari kontinuiteta delovanja. Zato je nujno potrebno večkrat ponoviti določena dejstva in podatke. Kljub temu je vsakoletno poročilo unikatno, je presek dogajanj v posameznem letu, ki ni nikoli enako prejšnjim letom, in temu je tudi prilagojena vsebina poročila. Dejavnost, ki jo izvajamo, to je oskrba s pitno vodo, zahteva določeno kontinuiteto in spremljanje skozi več let, kjer se lahko le na ta način opazijo določeni trendi dogajanj in gibanj, ki so nujno potrebni za načrtovanje razvoja.





Večletno spremljanje stanja v dejavnosti oskrbe s pitno vodo je nujno potrebno tudi zato, ker gre za občutljivo dejavnost, ki je kapitalsko zelo zahtevna in ne dopušča stihijskega oziroma nenačrtnega izvajanja. Poleg tega je pitna voda po naši zakonodaji živilo in vsi vemo, kakšne so lahko posledice, ko tako pomembno živilo postane neužitno ali neuporabno.

Dostikrat ali celo prevečkrat se ne zavedamo pomembnosti urejene oskrbe s pitno vodo, kot tudi ne kompleksnosti te dejavnosti. Ob dejstvu, da imajo naši porabniki že vrsto let pitno vodo na svojih pipah 24 ur na dan in ne poznajo nobenih omejitev pri

porabi vode, je to tudi nekako pričakovano. Oskrbo s pitno vodo mnogi porabniki dojemajo kot samoumevno, enostavno in finančno nezahtevno opravilo. Prava resnica se močno razlikuje od tega. Urejen sistem oskrbe s pitno vodo je zelo zahteven in drag ter se gradi,

dograjuje in obnavlja tekom celotnega obdobja njegovega obratovanja. Za vzpostavitev vodovoda je potreben izredno velik denarni vložek. Vendar ni dovolj samo zgraditi vodovod; miselnost, da je s tem rešena oskrba s pitno vodo na določenem območju za vedno, je zelo zgrešena. Vodovod je potrebno vzdrževati in tudi skrbeti za njegovo nemoteno obratovanje, saj drugače voda ne bo prišla do pip

Voda je pri migracijah še posebno kritična: onesnažen zrak lahko dihaš leta, pomanjkanje vode pa te prežene zelo hitro.

dr. Lučka Kajfež Bogataj

porabnikov ali pa bo neuporabna. Voda se v vodovodnem omrežju nahaja pod določenim tlakom in minimalni padec tega tlaka, kar včasih povzroči samo ena okvara, lahko določenemu številu porabnikov povzroči motnjo pri redni oskrbi s to dobrino. Nekateri zahtevni vodovodni sistemi imajo tudi velike stroške vzdrževanja (obstaja ocena, da obnova in vzdrževanje vodovodnih sistemov na svetu stane do 200 milijard dolarjev letno). V svetu je povprečno do 50% vode, izgubljene med transportom zaradi slabo vzdrževanih vodovodnih sistemov. Zaradi finančne zahtevnosti in predvsem zaradi visokih začetnih stroškov si veliko revnejših držav ne more privoščiti ustrezne vodovodne infrastrukture. Zato ljudje v teh državah porabijo večji del svojih prihodkov za čisto vodo. Statistika kaže, da ljudje v najrevnejših deželah porabijo 10% svojega prihodka za vodo, ljudje v razvitih deželah pa samo 3%.

Poleg navedenega, ne smemo pozabiti, da voda na našem planetu ni enakomerno razporejena. Zato je razumljivo, da je vodna kriza marsikje stalen spremljevalec življenja, marsikje pa utegne to kmalu postati, kar bo povzročilo različne konflikte in tudi vojne. Po nekaterih ocenah je bila oskrba s pitno vodo v letu 2017 ključni dejavnik v spopadih v vsaj 45 državah sveta. In ker je količina vode na našem planetu nespremenljiva oziroma se zaradi

prevelike porabe in podnebnih sprememb celo zmanjšuje, število in potrebe prebivalstva pa se povečujejo, se utegnejo obstoječe in napovedane vodne krize z rastjo prebivalstva in z rastjo njegovih pričakovanj samo še zaostri. Tako se je po podatkih Svetovnega sveta za vode (World Water Council) prebivalstvo v zadnjem stoletju potrojilo, poraba vode pa pošesterila in se letno zvišuje za en odstotek. V naslednjih 50-ih letih naj bi se po večini napovedi število prebivalstva povečalo še za 40 do 50 odstotkov, k temu pa je treba dodati še povečano breme industrializacije in urbanizacije. Zato so krize zaradi pomanjkanja razpoložljive pitne vode na vidiku. Po podatkih ZN se danes z dnevnim pomanjkanjem pitne vode sooča že petina prebivalstva v 30 državah. Do leta 2025 naj bi se to število povzpelo na tretjino prebivalstva in na 50 držav. Do leta 2075 pa naj bi po nekaterih napovedih kronično pomanjkanje vode prizadelo od tri do sedem milijard ljudi. Svet ob tem vsako leto zapravi količino vode, enako letnemu pretoku reke Volge, za pridelavo 1,3 milijarde ton hrane, ki jo izgubi ali zavrže. Da bi do leta 2050 proizvedli 70 odstotkov več hrane za 10 milijard prebivalcev Zemlje, bi potrebovali 14 odstotkov več vode.

VODA KROJI SVET

Človek preživi brez marsičesa, brez nafte in premoga, celo brez elektrike in denarja, tudi brez bank in politike, brez vode pa ne more. To je tisto, kar je v svojem bistvu dobra novica za Slovenijo, če bo le znala bolje poskrbeti za svojo vodo.

Borut Tavčar, Delo

Vse te številke dodatno potrjujejo že dolgo znano dejstvo, da bo voda bolj dragocena kot nafta (ali pa je že), da je strateško že zdaj zelo pomembna in bo v bodoče še bolj. Posledično temu je zelo pomembno tudi naše delo oziroma delo tistih služb, ki skrbijo za izgradnjo, obratovanje in tekoče vzdrževanje vodovodne infrastrukture na določenem področju. Strokovnost in dobra organiziranost teh služb je nujen predpogoj, da se obvladujejo danes tehnično že zelo zahtevni



vodovodni sistemi in vse bolj prisotne hitre spremembe v naravi ter tudi nepredvidljiva dogajanja. Zato se je v službah, ki se ukvarjajo z oskrbo s pitno vodo, zamenjala tudi struktura zaposlenih. Prej je bilo veliko nekvalificiranega kadra, ki je izvajal težka

fizična dela, danes teh skorajda ni več, je pa vse več strokovno izobraženega kadra.

Kljub vsej tehnologiji in vsej skrbnosti upravljavca, ki vsakodnevno skrbi za kondicijo posameznega vodovoda, vse to včasih ni dovolj za varno oskrbo s pitno vodo. Nepredvidljiva narava ima svojo moč, vse pogosteje pa čutimo tudi posledice podnebnih sprememb, ki so tukaj in jih ni možno zanikati. Tako je Nacionalni inštitut za javno zdravje, leta 2016, v poročilu o pitni vodi v naši državi jasno zapisal, da »tudi v Sloveniji na kakovost oskrbe s pitno vodo vplivajo podnebne spremembe. Vse pogostejši izredni vremenski dogodki (poplave, neurja z vetrom, zmrzali, žled, nalivi...) bodisi neposredno (npr. zalitje zajetja, poškodba cevi omrežja...) ali posredno (npr. z izpadom električne energije) ogrožajo oskrbo s pitno vodo in njeno kakovost. Zaradi posledic močnih padavin in poplav v mesecu novembru 2014 je moralo v Sloveniji pitno vodo prekuhavati okoli 91.000 prebivalcev na javnih (predvsem manjših)

vodovodih. Prilagajanje na podnebne spremembe je nujno tudi na področju oskrbe s pitno vodo.«

Stanje na terenu spremljamo že dalj časa in vemo, da je določene ukrepe potrebno pravočasno pripraviti in izvajati. Zato skupaj z občinami aktivno in nenehno razvijamo našo infrastrukturo in s tem izboljšujemo varnost oskrbe s pitno vodo. Javnost, tako strokovna kot tudi laična, spremlja in opazuje te aktivnosti,



Kompleksnost upravljanja z vodnim sistemom (Banovec in Šantl, 2003)

zna podati oceno vseh nas, ki smo odgovorni za urejeno oskrbo s pitno vodo (tako občin kot tudi Hydrovoda). Vsa pretekla prizadevanja in aktivnosti, ki so bile vložene v pridobitev nepovratnih sredstev za obnovo stare in gradnjo nove vodovodne infrastrukture, kot tudi velika opravljena dela na terenu, ki so zaključena in že dajejo vidne rezultate, so porabniki spremljali in zelo dobro sprejeli. To je bilo mogoče še najbolj očitno ob zadnji spremembi cen vodarine in omrežnine. Skorajda ni bilo nobenega negativnega komentarja, ker je bilo porabnikom zelo jasno, kaj vse je bilo zgrajeno v relativno kratkem obdobju. Ocenjujemo, da je prisotno zaupanje v naše delo, ki je rezultat večletnega odgovornega dela. To je zelo pomembno, ker se zaupanje ne pridobi čez noč in na to smo ponosni. Zato bomo naredili vse, da to zaupanje ohranimo. Enako je tudi stališče občin, naših lastnic. Pa vsepovsod ni tako, tudi v razvitem svetu ne, še posebej ne tam, kjer so vodna zajetja in vodna infrastruktura v zasebni lasti.

Doseženi standard oskrbe s pitno vodo na kočevsko-ribniškem območju želimo ohraniti tudi naprej ter ga po potrebi tudi nadgraditi. Osnovni predpogoj za to je zagotovitev stabilnega financiranja oziroma redno izvajanje obnove vodovodne infrastrukture in posodobitev le-te.

Združeni narodi opozarjajo na nujnost ukrepanja na področju voda z naslednjimi dejstvi:

- 2,1 milijarde ljudi na svetu nima dostopa do sanitarne ureditve pitne vode;
- do leta 2050 naj bi svetovno prebivalstvo naraslo še za 2 milijardi, s čimer naj bi se potrebe po vodi povečala za 30 %;
- 1,9 milijarde ljudi živi danes v območjih, kjer je veliko pomanjkanje vode; do leta 2050 naj bi se to število povzpelo na okoli 3 milijarde;
- 80 % odpadnih voda, ki jih ustvari človeška družba, se neprečiščenih izliva nazaj v okolje;
- 1,8 milijarde ljudi uporablja vir pitne vode, ki ni zaščiten pred onesnaženjem s človeškimi iztrebki.

Vir: Statistični urad RS

investicijske vložke v le-to, ni nobenih garancij, da bo vodooskrba tudi jutri potekala na varen

Vse drugo pomeni tveganje za varno vodooskrbo. Še posebej je nevarno stališče, da je z izgradnjo vodovoda rešena oskrba s pitno vodo za vedno. Takšno stališče je zgrešeno, škodljivo in nevarno. Zato je potrebno zelo jasno poudariti, da brez odgovorne strategije, ki vključuje tako zagotavljanje strokovnega upravljanja z infrastrukturo, kot tudi redne

način, ki omogoča normalno bivanje prebivalcev in delovanja gospodarstva na določenem področju.

Ne smemo ponoviti napak iz preteklosti, ki so bile posledica skoraj 30-letne zamrznitve cen pitne vode, kar je preprečevalo zbiranje potrebnih finančnih sredstev in posledično tudi pravočasna vlaganja v vzdrževanje, obnovo in posodobitev vodovodne infrastrukture. Zaradi tega smo imeli hrbtenico najpomembnejšega vodovodnega sistema iz starih in amortiziranih azbest-cementnih cevi, ki se jih že 30 let ne proizvaja in tudi ne vgrajuje, ki jih tržišče več ne pozna in se jih porabniki bojijo. Imeli smo tudi vodarne, ki niso omogočale ustrezne priprave pitne vode, kar je predstavljalo določeno tveganje za porabnike. Če ne bi uspeli pridobiti veliko nepovratnih sredstev iz evropskih skladov in narediti vse že znane pozitivne spremembe, bi imeli danes nezanesljivo oskrbo s pitno vodo in posledično slabo voljo porabnikov ter njihove upravičene zahteve in pritiske do občin, županov in upravljavca vodovodov.

O kvaliteti infrastrukture posamezne občine veliko pove tudi njena preostala vrednost. Pred izvedbo obeh kohezijskih projektov in tudi nekaterih drugih investicij na vodovodni infrastrukturi, ki so se zgodile po letu 2013, je bila vrednost naše infrastrukture (cevovodov + objektov) izredno nizka, tako nizka, da ne bi zadostovala niti nabavni vrednosti novega materiala za nadomestne cevovode. Današnje stanje je veliko boljše in najemnine, ki jo občine dobijo za svojo infrastrukturo, zadostujejo za potrebno vzdrževanje le-te pod pogojem, da se v celoti namensko porabijo. Na ta način je možno v naslednjem obdobju obnoviti še tiste odseke vodovoda, ki to obnovo potrebujejo. Ker je problematika obnove cevovodov s pretečeno amortizacijsko dobo evidentirana v celotni državi in tudi vnesena v državni operativni program oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2022 do 2027, bo najbrž možno za odpravo tega problema pridobiti tudi kakšna državna ali pa evropska nepovratna sredstva.

Ocena stroškov obnove cevovodov s pretečeno amortizacijsko dobo v RS

(Vir: GURS, 2021)

Datum	Dolžina javnega vodovoda s pretečeno amortizacijsko dobo (km)	Strošek obnove cevovodov (mio EUR)
31. 12. 2021	5.116	1.023
1. 1. 2022 - 31. 12. 2022	334	67
1. 1. 2023 - 31. 12. 2023	240	48
1. 1. 2024 - 31. 12. 2024	156	31
1. 1. 2025 - 31. 12. 2025	374	75
1. 1. 2026 - 31. 12. 2026	178	36
1. 1. 2027 - 31. 12. 2027	153	31
SKUPAJ	6.551	1.311

Iz tabele 27 je razvidno, da bo na dan 31. 12. 2027 dolžina cevi javnega vodovoda s pretečeno amortizacijsko dobo 6.551 km, kar pomeni 1.311 mio EUR potrebnih sredstev za obnovo.

Kot upravljavec vodovodne infrastrukture na področju občin Kočevja, Ribnice, Sodražice, Loškega Potoka in Kostela smo zelo zadovoljni z doseženimi izboljšavami na infrastrukturi, ki so se zgodile v zadnjih nekaj letih. Znižalo se je število okvar na vodovodnem omrežju in zato so se posledično tudi zmanjšale vodne izgube, predvsem pa je pomembno, da se je izboljšala zanesljivost in varnost oskrbe s pitno vodo velike večine naših porabnikov. Seveda je še dovolj prostora za izboljšavo, kar bo potrebno narediti v naslednjem obdobju. V mislih imamo

predvsem obnovo določenih odsekov vodovoda na zelo razvejanem regionalnem vodovodu od Sodražice do Kočevja kot tudi na ostalih samostojnih vodovodnih sistemih, odprta ostaja tudi priprava pitne vode na določenih zajetjih (ali zamenjava vodnega vira), kar hitro pa se lahko pojavijo tudi težave, povezane z delovanjem sedaj zasebnih – vaških vodovodov, ki so že sedaj v zaskrbljujočem stanju in jih bodo občine prisiljene prej ali slej sanirati.

Dobro delo v zadnjem obdobju se najbolj kaže na naslednjem primeru. V lanskem letu smo pristopili k okvirnemu izračunu infrastrukturnega indikatorja vodnih izgub (ILI) za vse naše vodovodne sisteme, kar je bila dokaj zahtevna naloga, ki je zahtevala kar nekaj časa za njen uspešen zaključek.

V sedaj veljavnem operativnem načrtu oskrbe s pitno vodo je na strani 81 zapisano, da ocenjevanje vodnih izgub samo v odstotni vrednosti med oddano in prodano vodo v vodovodnem sistemu ni najbolj primerno, ker ne upošteva vseh dejavnikov, ki vplivajo na višino izgubljene vode. Celovit indikator obvladnosti vodnih izgub, ki ga priporoča mednarodno vodno združenje IWA – International Water Association, je uporaba infrastrukturnega indikatorja izgub ILI (Infrastructure leakage index). Ta indikator je kazalnik učinkovitosti dejanskih ali fizičnih vodnih izgub, ki ga je razvilo mednarodno vodno združenje (IWA) in je bil prvič objavljen leta 1999 (Taylor, 2008). Infrastrukturni indikator vodnih izgub najbolje opisuje učinkovitost obvladovanja dejanskih izgub v vodovodnih sistemih. Z indeksom se meri, kako dobro se upravlja (vzdrževanje, popravila in sanacija) z distribucijskim omrežjem za kontrolo dejanskih izgub ob trenutnem operativnem tlaku. Štirje ključni dejavniki, ki vplivajo na dejanske vodne izgube v distribucijskih sistemih, so:

- hitrost in kakovost popravil,
- upravljanje cevovodov in objektov – obnova vodovodnega omrežja,
- aktivno ugotavljanje mest puščanj,
- upravljanje s tlakom (Taylor, 2008).

Za razvite države se glede na IWA standarde (Liemberger, 2005) za vodovodni sistem z indikatorjem ILI 2 - 4 smatra, da je to sistem z dobrim stanjem vodnih izgub. Pri zmanjševanju izgub indikatorja ILI pod vrednost 2 je predhodno potrebno izvesti študijo ekonomske smiselnosti uvajanja dodatnih ukrepov zniževanja vodnih izgub. Nižje vrednosti kot 2 so običajno ekonomsko upravičene le na območjih, kjer je voda draga (npr. desalinizacija) oziroma redka.

Opis in kategorizacija indikatorja vodnih izgub ILI za posamezne vodovodne sisteme

ILI	Obrazložitev kategorij vodovodnih sistemov
1-2	Odlično – ni potrebna intervencija
2-4	Dobro – ni potrebe po nujni intervenciji, potrebno je spremljanje
4-8	Slabo – potrebna je pozornost
>8	Zelo slabo - nujna takojšnja intervencija

Vir: Liemberger, 2007

Če ima vodovodni sistem indikator ILI npr. enak 2, pomeni, da so celotne letne izgube 2 krat večje od izračunanih neizogibnih letnih izgub.

Na spodnji tabeli je prikazan izračun infrastrukturnega indikatorja vodnih izgub (ILI) na naših sistemih:

ID vodovodnega sistema	Naziv vodovodnega sistema	Letna količina načrpane vode na dan (1.12.2022) (m ³)	Letna količina prodane vode na dan (1.12.2022) (m ³)	Enoslovna letna dejanska izguba (LARI) (litri)	Dolžina javnega vodovodnega omrežja v km (l)	Sevilo: pri 10°C (m)	Čistotna dolžina priključnih omrežij v km (l)	Pripravljeni operativni del v (%)	Neizpopolnena letna dejanska izguba (litri) (LARI)	Neizpopolnena letna dejanska izguba (litri) (LARI)	Indeks: kazalnik učinkovitosti vodnih izgub (litri) (ILI)
1.082.00	KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA***	2.036.743,00	1.481.334,90	555.409.000,00	320,96	6.675,00	90,00	60,00	661.360,60	242.487.932,68	2,29
1.083.00	LOŠKI POTOK	118.048,00	66.419,00	52.629.000,00	32,51	642,00	6,50	46,00	50.014,74	21.175.380,19	2,49
1.084.00	PREDGRAD-DOL	45.116,00	31.009,00	14.307.000,00	21,99	412,00	5,90	40,00	34.918,24	12.745.167,69	1,11
1.085.00	GORA	10.797,00	6.197,00	4.600.000,00	5,01	80,00	1,40	30,00	5.673,24	2.070.732,69	2,22
1.086.00	KOSTEL - KAPTOL - DELAČ	10.321,00	7.949,00	2.972.000,00	18,44	171,00	2,90	40,00	20.746,64	7.572.523,69	0,26
1.087.00	LANŠČIČ-FARA	19.749,00	14.762,00	4.936.000,00	12,43	196,00	3,40	40,00	16.621,60	6.736.984,00	0,74
1.088.00	BREZOVICA - VIMOLJ	10.126,00	7.145,00	2.981.000,00	6,42	63,00	1,40	44,00	8.945,41	3.226.573,92	0,82
1.089.00	KOČEVSKA REKA	22.177,00	17.290,00	4.907.000,00	23,53	119,00	1,50	40,00	22.217,60	8.195.424,00	0,60
1.100.00	KOPRIVNIK	7.029,00	6.415,00	604.000,00	1,20	35,00	0,50	40,00	2.518,68	919.391,20	0,56
1.102.00	ZMARICE	11.430,00	9.420,00	2.916.000,00	3,90	84,00	1,60	30,00	5.363,68	1.957.766,79	1,03
1.103.00	KOT - JURJEVCA - BREŽE	35.472,00	26.827,00	5.546.000,00	19,88	199,00	2,80	45,00	15.100,88	6.971.821,29	0,86
1.104.00	SAJEVEČ-DANE	45.620,00	33.395,00	12.226.000,00	11,84	242,00	2,80	40,00	16.261,76	6.672.842,48	1,83
1.106.00	VRHARSKOVO	7.715,00	4.735,00	2.900.000,00	6,76	95,00	1,30	30,00	6.918,24	2.626.261,48	1,18
1.107.00	DOLNA BRIGA-GORNA BRIGA	3.080,00	1.781,00	2.999.000,00	2,43	17,00	0,60	30,00	2.169,66	791.526,90	2,66
1.108.00	SPOON LOG	2.464,00	2.339,00	115.000,00	1,05	5,00	0,20	25,00	886,29	253.766,25	0,45
1.110.00	Traze - Srednja vas	2.652,00	2.447,00	205.000,00	4,01	51,00	0,40	40,00	4.930,72	1.739.712,00	0,11
1.111.00	KMEZJA LIPA	2.012,00	2.197,00	615.000,00	3,83	8,00	0,20	45,00	3.616,92	1.320.176,00	0,47
1.112.00	ZAGA	553,00	539,00	15.000,00	0,39	8,00	0,20	35,00	786,94	297.231,10	0,05
1.500.00	NOVI KOT	2.119,00	1.769,00	410.000,00	6,35	35,00	0,50	65,00	8.912,02	3.196.987,39	0,13
1.501.00	LAZE PRI PREDGRADU	1.360,00	962,00	398.000,00	2,74	22,00	0,20	45,00	3.340,90	1.222.348,59	0,33
1.509.00	KUŽELI	1.764,00	1.510,00	254.000,00	0,52	31,00	0,30	40,00	1.064,24	697.447,68	0,42
1.510.00	STARI KOT	423,00	423,00	3.000,00	1,51	16,00	0,40	45,00	2.267,48	820.338,29	0,06

Glede na zgoraj navedeno je jasno, da smo z rezultati izredno zadovoljni, ker ti dokazujejo, da smo dobro delali.

V osnutku novega operativnega programa oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2022 do 2027 se je država odločila, da bo tudi pri nas preverjala učinkovitost posameznih vodovodov z uporabo infrastrukturnega indikatorja vodnih izgub (ILI), in sicer samo velike vodovodne sisteme. Tako je za vodovode, ki oskrbujejo 5.000 ali več prebivalcev, naveden faktor ILI = 4, kot še dopustna raven vodnih izgub v letu 2027 (v letu 2022 pa je določen ILI = 6). Pri vodovodih, ki oskrbujejo manj kot 5.000 prebivalcev pa se je država odločila za ocenjevanje vodnih izgub samo v odstotni vrednosti med oddano in prodano vodo v vodovodnem sistemu, čeprav je v še veljavnem operativnem programu jasno zapisala, da takšno ocenjevanje ni najbolj primerno, ker ne upošteva vseh dejavnikov, ki vplivajo na višino izgubljenega vode. Tako je v osnutku operativnega programa zapisana predvidena dopustna raven vodnih izgub v letu 2022 do 30% načrpane vode, v letu 2027 pa do 28% načrpane vode.

Iz navedenih izračunov je razvidno, da smo na našem edinem vodovodnem sistemu, ki oskrbuje več kot 5.000 prebivalcev, cilj dosegli oziroma že presegli, pri manjših vodovodih pa nas čaka še nekaj dela na vodovodnih sistemih Loški Potok, Predgrad – Dol, Gora in Vrh – Krkovo. Mislimo, da ni potrebno posebej poudarjati, da je procentualno prikazovanje izgub pri manjših podeželskih vodovodih, ki se nahajajo na demografsko ogroženih področjih, nepravilno. Žal gre še za eno zgrešeno potezo državnih uradnikov, ki kaže na nepoznavanje stanja na terenu. Če je poraba vode na teh malih podeželskih sistemih nizka in zaradi praznjenja podeželja pada iz leta v leto, se procent vodnih izgub zvišuje, tudi če vodne izgube nominalno ostajajo vsako leto enake. Poleg tega je jasno, da vodne izgube pri dveh vodovodih, ki imajo enako količino načrpane in prodane vode, imajo pa bistveno različno dolžino omrežja, ne morejo biti enake. Kako je potem lahko kriterij ocenjevanja vodnih izgub samo v odstotni vrednosti med oddano in prodano vodo v vodovodnem sistemu »uzakonjen«?

Po sedaj veljavni zakonski ureditvi je pitna voda v Sloveniji javna dobrina, kar je edino pravilno. Leta 2016 je bila pravica do pitne vode zapisana tudi v našo ustavo, kljub temu, da je bilo po mnenju večine strokovne javnosti to področje v naši zakonodaji primerno rešeno že pred tem. Način izvajanja dejavnosti oskrbe s pitno vodo in standard oskrbe porabnikov s pitno vodo sta delno urejena z državnimi predpisi in delno s predpisi lokalnih skupnosti. Skladno z veljavnim Zakonom o varstvu okolja sodi dejavnost oskrbe s pitno vodo med obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja. Po vpisu pravice v ustavo ta dejavnost postaja državna in država se je zavezala, da bo v 18-ih mesecih po uveljavitvi zapisa v ustavo uskladila vso potrebno zakonodajo. Ta rok za uskladitev predpisov je že zdavnaj iztekel, žal pa še vedno ni nobenih sprememb veljavne zakonodaje, tudi predlogov za spremembo le-te še ni. Kako naj bi izgledala bodoča zakonska ureditev, nam ni znano, očitno pa ni znano tudi tistim, ki so se na vsak način zavzemali za vpis pravice do pitne vode v ustavo in pripravili sprejeto obliko vpisa.

Po našem mnenju je obstoječa zakonodaja popolnoma ustrezna in življenjska. Sedaj so mnogi razočarani, ker so bila pričakovanja od zapisa v ustavi prevelika. Nekateri posamezniki, ki imajo svoje hiše dislocirane od strnjenih naselij, so tako od vpisa pravice do pitne vode v ustavo pričakovali, da bodo takoj dobili priključek na javni vodovod, kar seveda ni možno oziroma ni uresničljivo. Potrebno pa je omeniti, da na srečo vseh nas ta pravica ni bila zapisana v ustavo v celoti na način, kot so si jo nekateri prvotno zamislili. Prvotni predlog je celo bil, da bi država centralizirala oskrbo s pitno vodo (tega ni nikjer na svetu), in bi za izvedbo le-te ustanovila posebno direkcijo (ta naj bi imela nekaj sto zaposlenih). Kako bi oskrba s pitno vodo potekala na dislociranem podeželju, če bi bila dirigirana iz centrale v Ljubljani, pa si lahko vsak misli sam.

Za porabnike na teh področjih bi bila to zagotovo slašba rešitev od sedaj veljavne, ki v celotni državi zelo dobro deluje. Zato je prav, da tako tudi ostane. Oskrba s pitno vodo ne more biti organizirana centralistično, temveč mora biti čim bližje porabnikom. Na to opozarja tudi evropska direktiva o lokalni samoupravi. Primerno je, da za to dejavnost skrbi lokalna skupnost in ne država, ker lokalna skupnost bolj »čuti« dejstvo, da ni nemotenega bivanja in gospodarskega razvoja znotraj določene lokalne skupnosti brez urejene oskrbe s pitno vodo. Zato mora in je tudi prav, da ta skupnost tudi odloča o tej dejavnosti, ker to lahko počne najbolj uspešno in najbolj racionalno, predvsem pa hitro, urgentno oziroma nemudoma za razliko od centraliziranega državnega urejanja, kjer je preveč birokracije, vse gre bolj počasi in je zato tudi poraba sredstev manj transparentna (tipičen primer so državne ceste, poplavna varnost itd., torej dejavnosti, ki jih uspešno ali pa neuspešno ureja država).

Vpis pravice do pitne vode v ustavo naj bi bil, po izjavah zagovornikov tega vpisa, nujno potreben, da zaščitimo naše vodne vire pred privatizacijo. Ali smo to dejansko dosegli oziroma

»70.a člen
(pravica do pitne vode)

Vsakdo ima pravico do pitne vode.

Vodni viri so javno dobro v upravljanju države.

Vodni viri služijo prednostno in trajnostno oskrbi prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev in v tem delu niso tržno blago.

Oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev zagotavlja država preko samoupravnih lokalnih skupnosti neposredno in neprofitno.«.

II.

Zakone, ki urejajo vsebine iz novega 70.a člena ustave, je treba uskladiti s tem ustavnim zakonom v osemnajstih mesecih po njegovi uveljavitvi.

Ta ustavni zakon začne veljati z razglasitvijo v Državnem zboru.

Uradni list RS, št. 75/16 z dne 30. 11. 2016

ali so ti viri zdaj resnično bolj varni kot prej, bo pokazal čas. Voda je preveč zanimiva za mnoge, ki imajo kapitala dovolj in iščejo varen način za vlaganje tega kapitala oziroma za doseganje profita. Pred leti smo lahko opazovali, kako so določeni lobiji uspeli uvrstiti v osnutek nove evropske direktive o koncesijah tudi rešitev, da bi pitna voda postala tržno blago. Ni veliko manjkalo, da bi bila takšna rešitev tudi sprejeta. Na srečo se je celotna javnost v Evropski uniji zbudila in organizirala zbiranje podpisov proti takšni rešitvi. Peticijo je v zelo kratkem času podpisalo skoraj dva milijona posameznikov, kar je bilo dovolj, da je pritisk javnosti naredil svoje in Evropska komisija je bila prisiljena področje oskrbe s pitno vodo izzeti iz predloga že pripravljene direktive o koncesijah. Javni interes je za nekaj časa zmagal. Kako dolgo, pa je drugo vprašanje.

Kapital se zaveda pomena pitne vode, ve, da brez nje ni življenja, pozna njen strateški pomen in zna izračunati finančne koristi, ki bi nastale, če bi prišlo do privatizacije vodnih virov. Zato pri njem želja po posedovanju vodnih virov ne bo nikoli ugasnila, tudi vpis pravice do pitne vode ne bo pomenil nepremostljive ovire. Še posebej zato ne, ker je razpoložljivega kapitala v svetu ogromno, pravih (varnih) priložnosti za vlaganje pa čedalje manj. Zato se bo hitro pojavila nova oblika (prisile, pobude ali »ponudbe«) za izvedbo »bolj ekonomične« oziroma »bolj vsečne« ali temu podobne oblike oskrbe s pitno vodo, kar pomeni isti cilj v nekoliko spremenjeni obliki (lepše »zapakiran«). Vsi primeri privatizacije vodnih virov po svetu so negativni (tudi v Evropi). Želja po dobičku velikih zasebnih družb je vsepovsod prinesla mnogo višje cene, slabše vzdrževanje vodovodne infrastrukture, slabšo kvaliteto vode na pipah porabnikov in slabšo dostopnost pitne vode za najbolj ranljive skupine porabnikov. Zato je zavedanje javnosti in pritisk različnih civilnih iniciativ največje zagotovilo, da bo oskrba s pitno vodo ostala javna.

Za zaključek te uvodne predstavitve lahko še enkrat izpostavim zadovoljstvo nad uspešnim poslovnim letom 2021. Kljub mnogim težavam, od katerih še posebej izstopa epidemija COVID 19 ter razmere na trgu materialov in storitev (podražitev mnogih materialov in njihovo težja dobavljivost), smo realizirali vse načrtovane aktivnosti, nekatere pa tudi preseгли. Na ta način smo ponovno naredili korak naprej pri razvoju oskrbe s pitno vodo na celotnem področju našega delovanja. Tisto, kar me še posebej veseli, je uspešna vključitev vseh novih objektov in cevovodov v obratovanje.

Na našem področju se je v zadnjem obdobju veliko gradilo in za to so bila porabljena znatna finančna sredstva. S tem, da uspešno uporabljamo nove pridobitve in pozitivne spremembe čutijo tudi porabniki naših storitev, smo dejansko opravičili ta vlaganja. Infrastruktura se gradi zaradi porabnikov in delo je dejansko končano, ko ti začutijo ugodnosti in prednosti novih pridobitev. To pomeni, da smo dobro načrtovali in tudi dobro vodili investicije, vemo pa, da vsepovsod po naši državi ni tako. Dobro sodelovanje občin in upravljalca je ključ vsega doseženega. Timsko delo in dolgoročno načrtovanje dajejo vedno dobre rezultate. Na Hydrovodu dejansko ves čas delovanja te družbe deluje relativno majhna ekipa, ki se ne ukvarja zgolj z vzdrževanjem vodovodne infrastrukture, kar si mnogi predstavljajo, temveč opravlja širok obseg delovnih nalog. Moramo biti vsestranski, če želimo opraviti vse svoje obveznosti in tudi realizirati sprejete letne poslovne načrte. Vsakodnevne naloge in tudi razmere v družbi nas silijo v nenehna prilagajanja, ki so pogojena s spremembami predpisov, s spremembami na terenu, z vremenskimi spremembami, s spremembami materialov ali tehnologije ter tudi z novo nastalimi potrebami porabnikov, ker je jasno, da porabniki ne smejo

ostati brez stalne in varne oskrbe s pitno vodo. Naša dejavnost je zelo povezana z naravo, narava pa je nepredvidljiva in zato so naše naloge in obveznosti dostikrat nepredvidljive in jih je težko načrtovati. Preprosto moramo biti in ostati dovolj iznajdljivi in predvsem prilagodljivi, ker je samo na ta način možno odgovoriti na vse izzive, s katerimi se vsakodnevno srečujemo. Ravno zaradi tega mora biti in je tudi edino pravilno, da je oskrba s pitno vodo organizirana na lokalni ravni kot lokalna gospodarska javna služba, ker se samo tako neposredno na terenu takoj čutijo vse potrebe in zahteve porabnikov ter je možna pravočasna in takojšnja odzivnost, če je to potrebno. Resnično si ne predstavljamo, kako bi izgledala oskrba s pitno vodo našega območja, če bi bila ta organizirana oziroma vodena centralizirano, npr. iz Ljubljane, kot je bilo zapisano v prvotnem predlogu vpisa pravice do pitne vode v ustavo.

2.1 OSKRBA S PITNO VODO V LETU 2021

Po veljavni zakonodaji sistem za oskrbo s pitno vodo predstavlja sistem elementov vodovoda (cevi, črpališča, vodohrani, čistilne naprave, individualni priključki, hidranti, ipd.), s katerim upravlja en upravljavec in pretežni del rednega obratovanja deluje kot samostojen sistem, hidravlično ločen od drugih vodovodnih sistemov.

V letu 2021 smo oskrbo naših porabnikov s pitno vodo izvajali z obratovanjem naslednjih vodovodnih sistemov:

- regionalni vodovod Kočevje – Ribnica – Sodražica pokriva največji del potreb po pitni vodi v občinah Kočevje, Ribnica in Sodražica, ta vodovod je postal resnično velik, ker je s kohezijskimi projekti prevzel oskrbo s pitno vodo nekaterih porabnikov, ki so se prej oskrbovali s pitno vodo iz samostojnih vodovodnih sistemov,
- vodooskrbni sistem Dol oskrbuje s pitno vodo del porabnikov s področja občine Kočevje in del porabnikov s področja občine Črnomelj,
- vodooskrbni sistem Ravni Dol oskrbuje s pitno vodo del porabnikov s področja občine Ribnica in del porabnikov s področja občine Sodražica,
- vodovodni sistemi Koprivnik, Knežja Lipa, Brezovica – Vimolj, Spodnji Log, Bilpa in Laze oskrbujejo s pitno vodo preostali del porabnikov v občini Kočevje,
- vodovodni sistemi Loški Potok, Trava – Srednja vas, Stari Kot in Novi Kot oskrbujejo s pitno vodo porabnike v občini Loški Potok,
- vodovodni sistem Gora oskrbuje s pitno vodo preostali del porabnikov v občini Sodražica,
- vodooskrbni sistem Frančišek (Sajevec – Dane) oskrbuje s pitno vodo del porabnikov s področja občine Ribnica, in
- vodovodni sistemi Jakšiči – Fara, Kostel, Žaga, Vrh – Krkovo in Kuželj oskrbujejo s pitno vodo porabnike v občini Kostel.

Vsi navedeni sistemi so v funkciji oskrbe s pitno vodo nekaj več kot 30.000 porabnikov (stalno in začasno prijavljenih), ki biva in deluje na tem področju. Pri tem regionalni vodovod Kočevje – Ribnica – Sodražica štejemo kot enotni vodovodni sistem, kljub dejstvu, da se napaja iz petih neodvisnih vodnih virov, ima razvejano vodovodno omrežje v treh občinah in bi ga lahko prikazali vsaj v obliki treh vodovodnih sistemov. Pomembno pa je izpostaviti, da je ta vodovod prevzel tudi vlogo napajanja s pitno vodo dela področja nekdanjega Suhokranjskega vodovoda, ker se iz vodarne Slovenska vas oskrbujejo s pitno vodo porabniki občine Kočevje,

ki teritorialno sodijo v področje Suhe Krajine, kakor tudi del porabnikov v občini Žužemberk (odcep Smuka) ter občini Dobropolje (odcep pri Vrbovcu). V prejšnjih letih smo izvajali oskrbo naših porabnikov z obratovanjem več vodovodnih sistemov, kot jih imamo danes, a se je s postopnim združevanjem nekaterih manjših vodovodnih sistemov z regionalnim vodovodom to število zmanjšalo, kar je dobro, ker se je s tem tudi zvišala zanesljivost in varnost oskrbe porabnikov s pitno vodo.

Skupna dolžina javnega vodovodnega omrežja, v upravljanju Hydrovoda, ki je zelo razvejano, je ob koncu leta 2021 znašala 501.082 m. To je sorazmerno dolgo omrežje za oskrbo približno 30.000 porabnikov. Zgolj za primerjavo: Ljubljanski vodovod upravlja z omrežjem, dolgim cca. 1.100 km in s tem omrežjem, po 42.000 priključkih, oskrbuje cca. 330.000 porabnikov. Torej na približno dvakrat daljšem omrežju oskrbujejo enajstkrat več porabnikov.

Dolžina našega vodovodnega omrežja se vsako leto povečuje, kot rezultat izgradnje novih krakov in odsekov vodovoda, hkrati pa se povečuje število vodovodnih priključkov oziroma novih porabnikov pitne vode.

Na našem omrežju so vgrajene jeklene cevi, cevi iz litega železa, iz polietilena in polivinilklorida, iz nodularne litine in azbestno-cementne cevi. Vse te cevi so različnih profilov (od DN 30 do DN 400) in različne starosti (nekateri deli omrežja so stari tudi več kot 80 let). Pri obnovah vodovodnega omrežja se najpogosteje uporablja nodularna litina in polietilen, najpogosteje uporabljeni material pri hišnih priključkih pa je polietilen. Na vodovodnem omrežju je vgrajeno ogromno hidrantov ter drugih armaturnih elementov: zasunov, loput, zračnikov, blatnikov. Sestavni del vodovodne infrastrukture je tudi več kot 120 zgrajenih objektov (regulacijski jaški, črpališča, vodohrani, čistilne naprave, prečrpališča, raztežilniki, itd.), brez katerih oskrba s pitno vodo ne bi bila mogoča.

Za vse uvodoma našete vodovodne sisteme je značilno, da so ti medsebojno popolnoma ločeni in različno oddaljeni, tako nivojsko kot tudi višinsko.

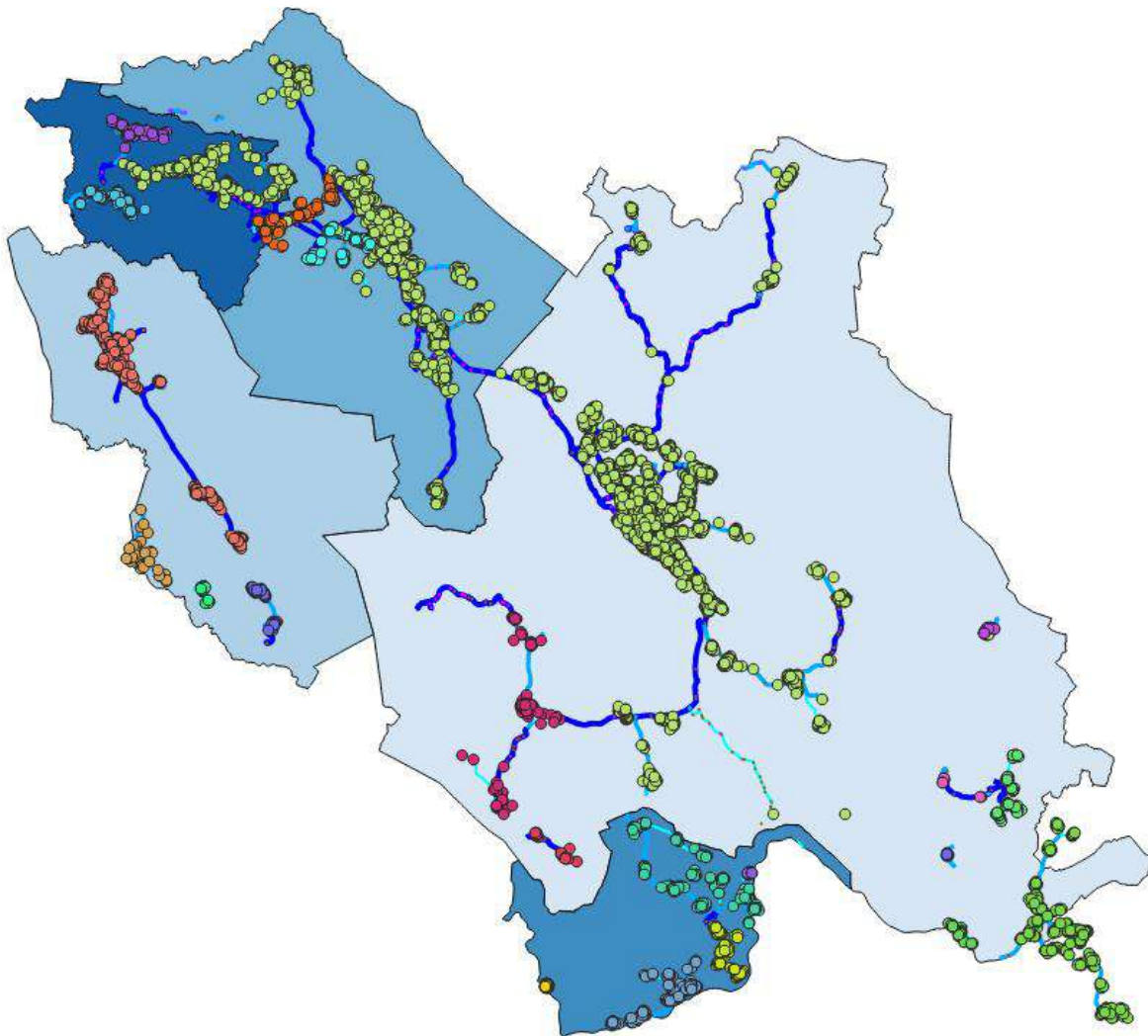
Vsak od naših prej naštetih javnih vodovodov ima svoje značilnosti in posebnosti, zato ni mogoče govoriti o dveh enakih vodovodih. V osnovi lahko te vodovode ločimo po velikosti in zahtevnosti. Tako so nekateri od teh vodovodov tehnično dokaj enostavni za upravljavca, zato je upravljanje z njimi sorazmerno nezahtevno in stroškovno sprejemljivo, pri nekaterih drugih pa so terenske značilnosti zahtevale izgradnjo dokaj zahtevnega vodovodnega sistema, ki ima zgrajenih več objektov in črpališč, pri nekaterih pa tudi več zajetij. Takšni vodovodi zahtevajo vsakodnevno kontrolo obratovanja, saj so izredno ranljivi, posledice morebitnih okvar so večje in čas vzpostavitve prvotnega stanja je daljši. Zato je razumljivo, da so tudi stroškovno zahtevnejši.

Glede spremljanja zdravstvene ustreznosti vode in izvajanja HACCP sistema pa so vsi ti vodovodi enako zahtevni in jih je potrebno vse obravnavati z dolžno skrbnostjo, ker mora vsak porabnik na svoji pipi dobiti pitno vodo, ki je bistra, brez barve, vonja in okusa in ne vsebuje mikroorganizmov, parazitov in njihovih razvojnih oblik v številu, ki lahko predstavlja nevarnost za zdravje ljudi ter snovi v koncentracijah, ki bi same ali skupaj z drugimi snovmi lahko predstavljale nevarnost za zdravje ljudi. Zato kot upravljavalec nenehno sledimo cilju po

optimizaciji stroškov ob hkratnem dvigu njihove zanesljivosti, eden od načinov doseganja tega cilja pa je tudi že navedeno zmanjševanje števila vodovodnih sistemov, kar pa žal ni samoumevno in vsepovsod mogoče, ker so vodovodni sistemi medsebojno različno oddaljeni, tako nivojsko kot tudi višinsko. Zato v primerih prevelikih medsebojnih razdalj in višinskih razlik, pa tudi nizke porabe vode na posameznih manjših vodovodih, le-teh ni smiselno povezovati. Premajhna izmenjava vode v cevovodih nam lahko povzroča velike težave in stroške. Žal nam ta pojav predstavlja vse večje tveganje, še posebej na podeželju, ki se prazni, s tem se pa tudi zmanjšuje poraba vode.

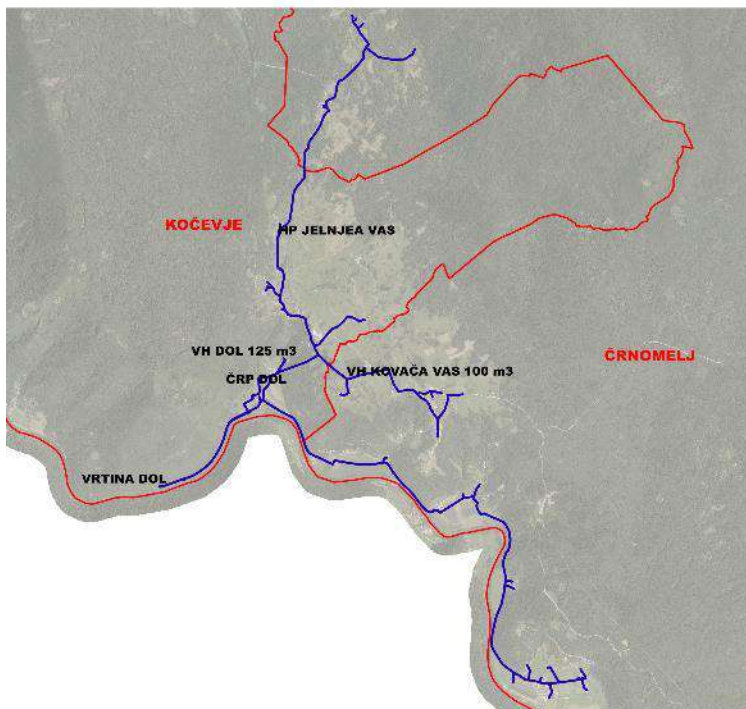
Vse prej naštetе vodovodne sisteme upravljamo v celoti, torej od zajetja do zadnjega porabnika, izjemo predstavlja samo vodovodni sistem Kuželj, ki je del nekoč skupnega vodovodnega sistema obeh Kužljev (hrvaškega in slovenskega) z zajetjem in vodohranom na hrvaški strani.

Vodovodni sistemi v upravljanju Hydrovoda



Večkrat poudarjamo velik pomen regionalnega vodovoda Sodražica – Ribnica – Kočevje za nemoteno oskrbo porabnikov občin Kočevja, Ribnice in Sodražice s pitno vodo. Teža tega vodovoda je vidna že iz samega grafičnega prikaza vodovodnih sistemov v upravljanju Hydrovoda. Ta sistem, ki je sedaj tudi za državne razmere zelo velik, za upravljavca pa tehnično in finančno zelo zahteven, je dejansko hrbtenica vodooskrbe, saj je hkrati naš največji sistem tako po dolžini omrežja in številu porabnikov, kot tudi po količini prodane vode. Dolžina transportnih cevovodov tega sistema znaša nekaj manj kot 90 km, če k temu prištejemo še celotno pripadajoče razvejano omrežje, pa znaša dolžina tega vodovodnega sistema več kot 320 km. Z realizacijo obeh kohezijskih projektov (SORIKO in Suhokranjski vodovod) se je tako dolžina tega vodovodnega sistema, kot tudi področje, ki ga ta sistem pokriva, pomembno povečala. Tako sedaj ta vodovod poteka in oskrbuje porabnike s pitno vodo od področja severno od Sodražice preko Sodražice, Ribnice in Kočevja ter se konča v naseljih južno in jugovzhodno od Kočevja oziroma skoraj ob meji z občino Kostel (Morava), z občino Dobrepolje (Vrbovec) in občino Žužemberk (Smuka), voda iz tega sistema pa se uporablja tudi za oskrbo s pitno vodo dela porabnikov iz občin Žužemberk in Dobrepolje, po povezovalnih cevovodih, ki so realizirani v sklopu projekta Suhokranjski vodovod.

Regionalni vodovod je sedaj v dokaj dobrem stanju. Velik del tega vodovodnega sistema je obnoven, ostaja pa še vedno pomemben del omrežja na tem vodovodnem sistemu, ki je že amortiziran in nujno potreben obnove. Še posebej to velja za odseke vodovoda z azbestnimi cevmi. Za upravljavca je upravljanje tako velikega ter tehnično in finančno zelo zahtevnega sistema poseben izziv. Vodovod poteka po zelo razgibanem terenu in tlačne razmere v cevovodih se nenehno spreminjajo, v pretežni meri pa imamo visoke tlake, ki so za upravljavca manj zaželeni. Delovanje vodovodnega sistema je vodeno in nadzorovano v nadzornem centru, ki se nahaja na sedežu družbe. V ta center se prenašajo vsi podatki o delovanju



posameznih objektov. Tisti, ki so namenjeni črpanju, prečrpavanju in shranjevanju vode, so avtomatizirani in nadzorovani daljinsko. Krmilniki na podlagi vhodnih podatkov samostojno urejajo procese črpanja in prenašajo podatke v nadzorni center.

Med ostalimi vodovodnimi sistemi velja po pomembnosti, velikosti in tudi zahtevnosti omeniti še dva vodovodna sistema. To sta sistema Loški Potok in Dol.

Vodovodni sistem Loški Potok pokriva pretežni del občine Loški Potok in oskrbuje s pitno vodo

največji del naselij v tej občini. Zaradi terenske razgibanosti in medsebojne razdalje posameznih naselij je ta sistem izredno zahteven za vzdrževanje in obratovanje ter energetske

potraten. Sistem deluje s pomočjo šestih vodohranov, do katerih pride voda s pomočjo delovanja petih črpališč, zaradi prevelikih pritiskov na določenih lokacijah pa je s pomočjo reducirnih ventilov potrebno poskrbeti tudi za zmanjševanje teh pritiskov na posameznih delih omrežja na vrednosti, ki so sprejemljive za porabnike. Jasno je torej, da gre za zelo zahteven vodovodni sistem, ki zaradi velikega števila objektov, več tlačnih nivojev oskrbe s pitno vodo in visokih tlakov v omrežju zahteva od upravljavca posebno pozornost, obratovanje takšnega vodovodnega sistema pa je tudi stroškovno drago. Terenska razgibanost in višinske razlike sta vzrok, da del porabnikov še vedno ni vključen v sistem javne oskrbe s pitno vodo ali pa ima na svojih odjemnih mestih neprimerne tlačne razmere. Občina Loški Potok v zadnjem obdobju vlaga dokaj velika sredstva v obnovo in dograditev tega vodovodnega sistema. Tako je bila v letu 2020 uspešno zaključena izgradnja vodovoda do naselja Bele Vode (črpališče, tlačni vod, vodohran, napajalno omrežje), v lanskem letu pa je bila vključena v obratovanje tudi nova vrtina na Hribu, ki zaenkrat oskrbuje s pitno vodo samo del porabnikov tega vodovodnega sistema. Vključitev novega vodnega vira v obratovanje predstavlja veliko izboljšavo pri oskrbi porabnikov Loškega Potoka s pitno vodo. Ta sistem, kljub svoji velikosti, prej ni imel rezervnega vodnega vira, kar je zakonska obveznost. Vrtina na Hribu pa v perspektivi ne bo samo rezervni vodni vir, temveč glavni, saj je voda na tem viru kvalitetnejša od vode iz zajetja Močile. Da bi vse porabnike tega sistema lahko oskrbovali iz novega vodnega vira, pa bo potrebno realizirati še eno fazo investicije.

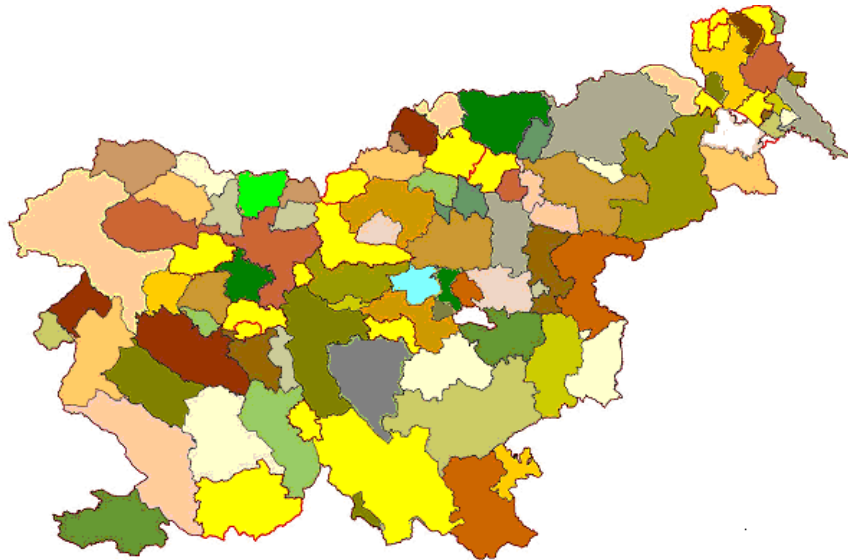
Tudi vodovodni sistem Dol je zaradi svoje velikosti in terenskih značilnosti dokaj zahteven sistem za upravljavca. Kot posebnost tega vodovoda velja poudariti, da le-ta pokriva potrebe porabnikov s pitno vodo tudi na delu občine Črnomelj (krajevna skupnost Stari trg ob Kolpi), kar pomeni, da gre za medobčinski vodovod. Za ta namen so bili v preteklosti zgrajeni trije kraki vodovoda, in sicer:

- od Jelenje vasi v smeri Zagozdca ter Gorenje in Dolenje Podgore,
- od vodohrana Kovača vas do Starega trga ter
- od Dola v smeri Prelesja, Sodevcev in Radencev.

Po črpanju vode iz vrtine, oddaljene cca 2 km od Dola, sistem deluje v dveh nivojih. Prvi nivo oskrbuje naselja ob reki Kolpi (od Dola do Spodnjih Radencev), drugi nivo pa višje ležeča naselja (od Starega trga in Predgrada, pa vse do naselij Gorenja in Dolenja Podgora). Za potrebe obratovanja višje ležečih naselij je potrebno vodo črpati iz Dola (cca 190 m nadmorske višine) do vodohrana Kovača vas (cca 422 m nadmorske višine), kar pomeni, da je potrebno premagati več kot 230 m višinske razlike. Zaradi tega je jasno, da poraba energije na tem vodovodu odstopa v primerjavi z drugimi vodovodi. Kljub tako visokemu dvigu vode ter vmesnemu izboljšanju tlačnih razmer (hidropostaja Jelenja vas), zelo razgiban teren povzroča težave in manjši del porabnikov še vedno ostaja s tlačnimi razmerami v omrežju, ki niso najbolj optimalne.

Teritorialni obseg delovanja Hydrovoda ni zanemarljiv, gledano tudi širše v primerjavi z ostalimi upravljavci vodovodov po Sloveniji. Po podatkih iz osnutka Operativnega programa oskrbe s pitno vodo za obdobje 2022 -2027 imamo na območju Republike Slovenije 89 upravljavcev vodovodnih sistemov. Po površini področja, ki ga pokrivamo ter še posebej po

številu vodovodnih sistemov, ki jih upravljamo, sodimo med največje izvajalce dejavnosti oskrbe s pitno vodo, kar je tudi razvidno s spodnje slike, ki je vzeta iz Operativnega programa oskrbe s pitno vodo iz leta 2006 (stanje se do danes ni bistveno spremenilo). Pogled na sliko nam tudi pove, da imamo v naši državi preveliko število upravljavcev vodovodnih sistemov. Država je pred leti načrtovala določene aktivnosti, ki bi šle v smeri zmanjševanja števila upravljavcev in tudi poenotenja cene vode na nivoju posameznega upravljavca. Trenutno se na tem področju ne dogaja nič konkretnega, načrti o zmanjševanju števila upravljavcev pa niso pozabljeni.



Pregledna karta območij upravljanja izvajalcev javne službe v RS (Hydrovod poleg označenega območja oskrbuje s pitno vodo tudi del občine Črnomelj)

V osnutku Operativnega programa oskrbe s pitno vodo za obdobje 2022 -2027 je naveden podatek, da devet izvajalcev javne službe oskrbe s pitno vodo oskrbuje več kot 50.000 prebivalcev Slovenije oziroma skupno 937.663 prebivalcev, kar znaša skoraj polovico vseh oskrbovanih prebivalcev, ki se oskrbujejo iz javnih vodovodov (49,859%). Izvajalcev oskrbe s pitno vodo, ki oskrbujejo med 10.000 in 50.000 prebivalcev, je 34. Navedeni izvajalci skupaj oskrbujejo 734.153 prebivalcev, kar je 39,038%. 40 izvajalcev javne službe oskrbuje med 1.000 in 10.000 prebivalcev. Skupno število prebivalcev je 206.219, kar znaša 10,965% vseh prebivalcev, ki se oskrbujejo iz javnih vodovodov. Ostalih 2.573 prebivalcev (0,136% vseh prebivalcev) oskrbuje 6 izvajalcev javne službe. Hydrovod je po številu porabnikov, ki jih oskrbuje s pitno vodo, med 89 izvajalci 15. po velikosti, med tistimi izvajalci, ki oskrbujejo med 10.000 in 50.000 prebivalcev, pa 6.

Vsekakor sodimo med tiste izvajalce, ki so pomembni in resno organizirani. Svoje naloge izvajamo na območju, ki je površinsko zelo veliko (cca. 1000 km²), žal pa je redko poseljeno. Javno omrežje, ki je zgrajeno za oskrbo porabnikov s pitno vodo, oskrbuje s pitno vodo 95 % vseh prebivalcev kočevsko-ribniškega območja, kar je izjemen rezultat in kaže na zelo visok standard izvajanja javne oskrbe s pitno vodo na tem območju. Razen nekaj malo večjih vasi v

občini Ribnica so vsa ostala večja naselja na kočevsko - ribniškem območju vključena v sistem javne oskrbe s pitno vodo. Po procentu vključenosti prebivalstva v sistem javne oskrbe s pitno vodo smo nad povprečjem države (cca. 92%) kljub dejstvu, da so terenske značilnosti našega območja zelo zahtevne in posledica tega je večje število samostojnih vodovodnih sistemov, ki nam omogočajo javno oskrbo s pitno vodo tako visokega procenta prebivalstva. Kot primer terenske razgibanosti navajamo podatek, da se naše najnižje zajetje Dol nahaja na nadmorski višini približno 194 m, najvišji vodohran Novi Kot pa je zgrajen na koti približno 885 m.

Razgibanost terena in večje število samostojnih vodovodnih sistemov prinaša tudi negativne ekonomske posledice, saj stroškovno bolj obremenjuje izvajanje oskrbe s pitno vodo na celotnem območju, ki ga pokrivamo (stroški dela, stroški obratovanja, stroški tekočega vzdrževanja,...). To je tudi pričakovano in logično. Upravljanje večjega števila ločenih vodovodnih sistemov je dosti zahtevnejše in dražje kot upravljanje samo z enim sistemom. Poleg večjih stroškov, ki z obstojem večjega števila sistemov nastajajo, je tudi težje zagotoviti varnost in stalnost oskrbe s pitno vodo (težje je skrbeti za varovanje zaledij velikega števila vodovodnih zajetij in za delovanje več kot trideset črpališč oziroma vodarn, kot za eno samo črpališče oziroma vodarno). Še posebej se to izkaže ob izrednih dogodkih oziroma naravnih nesrečah, ko pride tudi do izpada napajanja z električno energijo.

Večje število ločenih sistemov, velika pokritost območja s sistemom javne oskrbe s pitno vodo in posledično velika dolžina omrežja ter število objektov, ki so v funkciji izvajanja oskrbe s pitno vodo, zahtevajo tudi primerno število zaposlenih, ki so nujno potrebni, da lahko obvladujejo situacijo v rednih in izrednih razmerah. Predpisani standardi oskrbe s pitno vodo v naši državi so visoki in jih je potrebno dosegati, porabniki pa tudi zahtevajo visok nivo storitev ter stalno in varno oskrbo s pitno vodo (ta je za nekatere gospodarske porabnike še kako pomembna, ker imajo lahko tudi finančne posledice v primeru neizpolnitve svojih pogodbenih obveznosti). Žal ima izpolnitev vseh teh zahtev tudi pomemben vpliv na stroškovno ceno izvajanja oskrbe s pitno vodo, ki je še vedno dokaj nizka, kar nekateri, ki mislijo, da bi voda morala biti zastoj, ne razumejo.

Skrb in želja občin, da poskrbijo tudi za podeželje, sta zelo dobrodošli, žal pa od vodovodov na določenih demografsko ogroženih območjih ni mogoče pričakovati ekonomske rentabilnega delovanja. Ravno nasprotno, takšni vodovodi povzročajo večje stroške od zbranih prihodkov in imajo pomemben vpliv na ceno pitne vode. Podeželje se na žalost prazni in posledično temu se niža poraba, prihodki pa se zmanjšujejo. Že danes imamo nekaj primerov, ki po svoji rentabilnosti zelo izstopajo in jih redno izpostavljam, ker se nam zdi pravilno, da se opozori na ceno, ki jo občine plačujejo za razvoj podeželja (pa tudi porabniki v večjih naseljih z višjo ceno vode na položnici), kar bi sicer morala biti tako skrb kot tudi interes države. Če občine v zadnjih dvajsetih letih ne bi imele posluha za podeželje, bi imeli danes marsikatero vas popolnoma prazno. Vodovodni sistemi, ki imajo na kilometer omrežja majhno število priključkov in majhno porabo, so logično manj ekonomsko rentabilni od tistih, ki imajo večje število priključkov in večjo porabo. Posledično temu takšni vodovodi negativno vplivajo na končno stroškovno ceno vode v posamezni občini oziroma s svojo nerentabilnostjo obremenjujejo to ceno. Navajamo nekaj primerov:

Prihodki in stroški najema nekaterih manjših vodovodnih sistemov

ZŠ	Sistem za oskrbo s pitno vodo	Poraba vode v m ³ /dan v letu 2021	Število priključkov	Celotni prihodek v letu 2021 v €	Strošek najemnine
1.	NOVI KOT	4,5	35	4.823,27	12.841,82
2.	KNEŽJA LIPA	6,9	8	2.369,29	4.083,77
3.	LAZE PRI PREDGRADU	2,7	22	2.007,36	9.090,91

Podatki v tabeli kažejo celotne prihodke teh vodovodov, torej seštevek vodarine in omrežnine, ter prikaz samo enega stroška, ki ga ti vodovodi imajo – najemnine. Razvidno je torej, da že samo strošek najema presega višino skupnih prihodkov, kar pomeni, da ostali vodovodni sistemi pokrivajo tako preostali strošek najema pri teh nerentabilnih vodovodnih sistemih, kakor tudi vse ostale fiksne stroške sistema in tudi skupne stroške obratovanja (stroške tekočega vzdrževanja, energije, dela, storitev, ...). S podobnimi primeri se srečujemo tudi na določenih odsekih novozgrajenega omrežja, ki s svojo vrednostjo pomembno dvigujejo strošek najema, hkrati pa prihodki, ki jih prinašajo takšni odseki vodovoda, niti približno ne pokrijejo niti stroška tega najema. Je pa cena pitne vode za vse porabnike določene občine enaka, ne glede na kraj bivanja. Torej se pri cenovni politiki zasleduje cilj solidarnosti znotraj posamezne lokalne skupnosti.

Podatek o pokritosti s sistemom javne oskrbe s pitno vodo ter uspešno izvajanje te dejavnosti na kočevsko – ribniškem področju je dosežek, ki se ga mogoče tudi ne zavedamo v celoti. Ne tako dolgo nazaj je na celotnem področju starih občin Kočevje in Ribnica primanjkovalo pitne vode. Še posebej v poletnih mesecih so bili izpadi v oskrbi s pitno vodo nekaj običajnega. Današnje stabilno stanje oskrbe s pitno vodo na terenu, ki je v pretežni meri kraški, je tudi rezultat 60-letnega dobrega dela mnogih generacij delavcev Vodne skupnosti Kočevje - Ribnica in Hydrovoda. Voda pomeni življenje in brez urejene oskrbe s pitno vodo ni mogoče organizirati kvalitetnega bivanja in delovanja prebivalstva na določenem prostoru (mimogrede:

**BREZ UREJENE VODOOSKRBE NI MOŽNO
NEMOTENO BIVANJE PREBIVALSTVA NA
DOLOČENEM PODROČJU, NI KMETIJSTVA IN
ŽIVINOREJE, NI PREDELAVE HRANE, NI
MOŽNO DELOVANJE IN RAZVOJ
GOSPODARSTVA, NI RAZVOJA TURIZMA, NI
POŽARNEGA VARSTVA, NI PERSPEKTIVE ZA
JUTRI**

Svetovna zdravstvena organizacija poroča, da je vzrok 80 odstotkom vseh bolezni v svetu moč pripisati uporabi onesnažene vode in neurejenih sanitarij), zanesljiva oskrba s pitno vodo pa omogoča tudi druge koristi, kot so požarna varnost (hidranti na javnem omrežju), oskrba celotnega gospodarstva z vodo, delovanje kmetijstva, javnega sektorja, itd. Zaradi tega je delo in poslanstvo, ki ga opravlja Hydrovod kot upravljavec celotnega javnega vodovodnega omrežja na področju občin Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Kostel (delno tudi občine Črnomelj, in sicer na področju KS Stari trg ob Kolpi), izjemno odgovorno in pomembno za vse prebivalce, javni sektor in gospodarske dejavnike na tem področju.

O pomenu pitne vode za naše vsakdanje preživetje se danes veliko govori in piše in to spoznanje je mnogim že zelo blizu, manj pa je ljudem znana pot, ki jo je potrebno narediti do

urejene oskrbe s pitno vodo. Ta pot ni enostavna in pitna voda ne pride na pipe porabnikov kar tako, temveč je potrebno zgraditi zahtevno in drago infrastrukturo. Poleg tega enkrat zgrajena in delujoča infrastruktura ne daje nobenega zagotovila, da bo ta infrastruktura delovala tudi jutri. Nujno je potrebno zagotoviti tudi dobro upravljanje s to infrastrukturo ter tudi zagotoviti njeno pravočasno tekoče in investicijsko vzdrževanje kakor tudi modernizacijo le-te. To dejstvo je potrebno nenehno ponavljati, ker se prevečkrat zgodi, da določeno dobrino lepo in dobro zgradimo, v fazi uporabe te dobrine pa slabo poskrbimo za le-to.

Za vodovodne sisteme je značilno, da so to v osnovi zelo kompleksni sistemi, saj njihovo kompleksnost opredeljuje že sama tehnična narava vodovodnih sistemov, ki so sestavljeni iz niza med seboj močno soodvisnih elementov. To pomeni, da je tudi vzdrževanje teh sistemov zelo kompleksno in zahtevno. Dodatno težavnost vodovodnih sistemov predstavlja dejstvo, da je vodovodno omrežje vgrajeno v zemlji in nedostopno človeškim očem, pogosto pa se tudi nahaja na težko dostopnem terenu ali na zelo prometnih površinah. Zato so tudi zmanjševanje vodnih izgub, iskanje okvar in odprava poškodb na vodovodnem omrežju precej kompleksna, dolgotrajna in zahtevna dejanja.

Poleg kompleksnosti sistemov in upravljanja z njimi pa dajejo dodatno težo javni vodooskrbi tudi druge potrebe, ki jih je potrebno zadovoljiti iz vodovodnih sistemov. Poleg oskrbe porabnikov s pitno vodo zagotavljajo le-ti tudi požarno varnost (požarna voda), pokrivanje

VODA – KLJUČNA DEJSTVA

- Voda predstavlja pomemben delež dnevne prehrane.
- Pogosto je ključna surovina v živilski proizvodnji.
- Pomanjkanje pitne vode bo v prihodnosti pomemben izziv.
- Kakovost in zdravstvena ustreznost vode nista samoumevni.
- Obolevnost zaradi neustrezne kakovosti vode zajame širok krog ljudi.

potreb javnih služb, turizma, kmetijstva, živinoreje in industrije z vodo (tehnološko vodo), itd. Pri tem lahko ugotovimo, da je cilj zadovoljevanja drugih porabnikov vodovodnih sistemov pogosto v konfliktu s ciljem zagotavljanja kakovosti dobavljene vode (potreba po vgrajevanju cevovodov večjega profila, tveganje glede nastanka postane vode, itd.).

Zahteve in pričakovanja vseh porabnikov pitne vode so visoka, kar je razumljivo. Ob tem pa se praviloma pozablja na ekonomske posledice takšnih pričakovanj in zahtev. Osnovni cilji visokega standarda izvajanja oskrbe s pitno vodo, kot so kakovost vode, pretok in tlak ter zanesljivost oskrbe, so najpogosteje v nasprotju s ciljem poceni oskrbe s pitno vodo. Vsepovsod velja pravilo, da višji nivo storitve oziroma višji standard oskrbe posledično zahteva tudi višjo ceno, kar pa je pri oskrbi s pitno vodo v praksi dostikrat težko uresničiti. Tudi sami smo se o tem večkrat prepričali.

Voda je vir življenja. Brez vode ne preživijo ne človek, ne živali in ne rastline, zato moramo imeti do vode tudi spoštljiv odnos. Če bi bila zastoj, je nihče ne bi spoštoval in tudi ne bi imeli pravega odnosa do nje. Tega si pa ne smemo dovoliti, še posebej ne ob dejstvu, da skoraj tretjina svetovnega prebivalstva te dobrine nima. Našim porabnikom želimo ponuditi največ,

ker si to zaslužijo, želimo graditi varen vodooskrbni sistem, želimo uporabljati kvaliteten material, želimo vgrajevati sodobno tehnologijo in sodobne rešitve, želimo čim manj okvar in posledično čim manj izpadov pri izvajanju redne oskrbe s pitno vodo, želimo, da pitna voda pride do vsakega in v zadostnih količinah, želimo, da je pitna voda skladna z zahtevami veljavne zakonodaje oziroma, da so rezultati mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preiskav vzorcev vode daleč pod mejnimi vrednostmi, ki jih določajo predpisi o skladnosti pitne vode. To so naši cilji in želje in na tem bomo vztrajali tudi naprej.

2.1 KRATEK POVZETEK UVODNE PREDSTAVITVE

Iz uvodne predstavitve poslovanja v letu 2021 izvajalca dejavnosti oskrbe s pitno vodo, javnega podjetja Hydrovod d.o.o, je razvidno, da je ta dejavnost v občinah Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Kostel dobro organizirana in dobro deluje, zgrajena infrastruktura pa omogoča porabnikom visok standard oskrbe s pitno vodo. Na sistem javne oskrbe s pitno vodo, ki zagotavlja zanesljivo in varno oskrbo z zdravo pitno vodo, je vključenih cca 95% porabnikov navedenih občin, kar je zelo visok procent, višji od državnega povprečja. Oskrba s pitno vodo ni ovira, ki bi omejevala razvoj gospodarstva ali novih poselitev na območjih, kjer Hydrovod izvaja svojo dejavnost. Tudi kvaliteta vode, ki jo zagotavljamo na pipah naših porabnikov, v celoti zadovoljuje zahteve naše zakonodaje, kar je tudi zelo pomemben dosežek. Da to drži pritrjuje priloženo poročilo o zdravstvenem nadzoru pitnih voda v občinah Kočevje, Kostel, Loški Potok, Ribnica in Sodražica v letu 2021, ki ga je izdelal Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Novo mesto.

Vse to je rezultat dolgoletnega skupnega dela mnogih generacij javnega podjetja Hydrovod d.o.o. (in Vodne skupnosti Kočevje-Ribnica) ter vseh občin, ustanoviteljic Hydrovoda, in na to smo lahko ponosni. Dosežen rezultat je tudi potrditev pravilne odločitve o skupnem reševanju problematike oskrbe s pitno vodo celotnega kočevsko-ribniškega območja in ustanovitve skupnega medobčinskega javnega podjetja za izvajanje te dejavnosti, ker voda ne pozna občinskih meja. S tem, ko svojim porabnikom zagotavlja zanesljivo in varno oskrbo z zdravo pitno vodo, je tudi skupni izvajalec javne službe oskrbe s pitno vodo, javno podjetje Hydrovod d.o.o., dokazal, da zna in zmore. To dokazuje že vrsto let, kljub mnogim oviram, ki jih uspešno premaguje. Vedno je prisotna želja in prizadevanje, da se v vsakem poslovnem letu razmere na področju oskrbe s pitno vodo izboljšajo in to se vidno pozna na terenu. Žal pa so določene težave, kot npr. tiste, ki jih povzroča stara in dotrajana vodovodna infrastruktura, stalnice pri našem delu, v zadnjem obdobju pa nam težave povzroča tudi pridobivanje ustreznega tehničnega kadra (še posebej monterjev).

Osnove za dolgoročno stabilno oskrbo s pitno vodo so postavljene z mnogimi uspešno izvedenimi investicijami, še posebej pa z realizacijo kohezijskega projekta SORIKO. S tem projektom smo pomembno izboljšali stanje glavnih cevovodov ter tako znižali povprečno starost omrežja. Vrednost celotne infrastrukture se je zvišala in občine so pridobile dodatna sredstva iz naslova najema infrastrukture, kar jim, ob namenski porabi teh sredstev, omogoča v naslednjih letih postopno obnovitev preostale infrastrukture. V obratovanju imamo še precej

kilometrov cevovodov, ki so v večji meri ali celo že v celoti amortizirani (tudi azbestne cevi) in kot takšni lahko v naslednjih letih postanejo potencialna grožnja za varno in nemoteno oskrbo s pitno vodo.

Cilji za naprej so torej zelo jasni: želimo ohraniti doseženi nivo oskrbe s pitno vodo in ga po potrebi še izboljšati. Izzivov nam torej ne bo manjkalo. Skladno z evropskimi zahtevami bomo

Brez vode ni življenja

Družba - 05-08-2012 - 16:34



morali še posebej veliko energije in naporov vložiti v zmanjševanje vodnih izgub in le-te postaviti v predpisane okvire. Za doseg tega cilja pa bo potrebno intenzivirati aktivnosti na pravočasnem detektiranju okvar na omrežju in njihovi čim prejšnji odpravi, na tem področju pa bomo največ naredili s pravočasnimi zamenjavami starih in dotrajanih cevovodov. Še naprej ostaja cilj čim prejšnja zamenjava azbestnih cevi, ki so še v uporabi. Glavni del naših nalog pa bo še naprej povezan z vsakodnevno skrbjo za nemoteno obratovanje celotnega sistema.

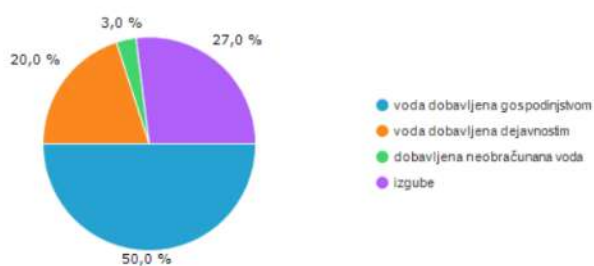
Voda je najpomembnejša življenjska dobrina, saj je od nje odvisno celotno življenje. Vsi živi organizmi na našem planetu so

pretežno sestavljeni iz vode: ljudje sami smo v 60-odstotnem delu »vodeni«, ribe so »vodene« kar 80-odstotno, rastline še bolj, med 80 in 90 odstotki. Brez vode se ne bi odvila nobena kemijska reakcija v živi celici in brez vode tudi ne bi bilo nobene izmenjave informacij med celicami. To pritrjuje dejstvu, da, če vode ne bo, tudi nas ne bo. Tudi v gospodarstvu igra voda zelo pomembno vlogo, saj je industrijska surovina, prenašalka energije, energetski vir in transportno sredstvo. Brez vode ni hrane. Kdor bo imel v bližnji prihodnosti urejeno to vprašanje, bo imel strateško razvojno prednost pred mnogimi drugimi konkurenti. Dejstvo je, da se zaloge vode po svetu zmanjšujejo in pitna voda predstavlja le še odstotek celotne količine vode na planetu. A tudi to še ne bi bil razlog za prevelik alarm, če bi bila ta količina vode enakomerno razporejena, pa žal ni. Tudi zaradi tega govorimo, da voda bo oziroma že je naslednja nafta, ker tudi ta po svetu ni enakomerno razporejena.

3 POVZETEK DOGAJANJ V LETU 2021

Osnovna naloga javnega podjetja Hydrovod d.o.o. je redna in varna oskrba porabnikov s pitno vodo, ki mora biti zdravstveno ustrezna oziroma primerna za uporabo, pitje, kuhanje, pripravo hrane in umivanje brez morebitnega tveganja za zdravje ljudi. Zdravstveno ustrezna pitna voda je tista, ki izpolnjuje zahteve evropske vodne direktive in slovenske zakonodaje.

Dobava in izgube načrpane vode, Slovenija, 2020



Vir: SURS

Poraba vode iz javnega vodovoda brez izgub, Slovenija

	2019	2020	2020 2019 indeks
	m ³ (1.000)		
Skupaj	122.256	122.316	100
gospodinjstva	79.644	84.551	106
dejavnosti poslovnih subjektov	37.607	33.775	90
dobavljena neobračunana voda	5.005	3.990	80

Vir: SURS

padavin dvakrat večja, kot je povprečje za celotno Zemljo. Čeprav ima Slovenija v primerjavi z mnogimi deželami veliko vode, utegnejo podnebne spremembe vplivati na vodne vire in oskrbo s pitno vodo tudi v Sloveniji, vsaj na določenih področjih. Tudi mi na nekaterih naših zajetjih opažamo zmanjšanje izdatnosti, na splošno v svetu pa je ta pojav že več kot očiten.

Na količino vode, ki jo bodo naši porabniki porabili, nimamo vpliva in jo tudi zelo težko načrtujemo. Z ekonomsko-poslovnega stališča bi si želeli, da je poraba čim višja, ker to pozitivno vpliva na naše poslovanje. Hkrati pa se dobro zavedamo pomena pitne vode in potrebe po njeni racionalni in varčni rabi, kar naši porabniki vse bolj upoštevajo, kar je tudi prav. Analiza porabe vode za več let nazaj nam kaže, da ta ni enakomerna oziroma se zelo spreminja in jo je zelo težko načrtovati. To dejstvo nam povzroča kar nekaj težav pri vsakoletnem načrtovanju prihodkov in odhodkov.

Naša ocena o uspešno opravljenem delu v letu 2021 temelji na prikazanih rezultatih in dosežkih, ki pa so posledica dobre pripravljenosti, minulega dela oziroma mnogih uspešno opravljenih nalog v preteklosti, pravočasnih ukrepov, preventivnih aktivnosti in proaktivni drži. Navajamo samo nekaj teh:

- Nadzor kakovosti pitne vode na zajetjih in v distribucijskem omrežju je potekal z rednimi in občasnimi preskušanji po letnem načrtu notranjega nadzora, ob

Svojo osnovno nalogo smo v letu 2021 v celoti izpolnili. Vsem porabnikom, priključenim na javne vodovodne sisteme, ki jih Hydrovod upravlja in pogodbeno vzdržuje, smo zagotovili zanesljivo in količinsko zadostno ponudbo pitne vode kljub različnim težavam, ki smo jih sproti reševali. Na to smo upravičeno ponosni. Razpoložljive količine pitne vode na vseh pomembnih vodovodnih sistemih so bile večje od potreb, kar je pozitiven signal za lokalne skupnosti, saj jim to dejstvo omogoča neoviran razvoj v naslednjih letih. Še vedno velja, da je Slovenija z vodo bogata dežela, saj je povprečna letna količina

ugotovljenih dodatnih potrebah in pritožbah strank pa so bila izvedena še dodatna preskušanja pitne vode. Na terenu se poznajo rezultati izboljšav, ki so narejeni kot posledica večletnega spremljanja stanja in pridobivanja izkušenj.

- V primerih izpada dobave pitne vode zaradi izrednih večjih okvar na vodovodnem omrežju je bila v najkrajšem možnem času zagotovljena intervencija na terenu. Tam smo, če je bilo to le možno, najprej zagotovili začasno oskrbo s pitno vodo čim večjemu številu prizadetih porabnikov, hkrati pa smo začeli z deli na čimprejšnji odpravi okvar s sočasnim obveščanjem porabnikov. Vsa ta intervencijska dela ne bi potekala tako uspešno, če ne bi imeli ekip, ki so si izkušnje nabrale tudi pri izvajanju investicij in tako vedo, kako intervencijo organizirati, kako pristopiti k izvedbi del in kaj je potrebno narediti.
- Programi rednih vzdrževalnih del na vodovodnih sistemih so potekali skladno z načrti, ob pojavih odstopanj so se planirana vzdrževalna dela prilagajala prednostnim nalogam v zvezi z odpravo motenj, okvar in ostalih zaznanih posebnosti v oskrbi.
- Izvedeno je bilo 85 intervencijskih popravil na javnem vodovodnem omrežju (manjše ali večje okvare, ki so povzročale motnje in vodne izgube ter ogrožale varnost oskrbe s pitno vodo) ter še 89 na hišnih priključkih.



Okvara – Dolski potok – marec 2021

Že iz navedenih podatkov je mogoče sklepati, da je bilo v minulem letu opravljeno izredno veliko in obsežno delo tako na vzdrževanju in obratovanju vodovodne infrastrukture, kot tudi ustvarjanju pogojev za zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo. Bolj podroben prikaz sledi v nadaljevanju tega poročila.

Cene pitne vode se v minulem letu za porabnike občin Kočevja, Ribnice in Sodražice, ki imajo enotno ceno, niso spreminjale, so se pa ob koncu leta spremile porabnikom na področju občin Loški Potok in Kostel. Veljavne cene so v vseh občinah oblikovane po določbah Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2012) in so sestavljene iz dveh obračunskih postavk: omrežnine in vodarine. Vzrokov za spremembo cen pitne vode je več. Pri omrežnini, ki v bistvu predstavlja strošek infrastrukture, je najpogostejši vzrok za spremembo cen vrednost te infrastrukture. Ta se z vsakoletnimi investicijami v vodovodno infrastrukturo zvišuje in posledično se viša tudi znesek vsakoletne amortizacije te infrastrukture. To se je najbolj poznalo pri vključitvi obeh kohezijskih projektov (SORIKO in Suhokranjski vodovod) v obratovanje, ker je vrednost teh investicij bistveno povečala skupno vrednost infrastrukture.

Pri vodarini, ki predstavlja strošek obratovanja infrastrukture, je več vzrokov za spremembo cene.

Največji vpliv na ceno vodarine imajo stroški obratovanja in vzdrževanja te infrastrukture. V preteklem letu smo se po dolgem obdobju srečali z inflacijo in težavami na trgu, ki so se pojavile kot posledica epidemije korona virusa. Mnoge dobavne verige so se pretrgale, hkrati pa se je povpraševanje po mnogih dobrinah povečalo, ob tem pa so poskočile cene energentov in mnogih kovin. Kot posledica tega so se podražili mnogi materiali in mnoge storitve, ki se uporabljajo za vzdrževanje in obratovanje vodovodne infrastrukture. Zaradi določenih pogodb, ki smo jih imeli še od prej, vseh teh opisanih težav v letu 2021 nismo tako močno občutili, jih pa bomo bolj čutili v tem poslovnem letu. Smo pa bolj čutili posledice dviga minimalne plače, ki se je tudi v letu 2021 pomembno zvišala, ker imajo stroški dela tudi pomemben vpliv na ceno pitne vode. Ta dvig nam v bistvu podira vsa plačna razmerja v družbi, saj je minimalna plača že v rangu V. plačilnega razreda po veljavni kolektivni pogodbi. Zaradi velikega povpraševanja po proizvodnih delavcih, ki jih mnoga podjetja v naši državi s težavo dobijo ali pa tudi ne, je potrebno vložiti veliko napora, da se ohrani nujno potreben kader.

Vse opisane podražitve, ki so sestavni del kalkulacije vodarine, se prej ali slej morajo pokriti z višjo ceno vodarine. V pripravljenih elaboratih cene pitne vode, ki jih skladno z veljavno Uredbo o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja moramo pripraviti vsako leto, vedno navajamo vsa ta dejstva. Za predlog dviga cene pitne vode se odločimo, ko je to skrajna rešitev, prej pa vedno poskrbimo, da višje stroške obratovanja, ki smo jih imeli, pokrivamo delno s črpanjem notranjih rezerv, delno pa



na račun pozitivnega rezultata poslovanja na področju dopolnilnih dejavnosti. Enako smo storili tudi v letu 2021.

Z uveljavitvijo cen na način, kot ga predpisuje Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2012), so se izpolnili pogoji za uveljavitev evropske direktive, ki usmerja države članice k oblikovanju ustrezne cenovne politike po načelu »povzročitelj plača povzročene stroške«. Pred uveljavitvijo te uredbe je država omejevala formiranje stroškovne cene komunalnih storitev oziroma so bile te vrste let zamrznjene. S tem je bila povzročena velika škoda, najbolj porabnikom, ker je bila ob vedno višjih oskrbovalnih standardih (še posebej z implementacijo evropske zakonodaje) ogrožena zanesljiva in kakovostna oskrba s pitno vodo.

Način dela, ki ga je predpisala nova uredba o cenah, pomeni tudi nov način razmišljanja in delovanja na komunalnem področju. Vsi skupaj smo se začeli zavedati pomena vzpostavitve trajnostnega razvoja dejavnosti, ker je ena od naših nalog, da zagotovimo normalno oskrbo s pitno vodo tudi generacijam, ki prihajajo za nami. Cene pitne vode, ki so določene z upoštevanjem nove Uredbe, so postavljene na nivo, ki vsaj do neke mere omogoča »normalno« gospodarjenje z vodovodno infrastrukturo



(potrebno bi bilo še na novo oceniti vrednost infrastrukture, da bi ta izražala realno ekonomsko vrednost, ki bi bila podlaga za realen obračun amortizacije, ter izvesti določeno korekcijo amortizacijskih stopenj, kar pa je v pristojnosti države).

V preteklem letu je pogodbeni odnos med občinami, kot lastnicami infrastrukture za oskrbo s pitno vodo, in Hydrovodom, kot najemnikom te infrastrukture, potekal skladno z zahtevami veljavnih zakonskih predpisov. Na podlagi pogodb o najemu Hydrovod plačuje občinam polno najemnino za uporabo infrastrukture. Vse svoje finančne obveznosti do občin smo redno in v celoti poravnali.

Višji namenski prilivi v proračune posameznih občin v obliki najemnine za vodovodno infrastrukturo, s katerimi bi se načrtno pristopilo k obnavljanju

4.1 Viri financiranja

Občine so v skladu s svojo pristojnostjo za izvajanje obvezne gospodarske javne službe varstva okolja – oskrba s pitno vodo zadolžene za izvedbo potrebnih investicij v oskrbo s pitno vodo. Pri izvedbi investicij lahko kot soinvestitorji ali viri sredstev (nepovratna sredstva) sodelujejo tudi drugi udeleženci (Republika Slovenija, sredstva EU, zasebni kapital).

dotrajane vodovodne infrastrukture, v prejšnjih letih niso bili v celoti porabljeni za ta namen. Nekatere občine so v obnovo lastne vodovodne infrastrukture vložile celotno najemnino (ali

celo več), nekatere pa ne. Želimo si, da poraba sredstev najemnine za obnovo vodovodne infrastrukture postane praksa, saj lahko samo na ta način v polni meri zaživi nov način gospodarjenja z vodovodno infrastrukturo. Če se najemnina ne bo porabljala namensko, kot to veljavna uredba predvideva, se bo stanje vodovodne infrastrukture poslabševalo in se lahko spet pojavijo podobne težave kot smo jih imeli v preteklosti. Upamo, da je vsem dovolj jasno, da je pravočasna obnova omrežja najpomembnejši predpogoj za nemoteno oziroma zanesljivo izvedbo oskrbe porabnikov s pitno vodo, ker se s tem, poleg preprečevanja nenadnih izpadov pri vsakodnevni oskrbi s pitno vodo, zmanjšujejo vodne izgube in tudi tveganje, povezano z možnostjo onesnaženja vode v cevovodih. To je tudi edina prava preventiva pred povečanjem števila okvar na omrežju in višanjem vodnih izgub.

Opisane koristi pravočasne obnove omrežja še posebej zaznajo porabniki, od njih pa imajo koristi tako upravljavec kot tudi lastniki infrastrukture. Pri upravljavcu se te koristi pogosto kažejo v manjših potrebah po interventni odpravi okvar (nižja poraba časa, materiala, storitev), nižjih stroških vzdrževanja in tudi v zmanjševanju obratovalnih stroškov. Največje koristi lastnikov infrastrukture se kažejo v obliki zadovoljnega porabnika - prebivalca posamezne občine, kar je neprecenljivo. Zanesljiva oskrba s pitno vodo je tudi splošni interes, saj je s tem zagotovljena tudi požarna varnost (hidranti na javnem omrežju), oskrba industrije, kmetijstva in javnega sektorja z vodo, itd. Ob dolgoletnem trendu zanemarjanja investicijskega vzdrževanja lahko za porabnike nastanejo nepredvidljive in usodne posledice, ki vplivajo na varnost in zanesljivost obratovanja vodovodnega sistema (pogosti izpadi pri redni oskrbi s pitno vodo, tveganja glede zagotavljanja kvalitete pitne vode ter s tem povezan dolgoročni vpliv na zdravstveno sliko porabnikov), takšen vodovod pa bo tudi odvrčal marsikaterega podjetnika, ki bi bil sicer pripravljen investirati na določenem področju.

Ko vode ni na naših pipah ali je oskrba z njo pogosto motena, dejansko spoznamo, da je najdražja voda tista, ki je ni oziroma je ta neužitna oziroma neprimerna za uporabo. Zato je potrebno narediti vse, da do tega ne pride, ker so posledice takšnega stanja zelo boleče in praviloma tudi drage. Boljše je uveljaviti prakso gospodarjenja z infrastrukturo kot dober gospodar, kar se kaže v vsakodnevni obliki rednega vzdrževanja infrastrukture kot tudi rednega obnavljanja objektov in strojne opreme ter izvajanja obnove dotrajanih delov omrežja. Če se bodo celotna sredstva plačane najemnine dejansko vsako leto vračala v infrastrukturo skozi obnovo in posodobitev le-te in če bo to postal avtomatizem, potem bo trajnostno gospodarjenje z infrastrukturo uspešno zgrajeno. Čez čas bodo ob takšnem delu mnoge opisane težave naših vodovodov postale preteklost.



Veliko ljudi po svetu mora hoditi tudi več kilometrov do vode. Foto: EPA

Za upravljavca, ki dnevno živi z omrežjem, ki skrbi za njegovo uporabnost, ki ve za vse njegove pomanjkljivosti in ki je pod največjim pritiskom, ko gre kaj narobe, so poleg investicijskih vlaganj v omrežje enako pomembna tudi vsakodnevna različna tekoča vzdrževalna dela, ki so po obsegu manjše vrednosti, vseeno pa imajo pomemben vpliv tako na obratovanje kot tudi na ohranjanje in

povečanje vrednosti omrežja, ki je v našem upravljanju. Zato ne skrivamo zadovoljstva, ko nam uspe kakšna izboljšava in nam posledično celotna infrastruktura dobro deluje. Zadnjih nekaj let so vidni pozitivni premiki na vseh delih vodovodnega omrežja, še posebej pa na hišnih priključkih. Že številke o opravljenih intervencijah, zamenjavah vodomerov ter obnovah hišnih priključkov, ki so v tem poročilu predstavljene, kažejo na veliko angažiranost vseh zaposlenih delavcev Hydrovoda. Drugače se takšnega obsega dela ne da opraviti. Je pa vedno velik izziv, kako z razpoložljivim številom zaposlenih izvesti vsa potrebna in predvidena dela na področju izvajanja osnovne dejavnosti ter ob tem tudi opraviti določen obseg del na dopolnilni dejavnosti oziroma na sklopu investicijske obnove omrežja. Na to pogosto opozarjamo. Izvajanje dopolnilne dejavnosti prinaša družbi določeno nadgradnjo, ki se kaže v obliki boljšega finančnega rezultata in tudi večje finančne stabilnosti, porabnikom pa nižje cene. To se je še posebej poznalo v letih, ko so bile cene komunalnih storitev zamrznjene in je dopolnilna dejavnost pokrivala izgubo osnovne dejavnosti in družbi omogočala ohranjanje likvidnosti in normalno poslovanje, tudi razvoj, pozna pa se tudi danes, če zbrana sredstva vodarine in omrežnine ne pokrivajo vseh stroškov dejavnosti.

Največjo vrednost vsake družbe predstavljajo njeni zaposleni delavci. Enako velja tudi za našo družbo. Ne glede na vso razpoložljivo opremo je vsem jasno, da brez velike angažiranosti in znanja zaposlenih dobrih rezultatov ni mogoče doseči. Kot je bilo že omenjeno, pri našem delu pogosto iščemo kompromis med izvajanjem vseh potrebnih nalog za zagotavljanje oskrbe porabnikov s pitno vodo ter tržnimi priložnostmi na področju izvajanja dopolnilnih dejavnosti. To zahtevno nalogo mora opraviti poslovodstvo Hydrovoda. Pri eni nalogi pa ni iskanja kompromisa: prioriteta naloga družbe ostaja nemotena oskrba porabnikov z zdravo pitno vodo. To je naša osnovna dejavnost in naše poslanstvo. Če se zgodi okvara, je vedno prioriteta javni interes in naš porabnik. Okvaro je potrebno sanirati čim prej, ker porabniki ne morejo biti brez vode cel dan ali več. Toda, če bi samo čakali na okvare in sanacijo le-teh oziroma če bi se naše delovanje fokusiralo samo na odpravo okvar, bi stagnirali in zaostajali. Zato je določeno tveganje potrebno prevzeti in mi to počnemo. Poleg tega vemo iz lastnih izkušenj, da je tisto, kar sami naredimo, hkrati najboljše in najcenejše, kar je razumljivo, ker delamo sebi in za sebe, gradimo omrežje, s katerim bomo tudi upravljali in s katerim bomo živeli. V bistvu vidimo v dopolnilni dejavnosti tudi priložnost, da infrastrukturo gradimo po svoji meri, da bi jo kasneje lažje in ceneje vzdrževali. Nekatera dela, ki se izvajajo v okviru dopolnilne dejavnosti je mogoče načrtovati in prilagajati drugim obveznostim (npr. tiste investicije, ki jih sami izvajamo v celoti), nekatera dela pa žal ne (npr. tam, kjer smo podizvajalci in moramo slediti dinamiki izvajanja del, ki jo narekuje glavni izvajalec) in tukaj imamo občasno težave in stiske, ko so potrebe po delavcih večje od naših zmogljivosti.

Da je tisto, kar sami naredimo, najboljše za vse nas, smo se še posebej prepričali ob izvajanju kohezijskih projektov. Upamo, da se to ne bo pozabilo. Za razliko od zunanjih izvajalcev, ki jih zanima samo maksimiranje njihovega profita, vse ostalo pa je podrejeno temu cilju (še posebej odprava napak in pomanjkljivosti), mi k izvajanju del na vodni infrastrukturi pristopamo popolnoma drugače in zaradi tega pristopa vsi skupaj porabimo dosti manj energije, živcev in časa, kot smo jih porabili ob spremljanju gradnje kohezijskih projektov. Zato si prizadevamo in tudi predlagamo, da čim več obnov obstoječega omrežja naredimo sami. Če svoje delo

naredimo dobro in kvalitetno, z uporabo kvalitetnih materialov, bomo ustvarili zanesljivo in stabilno delovanje omrežja, ki bo imelo manj okvar in manj izpadov pri vsakodnevnem delovanju, to pa prinese cenejše obratovanje in vzdrževanje v življenjski dobi vodovoda.

Mnoge nizke ponudbe izvajalcev iz različnih koncev naše države so lahko zelo vprašljive. Nihče nas nima tako rad, da nam bo nekaj naredil pod stroškovno ceno. Vsak izvajalec bo naredil vse, kar lahko naredi, da bo delo opravil s pozitivnim rezultatom, še posebej sedaj, ko je dela na trgu dovolj. Zato je javni interes potrebno ščititi in tega si nismo izmislili mi, ker se tega zavedajo in to tudi počnejo v celotni evropski skupnosti, tudi v državah, ki jih imenujemo »stara« Evropa. Imenuje se »in house« izvedba oziroma »in house« javna naročila. Takšen način je uveljavljen kot ekonomsko dober in gospodaren, uzakonjen je z evropskimi direktivami in uporablja se v vseh državah Evropske skupnosti. Zato tudi sami vedno ponavljamo, da je potrebno uporabljati rešitve, ki so dobre in prinašajo večstranske koristi. Pa še nekaj zelo pozitivnega je v tem, kar mnogi ne dojemajo. Če občine, kot lastnice infrastrukture, zaupajo javnemu podjetju, ki je v njihovi lasti, izvajanje različnih del, povezanih z gradnjo nove ali obnovo obstoječe infrastrukture, dejansko vlagajo v razvoj in znanje delavcev tega podjetja. Za uspešno izvajanje investicij je potrebno veliko znanja in redno spremljanje stanja v stroki, spremljanje ponudbe materialov, opreme, tehničnih rešitev ter vseh novosti, ki se pojavljajo (modernizacija). Pri tem se pridobivajo mnoge dobre izkušnje in znanje, ki so osnova za vzdrževanje in upravljanje vodovodne infrastrukture. Če tega znanja oziroma izkušenj ne bi imeli oziroma ne bi pridobili, bi morali za mnoge posege pri tekočem vzdrževanju najeti zunanje izvajalce, kar bi pomembno podražilo tovrstna dela in bi posledično prineslo tudi višjo ceno vodarine, ki bi jo morali plačevati porabniki, poleg tega pa bi v mnogih primerih motnje pri redni oskrbi trajale dlje kot sedaj, ker je včasih zunanje izvajalce težko dobiti ravno takrat, ko jih nujno potrebuješ.

Če imaš dovolj znanja in izkušenj, da določeno delo opraviš dovolj hitro, kvalitetno in racionalno, je vedno možno ustvariti tudi določen donos. Tudi sami ga ustvarjamo in tega ne skrivamo. Obveznost ustvarjanja donosa nam je zapisana tudi v ustanovitvenem aktu. Pomembna razlika je pri porabi tega donosa. Pri zunanjih izvajalcih je ta donos njihov dobiček in z njim počnejo, kar želijo, pri nas pa so to sredstva, ki ostajajo v dejavnosti in se porabijo za dodatna vlaganja v vodovodno omrežje, pokritje morebitne izgube na osnovni dejavnosti, predvsem pa v razvoj podjetja, kar je ključno. Vse, kar smo naredili na izboljšanju pogojev dela (odkup zemljišča od Slovenskih železnic, obnova in dograditev poslovne stavbe, obnova voznega parka, itd.), smo financirali sami, z lastnimi sredstvi. Pri teh vlaganjih nismo popolnoma nič obremenili naših lastnikov oziroma njihovih proračunov. V bistvu smo dvignili vrednost njihovega premoženja, kar se vidi tudi v višini osnovnega kapitala. Tudi v bodoče bi želeli voditi razvoj na enak način in s tem razbremeniti naše ustanovitelje tega stroška. Jasno je torej, da je učinek dopolnilne dejavnosti resnično velik in se kaže na več načinov.

V dosedanjem delu poročila smo že podali oceno, da je bilo leto 2021 uspešno tudi po vlaganjih v infrastrukturo. V vseh občinah so se izvajale izboljšave, obnove in tudi modernizacije obstoječe infrastrukture, gradili pa so se tudi novi odseki vodovodov. Kratak prikaz teh dogajanj predstavljamo v nadaljevanju tega poročila.

3.1 INVESTICIJSKA IN VEČJA VZDRŽEVALNA DELA NA INFRASTRUKTURI

1. V Loškem Potoku smo, po naročilu Občine Loški Potok, izvedli II. fazo vključitve novega vodnega vira, vrtine MV-1, v obratovanje. V sklopu te faze smo položili 161 m cevi PE90, 98 m cevi PE 63 in 670 m cevi duktil DN100. Na trasi smo vgradili še tri podzemne hidrante, dva nadzemna hidranta ter dva avtomatska zračnika. Izgrajen je tudi nov krmilni jašek, predelali smo iztoke v vodohranu Mali Log, ter naredili novo dezinfekcijo v VH Mali Log. Obnovili smo 11 hišnih priključkov, v devetih primerih smo prestavili vodomer iz notranjih prostorov v nov zunanji jašek. Naredili smo dva nova hišna priključka. Po izvedeni prevezavi novega in starega omrežja, vgradnji sistema avtomatskega vodenja in daljinskega spremljanja delovanja novega vodnega vira ter testiranju delovanja le-tega, smo novo vrtino uspešno vključili v obratovanje oziroma za oskrbo s pitno vodo velikega dela porabnikov Loškega Potoka.



Montirana zračnika



Izgrajen krmilni jašek



Montaža podzemnih hidrantov

2. Zaradi gradnje podpornega zidu in širitve dovodne poti pred stanovanjsko hišo Srednja vas 1 v Loškem Potoku, smo prestavili in obnovili obstoječi cevovod v skupni dolžini 27 m. Obstoječi cevovod iz nodularne litine DN 100 smo nadomestili s cevmi iz istega materiala in profila. Obnovljeni odsek cevovoda smo takoj po posegu temeljito sprali na bližnjem hidrantu in ga vključili v obratovanje.



3. Ob obnovi ceste skozi naselje Podpreska, je Občina Loški Potok poskrbela tudi za obnovo vodovoda. Pri tej investiciji smo poskrbeli za vključitev novozgrajenega omrežja v uporabo (povezava starega in novega omrežja), na novozgrajeno omrežje pa smo prevezali tudi vse porabnike na območju posega. Skupno smo prevezali 37 hišnih priključkov, ki smo jih predhodno obnovili, pri tem pa smo tudi poskrbeli za prestavitev vodomero (merilnih mest) iz objektov v zunanje, na novo vgrajene termo vodomerne jaške.



omrežja v uporabo (povezava starega in novega omrežja), na novozgrajeno omrežje pa smo prevezali tudi vse porabnike na območju posega. Skupno smo prevezali 37 hišnih priključkov, ki smo jih predhodno obnovili, pri tem pa smo tudi poskrbeli za prestavitev vodomero (merilnih mest) iz objektov v zunanje, na novo vgrajene termo vodomerne jaške.

4. Na Rozmanovi ulici v Kočevju smo obnovili 240 metrov cevovoda. Staro in dotrajano cev PE d110, smo nadomestili z novo cevjo PE d125, postavili pa smo tudi 3 nove nadzemne hidrante. Hkrati smo obnovili tudi 12 hišnih priključkov, pri tem pa smo poskrbeli za prestavitev vodomero (merilnih mest) iz objektov (hiš) v nove zunanje termo vodomerne jaške. Skupaj smo prestavili 6 vodomero, en hišni priključek pa smo naredili na novo.



Navezava na staro cev, odcep ter priprava za nadaljevanje obnove

5. Za potrebe izgradnje novega vrtca v Kočevju smo položili 210 metrov cevi duktil DN 100 in 24 metrov cevi PE d63. Opremili smo 2 nova vodomerna jaška za potrebe vrtca ter postavili nov vodomerni jašek za potrebe Občine Kočevje, ob tem pa smo prestavili vodomerni iz notranjih prostorov v zunanji jašek. V sklopu investicije, smo postavili tudi 3 nove nadzemne hidrante. Investicija še ni popolnoma zaključena.



Izdelava odcepa na stari azbestni cevi

6. V sklopu komunalnega opremljanja zazidljivih parcel na Bregu pri Kočevju smo na novo položili 170 m cevi PE d90, izgradili 5 novih hišnih priključkov za nove parcele ter postavili en podzemni hidrant.



Položene cevi NL DN100

Polaganje cevi PE90

7. V sklopu investicije Izgradnja kolesarskih povezav v Kočevju, smo na Tomšičevi cesti, izgradili 568 metrov duktil DN 150 cevovoda. Postavili smo tudi en podzemni hidrant, na nov cevovod priklopili podjetje Melamin d.d. ter na novo naredili odcep za naselje Trata. Investicija še ni popolnoma zaključena.

Izdelava odcepa - Tomšičeva cesta



8. Za potrebe izgradnje odcepa za naselje Trata, smo morali narediti nov podboj pod železniško progo, z zaščitno cevjo DN 400, položili smo 34 m cevi duktil DN 150, ter dodatno vgradili podzemni hidrant.



Podboj pod železniško progo na Tomšičevi cesti



Podzemni hidrant

9. V Dolu je, pri izvajanju zemeljskih delih občana, prišlo do poškodbe vodovodnega cevovoda, ki poteka skozi strugo potoka. Sanirali smo poškodbo in normalizirali oskrbo s pitno vodo, pri tem pa smo zamenjali 25 m cevi PE 110.



Cev PE110 v zaščitni cevi skozi strugo potoka

10. Občina Ribnica je poskrbela za obnovo vodovoda in del cestišča skozi del naselja Breg–Grič. Ob tem smo poskrbeli za prevezavo starega cevovoda na novozgrajen cevovod ter za prevezavo vseh porabnikov na območju posega na novozgrajeno omrežje. Skupno smo prevezali 7 hišnih priključkov, ki smo jih predhodno obnovili, pri tem pa smo tudi poskrbeli za prestavitev vodomerov (merilnih mest) iz stanovanjskih objektov v zunanje, na novo vgrajene, termo vodomerne jaške.



11. Občina Ribnica je poskrbela za obnovo vodovoda in del cestišča skozi del naselja Prigorica. Ob tem smo poskrbeli za prevezavo starega cevovoda na novozgrajen cevovod ter za prevezavo vseh porabnikov na območju posega na novozgrajeno omrežje. Skupno smo prevezali 30 hišnih priključkov, ki smo jih predhodno obnovili, pri tem pa smo tudi poskrbeli za prestavitev vodomerov (merilnih mest) iz stanovanjskih objektov v zunanje, na novo vgrajene, termo vodomerne jaške.

12. Občina Ribnica je poskrbela za obnovo vodovoda in cestišča skozi del naselja Breže. Ob



tem smo poskrbeli za prevezavo starega cevovoda na novozgrajen cevovod ter za prevezavo vseh porabnikov na območju posega na novozgrajeno omrežje. Skupno smo prevezali 5 hišnih priključkov, ki smo jih predhodno obnovili, pri tem pa smo tudi poskrbeli za prestavitev vodomerov (merilnih mest) iz stanovanjskih objektov v zunanje, na novo vgrajene, termo vodomerne jaške.

13. Zaradi dotrajanosti in slabe pretočnosti dovodne cevi za naselje Dolenje Podpoljane, smo obnovili del te cevi v dolžini 156 m. Staro alkatensko cev, profila PE 32, smo nadomestili z novo cevjo PE 90 RC PROTECT. Obnovljen odsek napaja del hiš v Dolenjih Podpoljanah, in sicer hišne številke od št. 1 do št. 4, povečana pretočnost cevovoda pa omogoča



v perspektivi tudi napajanje ostalih hiš v tem naselju, kar prej ni bilo možno. Na obnovljeni trasi vodovoda smo postavili tudi podzemni hidrant, ki bo služil tako požarni varnosti, kot tudi za občasno spiranje cevovoda.

14. Ob koncu leta 2020 smo izvedli podboj struge lokalnega potoka v Žlebiču in s tem obnovili del vodovodne cevi Žlebič - Ortnek, kjer so se pogosto dogajale okvare. V začetku prejšnjega leta smo obnovili še preostali del dotrajane cevi, in sicer od lokacije podboja do prve lokalne ceste, ki prečka traso omenjenega vodovoda. Dolžina navedenega posega je znašala 30 m, stare cevi pa smo nadomestili s cevmi Duktil DN 80. Na koncu obnovljene trase oz. pred navezavo na star cevovod smo vgradili še podzemni hidrant, ki bo služil občasnemu spiranju omrežja.

15. Na podlagi naročila Občine Sodražica, smo v naselju Globel zgradili nov sekundarni vod v skupni dolžini 70 m. Vgrajene so bile cevi PE 40, na novozgrajeno omrežje pa smo priključili 4 stanovanjske objekte, nove hišne priključke pa smo opremili z zunanjimi vodomernimi jaški.



16. V sklopu obnove ceste in kompletne infrastrukture skozi naselje Žimarice smo začeli tudi s I. fazo obnove vodovodnega omrežja. Obstoječe, že amortizirane PE cevi, smo nadomestili z novimi cevmi, odcepe, ki prečkajo glavno cesto (8x) in so v funkciji prevezave porabnikov na novo cev, smo izvedli v izvedbi PE 90 RC PROTECT. V tej fazi smo skupno položili 1.020 m cevi, od tega 880 m glavne cevi PE 110 RC PROTECT in 140 m cevi PE 90 RC PROTECT. Vgradili smo tudi 11 hidrantov, in sicer 7 podzemnih in 4 nadzemne. Obnovili smo tudi 7 hišnih priključkov in jih opremili z zunanjimi vodomernimi jaški.

17. V Občini Kočevje se z javnim vodovodom oskrbuje več kot 99% prebivalcev. Ena od redkih vasi, ki še ni imela javnega vodovoda, je vas Bilpa, ki se nahaja ob Kolpi. Vas je majhna in ima malo število stalnih prebivalcev, v poletnem času pa se zaradi turističnega obiska število prebivalcev poveča za desetkrat in več. Leta 2018 je bila nedaleč od vasi narejena globinska vrtina, ki ima dovolj



velike količine vode za potrebe vasi. Zato je občina Kočevje pristopila k izgradnji I. faze vodovoda. Tako je bil v minulem letu zgrajen črpalni jašek in v celoti opremljena vrtina (črpalka, kabel, cevi, sonde), objekt črpališča (pokriti tipski kontejner z vso potrebno opremo), povezovalni cevovod med črpališčem in naseljem Bilpa v skupni dolžini 260 m, elektro priključek s kablom med vasjo in črpališčem ter prenos podatkov na sedež upravljavca. Povezovalni cevovod je izveden s cevmi PE 90 RC PROTECT v dolžini 225 m ter PE 63 RC PROTECT v dolžini 35 m. Za potrebe občasnega spiranja in požarne varnosti je na koncu omrežja postavljen še podzemni hidrant. Na novo omrežje smo navezali 4 odjemna mesta, ki smo jih opremili z zunanjimi termo vodomernimi jaški.

18. Zaradi težav, ki so se pojavljale pri oskrbi s pitno vodo v Romskem naselju Mestni log (za mestnim pokopališčem), smo izgradili novo vodovodno omrežje, ki bo tu živečemu romskemu prebivalstvu zagotovilo uporabo te dobrine na njihovih objektih. Omrežje je zgrajeno s cevmi PE 63 v RC PROTECT v skupni dolžini 475 m.



19. V sklopu ureditve dela cestišča v Gorenju, je bil obnovljen tudi vodovod na območju izvajanja del. Stari PE 110 cevovod je nadomeščen z novim cevovodom iz duktilnih cevi DN 100 v dolžini 105 m, vgrajen pa je tudi en nadzemni hidrant. Na novozgrajeni cevovod je navezано 9 hišnih priključkov, ki so predhodno obnovljeni, ob tem pa je izvedena tudi prestavitev merilnih mest iz hiš v zunanje vodomerne jaške (7).



20. V sklopu ureditve Podgorske ulice v Kočevju je bil



- obnovljen tudi vodovod na območju izvajanja del. Stari cevovod, ki je bil delno iz azbestnih cevi in delno litoželeznih, smo nadomestili z novim cevovodom iz duktilnih cevi DN 100, v dolžini 486 m, in DN 80, v dolžini 26 m, vgrajeno pa je bilo tudi 6 nadzemnih hidrantov in 1 podzemni hidrant. Po vključitvi novozgrajenega cevovoda v obratovanje smo na tega navezali 18 hišnih priključkov, ki so predhodno obnovljeni, ob tem pa je izvedena tudi prestavitev merilnih mest iz hiš v zunanje vodomerne jaške (18).

21. Zaradi težav pri obratovanju vodnega vira - vrtine v Kočevski Reki, smo pristopili k sanaciji le-te. Najprej je bilo potrebno izvleči črpalko iz vrtine ter izvesti strokovni pregled vrtine. Ugotovljeno je bilo, da vrtina ni zacevljena v celoti (zacevljena je bila samo do globine 85,5 m). Na osnovi ugotovitev iz strokovnega pregleda smo izvedli potrebna sanacijska dela. Tako je bilo izvedeno ščetkanje obstoječih cevi, povrtavanje vrtine do globine 138 m in zacevitev z inox cevmi preostalega dela vrtine ter končno čiščenje in izpiranje vrtine. Po zaključku del je bila izvedena ponovna vgradnja črpalke v vrtino.



22. V Sodražici je bila izvedena II. faza sanacije tlačnega cevovoda od vrtin do objekta za pripravo vode s peščeno filtracijo. Ta cevovod je bil pred izvedbo projekta SORIKO transportni cevovod za oskrbo dela porabnikov Ribnice s pitno vodo, z novo zasnovo pa je postal tlačni vod, ki transportira vodo iz vseh vrtin pri Sodražici na čiščenje oziroma filtracijo skozi peščeni filter. Z novo namembnostjo tega odseka vodovoda so se spremenile tudi tlačne razmere v le-tem. Tlaki so postali višji in na starem in že amortiziranem azbestnem cevovodu so se pojavile težave z vodotesnostjo, ki so ogrožale zanesljivost izvajanja javne službe. Edina in najracionalnejša rešitev za sanacijo nastalega stanja je bila vgradnja nove cevi manjšega profila v staro azbestno cev AC DN 350. V I. fazi je izvedena sanacija te cevi med vrtinami in smučiščem, v II. fazi pa med raztežilnikom in objektom s peščeno filtracijo, v skupni dolžini 645 m. Na tem delu smo vgradili cev PE 225, ki sedaj normalno obratuje.



23. V letu 2020 je bila v sklopu izgradnje kolesarske steze v Mrtvicah izvedena tudi delna obnova vodovodnega omrežja, v preteklem letu pa smo obnovili še preostali del stare in dotrajane 6-barske cevi PE d 63 ter jo nadomestili z novo cevjo, duktil DN 100. Skupna dolžina posega je znašala 164 metrov, ob tem pa smo obnovili tri hišne priključke ter vgradili en zunanji merilni vodomerni jašek.



24. V Gornjih Ložinah smo obnovili del dotrajanega PE cevododa, ki je bil zgrajen v različnih



dimenzijah (od 2", 6/4", 5/4" do 1" in 3/4"). Na trasi starega cevododa so lastniki zgradili nekaj pomožnih objektov in s tem je bil del cevododa nedostopen za odpravo okvar. Nadomestni cevodod je zgrajen z duktilnimi cevmi DN 100 v skupni dolžini 259 metrov. Po vključitvi novozgrajenega cevododa v obratovanje smo na tega navezali 7 hišnih priključkov, ki so predhodno obnovljeni, ob tem pa je izvedena tudi prestavitev vseh 7 merilnih mest iz hiš v zunanje vodomerne jaške.

25. Na delu Gornjih Ložin, nad cerkvijo, je potekala rekonstrukcija

cestišča. Ob tem smo poskrbeli tudi za obnovo vodovodnega omrežja na tem območju. Stari cevodod, ki je bil zgrajen iz nizekotlačnih cevi (6 barskih) PE 63, smo obnovili s cevmi iz duktilne litine DN 100, v skupni dolžini 108 metrov. Na trasi nove cevi smo postavili tudi dva hidranta (en nadzemni in en podzemni). Po vključitvi novozgrajenega cevododa v obratovanje smo na tega navezali 12 hišnih priključkov, ki so predhodno obnovljeni, ob tem pa je izvedena tudi prestavitev 8 merilnih mest



iz hiš v zunanje vodomerne jaške.



26. Na koncu ulice Borova pot v Kočevju smo podaljšali cevodod PE 90 za 4 metre, vgradili podzemni hidrant, obnovili 4 hišne priključke ter zgradili še enega dodatnega za bodočo novogradnjo.

27. Na delu naselja Morava smo obnovili zelo staro vodovodno omrežje, zgrajeno iz nizekotlačnih cevi PE d63. Stari cevodod smo nadomestili z novimi cevmi PE 125 RC PROTECT, v dolžini 629 m, in PE 90 RC PROTECT, v dolžini 36 metrov. Na trasi novega vodovoda je vgrajen 1 zračnik ter 4 nadzemni in 2 podzemna hidranta. Po vključitvi novozgrajenega cevododa v obratovanje, smo na tega navezali 23 hišnih priključkov, ki so predhodno



obnovljeni, ob tem pa je izvedena tudi prestavitev 17 merilnih mest iz hiš v zunanje vodomerne jaške.

28. Ob izgradnji parka za starejše na Reški cesti v Kočevju smo obnovili tudi krajši odsek vodovoda. Staro, že amortizirano nizekotlačno cev PE 63, smo nadomestili s cevjo PE 63 RC PROTECT, v dolžini 120 metrov. Ob tem smo obnovili tudi tri hišne priključke, na koncu cevovoda pa smo vgradili podzemni hidrant, ki ga bomo uporabljali za izpiranje omrežja.



29. Na Kolodvorski cesti smo, ob izgradnji kolesarskih stez, obnovili krajši odsek LTŽ cevi DN 80 in jo nadomestili z duktilno cevjo DN 100 v dolžini 18 metrov. Ob tem smo obnovili en hišni priključek z zunanjim vodomernim jaškom in montirali en podzemni hidrant DN 80.



30. Na kmetijskih površinah v Mahovniku smo na trasi vodovoda med avtoodpadom Zupanc in Bregom obnovili del cevovoda PVC 315, kjer smo v preteklosti imeli nekaj okvar. Staro cev smo nadomestili z novo duktilno cevjo DN 300 v dolžini 520 metrov.



31. Na Hribu v Dolenji vasi smo zamenjali dotrajano pocinkano cev 1", ki se je delno nahajala pod objekti, ki so bili zgrajeni na njej. Nadomestili smo jo s cevjo PE 63 RC PROTECT, v dolžini petdesetih metrov. Obnovili smo tri hišne priključke, vgradili dva zunanja vodomerna jaška in na koncu odcepa montirali podzemni hidrant DN 80.

32. Pri hišni številki Gorenjska cesta 39 v Ribnici smo podaljšali vodovodno omrežje PE DN 90 v dolžini 80 metrov. Ob tem smo prestavili dva vodomera iz stanovanjskih objektov v zunanje vodomerne jaške, formirali pa smo tudi nov priključek za predvideno novogradnjo. Podaljšek vodovoda smo zaključili z nadzemnim hidrantom DN 80.



33. Pri urejanju odcepa z glavne ceste G2-106 na koncu Gorenjske ceste v Ribnici je bilo potrebno obnoviti vodovodno cev. Staro LTŽ cev DN 80 smo nadomestili z duktilno cevjo DN 150 v dolžini 24 m.

34. Pri gradnji novega objekta Inotherm v Prigorici smo za potrebe investitorja zgradili novo interno vodovodno omrežje v dolžini 272 metrov. Uporabljene so duktilne cevi DN 150, vgrajena sta bila dva nadzemna hidranta in izvedena prestavitev enega obstoječega s predhodno vgradnjo cevovoda duktil DN 80, v dolžini 18 metrov. Za nemoteno izvedbo novogradnje je bilo potrebno prestaviti tudi glavno priključno cev za celoten poslovni kompleks Inotherm. Tako je novi priključek iz duktilnih cevi DN 150, dolžine 210 metrov, nadomestil starega iz azbestnih cevi AC DN 200.



35. Ob zaključku projekta SORIKO je zmanjkalo finančnih sredstev za določitev določenih del, ki jih je nujno potrebno narediti. Ena od teh obveznosti je tudi likvidiranje starih povezav oziroma blindiranje starih cevovodov. Ker so iz starih cevovodov formirani tudi določeni odcepi, je potrebno tudi te navezati na delujoče cevovode, da porabniki ne ostanejo brez pitne vode. Izvedba vseh teh del



je postala naše breme. Del teh posegov smo izvedli v letu 2019, del v letu 2020, del pa v letu 2021, in sicer:

- Zaradi ukinitve dela transportnega azbestnega cevovoda DN 200 Blate – Ribnica smo v Prigorici reševali odcep iz tega cevovoda. Pri tem smo obnovili krajši odsek vodovoda v dolžini 100 metrov. Stari pocinkani cevi dimenzije 5/4" in 1" smo nadomestili s cevjo PE 63 RC PROTECT. Konec odseka smo zaključili z vgradnjo podzemnega hidranta, ki je namenjen izpiranju omrežja, ter navezali dva hišna priključka.
- V Nemški vasi, pri gasilskem domu, smo blindirali odsek starega azbestnega cevovoda DN 200 ter poskrbeli, da oskrba s pitno poteka iz novega cevovoda duktil DN 250, ki je bil zgrajen v sklopu projekta SORIKO. Na koncu odcepa starega cevovoda, ki je še ostal v funkciji, smo vgradili podzemni hidrant DN 80 z vsemi pripadajočimi elementi.



36. V sklopu urejanja cestišča v Malih Brežah smo izvedli



krajšo dograditev sekundarnega odcepa v dolžini 42 metrov. Uporabljene so duktilne cevi DN 80, na koncu odcepa pa je postavljen nadzemni hidrant DN 80 z vsemi pripadajočimi elementi za odmik s cestišča. Ob tem smo obnovili dva obstoječa hišna priključka in formirali nov priključek za bodočo novogradnjo.

37. V Lipovščici smo poskrbeli za sanacijo pretrgane cevi vaškega vodovoda v strugi reke Bistrice. Sanacijo smo izvedli tako,

da smo čez potok najprej položili zaščitno cev premera 350 ter v to cev uvlekli cev PE 90 RC PROTECT, dolžine 24 metrov. Novi del cevovoda smo povezali s starim ter vzpostavili normalno oskrbo porabnikov s pitno vodo.



38. Na osnovi naročila Občine Kočevje smo zamenjali več neuporabnih nadzemnih hidrantov na različnih lokacijah, in sicer:

- Štalcerji 12a - menjava nadzemnega hidranta,
- Kolodvorska ulica - menjava nadzemnega hidranta,

- Turjaško naselje 7 – menjava nadzemnega hidranta in vgradnja zasuna,
- Roška cesta 10 – menjava nadzemnega hidranta,
- Kidričeva ulica 4 - menjava nadzemnega hidranta in vgradnja zasuna,
- Koprivnik 2 - menjava nadzemnega hidranta in vgradnja zasuna,
- Mačkovec - menjava nadzemnega hidranta in vgradnja zasuna,
- Ulica Slovenskih teritorialcev 1 – menjava nadzemnega hidranta,
- Tesarska ulica 3C - menjava nadzemnega hidranta in vgradnja zasuna.



Zamenjani hidrant- Mačkovec

39. Poleg naštetih večjih posegov je bilo opravljenih še vrsto manjših, prav tako potrebnih in pomembnih posegov. Navajamo nekatere:

- V Dolenji Podgori in Gorenji Podgori



Novi hidrant v Dolenji Podgori



Novi hidrant v Gorenji Podgori

smo postavili, nov hidrant za povečanje požarne varnosti.

- V preteklem letu je prišlo do okvare črpalke v vrtini Spodnji Log, ki je postavljena na globini 138 m. Zaradi tega smo morali izvleči črpalko ter poskrbeti za vgradnjo nadomestne črpalke, ki je postavljena na isto globino.
- Z manjšim posegom v Rakitnici smo poskrbeli za ukinitvev cca. 200 m starega azbestnega cevovoda. Da smo to dosegli, smo morali poskrbeti za nekoliko drugačno izvedbo hišnih priključkov za dve odjemni mesti. Pri tem smo položili 115 m cevi PE 32.
- Pri gradnji športnega parka v Ribnici smo prestavili nadzemni hidrant na željeno lokacijo, izvedli klorni šok in tlačni preizkus vodovodne napeljave za potrebe ŠP Ribnica.
- Ob rekonstrukciji cestišča in pločnikov na Gorenjski cesti v Ribnici smo obnovili 6 hišnih priključkov in vgradili 5 zunanjih vodomernih jaškov.
- Pri obnovi brvi na Grajski poti v Ribnici smo dotrajani podzemni hidrant zamenjali z novim nadzemnim hidrantom (z vsemi pripadajočimi elementi), ki smo ga postavili na primerni lokaciji.



- Na Slemenski cesti smo zamenjali dotrajan nadzemni hidrant in ga prestavili na dogovorjeno novo lokacijo med mejama dveh parcel.

- Pri izgradnji Kostanjevega parka v Sodražici smo prestavili obstoječ nadzemni hidrant, ki je bil moteč pri izvedbi del ter montirali priključek z zunanjim vodomernim jaškom za potrebe pitnika v parku.

- Narejenih je bilo več dodelav, dopolnitev in posodobitev na sistemu telemetrije.



Seznam prikazanih vlaganj v infrastrukturo je resnično dolg in pritrjuje navedbi, da je bilo v letu 2021 veliko narejenega oziroma, da je to bilo še eno investicijsko bogato leto. Hkrati ta seznam vlaganj potrjuje tudi odločnost občin, ki so lastnice infrastrukture, in tudi upravljavca, da vztrajamo pri usmeritvi v trajnostni razvoj dejavnosti oskrbe s pitno vodo. S skupnimi močmi smo resnično sledili cilju zagotavljanja varne oskrbe s pitno vodo vseh naših porabnikov ter naredili nekaj pomembnih posegov. Skrbeli smo za ohranjanje obstoječe infrastrukture, ob tem pa smo naredili tudi kar nekaj korakov v smeri izboljšave obstoječega stanja ter razvoja

naše dejavnosti. Rezultati takšnega dela imajo takojšnji učinek, še bolj pa so vidni na dolgi rok (manjše število okvar, nižja poraba elektrike, nižji stroški vzdrževanja).

Veljavna Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2012) omogoča dobro načrtovanje in gospodarjenje z vodovodno infrastrukturo. Obnovo vodovoda je možno financirati iz najemnine za infrastrukturo posamezne občine, obnovo vodovodnih priključkov pa iz dela omrežnine, ki je namenjen obnovi vodovodnih priključkov. Dolgoročno je na ta način mogoče, s pametno plansko politiko ter s pridobivanjem še kakšnih državnih ali EU nepovratnih sredstev, sanirati vse kritične odseke, kjer so ali pa se pričakujejo težave pri obratovanju ali pa višji stroški vzdrževanja v naslednjih letih. Potrebe na terenu so prisotne in ravno zato je pomembno, da se sredstva zbrane omrežnine porablajo namensko oziroma se vračajo v obnovo infrastrukture. Vsak poseg na terenu oziroma vsaka izvedena izboljšava, tudi tista najmanjša, je pomembna in pozitivno vpliva na varnost oskrbe s pitno vodo.

Moramo omeniti tudi problematiko azbestnih cevovodov. Trenutno imamo v obratovanju še cca. 17 km azbestnih cevovodov, ki se nahajajo na več lokacijah. Res je, da ne obstaja nobena relevantna študija, ki bi potrjevala škodljivost teh cevi za izvajanje varne oskrbe s pitno vodo, opažamo pa, da te cevi pri porabnikih niso ravno zaželeni. Zato bi bilo zelo dobro in tudi s strani javnosti dobro sprejeto, da v naslednjih letih vložimo nekaj naporov in umaknemo iz uporabe tudi teh zadnjih 17 km azbestnih cevi.

3.2 OBNOVA IN VZDRŽEVANJE HIŠNIH PRIKLJUČKOV IN IZDAJA SOGLASIJ

Hišni priključki so ena od ključnih točk vodovodnega sistema. Lahko jih celo imenujemo pomembne kritične točke vodovodnega sistema, in sicer zaradi več razlogov. Kot prvega navajamo številčnost teh priključkov, saj je teh v našem upravljanju več kot 9.000. Naslednji razlog je povezan z dolžino omrežja teh priključkov, ki je zelo velika in pomembno vpliva na obseg našega dela. V našem upravljanju so samo odseki priključkov od javnega vodovodnega omrežja do merilne točke porabe (vodomera) in samo dolžina teh odsekov priključkov znaša cca. 117 km, kar je zelo veliko. V času prevzema v upravljanje je bila dolžina teh priključkov še večja, ker so bila merilna mesta praviloma v objektih, sedaj pa jih prestavljamo v zunanje merilne jaške in s tem krajšamo dolžine teh priključkov. Poleg tega je v času intenzivne stanovanjske gradnje zamujala izgradnja javnega vodovodnega omrežja in nekateri hišni priključki so zaradi tega izredno dolgi, sedaj pa z mnogimi logičnimi posegi na terenu optimiziramo dolžino teh priključkov. Tretji razlog, ki je za zatečeno stanje teh priključkov najpomembnejši, je povezan z zgodovino gospodarjenja s temi priključki.

Do leta 2013 so bili ti priključki brez pravega gospodarja oziroma prave skrbi, čeprav je bilo njihovo lastništvo ves čas nesporno znano. Hišni priključki so sestavni del stanovanjskega (ali drugega) objekta in so v lastništvu lastnika objekta. Meritve porabljene vode so se izvajale v samem objektu, torej na koncu teh priključkov, in vsa morebitna puščanja vode na trasi priključka niso bila izmerjena oziroma evidentirana in niso finančno bremenila lastnika tega priključka.



Ker izgube na trasi priključka lastnika tega priključka niso prizadevale, le-ta (logično) ni bil preveč zainteresiran za obnovo tega dela svoje lastnine, razen, če mu puščanje vode ni delalo škode na njegovi posesti. Tudi po preteku življenjske dobe hišnih priključkov lastniki niso ukrepali, bili so pasivni in niso želeli financirati obnove tega dela svoje lastnine (zato na terenu še vedno najdemo priključke iz pocinkanih in celo svinčenih cevi). Izgub, ki so se dogajale na hišnih priključkih, ni bilo možno evidentirati in oceniti in so se dejansko porazdelile na celoten sistem, povzročena škoda pa se je razdelila na vse porabnike. Upravljavci vodovoda smo bili dejansko nemočni, ker namenskih sredstev za kontrolo in obnovo hišnih priključkov nismo imeli (nismo imeli niti pooblastila, da to počnemo), javnih sredstev pa za tovrstne namene nismo smeli porabljati. Upravljavec je imel še eno težavo: po veljavni zakonodaji mora zagotavljati zdravstveno ustreznost pitne vode na pipi pri porabniku, nevdrževani hišni priključki pa so predstavljali veliko tveganje za kvaliteto pitne vode, še posebej v pogojih neurejenega odvajanja odpadne vode. Torej mu je bila odgovornost naložena, pristojnosti pa ni imel, kar je bilo popolnoma nelogično.

Zakaj opisujemo navedene težave? Zato, ker je to potrebno poznati, da bi razumeli določene težave, ki so na terenu še vedno prisotne. Težave s hišnimi priključki so, po mnogih letih opozarjanja na njih, postale nevzdržne in država je končno sprejela logično rešitev, ki sedaj omogoča lažje delo upravljavcu, porabnikom pa zvišuje standard oskrbe s pitno vodo. S tem, ko so izvajalci oskrbe s pitno vodo dobili v upravljanje še dele hišnih priključkov med javnim omrežjem in vodomernim jaškom oziroma mestom meritve porabljene vode, je zagotovljen strokovni nadzor nad celotno potjo vode od zajetja oziroma meritve zajete vode do meritev porabljene vode. Delo na terenu je sedaj nekoliko lažje, pristojnosti so znane, lažje je tudi načrtovanje posegov, ni izgube časa v prepričevanju lastnikov priključka, da je obnova le-tega potrebna, itd. Upravljanje tega dela vodovodnega omrežja sedaj načeloma poteka nemoteno (razen pri določenih izjemah) in tudi na veliko zadovoljstvo samih porabnikov, saj jim ni potrebno plačevati intervencijskih posegov v enkratnem znesku, temveč je ta storitev zajeta v ceni omrežnine.

Sedaj delujoči način upravljanja hišnih priključkov je vsekakor eden največjih dosežkov spremenjene zakonodaje na področju urejanja dejavnosti oskrbe s pitno vodo. Občine, ki so poznale problematiko vzdrževanja hišnih priključkov, so to spremembo vnesle v svoje odloke o oskrbi s pitno vodo in s tem upravljavcu omogočile celovito upravljanje na vseh delih sistema za oskrbo s pitno vodo, hkrati pa so v sklopu vzdrževanja hišnih priključkov predvidele tudi selitve merilnih mest iz stanovanjskih hiš v vodomerne jaške, ki se postavijo zunaj objekta (s tem tudi zmanjšujemo možnost postavitve nelegalnih ali »črnih« iztočnih mest oziroma krajo vode). Tako danes na terenu upravljanje hišnih priključkov poteka organizirano, strokovno in z nekoliko manj težav, kar pa je najpomembnejše, nov način dela daje rezultate in ti so vidni. Kot upravljavec smo porabnikom ves čas na voljo, na terenu pa smo vsakodnevno prisotni.

Vsi novi hišni priključki se evidentirajo, postopoma pa se izdeluje tudi kataster starih hišnih priključkov, kar je zelo zahtevna naloga, ker podatkov iz preteklosti ni in je potrebno vse delati



»Predelava vodomernega jaška«

na novo. Ob sprejemu hišnih priključkov v upravljanje smo ocenjevali, da smo z njimi dobili v upravljanje cca. 100 km dodatnega vodovodnega omrežja. Ko smo po evidentiranju dobrih treh četrtin hišnih priključkov to dolžino presegli, smo to oceno popravili na cca 140 km, danes pa ta dolžina znaša cca. 117 km vseh priključkov, ki jih je več kot 9.100, pa še nimamo evidentiranih.

Eden od prvih ukrepov, ki smo jih naredili po prevzemu hišnih priključkov v upravljanje, je bil terenski ogled in kontrola vseh vodomernih jaškov in vodomeroev, kjer smo pregledali vodotesnost, higienske razmere, zaščitenost proti zmrzali, dimenzijsko ustreznost ter druge posebnosti teh delov hišnega omrežja. O ugotovitvah smo, če so to razmere na terenu zahtevale, tudi pisno opozarjali porabnike oziroma lastnike teh priključkov. Opravljeno je bilo veliko delo in rezultat tega dela je baza podatkov s foto posnetki vseh odjemnih mest. Poleg tega smo z narejeno inventuro stanja na terenu in izvedenimi ukrepi pomembno vplivali na zmanjšanje posledic, ki jih povzroči zmrzal, znižali smo število izlivov in poskrbeli za boljšo higieno in urejenost vodomernih mest in s tem posledično za boljšo kvaliteto pitne vode, kar je najbolj pomembno. Z nenehnim opozarjanjem na slab odnos nekaterih porabnikov do lastnih merilnih mest želimo postopoma spremeniti slabe navade porabnikov, kar je edino pravilno in nujno potrebno. Tudi sami smo bili presenečeni, kako se nekateri posamezniki malomarno obnašajo do svojega merilnega mesta in posledično tudi do svojega zdravja. V posameznih primerih so bila merilna mesta dobesedno zalita z gnojevko, kar je nedopustno.

V preteklem letu smo ob celovitih rekonstrukcijah vodovodnega omrežja na različnih koncih občin, kjer izvajamo svojo dejavnost, skupaj obnovili 255 priključkov.



Obnov hišnih priključkov in premestitev merilnih mest v zunanje vodomerne jaške nismo izvajali samo na lokacijah, kjer smo celovito obnavljali javno vodovodno omrežje, temveč tudi drugod po terenu, kjer imamo težave bodisi zaradi dotrajanosti hišnega priključka bodisi zaradi neprimernih jaškov v notranjosti objekta, kjer smo ovirani pri redni menjavi vodomera. Veliko število prestavitve merilnih mest in

obnove hišnih priključkov izvajamo tudi na željo porabnikov, ko ti preurejajo zunanjo okolico svojih objektov ali pa preurejajo prostore v objektih, kjer so prej imeli nameščena merilna mesta. Tako smo v preteklem letu prestavili 122 merilnih mest v zunanje vodomerne jaške.

Ugotavljamo, da je v posameznih občinah ali delu občin interes porabnikov za obnovo priključkov večji, v posameznih pa manjši, nekateri celo zavračajo obnovo priključkov. Glede tega nas v bodoče čaka še nekaj dela, ki ga bomo morali uskladiti s pristojnimi občinskimi službami.

Največjo težavo pri obnovah hišnih priključkov nam predstavlja neenakomerna letna potreba po obnovah le-teh in posledično temu neenakomeren letni strošek teh obnov. Največ

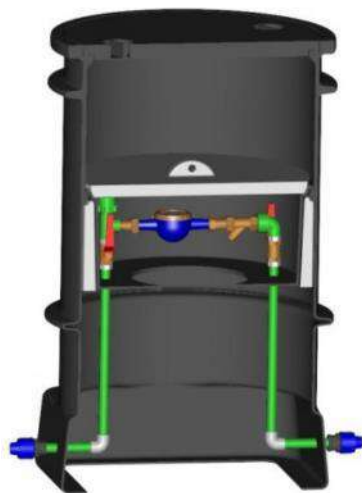


priključkov se obnovi ob celovitih obnovah omrežja na določeni lokaciji, obseg teh obnov oziroma njihovo dinamiko izvajanja pa tudi občine težko načrtujejo. Veljavna Uredba o

metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja omogoča vsakoletno spremembo cene omrežnine oziroma njeno prilagajanje tekočim potrebam, v praksi pa je to težko izvedljivo zaradi več razlogov, predvsem pa zaradi prej navedenega pomanjkanja pravočasnih podatkov o dinamiki in obsegu izvajanja del na obnovi vodovodnega omrežja.



Pri novih odjemalcih že v fazi priprave izgradnje stanovanjskega ali poslovnega objekta poskrbimo, da se zagotovi meritev porabljene vode zunaj objekta, v tipskem vodomernem jašku ali pa v jašku, ki ga porabnik izdelava sam. Če naredimo skupno rekapitulacijo v preteklem



letu postavljenih zunanjih merilnih jaškov, je bilo teh skupaj (novogradnje, obnove in premestitve) 350, od tega 49 jaškov za nove odjemalce. Največ je bilo vgrajenih enojnih jaškov, in sicer 344, ter 6 dvojnih. Ob vsem naštetem smo v preteklem letu popravili tudi 89 okvar, ki so se pojavile na hišnih priključkih. Večina okvar je bila na priključni cevi in na cestnem ventilu, predvsem zaradi dotrajanosti materialov. Poleg tega smo v preteklem letu na hišnih priključkih izvedli tudi 95 plačljivih intervencij. V glavnem so bile to poškodbe na priključni cevi, izredne zamenjave vodomeroval zaradi zmrzali ter razne manjše usluge, ki ne sodijo v obseg vzdrževanja hišnih priključkov.

Hydrovod d.o.o. ima poleg drugih zadolžitev tudi javno pooblastilo za izdajo projektnih pogojev in mnenj v skladu s predpisi s področja urejanja prostora in graditve objektov na območju občin, v katerih opravlja gospodarsko službo oskrbe s pitno vodo.

Služba za izdajanje prej omenjenih dokumentov je v letu 2021, na zahtevo različnih investitorjev, izdala 71 (leto prej 45) projektnih pogojev in 152 (leto prej 122) soglasij. Podpisali smo 78 (leto prej 59) pogodb o priključitvi na javni vodovod.

Prikaz opravljenih del iz naslova vzdrževanje hišnih priključkov

Naziv odjemalca	Število okvar		Število premestite merilnim mest	Število obnovljenih HP	Število vgrajenih jaškov*	
	na HP	na omrežju			enojni	dvojni
Občina Kočevje	43	37	71	123	181	2
Občina Loški Potok	13	7	3	47	44	1
Občina Ribnica	21	23	47	67	97	2
Občina Kostel	3	3	0	2	3	1
Občina Sodražica	7	11	0	16	14	0
Občina Črnomelj	2	4	1	0	5	0
SKUPAJ	89	85	122	255	344	6

*podatek zajema tudi število vgrajenih jaškov za nove priključke. Teh je bilo skupaj 49, in sicer v občini Kočevje 25, Ribnici 9, Loškem Potoku 6, Sodražici 4, Kostelu 1 in Črnomlju 4.

Navedeno število okvar na hišnih priključkih ni (pre)veliko glede na skupno število priključkov. To je rezultat nekajletnega organiziranega oziroma urejenega upravljanja s hišnimi priključki. Od leta 2013 do danes je bilo veliko kritičnih priključkov že obnovljenih ter veliko vodomerov prestavljenih iz objektov v zunanje vodomerne jaške. Brez te pozitivne izboljšave bi bilo stanje na terenu težje obvladljivo, pojavljale bi se težave s kakovostjo vode na pipah porabnikov, količine izgubljene vode pa bi bile dosti večje oziroma bi te imele trend rasti. Na zastavljeni poti upravljanja s hišnimi priključki je potrebno nadaljevati, ker se na tem delu vodovodnega omrežja še vedno izgubi kar nekaj vode. Zagotovo so na priključkih še kakšne večje okvare in tudi veliko manjših, za katere pa je znano, da jih je izredno težko najti. Na hišnih priključkih najdemo tudi primere nedovoljenega odvzema vode, ki ga po prestavitvi merilnega mesta v zunanji vodomerni jašek odpravimo (upamo, da ne zgolj začasno).

V času, ko so bili hišni priključki brez organiziranega upravljanja oziroma gospodarjenja, se je nabralo marsikaj, kar je potrebno primerno sanirati in vsega ni možno rešiti čez noč. Zato bodo obnove hišnih priključkov tudi v naslednjih letih imele pomembno prioriteto pri naših vsakdanjih nalogah. Prizadevali si bomo, da se pri vsaki večji obnovi vodovodnega omrežja hkrati poskrbi tudi za celovito obnovo (starih) hišnih priključkov na tem delu omrežja, ob tem pa bomo poskrbeli tudi za obnovo ostalih kritičnih priključkov, ne glede, kje se ti nahajajo.

3.3 KOHEZIJSKA PROJEKTA – SORIKO IN SUHOKRANJSKI VODOVOD

V minulih letih smo redno poročali o stanju in obsegu izvajanja obeh kohezijskih projektov na našem območju, tako o projektu SORIKO kot tudi Suhokranjski vodovod (za tisti del, ki se izvaja v občini Kočevje). To se nam je zdelo zelo pomembno, ker gre za dva izjemno velika projekta, ki sta pomembna tudi z državnega stališča. Pripravljena sta bila na način, da je bila njihova gradnja več kot 85% financirana z nepovratnimi sredstvi, kar je izredno dober procent sofinanciranja (za primerjavo: sedanji razpis za sofinanciranje gradnje vodovodov, ki se izvaja iz sredstev za okrevanje in odpornost, predvideva sofinanciranje v višini 50%). Še posebej pomemben za nas je projekt Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica – Kočevje (krajše: SORIKO), ki se je v celoti izvajal na našem območju in je bil, tako po svojem obsegu kot tudi finančni teži, strateški projekt. Glede na dejstvo, da je bila vodovodna infrastruktura zaradi dolgoletne omejitve cen komunalnih storitev in premajhnega vlaganja v njeno obnovo, v dokaj slabi kondiciji, je ta projekt pomenil priložnost za izboljšanje stanja oskrbe s pitno vodo oziroma priložnost, da se delno popravijo zamujene priložnosti iz minulih let.

Gradnja projekta Suhokranjski vodovod je v celoti zaključena in izgrajena infrastruktura je v celoti vključena v obratovanje. Vodovod deluje nemoteno in upravičuje svojo izgradnjo. Poleg tega predstavlja tudi razvojno možnost za področja, kjer je ta vodovod zgrajen. S tem vodovodom se s pitno vodo oskrbuje tudi del porabnikov v občinah Žužemberk in Dobropolje. Odvzem vode za potrebe porabnikov v občini Žužemberk se izvaja v okviru dogovorjenih količin, za porabnike v občini Dobropolje pa se odvzema dosti nižje količine vode od dogovorjenih, kar nam povzroča določene težave pri izmenjavi vode v cevovodih.

Tudi projekt SORIKO je že končan v obsegu, kot je bil prvotno pripravljen, zgrajena infrastruktura je že v funkciji in uspešno deluje. V dogovoru s posredniškimi organom se je dosegla manjša razširitev tega projekta. Tako je bila v letu 2021 izgrajen še odsek vodovoda od Borovca do Gornje Brige, v tem letu pa se že gradi novi vodohran v Gotenici ter obnova vodovoda v Zamostcu. S tem bo dejansko zaključen ta projekt, ki smo ga začeli izvajati leta 2006. Res je vse skupaj zelo dolgo trajalo, prehojena je dolga in zahtevna pot, so pa doseženi rezultati tako veliki, da smo lahko ponosni na njih. Naj navedemo samo nekaj najpomembnejših pozitivnih sprememb:

- Zgrajeni so osnovni transportni cevovodi, ki dejansko predstavljajo hrbtenico delovanja našega vodovodnega sistema. Ti cevovodi so v veliki meri nadomestili stare, nezanesljive in že amortizirane azbestne cevi, o katerih imajo mnogi različne pomisleke.
- Zgrajene so tri nove vodarne, ki skrbijo za primerno pripravo vode na zajetju (na vodarnah še potekajo dela pri odpravi določenih pomanjkljivosti, potrebno je zagotoviti odvajanje odpadnih voda v naravo v skladu s pogoji OVD). S tem se je varnost oskrbe s pitno vodo bistveno povečala za vse porabnike.
- Na novozgrajeno omrežje so priklopljeni mnogi obstoječi porabniki in tudi novi porabniki, ki do sedaj niso imeli primerno urejene oskrbe s pitno vodo oziroma niso bili del sistema javne oskrbe s pitno vodo.

Hydrovod ni veliko javno podjetje in tudi nima veliko zaposlenih, je pa na obeh kohezijskih projektih opravil resnično veliko delo, in sicer v vseh fazah projekta, še posebej na projektu SORIKO. Brez znanja in izkušenj iz preteklosti tega ne bi zmogli, zato smo zadovoljni in ponosni, da nam je to uspelo. Realizacija projekta nam je pobrala mnogo energije, kar je bilo poplačano z zadovoljstvom ob dobro opravljenem delu. Upamo, da je tudi širši javnosti jasno, kako veliko in odgovorno delo smo opravili.

Veliko delo je naredila tudi vodilna občina, Občina Kočevje, ki je skrbela za koordinacijo treh občin investitorjev projekta, za zagotavljanje pravočasnih plačil izvajalcem del ter za izstavljanje finančnih zahtev posredniškemu organu, ki je bil v bistvu glavni investitor projekta. Kontrole s strani posredniškega organa so bile (in so še) zelo zahtevne in zato je bilo potrebno vložiti veliko napora, da smo prišlo do željenega rezultata.

3.4 DRUGI Poudarki POSLOVANJA

V poročilu smo že večkrat ponovili, da je naša osnovna naloga izvajanje varne in zanesljive oskrbe s pitno vodo vseh naših porabnikov. Za to nalogo smo tudi namensko ustanovljeni, zdaj že davnega leta 1959. Zato vse, kar počnemo pri našem delu, je in mora biti podrejeno tej nalogi oziroma cilju. V teh polnih 62-ih letih delovanja smo videli in doživeli marsikaj, predvsem pa smo si nabrali veliko izkušenj, ki se prenašajo iz generacije v generacijo naših delavcev. Tako vemo, kako se infrastruktura obnaša, kako se z njo mora ravnati, kje lahko pričakujemo naslednje težave. Voda se v vodovodnih ceveh nahaja pod tlakom, ki omogoča dotok vode do porabnikov. Padec tlaka v omrežju je povezan z okvarami oziroma vodnimi

zgubami. Večji padec tlaka lahko ogrozi normalno oskrbo s pitno vodo oziroma zniža standard te oskrbe. Ker je vodovod sestavljen iz nešteto spojev, je vsaki spoj potencialni vir vodnih izgub in posledično padca tlaka. Zato je zelo pomembno pravočasno odkrivanje okvar in njihova odprava oziroma je zelo pomembna nenehna skrb za zmanjševanje vodnih izgub. Izkušnje nam govorijo, da največje učinke na tem področju dosežemo s pravočasnimi obnovami starega in dotrajanega vodovodnega omrežja. Poleg tega je potrebno izvajati stalni nadzor vodovodnega omrežja in redne terenske kontrole.

Sami se z zmanjševanjem vodnih izgub v okviru finančnih zmožnosti sistematično ukvarjamo že vrsto let in evidentiramo dokaj dobre rezultate, ki smo jih že predstavili. Imamo usposobljene sodelavce, ki z ustrezno opremo uspešno iščejo okvare, ki jih sproti tudi odpravljamo. V začetku organiziranega dela pri iskanju okvar smo samo s sanacijo velikih okvar zelo hitro zmanjševali vodne izgube. Sedaj gre zmanjševanje teh izgub nekoliko počasneje, pa vseeno uspešno. Potrebno pa je izpostaviti, da vodne izgube ne nastajajo zgolj pri okvarah na javnem vodovodnem omrežju, temveč tudi drugod: na hišnih priključkih, pri nenatančnosti meritev ali okvarah vodomerov, pri črnem odvzemu, pri nedovoljenih odvzemih vode na hidrantnem omrežju (celo večji del gasilskih društev ne sporoča odvzemov vode iz hidrantov), ipd. Za izboljšavo stanja zahteva vsak od teh vzrokov poseben pristop in posebne priprave. Potrebni so tudi finančni vložki, ki pa se, dolgoročno gledano, povrnejo, saj vodne izgube predstavljajo strošek, ki ga imamo z dodatnim črpanjem in pripravo pitne vode, plačilom vodnih povračil (taksa državi, ki se plačuje od načrpane in ne od prodane vode), itd.

Pri spremljanju vodnih izgub po posameznih vodovodnih sistemih, s katerimi izvajamo oskrbo s pitno vodo naših porabnikov, opažamo razlike pri višini le-teh, ki so v največji meri odvisne od stanja in kvalitete omrežja posameznega vodovodnega sistema. Tako imajo nekateri vodovodni sistemi sorazmerno nizke vodne izgube, pri nekaterih pa meritve kažejo, da izgube znašajo tudi čez 40%. Je pa potrebno pojasniti, da sami procenti ne dajo prave slike vodnih izgub, ker se v primeru manjše porabe na določenem vodovodnem sistemu ta procentualno povečuje, kljub njenemu realnemu (številčnemu) zniževanju. Bolj realno sliko bi dal prikaz vodnih izgub na kilometer omrežja.



Za lažji dostop so si na hidrant namestili kar pipo

Pri izvedbi vseh potrebnih monitoringov velja opozoriti občine na obveznosti, ki jih le-te imajo iz naslova izdanih vodnih dovoljenj (vgradnja vseh potrebnih merilcev, vodenje monitoringa, poročanje na ARSO, obnova teh vodnih dovoljenj). Država oziroma Direkcija za vode (prej ARSO) vodnih dovoljenj ne izdaja upravljavcu temveč občinam, ki so lastnice infrastrukture. Vodna dovoljenja prinašajo tudi obveznosti, ki jih je potrebno tekoče izvrševati. Na to opozarjamo v vsakem poročilu. Ker se zavedamo, da občine nimajo primernih kadrov, sami poskušamo narediti največ, kar se da, da ne prihaja do kršitev pogojev iz vodnih dovoljenj in da se vodna dovoljenja pravočasno obnavljajo oziroma podaljšujejo. Žal pa nekaterih vodnih dovoljenj, ki jih še ni, ne moremo

pridobiti brez angažiranja občin. V teh primerih izvajamo odvzem vode brez zakonske podlage, kar ni prav. Pri tem nam nič ne pomaga, da so ta zajetja v funkciji že vrsto let oziroma še pred sprejetjem Zakona o vodah. Sami smo občinam pri podaljšanju prihranili velika finančna sredstva. V prvih izdanih vodnih dovoljenjih je ARSO na mnogih vrtinah zahteval izgradnjo tudi vrtin za monitoring. Danes teh obveznosti v vodnih dovoljenjih ni več. Zgolj za informacijo naj navedemo strošek izdelave samo ene povprečne vrtine, globine 150 m. Strošek izdelave takšne vrtine znaša cca. 30.000 EUR. Če je takšnih vrtin potrebno narediti 10 ali 15, je jasno, kakšen je to strošek. Žal pa pri nekaterih vrtinah, ki so dokaj stare oziroma narejene pred pridobivanjem vodnih dovoljenj za te vrtine, ni mogoče izpolniti določenih zapisanih zahtev. Starejše vrtine so nezacevljene in so manjšega profila, kot ga danes potrebujemo, da v vrtino, poleg črpalke, namestimo še potrebne senzorje oziroma merilnike. Tukaj je potrebno poiskati določeno rešitev, ki je povezana z zagotavljanjem potrebnih finančnih sredstev, ker bomo imeli težave s pristojnimi inšpekcijskimi službami. Zato pričakujemo aktiven pristop občin k reševanju težav, ki jih prinašajo izdana vodna dovoljenja.

V letu 2021 smo evidentirali dosti višjo porabo pitne vode kot v letu prej. Po mnogih letih s trendom padanja prodaje vode je ta podatek zelo dobrodošel. Višja poraba vode je v največji meri posledica priključitve novih porabnikov na javno omrežje, ki so se zgodile po zaključku obeh kohezijskih projektov, delno pa tudi posledica epidemije Covid 19 pa tudi dokaj vročega poletja. Kakorkoli, zelo smo veseli tega dejstva, ker pozitivno vpliva na naše poslovanje. Skupna porabljena količina vode je znašala nekaj manj od 1,8 MIO m³, takšne porabe pa nismo imeli od leta 2009.

Porabljeno vodo zaračunavamo našim porabnikom v višini dejanske porabe, ki se evidentira na njihovih vodomernih. Skoraj vsi naši porabniki imajo vgrajene vodomere, pavšalnih porabnikov je zelo malo (na dan 31. 12. 2021 smo imeli samo še dva). Porabniki pitno vodo porabljajo vse bolj racionalno, kar je posledica vse večje osveščenosti, kar je potrebno pozdraviti, kljub finančnemu izpadu, ki nam ga prinaša. Nižjo porabo vode opažamo tudi na podeželju in ta je praviloma rezultat praznjenja naših vasi, ki se kaže v vse večjem številu praznih, zaprtih hiš oziroma manjšem številu prebivalstva. To pa ni dober podatek, ne za naše občine in tudi ne za državo. Upravljavec ima zaradi tega lahko dodatne težave, ker je posledica nižje prodaje vode tudi manjša izmenjava vode v omrežju, kar lahko vpliva na kvaliteto vode na pipah porabnikov. Tudi nižja poraba vode v gospodarstvu je lahko zaskrbljujoča.

Želimo si stabilno porabo vode, torej porabo brez prevelikega nihanja količin prodane vode, ker s tem lažje načrtujemo naše poslovanje in naše aktivnosti. Prodana voda predstavlja naš največji prihodek v poslovanju in padec količin prodane vode ruši trenutno kalkulacijo cene m³ pitne vode, ker manjša prodaja vode ne prinese hkrati sorazmerno nižjih stroškov delovanja celotnega sistema javne oskrbe s pitno vodo oziroma so spremembe pri stroških skoraj zanemarljive. To je tudi logično, saj je infrastruktura in skrb za njeno delovanje glavni strošek pri oskrbi s pitno vodo. Z zmanjševanjem količin porabljene vode se hkrati ne zmanjšuje obsega omrežja, ker je to nemogoče.

Vsako leto se dogaja ravno nasprotno. Z vsakoletnimi investicijami se gradijo novi odseki vodovoda za priključitev novih porabnikov, kar pomeni, da se skupna vrednost infrastrukture, ki ima pomemben vpliv na ceno storitve, povečuje, hkrati pa se večajo tudi stroški obratovanja. Tudi število objektov, ki so v funkciji izvajanja oskrbe s pitno vodo, vsa potrebna oprema za obratovanje, število vzorčenj, stroški dela itd., se ne zmanjšuje, ker to ni mogoče. Zato fiksni stroški ostajajo enaki ali se celo povečajo. Prihaja zgolj do nekoliko nižje porabe elektrike na črpališčih, kar je variabilni strošek (in sicer pod pogojem, da se zaradi starosti omrežja ne povečajo vodne izgube in se ne spremeni cena elektrike, kot je bil to primer v zadnjih nekaj letih, ko se je občutno podražila). Zato padec prodaje vode neizbežno vodi k podražitvi le-te, ker se povečuje strošek na enoto izdelka (m³ pitne vode).

Kot izvajalec gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo se zavedamo dejstva, da je voda strateška surovina in je nujno potrebno odgovorno ravnati z njenimi zalogami. O tem se veliko govori še posebej ob pogovorih o podnebnih spremembah. Žal pa se ob tem nič ne pove o ekonomskih posledicah zmanjševanja porabe vode za upravljavce vodovodov. Ekonomija poslovanja je pri tem neizprosna: nižji prihodki, ob enakih stroških in enakem standardu izvajanja dejavnosti, nujno prinašajo višanja cen na enoto. Vodovodno omrežje je zgrajeno in ga ni mogoče spreminjati. Gradilo se je vrsto let in spremembe čez noč niso mogoče. Sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja smo z dosti krajšim omrežjem, manjšo pokritostjo z mrežo javne oskrbe s pitno vodo in manjšim številom porabnikov imeli porabo vode večjo kot 2,6 MIO m³, kar je veliko višja poraba, kot jo imamo danes. Lahko si samo predstavljamo učinek te porabe na današnjo kalkulacijo cene vode. So pa rezerve na našem glavnem vodovodu dobrodošle za prihajajoča leta in bodoči razvoj.

Višja poraba vode hkrati pomeni tudi hitrejšo izmenjavo vode v omrežju, kar je s stališča varnega obratovanja zelo dobrodošlo. Torej, morebitna višja poraba vode nima samo pozitivnega vpliva na ekonomiko poslovanja temveč prinaša pozitiven učinek tudi porabnikom. Seveda velja tudi nasprotno: preveliko zmanjševanje porabe vode lahko prinese poleg ekonomskih posledic tudi premajhno izmenjavo vode v cevovodih in tveganja glede kvalitete vode (pojav postane vode kot posledica predolgega zadrževanja vode v omrežju).

Za javni vodovod se je v letu 2020 načrpalo 169 milijonov m³ vode (ali za 0,7 % manj kot v letu 2019).

Gospodinjstva so v letu 2020 porabila 84,5 milijona m³ vode iz javnega vodovoda ali za 6 % več kot v letu 2019, medtem ko so poslovni subjekti porabili 33,8 milijona m³ vode ali za 10 % manj kot v letu 2019.

Za namene, za katere se voda ne obračunava (npr. voda iz hidrantov, voda za gašenje požarov, voda za čiščenje cest), je bilo v letu 2020 porabljeno 4,0 milijona m³ vode ali za 20 % manj kot v letu 2019. V omrežju se je izgubilo 46,6 milijona m³ vode ali skoraj za 3 % manj kot v letu 2019.

Celotno vodovodno omrežje je bilo v letu 2020 dolgo 34.038 km. Do konca leta 2020 je bilo nanj priključeni 506.011 priključkov, kar je za 5,2 % več kot v letu 2019.

Vir: Statistični urad RS

Zaradi tega mnogi pozivi k racionalni porabi vode ter uporabi deževnice za sanitarne in druge potrebe niso racionalni in prinašajo tudi negativne in ne samo pozitivne posledice. Izgradnja vodovodnega omrežja ni poceni in sedaj zgrajeno omrežje je nemogoče spreminjati čez noč. Poleg tega tudi poraba vode na prebivalca v Sloveniji ni visoka in se glede na povprečje v Evropi nahajamo v spodnji polovici evropskih držav. Na prebivalca ta znaša v povprečju 42 kubičnih metrov vode na leto oziroma približno 117 litrov na dan. Po podatkih Eurostata pa je bilo v državah EU-ja v povprečju v letu 2008 oz. 2009 v gospodinjstvih porabljenih 70 kubičnih metrov vode na prebivalca (letno) oziroma 192 litrov na dan (največ na Irskem – 141 m³ pitne vode na leto). Razlika je očitna.

Glede na že navedeno dejstvo, da v letu 2021 nismo imeli nobenih omejitev pri zagotavljanju redne oskrbe s pitno vodo oziroma pri zagotavljanju potrebnih količin pitne vode našim porabnikom ter dejstvu, da kakšnih omembe vrednih izpadov pri redni oskrbi s pitno vodo ni bilo, z zadovoljstvom ugotavljamo:

Hydrovod je v letu 2021 vsem našim porabnikom, tako gospodinjstvom kot tudi gospodarstvu in javnim službam tekom celega leta zagotovil zanesljivo in količinsko zadostno ponudbo pitne vode.

Za izvajalca oskrbe s pitno vodo je to uspeh in potrditev dobrega dela v posameznem poslovnem letu. Zato je prav, da se na to opozori. Tudi dolgotrajno sušno obdobje (lansko poletje je bilo tretje najtoplejše, od kar se spremljajo podatki o temperaturah) smo preživeli brez omembe vrednih težav, čeprav je dolgotrajno obdobje brez padavin pustilo vidne posledice na nekaterih zajetjih (samo za vodovodni sistem Gora smo morali izvajati kratkotrajni interventni dovoz manjkajočih količin vode). Kratkotrajni izpadi pri oskrbi s pitno vodo so se dogajali zgolj izjemoma in sicer kot posledica okvar na omrežju oziroma intervencijske odprave le-teh, ter drugih vzdrževalnih in investicijskih del (tudi prevezave na novozgrajena omrežja oziroma odseke vodovodov).

Veseli smo tudi rezultatov kontrol kvalitete pitne vode na pipah naših porabnikov, ki so se izvajale v minulem letu, in poročila zunanjega sodelavca za kvaliteto vode, Nacionalnega laboratorija za zdravje, okolje in hrano, Enote za živila in predmete splošne rabe Novo mesto (nekdanji Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto), ki sodeluje pri izvajanju notranjega monitoringa kakovosti pitne vode. V preteklosti smo vedno imeli nekaj vodovodnih sistemov, ki so bili ocenjeni kot zdravstveno neustrezni. Sedaj imamo že tretje leto vse sisteme ocenjene kot zdravstveno ustrezne. Tudi ta dosežek je rezultat dobrega dela vseh zaposlenih na Hydrovodu, definitivno pa to dobro delo ne bi bilo tako prepoznano, če se ne bi zgodile mnoge tehnične izboljšave, ki so bile nujno potrebne za izvajanje varne oskrbe s pitno vodo (npr. izgradnja treh novih vodarn s pripravo vode po sistemu ultrafiltracije). Nacionalni laboratorij je v svojem poročilu zapisal tudi določene predloge in usmeritve za izboljšavo stanja v naslednjih letih, ki bi jim morali slediti, če želimo, da se ta pozitiven trend nadaljuje.

Doseženi rezultati in stanje oskrbe s pitno vodo ne bi bili mogoči brez dobrega in doslednega izvajanja mnogih preventivnih aktivnosti, ki se dnevno izvajajo in jim pri organizaciji dela posvečamo posebno pozornost. Seznam teh preventivnih aktivnosti nenehno spremljamo,



analiziramo in dopolnjujemo z izkušnjami s terena. Želimo si čim manj nenadnih izpadov pri oskrbi s pitno vodo, ker dobro vemo, da so porabniki na njih zelo občutljivi.

Preventivni pregledi in kontrole na terenu so se redno izvajale tekom celotnega leta 2021, še posebej pa smo aktivnosti okrepili v poletnem obdobju, ko je poraba največja, ko se izdatnost določenih zajetij zaradi sušnih obdobj zmanjša in ko so gradbene in druge dejavnosti na terenu v največjem obsegu. Iz izkušenj vemo, da

moramo biti takrat zelo hitri in odzivni, izvajati stalne preventivne preglede stanja celotnega vodovodnega omrežja in objektov, da lahko pravočasno identificiramo morebitne okvare, ki bi nam lahko ogrozile stabilno delovanje naših vodooskrbnih sistemov. Aktivnosti so potekale tako vizualno z rednimi obhodi in kontrolo merilnih instrumentov v objektih in na omrežju kot tudi z uporabo posebne opreme za iskanje okvar.

Ravno okvare predstavljajo največje tveganje za varno izvajanje oskrbe s pitno vodo, ker povzročajo nepričakovane motnje v redni oskrbi porabnikov in ogrožajo zdravstveno ustreznost pitne vode. Okvare so včasih težko obvladljive, še posebej, če se zgodijo na težko dostopnem terenu, kjer tudi uporaba mehanizacije ni mogoča. Zato zahtevajo posebno pripravljenost zaposlenih. Odprave okvar pomenijo tudi pomembno tveganje s stališča varstva pri delu in zato temu tekom celega leta posvečamo posebno pozornost, prinašajo pa tudi finančne posledice, ki se kažejo tako v stalni pripravljenosti ekip za odpravo okvar, kot tudi pri stalni zalogi določene količine materiala in opreme v skladišču, ki ga potrebujemo za odpravo



teh okvar. Pri odpravah okvar je želja in cilj vseh upravljavcev vodovodov isti in je povezan s čim prejšnjo odpravo teh okvar ter normalizacijo oskrbe s pitno vodo.

Okvaram se ni moč izogniti, ker je takšna narava vodovodnega sistema. Pojavljajo se podnevi in ponoči, v

delovnem času in izven njega, ob vikendih in ob praznikih, praviloma pa vedno takrat, ko jih ne pričakuješ ali pa ko imamo mnogo drugega dela. Lahko jih ločimo samo po tem, ali so velike in zahtevajo takojšnje ukrepanje, ali pa so nekoliko manjše in nam omogočajo nekoliko daljši čas za reakcijo. V vsakem primeru je okvaro potrebno odpraviti, ker povzroča škodo in tveganje pri izvedbi varne oskrbe s pitno vodo.

Okvare se pogosteje pojavljajo na starejših vodovodnih odsekih, kar pa nikakor ne pomeni, da se ne zgodijo tudi na nekoliko mlajših vodovodih (npr. zaradi napake pri materialu ali pa napak pri izvedbi del). V lanskem letu smo izvedli 85 intervencijskih popravil na javnem vodovodnem omrežju (manjše ali večje okvare, ki so povzročale motnje in vodne izgube ter ogrožale varnost oskrbe s pitno vodo).

Žal se v zadnjem času vse več okvar pojavlja tudi kot posledica nedovoljenih ali pa neodgovornih posegov tretjih oseb na vodovodih. Te okvare se lahko zgodijo takoj, ob fizičnih posegih teh oseb na terenu (s tem povzročijo poškodbe naših cevi, saj predhodno ne vprašajo za lokacije le-teh ali pa ne upoštevajo postavljene zakoličbe), ali pa kasneje, kot posledica opravljanja teh del. Poškodbe, ki se zgodijo ob izvedbi raznih gradbenih del v bližini vodovodnega omrežja ali na trasi vodovoda, kot npr. ob izgradnji kanalizacijskega omrežja, ob polaganju telefonskega omrežja, ob polaganju internetnega omrežja, itd., je potrebno takoj intervencijsko odpraviti, kar pomeni, da moramo pustiti naše delo, ki ga po planu izvajamo, in hiteti na mesto okvare. To dostikrat ni enostavno, ker so naši kadrovske resursi omejeni, še posebej v poletnem času.

Najbolj nas prizadenejo primeri, ko takšni izvajalci pretrgajo našo cev kljub dejstvu, da smo jo z zakoličbo jasno označili. Tukaj se pokaže ves ignorantni odnos izvajalcev del do naše infrastrukture. Še posebej boli, ko nam ti izvajalci odkrito povedo, da jim je ceneje plačati strošek popravila okvare, kot izvajati dela z upočasnjenim tempom, saj bi ob izvajanju del, ko se približaš vodovodni infrastrukturi, potrebno del izkopa izvajati upočasnjeno ter delno tudi z ročnim izkopom, delavcev z lopato pa »moderni« izvajalci izkopov »ne uporabljajo« oziroma jih nimajo, ker to za njih ni racionalno in ogroža njihovo konkurenčnost. Torej jih zanima samo njihov zaslužek, tveganje zdravja porabnikov pa ni njihova skrb. Poleg tega enkrat pretrgana cev in sanirana z različnimi spojkami ni nikoli enakovredna prvotni cevi. Tukaj bi tudi občine, ki dajejo soglasja za izvedbo mnogih del na njihovih površinah ali jih celo naročajo, naredile nekaj več, da se prepreči ta nerazumna praksa.

Še posebno težavo pri vzdrževanju omrežja v bodočnosti predstavljajo izvajalci telekomunikacijskih vodov. Le-ti svoje vode postavljajo brez predhodno pridobljenega gradbenega dovoljenja, saj trdijo, da ga ne potrebujejo, način polaganja vodov je popolnoma stihijski, izkope pa najraje izvajajo tam, kjer je izkop lažji, torej tudi v koridorjih inštalacij, ki so v zemlji že položene. Ker je globina polaganja telekomunikacijskih vodov med 60 in 80 cm (včasih tudi manj), se zelo pogosto zgodi, da so ti vodi položeni neposredno nad vodovodnimi cevmi, kar nam povzroča veliko težav ob obnovi našega omrežja ali ob interventni odpravi okvar. Podobno se občasno zgodi tudi ob postavitvi različnih večjih prometnih znakov ali



drogov javne razsvetljave, ko izvajalci teh del postavijo armirano betonski temelj direktno na vodovodno cev ali pa neposredno ob njej. Seveda vse te ovire predstavljajo grožnjo varni oskrbi s pitno vodo, podražijo odpravo okvar, če se te zgodijo na teh lokacijah, podaljšajo pa tudi intervencijski čas odprave teh okvar, kar pomeni, da so porabniki dalj časa brez vode. Na vse te anomalije stalno opozarjamo, žal pa se vedno na novo pojavljajo. Pred petdesetimi leti so se v zemlji nahajali samo vodovodni

cevovodi, danes pa je takšna »gneča«, da zmanjkuje prostora in zato tisti, ki prihajajo zadnji, polagajo svojo infrastrukturo kjerkoli, tudi nad že položeno infrastrukturo. Sami smo večkrat opazili, da se ob polaganju te infrastrukture nad našimi cevmi dogajajo tudi poškodbe teh cevi, ki takoj niso vidne. Posledice se pojavljajo kasneje (posledice zbijanja zemlje, »stisnjena« cev, itd.) in te posledice saniramo več let po nastanku vzroka za njihov pojav, ves ta čas pa lahko povzročajo vodne izgube in ogrožajo varno oskrbo s pitno vodo.

V prikazu opravljenih intervencij ne evidentiramo vseh tistih intervencij na zajetjih, vodarnah, črpalniških in ostalih objektih vodovodov, ki jih nihče ne vidi in jih naši porabniki pri redni oskrbi s pitno vodo niso čutili. In teh je bilo mnogo več od intervencijskih popravil na terenu. Največkrat so se zgodile ob slabem vremenu, ko je zaradi posledic udara strele prihajalo do različnih poškodb. V teh primerih so najbolj ranljivi elektro inštalacija (varovalke, zaščite, elektro omara), črpalke in pripadajoča oprema ter tudi sistemi za dezinfekcijo.



Jasno je torej, da so okvare velika težava za upravljavca in za infrastrukturo. Na nekatere je mogoče preventivno vplivati (pravočasna obnova), na druge pa težje, saj jih povzročajo zunanji dejavniki (vreme, drugi udeleženci v prostoru). Prikazani podatki o številu okvar kažejo, da je njihov trend v upadanju, kar je dobro. Tega rezultata smo seveda zelo veseli in mislimo, da je ta v veliki meri predvsem rezultat pomembnih finančnih vložkov v infrastrukturo, ki so se zgodili v zadnjih letih. Torej smo s pravočasnimi obnovami preventivno vplivali na stanje infrastrukture in zmanjševanje števila okvar. Spremljanje stanja na omrežju ter iskanje in odprava okvar bo še naprej ena od naših prioritiet, ker moramo v bodoče še intenzivneje nadaljevati z zmanjševanjem vodnih izgub. Kot smo že opozorili, vodovodno omrežje je sestavljeno iz neštetege števila spojev, vsi ti spoji pa so kritični del infrastrukture in z leti uporabe tudi potencialna mesta za puščanja vode v manjšem ali večjem obsegu (več je spojev, več je potencialnih šibkih točk in potencialnih mest za manjše puščanje vode).

Delo pri iskanju okvar je zelo kompleksno in zelo zahtevno. Potrebno je spremljati delovanje celotnega omrežja, od zajetja do merilnih mest. Zato je potrebno dobro poznavanje terena ter dobro poznavanje poteka cevovodov na terenu in način delovanja le-teh, kar pomeni, da moramo imeti dober oziroma natančen kataster vodovodne infrastrukture ter dobro daljinsko spremljanje delovanja vodovodnega sistema. Potrebno je tudi evidentirati vso odvzeto vodo, vključno z odvzemom vode na hidrantih, ker brez evidentiranja vse zajete vode ni mogoče narediti prave bilance porabe oziroma dobiti podatek o dejansko izgubljeni vodi. Zato je iskanje okvar timsko delo, ki se začne s pripravami in analizami pridobljenih podatkov v pisarni ter nadaljuje na terenu samem. Iskanje okvar je praviloma dosti zahtevnejše kot samo fizično popravilo okvare. Zelo velike okvare so vidne tudi na površini zemlje in se jih pogosto najde s terenskim pregledom trase vodovoda. Dosti bolj kompleksno je iskanje manjših in na površini zemlje nevidnih okvar, teh pa je največ. Za lociranje teh okvar uporabljamo specialno (in drago) opremo za iskanje okvar oziroma lociranje mesta iztekanja vode v cevovodnih sistemih. Ta oprema ne daje dobrih rezultatov brez dobro usposobljenega kadra, ki zna to opremo pravilno in uspešno uporabljati. Kljub maksimalnemu prizadevanju in opremi, ki jo imamo, je okvare na določenih delih trase vodovoda skoraj nemogoče locirati. Detektorji za iskanje okvar prepoznajo okvaro po šumu in kjer se cevovod nahaja



v območju povišanega hrupa, je okvaro težje ali pa nemogoče locirati (urbana naselja, ceste, ...). Težje se locirajo tudi manjše okvare, ker povzročajo manjši šum. Ravno tako je težje locirati okvaro tudi na odsekih vodovoda, kjer je cev položena izredno globoko. Za iskanje tovrstnih okvar se uporablja še zahtevnejša tehnologija, ki uporablja tudi plin, te tehnologije pa sami nimamo.

Na Hydrovodu imamo že utečen način odprave okvar, ki se ga držimo že vrsto let. K tej nalogi pristopamo zelo resno in v prvi vrsti ocenimo obseg okvare ter določimo prizadeto območje. To je zelo pomembna faza, ker proučimo tudi možnost, da s krmiljenjem sistema (seveda, če nam to infrastruktura na tej mikrolokaciji omogoča) maksimalno zmanjšamo število porabnikov, ki jih okvara prizadene oziroma ostanejo brez vode. Delo pri odpravi okvar se obravnava z visoko prioriteto z namenom, da so porabniki čim krajši čas brez vode. O izvajanju vzdrževalnih in intervencijskih del na omrežju že vrsto let redno predhodno obveščamo javnost preko lokalnega radia, v posameznih primerih pa smo neposredno kontaktirali tudi porabnike (še posebej večje). Intervencijsko popravilo traja praviloma nekaj ur, razen v posebnih primerih, ko gre resnično za zahtevno okvaro ali pa je do te prišlo na lokaciji, kjer ni mogoče uporabiti tehnike, ki jo imamo. Takrat

je žal potrebno izvajati ročni izkop, kar je fizično težje, manj ekonomično in traja dlje. Brez ročnega izkopa, vsaj delnega, ne gre tudi na območjih, kjer je veliko drugih inštalacijskih vodov.

Za natančno izdelavo vodne bilance so nujno potrebne natančne meritve, kar pomeni, da morajo biti merilniki pretoka veljavno kalibrirani in menjani po določenem časovnem obdobju. Skladno z zahtevo veljavne zakonodaje, ki predvideva zamenjavo vodomeroev vsakih pet let, smo v letu 2021 izvedli 1.833 rednih menjav vodomeroev, kar je približno 20 % vseh vgrajenih vodomeroev. S tem smo opravili pomembno in zahtevno delo, ker je cel postopek zamenjave potrebno skrbno načrtovati. Menjave vodomeroev ne potekajo samo na eni lokaciji oziroma določenem področju, temveč so lokacije vodomeroev, ki jih je v določenem letu potrebno menjati, razpršene po celotnem območju, kjer izvajamo svojo dejavnost. Seveda bi bilo idealno in stroškovno najugodnejše, če bi zamenjave vodomeroev potekale zgolj na določenem zgoščenem območju (npr. istočasna menjava vodomeroev v celi vasi). Žal je to v praksi nemogoče, ker je postavitvev teh vodomeroev znotraj določene skupnosti potekala v različnih obdobjih.

Zamenjave vodomeroev so zahtevne tudi zaradi dejstva, da se še vedno velik del vodomeroev nahaja znotraj stanovanjskih objektov ali pa ograjenih posesti. V teh primerih zamenjave vodomeroev ni mogoče izvesti brez prisotnosti lastnika, ki omogoči pristop do vgrajenega vodomera. To dostikrat ni enostavno zaradi odsotnosti lastnikov in, v teh koronskih časih še posebej, strahu lastnikov do obiskovalcev (dogaja se, da lastniki našemu monterju ne odprejo vrat, čeprav so doma). Zato je v teh primerih potreben ponovni obisk, v posebnih primerih pa je potrebno predhodno izvesti določene predpriprave za menjavo vodomeroev (npr. telefonski klic ali pa pisno obvestilo), določeno število vodomeroev pa je potrebno zamenjati tudi ob vikendih, ko so lastniki objekta dosegljivi. Zato se vse bolj uveljavlja rešitev s predstavitvijo merilnih mest iz objektov v zunanje vodomerne jaške. Tudi naši občinski odloki o oskrbi s pitno vodo predvidevajo takšno rešitev, ki jo postopoma uresničujemo, hkrati pa tudi gradimo sistem daljinskega odčitavanja vodomeroev, ki smo ga z redkimi izjemami, v letošnjem letu skoraj v celoti dokončali. Sistem daljinskega odčitavanja po sistemu »drive by« prinaša mnoge prednosti. Poleg manjše porabe časa za pobiranje podatkov s celega terena, kar odpira možnost pogostejšega odčitavanja tekom leta, prinaša ta sistem tudi druge prednosti, kot so:

- hkrati omogoča tehnični nadzor nad delovanjem vodovodnega sistema,
- odčitavanje ne moti porabnika in je popolnoma neodvisno od človeškega faktorja,
- obračun vodarine je hiter in zanesljiv.

Osnova za vsak sistem daljinskega odčitavanja je vodomero, opremljen z ustreznim impulznim ali drugim elektronskim izhodom. Pri tem lahko izbiramo med različnimi vrstami prenosa podatkov:

- ročno odčitavanje podatkov preko terminala,
- povezava vodomera z računalniškim centrom preko modema,
- prenos podatkov po radijski zvezi.

Na ta način je omogočeno odčitavanje podatkov brez vstopa v stanovanje oz. na mesto vgradnje vodomera, kar znatno zniža stroške odčitavanja, saj večkratni dostop do strank ni več potreben. Poleg tega je sedaj izločena tudi napaka pri prepisovanju podatkov, hkrati pa so odčitani podatki lahko izvoženi direktno v obračunski program, porabnik pa dobi mesečni

račun za dejansko porabljeno količino vode. V primeru nekontroliranega iztoka vode pa je tega možno ugotoviti v krajšem času, saj se popis stanja vodomerov lahko vrši pogosteje. Vgrajeni radijski moduli omogočajo odčitavanje, ko se vodomeru z oddajnikom približamo (peš ali z vožnjo mimo objekta) na predvideno razdaljo, ki je v dosegu radijskega oddajnika. Radijski moduli omogočajo tudi pridobivanje mnogih drugih uporabnih podatkov o porabi vode, ki lahko zelo koristijo pri razrešitvi kakšne reklamacije s strani porabnika.

Dobrega in načrtnega dela na vodovodni infrastrukturi si danes ne moremo predstavljati brez dobrega operativnega katastra GJI. Njegov pomen smo že poudarili pri aktivnostih zmanjševanja vodnih izgub. Izdelovanju katastra podzemnih vodov se v preteklosti ni posvečalo dovolj pozornosti, za ta namen ni bilo ne časa in ne denarnih sredstev, saj je bila vsa pozornost usmerjena k izgradnji in zagotavljanju pitne vode čim večjemu številu prebivalcev. Z večanjem količine različnih podzemnih vodov (elektrika, kanalizacija, telekom, plin, voda, toplovod, itd.), projektiranju z naprednimi tehnologijami in tendenco, da se čim več vodov vgradi pod zemljo, pa so informacije oz. podatki o poteku in lastnostih podzemnih vodov začeli pridobivati na pomenu. Poleg tega je tudi prostorsko načrtovanje občin brez evidentiranih podatkov skoraj nemogoče izvajati.

Na Hydrovodu se že zelo dolgo zavedamo, kako pomemben je kataster izgrajene vodovodne infrastrukture. Večkrat smo si prizadevali urediti financiranje izvajanja teh nalog, pa žal nismo bili uspešni. Zaradi tega smo sami pristopili k evidentiranju stanja na terenu na način, ki smo ga sami zmogli, ki je bil za nas najcenejši in najbolj učinkovit. Ne glede na kadrovske podhranjenost, omejena lastna finančna sredstva in omejenost podatkov, nam je že pred nekaj več kot desetimi leti uspelo evidentirati večji del posegov na terenu, ki smo jih sami izvajali oziroma so jih v preteklosti izvajale generacije Hydrovodovih delavcev, ki so skrbele za infrastrukturo pred nami. Na ta način smo kljub vsem težavam in omejenim informacijam, ki smo jih imeli, uspeli pokriti predpisane obveznosti, ki jih je država naložila občinam. Torej smo v imenu občin uspeli izpolniti zakonsko obveznost na področju vzpostavitve katastra gospodarske javne infrastrukture (občine za te aktivnosti niso porabile nobenih sredstev). Natančnost podatkov pri nekaterih vodovodih sicer ni bila na najvišjem nivoju, ker smo mnoge stare vodovode imeli evidentirane na podlagi v merilu 1 : 2880, vseeno pa je bil to velik korak naprej. Ker občine tudi v naslednjih letih niso namenjale sredstev za urejanje katastra komunalnih vodov, sami pa smo ocenili, da je nadaljevanja našega dela brez razvoja katastra nemogoče in da močno zaostajamo za drugimi, smo se odločili, da za svoje potrebe poskušamo sami narediti kar največ, in sicer na maksimalno možen racionalen način, ker so bile naše finančne možnosti omejene.

Da bi se povečala natančnost in količina podatkov o podzemnem vodu, smo v letu 2012 kupili napravo za zajem prostorskih podatkov Leica Zeno CS25 in programsko opremo Leica Zeno Field in Leica Zeno Office. Naprava, skupaj s programsko opremo, omogoča zajem podatkov do natančnosti 1 cm (odvisno od števila satelitov in oddaljenosti od referenčne točke).

Zaradi večje kompatibilnosti naprave s programsko opremo Leica Zeno Office, smo začeli kataster voditi v programu Leica Zeno Office, katerega platforma temelji na svetovno priznanem programu ArcGIS, proizvajalca ESRI. Tako od leta 2012 vodimo kataster vodovodnega omrežja izključno digitalno s pomočjo programov, ki omogočajo vris in vodenje vseh podatkov o vodovodnem omrežju ter s terensko opremo, ki omogoča prostorski zajem

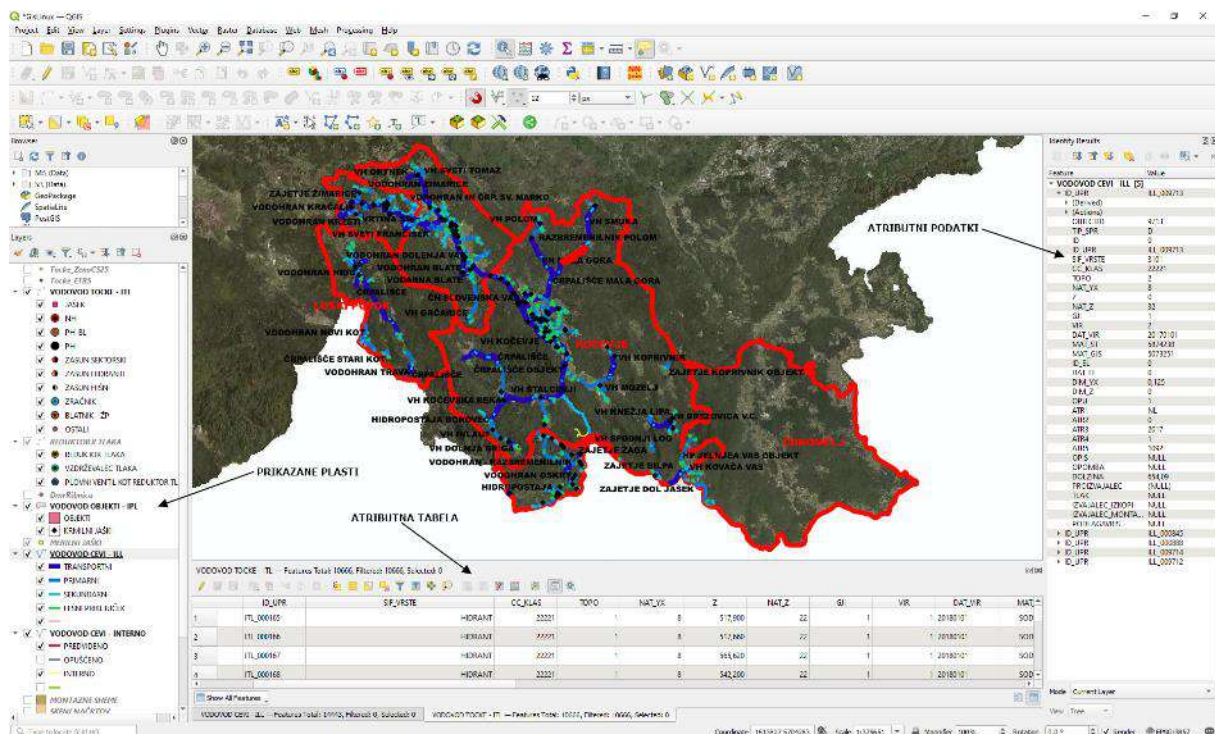
podatkov. Z digitalizacijo se je opustil način vodenja podatkov o vodovodnem omrežju s pomočjo kart, skic in drugih na papirju zapisanih podatkov.

Največja prednost digitalizacije gospodarske infrastrukture je v tem, da so vsi podatki na enem mestu, vsak grafični element ima pripete tudi podatke o lastnostih, hitra izmenjava podatkov, hitra poprava poteka trase in podatkov in hitro pridobivanje potrebnih podatkov o dolžini omrežja, detajlih, itd.

Od leta 2012 do danes smo nadgrajevali bazo podatkov o poteku in lastnostih vodovodnega omrežja, ki bo v prihodnje pripomogel k boljšemu poznavanju omrežja in hitrejšemu reševanju problemov na terenu ter seveda posledično tudi k večjemu zadovoljstvu strank.

Konec leta 2021 smo uspešno končali prenos podatkov na nov zakonsko predpisan referenčni koordinatni sistem Slovenije, z oznako D96/TM. Po končanju tega postopka je kataster povezljiv z vsemi državnimi geodetskimi podlogami in prostorskimi podatki, ki so zajeti v zakonsko predpisanem načinu. Poleg tega je bila podatkovna baza katastra migrirana v SQL podatkovno bazo. Ta omogoča hitrejši, enostavnejši dostop do podatkov, več možnosti obdelave in boljšo povezljivost med različnimi programi.

Poleg tega smo zamenjali GIS programsko opremo, ki omogoča pregledovanje, urejanje, prikaz in izvoz podatkov iz baze katastra. Gre za program QGIS, ki je odprtokodni program in brezplačen, ima pa vse funkcije kot primerljivi plačljivi programi. Spodnja slika prikazuje osnovno okno programa QGIS, iz katerega sta razvidna grafični del in podatkovni del baze katastra.



Po najnovjših podatkih Hydrovod upravlja s 501,082 km javnega vodovodnega omrežja. Sem spadajo transportni, primarni in sekundarni cevovodi. Vgrajeno je 8461 zasunov, 1294

hidrantov, 444 zračnikov, 360 blatnikov in postavljenih 231 krmilnih jaškov. Poleg cevovodov Hydrovod upravlja še s 4 vodarnami, 40 zajetji in vrtinami, 59 vodohrani, 31 črpališči in hidropostajami, 6 razbremenilnimi objekti in 4 drugimi pomožnimi objekti.

Poleg javnega omrežja upravljavec vzdržuje tudi hišne priključke, ki jih je po zadnjih podatkih 116,833 km.

V spodnji tabeli so prikazane dolžine javnega vodovodnega omrežja po občinah in sistemih.

DOLŽINE CEVOVODOV PO OBČINAH IN SISTEMIH ZA LETO 2021

OBČINA	ID VODOVODNEGA SISTEMA	DOLŽINA CEVOVODA (m)
OBČINA ČRNOMELJ	1094_DOL	13.078
	SKUPAJ	13.078
OBČINA KOČEVJE		
	1092_KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	187.493
	1094_DOL	8.921
	1098_BREZOVICA - VIMOLJ	6.424
	1099_KOČEVSKA REKA	24.919
	1100_KOPRIVNIK	1.204
	1107_DOLNJA BRIGA - GORNJA BRIGA	1.296
	1108_SPODNJI LOG	1.045
	1111_KNEŽJA LIPA	3.832
	1501_LAZE PRI PREDGRADU	2.740
	3021_BILPA	255
	SKUPAJ	238.129
OBČINA KOSTEL	1096_KOSTEL - KAPTOL - DELAČ	18.536
	1097_JAKŠIČI - FARA	12.381
	1106_VRH - KRKOVO	6.795
	1112_ŽAGA	588
	1909_KUŽELJ	517
	SKUPAJ	38.817
OBČINA LOŠKI POTOK	1093_LOŠKI POTOK	33.278
	1110_TRAVA - SREDNJA VAS	4.026
	1500_NOVI KOT	6.348
	1910_STARI KOT	1.669
	SKUPAJ	45.321
OBČINA RIBNICA	1092_KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	94.922
	1103_KOT - JURJEVICA - BREŽE	7.661
	1104_FRANČIŠEK	10.376
	SKUPAJ	112.959
OBČINA SODRAŽICA	1092_KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	38.763

	1095_GORA	5.064
	1102_ŽIMARICE	4.207
	1103_KOT - JURJEVICA - BREŽE	3.262
	1104_FRANČIŠEK	1.482
	SKUPAJ	52.777
VSE OBČINE SKUPAJ		501.082

Strošek izdelave in vzdrževanja katastra je strošek, ki bi ga morale pokrivati občine, ki so tudi eden od večjih porabnikov teh podatkov. Na to je opozorilo tudi Računsko sodišče v nekaj svojih revizijah. Že leta 2003 je sprejeti Zakon o urejanju prostora (ZUreP-1) določal dolžnost vodenja gospodarske javne infrastrukture in dolžnost posredovanja podatkov o infrastrukturi v zbirno evidenco. Od leta 2007 je pravno podlago za evidentiranje gospodarske javne infrastrukture predstavljal Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt), od leta 2018 pa to predstavlja Zakon o prostorskem načrtovanju. Vsem zakonom je skupno to, da lastnicam javne gospodarske infrastrukture (občinam) nalaga, da posredujejo vse predpisane podatke o posamezni infrastrukturi na Geodetko upravo RS, ta pa vodi skupno bazo podatkov o vsej gospodarski javni infrastrukturi v Republiki Sloveniji, ki so tudi javno dostopni.

Občine kot lastnice javnega vodovodnega omrežja, od leta 2002, ko je postal vris gospodarske javne infrastrukture zakonsko zavezujoč, niso stvari vzele zadosti resno in zato do lanskega leta v centralni bazi Geodetske uprave RS ni bilo vrisanega natančnega poteka vodovodnega omrežja oz. je bil ta v večji meri napačen. Vris ni bil izveden v nobeni občini, v kateri Hydrovod d.o.o. izvaja javno službo z oskrbo s pitno vodo. V sklopu nadgradnje katastra je upravljavec javnega vodovodnega omrežja zagotovil vris celotnega javnega vodovodnega omrežja v centralno bazo Geodetske uprave RS in kril vse stroške in priprave podatkov za vpis. Priprava in vpis podatkov nista zastoj, saj se mora Geodetski upravi RS posredovati podatke v točno predpisani obliki oz. elaboratu, ki ga lahko izdela in preda le pooblaščen geodetsko podjetje. Upravljavec javnega vodovodnega omrežja je v ta namen, iz lastnih sredstev zagotovil 20.200 EUR. Sedaj imamo resnično sodoben in natančen kataster vodovodnega omrežja, ki je dobra podlaga za uspešno gospodarjenje z vodovodno infrastrukturo. Sedaj so natančni podatki o vodovodni infrastrukturi dostopni tudi v aplikaciji PISO, ki jo imajo vse občine. Na tej aplikaciji so vidne tudi lokacije vseh hidrantov, kar je naš prispevek za lažje delo gasilcev v vseh petih občinah.

Za doseganje dobrih rezultatov podjetja so vedno najbolj zaslužni njegovi zaposleni. Splošni pogoji dela pri vzdrževanju vodovodne infrastrukture niso prijazni do zaposlenih in do njihovega zdravja. Pretežno se dela zunaj, na odprtem, v stiku z vodo, v pogojih, kjer sta blato in vlaga nekaj vsakdanjega, na temperaturah, ki so v zimskem času včasih nenormalno nizke, v poletnem času pa neživiljenjsko visoke. Produktivnost dela pri izvajanju mnogih potrebnih investicijskih in tekočih vzdrževalnih del na infrastrukturi je zelo odvisna tudi od vremenskih razmer. To je tudi razumljivo, ker se delovne naloge ob ugodnem vremenu, ko so tudi pogoji za delo boljši, lažje in hitreje izvajajo, možnost delovnih poškodb je mnogo manjša in delovni efekt je večji, ob tem pa se tudi povzroči najmanjša škoda na zemljišču. Zimsko obdobje je veliko manj primerno obdobje za izvedbo marsikaterega opravila, če je hkrati prisoten sneg,

pa je dela gotovo nemogoče izvajati. Tudi ob deževju je skoraj nemogoče opravljati določena dela. Zato se tudi v naši dejavnosti srečujemo s težavo, povezano s časovno neenakomerno porazdelitvijo obveznosti oziroma obsega dela, ki ga moramo opraviti. Glavnino našega dela pri obnovi in gradnji novega vodovodnega omrežja najlažje izvedemo v poletni sezoni. Takrat se praviloma pojavlja tudi največje število okvar na infrastrukturi, ki se tudi sicer v tem obdobju najlažje ugotovijo, locirajo in odpravijo. Odprave okvar, kot je že bilo navedeno, pa imajo pri našem delu najvišjo prioriteto.

Poletni čas je čas polne gradbene sezone na odprtem tudi za ostale investitorje (fizične osebe, pravne osebe, upravljavce komunalne, elektro, telekomunikacijske ali cestne infrastrukture, itd.), ki koristijo primerne vremenske pogoje za izvajanje svojih investicij. Ker so mnoge njihove potrebe in posegi v manjši ali večji meri povezani tudi z vodovodno infrastrukturo, je razumljivo, da moramo hitro, včasih tudi urgentno, odgovoriti na njihove potrebe in naročila (novi priključki, prestavitev cevodov, sprememba merilnih mest, itd.), ker nikakor ne želimo zavirati investicijske dejavnosti naših porabnikov na terenu. Večji del teh dodatnih obveznosti pride nenačrtovano oziroma nenajavljeno. Je pa potrebno priznati, da se aktivnosti v teh nekaj mesecih tudi najbolj odražajo na finančnem izidu in je zato razumljivo, da vlagamo v tem obdobju maksimalen napor, da naredimo največ, oziroma da z razpoložljivim številom zaposlenih usklajujemo vse obveznosti, ki sproti nastajajo. Bilo bi nam nekoliko lažje, da se v tem obdobju ne koristi tudi del letnih dopustov (ki so sestavni del pravice delavcev), kar vpliva na zmanjšanje naših kadrovskih kapacitet. Zato se nam dostikrat zgodi, da se vseh teh obveznosti, ki jih je potrebno nujno ali takoj narediti, zbere preveč in takšen povečan obseg potreb po naših storitvah presega naše realne zmožnosti. Zaradi tega je poletni čas dokaj stresno obdobje pri našem delu za vse zaposlene. Vprašanje, kako opraviti vse povečane naloge in hkrati poskrbeti za izpolnitev vseh ukrepov varstva pri delu na odprtem, še posebej, ko zunanje temperature presežejo 28 stopinj Celzija, kar naj bi bila meja za zdravo delo, včasih ostane brez odgovora.

Vedno smo bili pri številu zaposlenih zelo racionalni, ker so nas finančne razmere silile v to. V določenem obdobju smo celo zmanjševali to število, ker je bila cena vode zamrznjena in smo se, zaradi ohranjanja likvidnosti, morali prilagajati nastalemu stanju. Ne glede na zmanjševanje števila zaposlenih pa smo vsako leto v upravljanje dobivali dodatne vodovodne sisteme ter dodatne odseke obstoječih vodovodov (zato so se realno naše operativne zmožnosti zmanjšale in jih sedaj s težavo povečujemo, ker ne najdemo primernega kadra). Če smo želeli vsako leto izvesti vse naloge, ki jih je bilo potrebno narediti, smo resnično morali vložiti veliko energije, se dobro organizirati in maksimalno obremeniti celotno tehnično operativno ekipo zaposlenih. To nam mnogi tisti, ki poznajo naše delo, tudi priznajo. Enako je bilo tudi v letu 2021. Naši zaposleni so se zelo izkazali, opravili so pomembno delo in realizirali vse potrebne naloge, res pa je, da bi nam občasno »človek več« še kako prav prišel. Žal je naša delovna zakonodaja premalo fleksibilna, pa tudi kadra za kratkočasno zaposlitev ni.

Ohranjanja doseženega visokega standarda oskrbe porabnikov s pitno vodo na našem območju si danes ne moremo predstavljati brez stalne dežurne službe. Ta je v pripravljenosti 24 ur na dan tekom celega leta. Mnoge intervencije te službe so pripomogle k uspešni in hitri



Intervencija dežurne ekipe: Rakitnica, nedelja, 12. 12. 2021

odpravi okvar in posledično hitri normalizaciji stanja na vodovodnem omrežju. Zato so bili naši porabniki zelo kratek čas brez pitne vode. Z nekaterimi pravočasnimi intervencijami smo odpravili okvare na sistemih tako, da jih porabniki skoraj niso zaznali, z nekaterimi intervencijami pa smo preprečili nastanek okvar. Stalna dežurna služba pomeni določen strošek pri izvajanju oskrbe s pitno vodo, je pa ta strošek nujen in upravičen ter predstavlja del obveznega standarda izvajanja oskrbe s pitno vodo. Uspešnost

izvedbe oskrbe s pitno vodo se meri tudi po številu izpadov ter času, potrebnem za normalizacijo stanja po vsaki prekinitvi oskrbe s pitno vodo in ravno dežurna služba, s hitrimi intervencijami, omogoča čim prejšnjo normalizacijo stanja na terenu v sorazmerno kratkem času, s temi intervencijami pa se tudi prepreči stopnjevanje gospodarske škode na infrastrukturi ter izpraznitev vodohranov. Ni potrebno posebej navajati, da tudi sami porabniki zahtevajo takojšnjo intervencijo in čim prejšnjo sanacijo okvare ob vsakem izpadu oskrbe s pitno vodo. Daljši izpadi pri redni oskrbi s pitno vodo pa gospodarskim porabnikom lahko prinesejo tudi gospodarsko škodo.

V dosedanjem delu poročila smo večkrat izpostavili dejstvo, da smo porabnikom zagotovili večje količine vode, kot jih ti potrebujejo. To je zelo pomembno za zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo, ni pa dovolj. Poleg zadostnih količin mora upravljavec poskrbeti tudi za zagotavljanje ustrezne kvalitete pitne vode, ki jo porabniki dobijo na svojih pipah. Voda je po naši zakonodaji živilo in zahteve, ki iz tega dejstva izhajajo, so zelo visoke. Zahtevnost oskrbe s

TVEGANJA, POVEZANA S PITNO VODO

FIZIKALNA TVEGANJA

- Prisotnost tujih delcev (vsedlina, motnost...)

KEMIJSKA TVEGANJA

- Prisotnost onesnaževal (pesticidov, težkih kovin...)

BIOLOŠKA TVEGANJA

- Prisotnost mikroorganizmov (bakterij, virusov, parazitov...)

pitno vodo se je zlasti povečala z implementacijo evropskih direktiv v naš pravni red. Upravljavci imajo danes mnogo težje delo kot nekoč in dosti večjo odgovornost. Ena od teh je tudi izvajanje notranjega nadzora nad kvaliteto vode, ki je zasnovan na HACCP načelih. Osnova sistema HACCP je obvladovanje tveganj za zdravje ljudi. Tveganje v tem primeru predstavlja verjetnost nastanka



NAČINI OBVLADOVANJA TVEGANJ

KONTROLNA TOČKA

KRITIČNA KONTROLNA TOČKA

PREREKVIZITNI PROGRAMI IN DRUGI KONTROLNI UKREPI

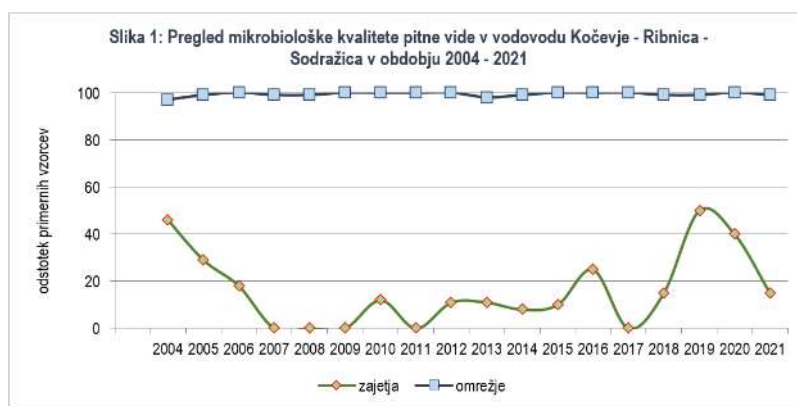
zdravju škodljivih posledic zaradi izpostavljenosti dejavnikom tveganja v biološkem, kemijskem in fizikalnem smislu. Obvladovanje tveganja vključuje prepoznavanje dejavnikov tveganj (mikrobioloških, kemijskih in fizikalnih) in tveganih okoliščin. Tveganja je potrebno tudi ovrednotiti (visoko, srednje, nizko) in razvrstiti glede na težo posledic. Prav tako je potrebno določiti ukrepe za preprečitev, odstranjevanje ali omejevanje tveganja. Vse našteje faze so obdelane tudi v našem HACCP sistemu, ki smo ga uspešno uveljavili pri našem vsakdanjem delu. Za uspešno delo je potrebno veliko postoriti. Osnova je redno spremljanje stanja na terenu in evidenca potrebnih podatkov, tekoče vzdrževanje opreme in objektov za pripravo in dezinfekcijo pitne vode ter odpravljanje morebitnih nepravilnosti in okvar. S tem načinom dela pomembno vplivamo na varnost izvajanja oskrbe naših porabnikov s pitno vodo, kljub temu pa se vedno lahko zgodi kaj nepredvidenega.

Pri vseh naših aktivnostih nam že vrsto let nudi posebno strokovno podporo zunanji sodelavec, Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Novo mesto (nekdanji Zavod za zdravstveno varstvo iz Novega mesta), ki je na svojem področju delovanja že vrsto let med vodilnimi v naši državi po strokovnosti, kvaliteti dela, organiziranosti in odzivnosti. Le-ta je na terenu tudi odvezal vzorce pitne vode in jih v svojem laboratoriju analiziral ter na osnovi rezultatov analiz dajal potrebna navodila oziroma usmeritve. Tako je bilo v okviru notranjega monitoringa skupno odvzeto 305 vzorcev za mikrobiološke preiskave in 83 vzorcev za sanitarno-kemične preiskave.

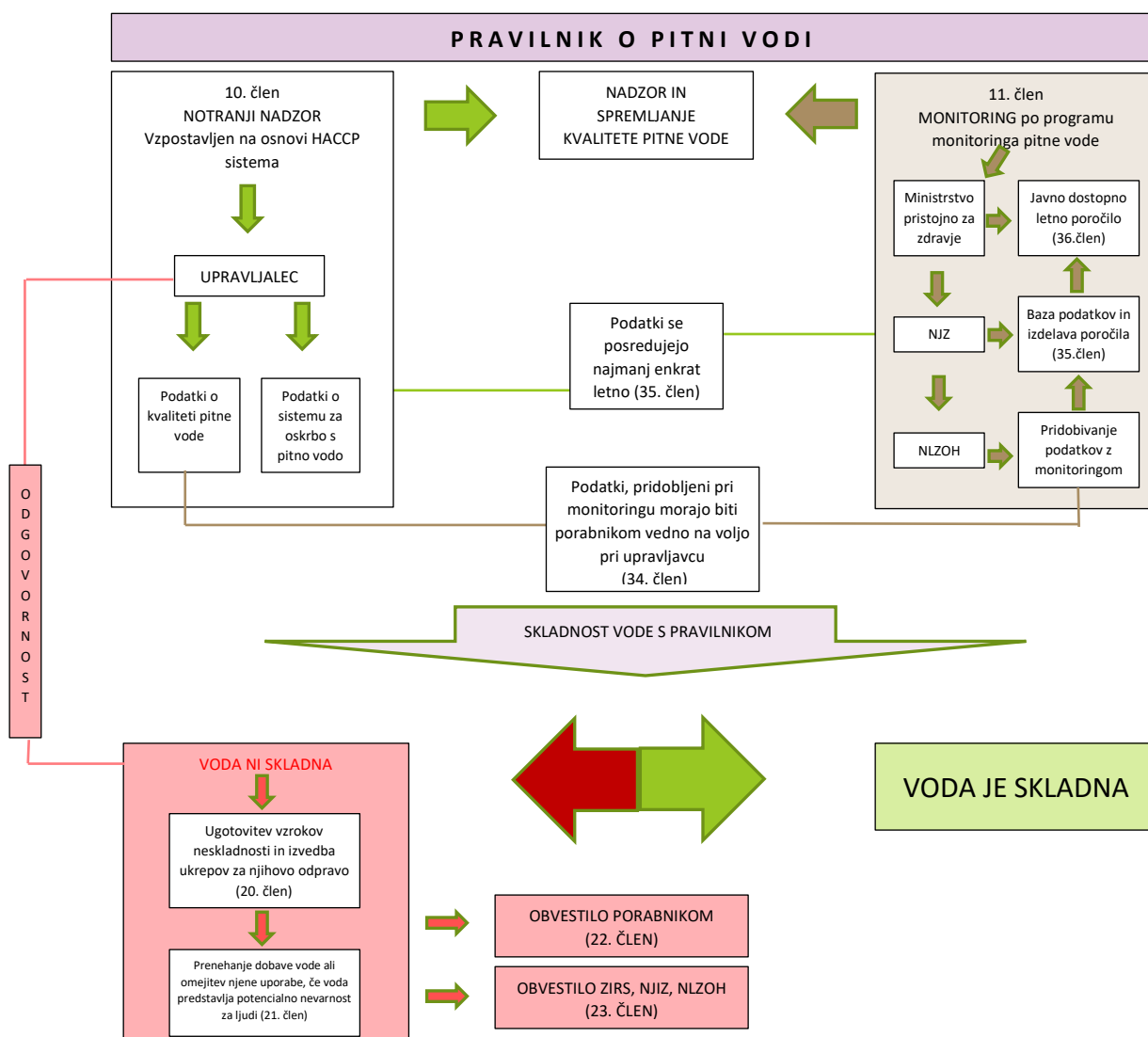
Tudi sami smo izvedli kar nekaj preventivnih kontrol kvalitete vode. Tako smo v lastnem priročnem laboratoriju analizirali 97

vzorcev, različnih terenskih meritev (meritev motnosti, meritev preostanka klora v vodi ipd.) pa je bilo nešteto. Analizirali smo tudi 28 vzorcev na odpadnih vodah iz naših vodarn, kjer smo preverjali vsebnost Fe in AL, pri dveh analizah pa tenzide.

Sodelovanje in skupno strokovno delo s predstavniki Nacionalnega laboratorija je potekalo konstantno in uspešno, informacije pa smo izmenjevali zelo hitro. Ta način dela se je še posebej izkazal pri sumu ali ugotavljanju nepravilnosti. Resnično je bila skrb za zaščito zdravja naših porabnikov na zelo visokem nivoju.



Opomba: odstotek primernih vzorcev na zajetju je povprečje vseh virov!



Shematski prikaz nadzora nad pitno vodo v Republiki Sloveniji

Velja omeniti, da tudi država izvaja dodatno kontrolo kvalitete pitne vode z državnim monitoringom. V okviru tega monitoringa je bilo na omrežju vzetih 51 vzorcev za redne mikrobiološke in kemijske preiskave ter 6 za občasne razširjene preiskave in vsi ti vzorci so potrdili zdravstveno ustreznost pitne vode. V letu 2021 smo imeli tri inšpekcijske preglede, na katerih je zdravstveni inšpektor pregledal vso dokumentacijo in stanje na vodovodnih sistemih SORIKO, Loški Potok in Predgrad – Dol. Izrednih dogodkov, ki bi zahtevali inšpekcijsko obravnavo, pa tudi ni bilo.

Skupna ocena je, da je bilo delo pri zagotavljanju ustreznosti kvalitete pitne vode uspešno opravljeno in da je dobavljena voda porabnikom izpolnjevala zahteve veljavnega Pravilnika o pitni vodi. Ni šlo vedno brez težav, bilo je tudi nekaj okvar na opremi, ki smo jih pravočasno odpravili in niso vplivale na kvaliteto vode.

Poznavajoč značilnosti naših vodovodnih sistemov in vodnih virov že vemo, kje lahko pričakujemo kakšne težave. Praviloma se znajo odstopanja zgoditi samo na manjših sistemih, ki niso dograjeni v celoti in za katere vemo, da so v bližnji prihodnosti potrebni ukrepanja. Ko naredimo vse, kar je v naši moči, a to ni dovolj, smo zakonsko dolžni opozoriti porabnike na nujnost prekuhavanja vode za prehrabne potrebe. V zadnjem obdobju imamo še največ težav s pojavom povišane motnosti na zajetjih, ki se kaže po večjih deževjih (npr. na sistemih Loški Potok, Jakšiči in Gora). Pojav motnosti na vodnih virih je zelo značilen za kraška področja. Po naši zakonodaji ima sicer pri izbiri virov za oskrbo s pitno vodo prednost voda, za katero priprava ni potrebna, torej viri pitne vode, ki niso primarno onesnaženi. Vendar okoli 50 odstotkov površine Slovenije prekriva kras. Iz priložene karte je razvidno, da naše celotno območje sodi med kraški svet. V svojem poročilu o pitni vodi (17. 3. 2016) Nacionalni inštitut

Slika: Delež kraškega sveta v Sloveniji.



Vir: Inštitut za raziskovanje krasa, ZRC SAZU.

za varovanje zdravja navaja, da imajo »zaradi specifičnih lastnosti krasa t. i. kraške vode v primerjavi z ostalo podzemno vodo le omejene sposobnosti samo - čiščenja, zato jih v higienskem smislu uvrščamo med površinske vode, ki oskrbujejo s pitno vodo okoli tretjino prebivalcev Slovenije. Kraški viri so občasno ali stalno mikrobiološko-fekalno onesnaženi,

njihova druga značilnost je ta, da po močnejših padavinah postanejo motni. Kraški viri pitne vode so z vidika onesnaženja ranljivi, upravljanje takšnih virov je zahtevno. Pri njihovem upravljanju je ključna opredelitev in odprava morebitnih (dodatnih) tveganj onesnaženja že na prispevnem območju ter zagotovitev učinkovite, večstopenjske priprave vode (npr. sedimentacija, flokulacija, filtracija, dezinfekcija...)«.

Z zapisanim se v celoti strinjamo. Upravljanje kraških vodnih virov je resnično zahtevno. Kot posledice podnebnih sprememb se vse pogosteje pojavljajo močne padavine v relativno kratkem časovnem obdobju, kar prinese močen dvig motnosti. Jasno je torej, da v bodoče priprava vode samo z dezinfekcijo ne bo dovolj, potrebno bo zgraditi tudi primerno filtracijo in flokulacijo. Ta priprava vode je sorazmerno zahtevna in draga in je zato bolj rešitev iskanja nadomestnega vodnega vira z globinskimi vrtinami v dolomitu, ki lahko zagotovijo zdravstveno ustrezno vodo brez posebnih priprav. Za takšno rešitev so se odločili v občinah Loški Potok, Kostel in Sodražica. Postopek zamenjave vodnega vira je v vseh treh občinah v teku (v Loškem Potoku je za del porabnikov že zagotovljen).

Ohranjanje kvalitete oskrbe s pitno vodo ter izboljšavo le-te bo v naslednjih letih postala še zahtevnejša naloga tako za občine kot tudi za upravljavce javnih vodovodnih sistemov. Pred

kratkim sprejeta nova Direktiva 2020/2184 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi, ki je nadomestila staro Direktivo 98/83/ES, od držav EU še bolj zahteva zagotavljanje primerne standarda oskrbe s pitno vodo oziroma zagotovilo, da je voda, namenjena za prehrano ljudi, „zdravstveno ustrezna in čista“, da mora biti brez mikroorganizmov in parazitov ter brez snovi, ki lahko v številu ali koncentraciji predstavljajo morebitno nevarnost za zdravje ljudi. Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Novo mesto, je v letošnjem poročilu o zdravstvenem nadzoru pitnih voda zapisal, da »varnost pitne vode lahko ogroža več skupin dejavnikov:

- obratovalne okvare v vodovodnem omrežju (vključno z neustreznim vzdrževanjem);
- naravne nesreče in izjemni vremenski pojavi, kot so potresi, poplave itd.;
- različne nesreče in kontaminacije, ter
- zlonamerne grožnje (sabotaže) in terorizem (onesnaženje vode z biološkimi ali kemičnimi snovmi).

Vse naštetе skupine dejavnikov morajo biti prepoznane v načrtu za zagotavljanje zdravstveno ustrezne pitne vode (Water Safety Plan (WSP)). V Sloveniji še vedno nimamo sistematičnega pristopa na tem področju, zato je ocenjevanje varnosti vodooskrbe subjektivno in nezanesljivo. Pričakujemo, da bo to področje uredila uredba o pitni vodi ali podoben predpis, ki bo v celoti uveljavil EU direktivo o pitni vodi.«

Rezultat strokovnega dela pri spremljanju kvalitete oskrbe s pitno vodo je zbirno poročilo o zdravstvenem nadzoru pitnih voda, ki ga je pripravil Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Novo mesto, in je sestavni del tega Letnega poročila. Iz njega je razvidno stanje na terenu glede zagotavljanja kvalitete oskrbe s pitno vodo v letu 2021, hkrati pa so podane potrebne usmeritve in predlogi za delo v letu 2022 in naprej ter predlogi za investicijske posege, ki bi izboljšali trenutno stanje.

Za uspešno izvajanje oskrbe s pitno vodo, tekoče vzdrževanje objektov (redna kontrola, vzdrževanje, pranje celic, itd.), spremljanje stanja na terenu ter hitro ukrepanje, ko je to potrebno, je danes zelo pomembna tudi stalna dostopnost posameznih vodooskrbnih objektov (zajetij, vodohranov). Zato moramo tudi v zimskem času, ob snežnih padavinah, nujno poskrbeti za dostop do vsaj najpomembnejših objektov. Žal pa imamo nekaj težav z dostopom tudi v »suhem« delu leta, saj do nekaterih objektov ni zagotovljenega primerne dostopa bodisi z osebnimi bodisi tovornimi vozili oziroma mehanizacijo, ali pa je ta oviran s strani najemnikov kmetijskih zemljišč (vodohran Inlauf, črpališče Mozelj, črpališče in vodohran Knežja Lipa, vodohran Kovača vas, itd.). Potrebno je tudi resno začeti z reševanjem lastništva zemljišč, kjer so postavljeni vodooskrbni objekti. V prejšnji državi oziroma sistemu lastniki zemljišč niso skoraj nikoli komplicirali, če je bil vodooskrbni objekt zgrajen na njihovem zemljišču ali če je bil prehod zgrajen čez njihovo lastnino, danes pa temu ni več tako. Zato morajo ta zemljišča biti v občinski lasti. Pri razrešitvi tega problema pričakujemo aktivno udeležbo in pomoč občin, saj sami tega nismo zmožni. Nedostopnost ali težja dostopnost do objektov pomeni upravljavcu veliko oviro pri njegovem delu, hkrati pa predstavlja pomembno tveganje tako za zaposlene kot tudi za varno vodooskrbo.

Za varno izvajanje oskrbe s pitno vodo je zelo pomembno tudi varovanje virov pitne vode, ki se izvaja na vodovarstvenih območjih. Pri tem si največjo grajo zasluži država, ker kljub dejstvu, da je od sprejetja Zakona o vodah minilo skoraj 20 let, še vedno ni sprejela ustreznega predpisa s katerim bi zavarovala naše vodne vire oziroma določila njihova vodovarstvena območja (rok za sprejetje tega predpisa je že davno potekel). Za varovanje vodnih virov pa moramo tudi sami narediti kaj več, predvsem pa je potrebno nenehno opozarjati neodgovorne posameznike, da za izboljšanje kvalitete naših voda lahko največ naredimo sami z odgovornim obnašanjem in varovanjem naše narave.

► Vedno bolj se zavedamo, da je voda vrednota.



► Jo bomo zmogli ohraniti čisto in zdravo /varno?

Od ostalih izvedenih aktivnosti v letu 2021 naj omenimo še nekaj teh, ki jih izvajamo v prvem četrtletju vsakega leta. Gre za pripravo raznih poročil, ki jih je potrebno poslati različnim državnim inštitucijam. To so:

- poročila o notranjem monitoringu pitne vode (analize vseh rezultatov analiz pitne vode),
- poročila za Direkcijo za vode o izvedenem monitoringu na posameznem vodnem viru, ki se izvaja na podlagi pridobljenih vodnih dovoljenj,
- poročilo za Direkcijo za vode o načrpani vodi in vodnih izgubah, ki je podlaga za obračun vodnih povračil.

Izdelava vseh teh poročil je zahtevna, terja izvedbo vrste aktivnosti in predstavlja pomembno porabo časa. Delo je razdeljeno na terenske aktivnosti, kjer se zbirajo potrebni podatki ter na delo v pisarni, kjer se zbrani podatki obdelajo in pripravijo v končni obliki. Podatkov pa seveda ni in ne more biti, če predhodno niso nameščeni ustrezni merilni instrumenti, teh pa tudi ni, če ni zagotovljenih potrebnih finančnih sredstev za nabavo in montažo le-teh.

Jasno je, da zaposleni na Hydrovodu najbolj poznamo pomen pitne vode v današnjem svetu in vso problematiko, povezano z oskrbo s pitno vodo. To znanje želimo deliti z javnostjo in zato smo v preteklosti večkrat sodelovali s šolami na našem območju in tudi z drugo zainteresirano javnostjo. Z veseljem smo jim predstavili gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo, ki jo izvajamo, njen pomen v današnjem svetu, zgodovino vodooskrbe na našem območju, kakor tudi delovanje našega javnega podjetja. Tega v času epidemije COVID 19 žal ni bilo, ker smo morali upoštevati veljavna priporočila obnašanja. Uspelo nam je izvesti zgolj nekaj aktivnosti, in sicer v obdobju, ko se je epidemija COVID 19 nekoliko umirila. Tako smo v okviru dnevov odprtih vrat kočevskih podjetij 2021 predstavili naše podjetje in našo dejavnost učencem OŠ Loški Potok in OŠ Sodražica (to smo storili v vodarni Blate), enako smo naredili tudi za člane



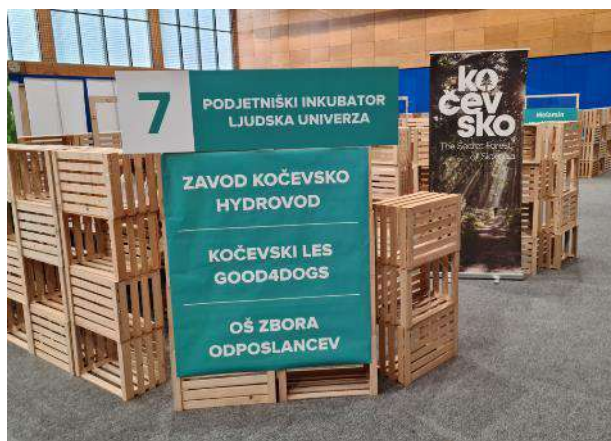
Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Kočevje (v vodarni Blate) in Ribnica (v vodarni Gobel).

V lanskem letu smo sodelovali tudi na Kariernem sejmu Kočevje 2021.

Želimo si več takšnih sodelovanj in zato upamo na čimprejšnji povratek v staro normalo, ki bo ponovno omogočila podobne aktivnosti.

Ob izvajanju svojega dela skrbimo tudi za izobraževanje naših zaposlenih in sodelovanje z drugimi. Tudi to področje je bilo v lanskem letu zaradi epidemije prilagojeno aktualnim razmeram in je večji del dogodkov »v živo« odpadlo. Zato smo pretežni del izobraževanj imeli »na daljavo«, izjema je bila letna konferenca komunalnega gospodarstva, ki se je uspešno odvijala v živo. Še vedno smo aktivni deležniki na mnogih področjih, zato smo tudi v lanskem letu:

- sodelovali v delovni skupini »Skupaj za boljšo družbo« v okviru GZS,
- sodelovali v Sosvetu za statistiko naravnih virov in okolja v okviru SURS-a,
- imeli svojega predstavnika v Upravnem odboru Zbornice komunalnega gospodarstva (podpredsednik), ki je tudi vodil eno od komisij Zbornice (Komisija za ekonomiko),
- sodelovali v Komisiji za pitno vodo in Komisiji za ekonomiko pri Zbornici komunalnega gospodarstva.



Imeli smo tudi stalno usposabljanje zaposlenih za upravljanja novih vodarn z ultrafiltracijo ter usposabljanje voznikov za kodo 95 oziroma za varno delo s tovornimi vozili v cestnem prometu.

Kot nosilec certifikata »Voda iz pipe« vedno promoviramo uporabo vode iz pipe ter osveščamo javnost o kakovosti pitne vode v Sloveniji. V svojih prostorih vedno ponujamo pitno vodo iz pipe, postrežemo jo v steklenih vrčih ali kozarcih in k njenemu pitju spodbujamo tudi zaposlene, partnerje ter ostale deležnike. S tem izkazujemo svojo družbeno odgovornost do okolja in spodbujamo pozitivno prakso, da je uživanje sveže pitne vode zdravju in okolju prijaznejša izbira kot predpakirana voda.

4 KAKO NAPREJ

Dobro organizirana in delujoča oskrba s pitno vodo je osnovni pogoj za nemoteno bivanje in delovanje na določenem območju. Takšne oskrbe ni mogoče vzpostaviti brez dobrega in urejenega sistema oskrbe s pitno vodo, takšen sistem pa je praviloma tehnično zahteven in drag ter se gradi vrsto let, dograjuje in obnavlja pa tekom celotnega obdobja njegovega obratovanja. S takšnim premoženjem je potrebno ravnati kot dober gospodar: skrbno, organizirano, strokovno in brez velikih pretresov. Nič se ne sme prepustiti slučajnostim, ker je oskrba s pitno vodo preveč pomembna za vsakdanje življenje vseh nas. Za vzpostavitev vodovodnega sistema je potreben velik denarni vložek in zato je odgovornost vseh udeležencev, ki sodelujejo pri kreiranju in izvajanju vodooskrbe, zelo velika.

Načrtovanje razvoja dejavnosti oskrbe s pitno vodo je stalno timsko delo tako upravljavca kot tudi občin. Pri tem se nenehno iščejo rešitve za na nadaljnjo širitev mreže javnega vodovoda, in sicer na področja, ki še niso vključena v sistem javne vodooskrbe, kot tudi za posege, ki se nanašajo na rekonstrukcije oziroma obnove obstoječega omrežja in priključitve novih porabnikov. Del razvoja je povezan z realizacijo prostorskih načrtov (nove stanovanjske pozidave, nove gospodarske cone), mnogi razvojni načrti oziroma izboljšave pa so posledica analiz odpravljenih intervencijskih okvar ter sanacije kritičnih točk na vodovodih. V zadnjih desetih letih se je stanje infrastrukture bistveno izboljšalo, v veliki meri se je nadomestil razvojni izpad, povzročen z dolgoletno zamrznitvijo cen pitne vode, je pa še vedno v obratovanju določen del vodovodne infrastrukture, ki je že amortiziran in potreben obnove. Ta del infrastrukture dolgoročno ni varen, ker prinaša preveč tveganj in vodnih izgub.

Država daje v zadnjem obdobju lokalnim skupnostim kar nekaj priložnosti, da se stanje na terenu sanira s črpanjem evropskih nepovratnih sredstev, lokalne skupnosti pa se morajo primerno organizirati, da to priložnost tudi izkoristijo. S sprejetjem *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* pa je uveden nov način obračuna porabljene vode, ki predvideva zbiranje namenskih sredstev za obnovo infrastrukture (omrežnina), kar predstavlja korak v pravo smer pri urejanju pametnega oziroma trajnostnega gospodarjenja z infrastrukturo v bodoče. Torej če se bodo sredstva najemnine v bodoče porabljala namensko za vzdrževanje in obnovo vodovodne infrastrukture, ob morebitni pridobitvi kakšnih nepovratnih državnih ali EU sredstvih, je mogoče v bodoče zagotavljati mnoge razvojne načrte, ki nas čakajo. Če tega ne bo, se nam lahko zgodovina dezinvestiranja vodovodne infrastrukture ponovi s to razliko, da takrat evropskih nepovratnih sredstev, s katerimi bi popravljali storjene napake, več ne bo. Mislimo, da dilem ne bi smelo biti. Potrebno je bodoče delovanje (gospodarjenje) postaviti na pravi način. Tokrat nas zakonodaja ne ovira, temveč spodbuja, da se ekonomsko obnašamo.

Izzivov je še dovolj in dela nam definitivno ne bo zmanjkalo.

5 ZAKLJUČEK

Prikaz opravljenega dela v letu 2021 kaže, da smo svoje naloge, ki so nam bile zaupane, opravili v celoti, odgovorno in strokovno. Porabniki so bili oskrbljeni z dovolj velikimi količinami pitne vode in ta je bila zdravstveno ustrezna oziroma skladna z vsemi zahtevami naše zakonodaje. V minulem letu je bilo narejeno tudi veliko razvojnih izboljšav, opravljeno je bilo opazno delo na področju obnove javnega vodovodnega omrežja, vzdrževanja le-tega ter tudi na vzdrževanju in obnovi hišnih priključkov. Poleg izvedbe zahtevnega in obsežnega dela na področju osnovne dejavnosti smo dosegli tudi pomembne rezultate na področju dopolnilne dejavnosti. S prihodki, ustvarjenimi na tem področju, smo si izboljšali likvidnost in hkrati zmanjšali stroške na osnovni dejavnosti (in posredno pripomogli k nižji ceni pitne vode) ter tudi na ta način omogočili pozitiven finančni rezultat izvajanja te dejavnosti. Tudi končni finančni izid je zelo spodbuden.

Tako velik obseg opravljenih del ne bi bil mogoč brez velikega angažiranja vseh zaposlenih, saj je bilo celotno prikazano delo v letu 2021 v pretežni meri narejeno z lastnim kadrom oziroma z lastno opremo. Samo za izvedbo manjšega obsega del (pretežno ozko specializiranih del ali del s težko gradbeno mehanizacijo, ki je nimamo) smo najemali podizvajalce. Torej so prikazani dosežki rezultat kolektivnega dela vseh zaposlenih. Na Hydrovodu imamo relativno majhno in prilagodljivo ekipo, ki obvlada dosti široko področje znanj ter zna in zmore opravljati svoje naloge. Poslovno leto 2021 smo začeli z 38 zaposlenimi, zaključili pa s 36 zaposlenimi. En delavec se je tekom leta 2021 upokojil, drugi pa je poiskal izzive v drugem podjetju. Med zaposlenimi so še trije delavci, ki že izpolnjujejo pogoje za upokojitev.

Večkrat smo že opozorili, da je izvajanje naše dejavnosti zahtevno, potrebno je dobro poznavanje stroke in omrežja, veliko je tudi fizičnega dela in težko pridemo do primernih kadrov (v preteklosti smo imeli kar nekaj neuspešnih objav za prosta delovna mesta, monterja z izobrazbo vodoinštalaterja pa nismo dobili od leta 2003). Pogoji dela na Hydrovodu niso lahki in niso atraktivni, dela se pretežno na terenu, največ je ročnih in fizično napornih del, tudi dvigovanje težkih bremen, delo je »umazano«, dela se na odprtem v vseh vremenskih pogojih (visoka temperatura, sončno sevanje, voda, mraz, vlaga, dež, sneg, ...). Samo delo je dostikrat izredno nevarno in tvegano, velikokrat se dela tudi v pogojih interventnega dela, v popoldanskem času, ob vikendih in praznikih. Prisotno je tudi dežurstvo, ki omejuje gibanje posameznika v popoldanskem času, kar je za mnoge velika ovira. Skratka, delo naših delavcev je raznoliko, obsežno, težko in zahtevno, hkrati pa premalo znano, premalo cenjeno in, žal, glede na dejstvo, da kadra ne dobimo, očitno premalo plačano (prejeto plačilo resnično ne pokriva vseh tveganj za zdravje zaposlenih).

Ob tem so zahteve naših porabnikov, stroke in zakonodaje vse višje in temu se moramo prilagajati, kar dostikrat ni enostavno. Zato je občasno izraženo nezadovoljstvo zaposlenih z njihovim standardom v veliki meri tudi upravičeno. Dejavnost oskrbe s pitno vodo zahteva veliko znanja in posledično šolske izobrazbe (nekdanjih fizičnih - nekvalificiranih delavcev za

ročne izkope ni več, to delo se redko izvaja in je nadomeščeno s strojnimi izkopi, ki spet zahtevajo šolsko izobrazbo, psihične sposobnosti in izkušnje).

Z dobrim delom in mnogimi napori naši zaposleni vsako leto dosegajo zelo dobre rezultate na področju dopolnilne dejavnosti in posledično določeni dobiček. S tem dobičkom se v družbi ohranja oziroma izboljšuje likvidnost, delno se uporablja za razvojne namene, del dobička pa se enostavno porabi za pokrivanje izgube na osnovni dejavnosti in s tem v subvencioniranje cene pitne vode (porabniki bi zagotovo plačevali bistveno višjo ceno pitne vode, če stroški izvajanja te dejavnosti ne bi bili delno pokriti iz pozitivnega rezultata, ustvarjenega z izvajanjem dopolnilne dejavnosti). To sicer ni skladno z evropsko direktivo, ki zahteva oblikovanje cen po načelu »povzročitelj plača povzročene stroške«, žal pa v danem momentu ni šlo drugače. Mogoče je za razmisliti o predlogu, da se del dobička dopolnilne dejavnosti nameni tudi za stimulacijo tistih, ki so ga ustvarili. Pred krizo, torej pred letom 2008, je že bila stalna praksa, da se je del dobička dopolnilne dejavnosti (približno 30 %) namenil za nagrajevanje dobrega dela, od tedaj pa ne več. V zasebnem sektorju se ta oblika nagrajevanja vse bolj uvaja, mogoče je čas, da se ponovno uvede tudi pri nas.

Dolgo časa pri nas nismo poznali migracije delavcev. Mnogi delavci so veliko večino delovnega obdobja preživeli na Hydrovodu. Tega, žal, danes ni več. Migracija delavcev se dogaja tudi pri nas in iz podjetja praviloma odhajajo dobri, sposobni in mlajši delavci, ki jih drugi privabijo izključno z višjo plačo. Glede na naravo in pomen našega dela so ta dogajanja izredno negativna, nezaželena in nevarna, saj do novih dobrih, strokovnih in zanesljivih delavcev, ki jih naša dejavnost zahteva, težko pridemo. Živimo v času nizke demografije in velikega povpraševanja po delovni sili, tako pri nas, v naši državi, kot tudi v razvitem delu Evrope. Tako lahko opazimo, da si delodajalci zaradi kadrovskega pomanjkanja, dejansko »kradejo« kadre. Naši doseženi rezultati govorijo, da imamo tudi mi veliko dobrih in zelo sposobnih delavcev, ki so zanimivi za mnoge delodajalce in lahko samo domnevamo o ponudbah, ki jih ti dobivajo. Zamenjava težkega terenskega dela za delo v zaprtem prostoru, pod streho, v boljših delovnih pogojih, ki je poleg tega tudi bolje plačano, je lahko zelo zanimiva. Kakšna je to škoda za nas, ki izvajamo dejavnost, ki sodi med kritične dejavnosti, kjer je kadrovska stabilnost zelo zaželena, in moramo nekaj let vlagati v razvoj vsakega posameznika, da resnično postane samostojen pri svojem delu, ni potrebno navajati. Vodstvo podjetja si močno prizadeva, za ohranitev zdravega jedra podjetja oziroma stabilnosti podjetja. Nekaj smo naredili, vprašanje je, če je to dovolj. Sprejeta zakonodaja o minimalni plači je poskrbela samo za dvig najnižjih plač, hkrati pa je prispevala k nastanku določene uravnilovke, kar med zaposlenimi ni sprejeto z odobravanjem. Tudi Gospodarska zbornica Slovenije v svoji analizi posledic zakonodaje o minimalni plači navaja, da prihaja do uravnilovke, ki utegne imeti že srednjeročno negativne posledice na klimo v podjetjih, na motivacijo zaposlenih in posledično na produktivnost.

Število zaposlenih je pri nas podobno že več kot 25 let, kljub dejstvu, da smo v tistem času skrbeli za polovico krajše javno omrežje, imeli dobro tretjino manj vodovodnih sistemov v upravljanju in nismo skrbeli za hišne priključke. Nekoč so bili v času gradbene sezone, ko so se izvajale mnoge investicije na terenu, zaposleni tudi dodatni delavci. Zaradi zagotavljanja finančne likvidnosti, ki je bila načeta s prenizko ceno pitne vode, smo bili prisiljeni izvajati

racionalizacijo in manjšati število zaposlenih (delno je bil s tem zmanjšan tudi standard vodooskrbe oziroma obseg vzdrževanja). Kljub temu se je obseg javnega omrežja iz leta v leto povečeval z dograditvijo omrežja na obstoječih vodovodnih sistemih, gradili so se tudi novi vodovodni objekti, zgradili pa smo tudi nove vodovodne sisteme in prevzemali v upravljanje nekoč vaške vodovode (skupaj 12 novih vodovodov), s pitno vodo smo začeli oskrbovati tudi več kot 40 vasi, od katerih imajo nekatere zelo nizko porabo vode in nam povzročajo več stroškov kot zberemo sredstev od zbrane vodarine in omrežnine. Javno vodovodno omrežje je zrastle iz 290 na več kot 500 km dolžine, tej dolžini pa je potrebno prišteti še dolžino cca. 9.200 hišnih priključkov, ki znaša nekaj manj kot 117 km. S skrbjo za tako obsežno infrastrukturo, ki se nahaja na področju petih občin (in manjšem delu šeste) oziroma na površini cca. 1.000 km², ne predstavljamo samo malega lokalnega javnega podjetja, temveč smo pomemben dejavnik oskrbe s pitno vodo na državnem nivoju. Tudi naš regionalni vodovod ni samo cevovod med Sodražico in Kočevjem, ki ima lokalni značaj, temveč je njegova teža dosti večja.

Za vso infrastrukturo, ki jo imamo v upravljanju, smo v preteklem letu primerno skrbeli. Na vseh vodovodnih sistemih, tudi na tistih najmanjših, smo izvajali vse potrebno, da so ti lahko normalno obratovali. Z doslednim izvajanjem HACCP načrta smo skrbeli za zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo. Povečan obseg dela, ki se je občasno pojavljal, smo reševali tudi z dodatnim popoldanskim delom ali pa z delom v dnevih, ki so dela prosti (sobota, nedelja, prazniki). Torej smo s primernim prizadevanjem uspeli premostiti kadrovske podhranjenosti ter uspeli odgovoriti na skoraj vse nujne naloge na področju vzdrževanja vodovodne infrastrukture ter izvajanja tržnih oziroma dopolnilnih dejavnosti. Bilo bi nam lažje, če bi bile naše naloge bolj enakomerno razporejene in če bi nam vremenske razmere dovoljevale več terenskih delovnih dni. Žal je to s sedanjo rešitvijo upravljanja z infrastrukturo nemogoče (če bi imeli model upravljanja s stvarnim vložkom infrastrukture v javno podjetje, bi bilo poslovanje pri mnogih detajlih lažje, hitrejše in bolj operativno). Proračunsko financiranje ima svoje zakonitosti, na vreme pa se tudi ne da vplivati. Ob krajši in bolj »prijazni« zimi imamo na razpolago več primernih delovnih dni za posege na terenu, če pa je zima dolga in bogata s snegom, je tega manj (glede tega nam je bila letošnja zima zelo naklonjena). Poleg tega je za našo dejavnost sneg dodaten in nepotreben strošek, saj moramo z rednim pluženjem poskrbeti za stalno dostopnost vseh naših vodarn, objektov in tudi pomembnih krmilnih jaškov, tega pa ni tako malo. Če tega ne bi počeli, bi lahko ogrozili nemoteno obratovanje naših vodovodnih sistemov, ker je jasno, da je predpogoj za varno izvajanje oskrbe s pitno vodo tudi izvajanje redne preventivne kontrole pomembnih objektov.

Zaradi vsega navedenega nas pogled nazaj na leto 2021 veseli, ker imamo kaj pokazati. Se pa dobro zavedamo, da ti rezultati ne bi bili tako dobri brez polne podpore naših lastnikov, ki nam zaupajo, za kar smo jim hvaležni. Veseli nas tudi končni finančni izid, ki je rezultat dobro opravljenega timskega dela. Vsak je svoj del naloge dobro opravil. Režijski delavci so poskrbeli za ustrezno organizacijo in zakonitost poslovanja ter poslovno okolje, delavci operativci pa so



s svojim prizadevanjem in učinkovitostjo poskrbeli, da je bilo na terenu narejeno vse tisto, kar je v poročilu opisano. Tudi vodstveno osebje je izredno dobro pripravljalo, organiziralo in vodilo delovne procese ter zastopalo podjetje. Torej smo timsko delovali zelo usklajeno in dobro. Če vsega tega ne bi bilo, ne

bi bilo mogoče opraviti prikazanega dela.

Letno poročilo predstavlja prerez našega dela v minulem letu. Ali bi lahko naredili še kaj več, drugače ali boljše? Najbrž lahko. Vedno je mogoče narediti kaj drugače, boljše ali pa več, še posebej, če se ozremo nazaj. Dejstvo je, da se učimo celo življenje. Zaradi tega si tudi na podlagi izkušenj iz preteklih let postavljamo cilje za jutri, za naslednja leta.

Še enkrat poudarjamo, da naše delo ne bi bilo tako uspešno brez podpore občin - naših ustanoviteljic, strokovnih služb teh občin in tudi vseh županov, ki so vedno imeli posluh za dejavnost oskrbe s pitno vodo. Hydrovod je v lastništvu več občin in na uspešnost poslovanja Hydrovoda pomembno vpliva vsaka občina lastnica oziroma ustanoviteljica Hydrovoda. Zelo pomembno je tudi dobro medsebojno sodelovanje predstavnikov občin, članov Nadzornega sveta, predvsem pa županov teh občin, ki skozi delovanje v organih javnega podjetja skrbijo za nemoteno in uspešno delovanje. Skratka, delali smo v stabilnih pogojih in zato smo bili uspešni in dobri. Tudi v bodoče si želimo takšnega sodelovanja in podpore.

Upamo, da bodo po pregledu celotnega poročila našo oceno uspešnosti dela delili tudi ostali, predvsem pa naši ustanovitelji.

Direktor:
Antun Gašparac, univ.dipl.ing.gr.

HYDROVOD d.o.o.
K O Č E V J E

6 POSLOVNO POROČILO

6.1 ANALIZA POSLOVANJA DRUŽBE V LETU 2021

Podjetje Hydrovod d.o.o. izvaja obvezno gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo na področju petih občin. V letu 2021 je družba poslovala v skladu z zastavljenimi cilji in nalogami. S prihodki, ki jih pridobivamo s prodajo storitev gospodarske javne službe in drugih storitev, gospodarimo racionalno, ob upoštevanju osnovnih ciljev kot so kvalitetna in zadostna količina pitne vode za porabnike ter upoštevanju veljavne zakonodaje. Poleg gospodarske javne službe opravljamo po tržnih principih še različne storitve fizičnim in pravnim osebam, predvsem povezane z izvedbo del na javnih vodovodih in odpravo poškodb na vodovodnih priključkih ter izgradnjo novih vodovodnih priključkov.

Za komunalne dejavnosti in tudi za naše podjetje je značilno, da imamo velik delež stalnih stroškov (amortizacija, energija, najemnina, analize pitne in odpadne vode,...), na katere podjetje ne more bistveno vplivati. Spremenljivih stroškov je relativno malo, se jih pa trudimo z različnimi ukrepi racionalizacije obvladovati in zniževati. Stroški in prihodki v zvezi z dopolnilnimi dejavnostmi se spremljajo posebej in se ne obravnavajo kot opravljanje gospodarske javne službe, temveč kot opravljanje drugih dopolnilnih (tržnih) dejavnosti. Stroške, ki se nanašajo na obe dejavnosti in se jih ob nastanku, na podlagi izvirne knjigovodske listine, ne more razporediti na eno izmed dejavnosti, razporejamo v skladu s strani lastnikov sprejetimi sodili.

V poslovnem letu 2021 smo na dopolnilnih dejavnostih dosegli dobiček v višini 68.888,60 €, na osnovni dejavnosti pa dobiček v višini 10.514,21 €. Na nivoju podjetja je bil tako dosežen dobiček pred obdavčitvijo v višini 79.402,81 €.

Izkaze poslovnega izida podjetja ter poslovnega izida po dejavnostih smo izdelali na podlagi računovodskih standardov ter sodil za razporejanje splošnih stroškov, sprejetih na skupščini podjetja, dne 15. 12. 2014.

Tabela 1: Finančni rezultat po dejavnostih

POSTAVKA	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	DOPOLNILNE DEJAVNOSTI
VODARINA	1.591.268,89	1.591.268,89	/
OMREŽNINA	1.589.674,72	1.589.674,72	/
PRIHODKI OD STORITEV	696.887,91	/	696.887,91
SUBVENCIJE	2.850,55	2.850,55	0,00
DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	21.248,27	15.577,15	5.671,12
SKUPAJ PRIHODKI OD POSLOVANJA	3.901.930,34	3.199.371,31	702.559,03
FINANČNI PRIHODKI	526,91	386,28	140,63
IZREDNI PRIHODKI	12.570,46	11.236,85	1.333,61
SKUPAJ PRIHODKI	3.915.027,71	3.210.994,44	704.033,27
SKUPAJ ODHODKI	3.835.624,90	3.200.480,23	635.144,67
DOBIČEK / IZGUBA PRED OBDAVČITVIJO	79.402,81	10.514,21	68.888,60
DAVEK OD DOHODKA		9.082,89	
ČISTI DOBIČEK / IZGUBA		70.319,92	

Analiza doseženih poslovnih izidov po dejavnostih in občinah pokaže, da na osnovni dejavnosti na skupnem stroškovnem mestu področja občin Kočevje, Ribnica in Sodražica (SORIKO) izkazujemo pozitiven rezultat, na stroškovnih mestih občin Loški Potok in Kostel pa izkazujemo negativen rezultat. V manjših občinah je izredno težko načrtovati in izvajati vzdrževalna in druga dela na infrastrukturi. Zbranih sredstev oz. prihodkov je malo, večinoma so namenjena pokrivanju stalnih stroškov, »prostih« sredstev pa je relativno malo. Pogosto se zgodi, da nam že en nepredviden dogodek (npr. večja okvara) poruši načrte in povzroči izgubo na dejavnosti, za večja vzdrževalna dela pa sredstev ni.

Tabela 2: Osnovna dejavnost – PI po stroškovnih mestih

POSTAVKA	STROŠKOVNO MESTO			SKUPAJ
	SORIKO	LOŠKI POTOK	KOSTEL	
A . PRIHODKI VODARINA Z SUBVENCIJO	1.458.221,84	83.736,62	50.136,09	1.592.094,55
B. DRUGI PRIHODKI (FINANČNI, IZREDNI) - VODARINA	16.731,48	773,30	2.985,11	20.489,88
C. ODHODKI - VODARINA	1.460.249,09	91.128,77	61.202,86	1.612.580,72
I. RAZLIKA A+B-C	14.704,22	-6.618,85	-8.081,66	3,71
D. PRIHODKI OMREŽNINA S SUBVENCIJO	1.467.578,09	77.881,60	46.239,92	1.591.699,61
E. DRUGI PRIHODKI (FINANČNI, IZREDNI) - OMREŽNINA	5.973,28	551,07	186,05	6.710,39
F. ODHODKI - OMREŽNINA	1.438.763,00	105.027,82	44.108,68	1.587.899,51
II. RAZLIKA D+E-F	34.788,36	-26.595,16	2.317,29	10.510,50
G. PRIHODKI - OSNOVNA DEJAVNOST	2.948.504,68	162.942,58	99.547,17	3.210.994,44
H. ODHODKI - OSNOVNA DEJAVNOST	2.899.012,10	196.156,59	105.311,54	3.200.480,23
III. REZULTAT OSNOVNE DEJAVNOSTI G-H	49.492,59	-33.214,01	-5.764,37	10.514,21
DOP. DEJ. IV. DELITEV DOBIČKA DOPOLNILNIH DEJAVNOSTI	62.915,96	4.291,76	1.680,88	68.888,60
POSLOVNI IZID V. FINANČNI REZULTAT PODJETJA KOT CELOTE – PRED OBDAVČITVIJO	112.408,55	-28.922,25	-4.083,49	79.402,81

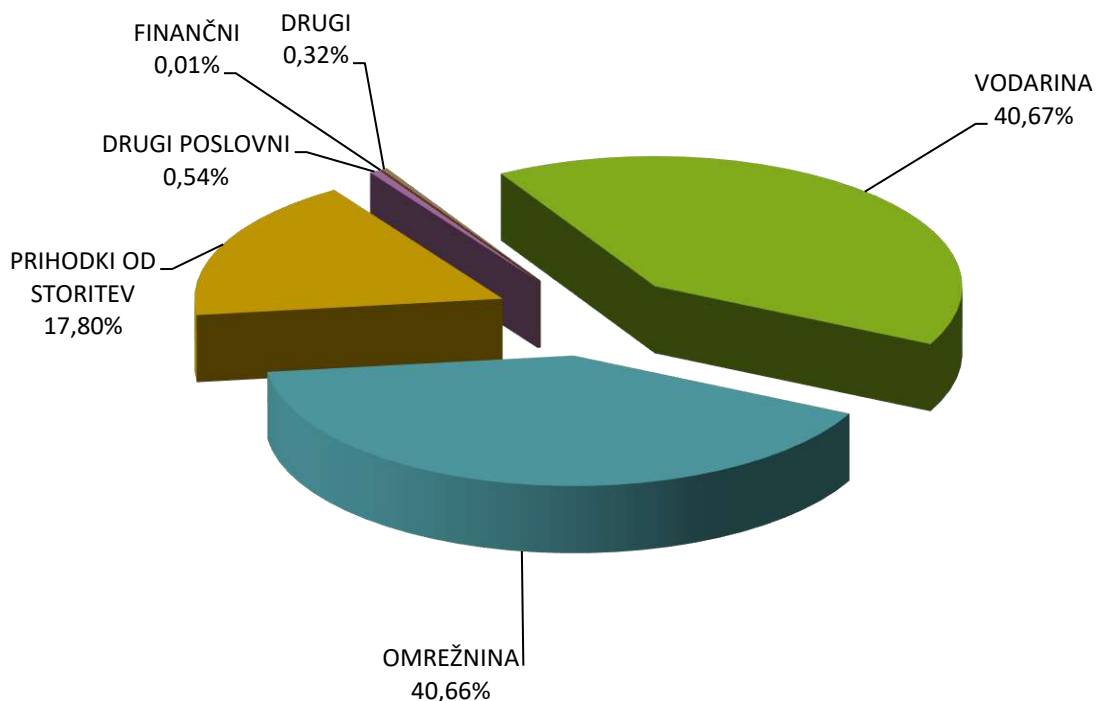
Kot je razvidno iz prejšnje tabele, je bil po »pribitku« dobička dopolnilnih dejavnosti na stroškovnem mestu SORIKO (ki zajema občine Kočevje, Ribnica in Sodražica) dosežen pozitiven rezultat, v občinah Loški Potok in Kostel pa je rezultat tudi po pribitku pripadajočega dobička negativen.

Na dopolnilnih (tržnih) dejavnostih smo dosegli pozitiven rezultat. Poslovni prihodki teh dejavnosti so bili za 31,49 % višji od plana, kar pomeni, da smo z dopolnilnimi dejavnostmi, tudi v večji meri »prispevali« k zniževanju skupnih stroškov.

6.1.1 Prihodki in njihova struktura

Z opravljanjem osnovne in dopolnilnih dejavnosti smo skupaj ustvarili za 3.915.027,71 € prihodkov, kar predstavlja kar 12,72 % rast glede na preteklo leto. V osnovni dejavnosti so bili doseženi celotni prihodki v višini 3.210.994,44 € (14,55 % rast glede na preteklo leto), kar znaša 82,02 % celotnih prihodkov. Ostalo predstavljajo prihodki od dopolnilnih dejavnosti.

Graf 1: Struktura prihodkov po vrstah

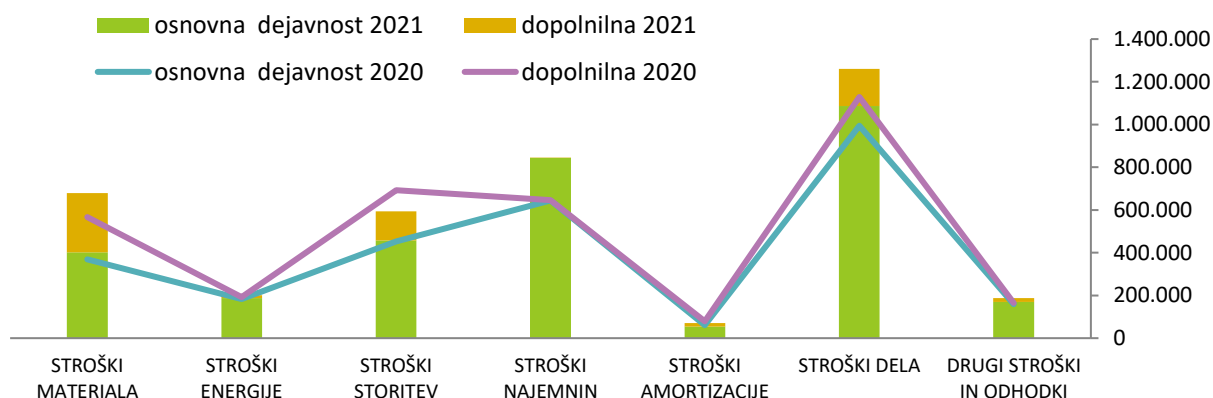


Z izvajanjem dopolnilnih (tržnih) dejavnosti so bili doseženi prihodki v višini 704.033,27 €, kar je za 5,1 % več kot v predhodnem letu, vendar približno 31,3% več od načrtanega plana.

6.1.2 Odhodki in njihova struktura

Pri izvajanju osnovne in dopolnilnih dejavnosti smo evidentirali skupaj za 3.835.624,90 € odhodkov, kar predstavlja 10,54 % rast glede na preteklo leto. V osnovni dejavnosti so bili evidentirani odhodki v višini 3.200.480,23 € (11,73 % rast glede na preteklo leto), kar znaša 83,44 % vseh odhodkov. Ostalo predstavljajo odhodki dopolnilnih dejavnosti.

Graf 2: Odhodki po dejavnostih in letih

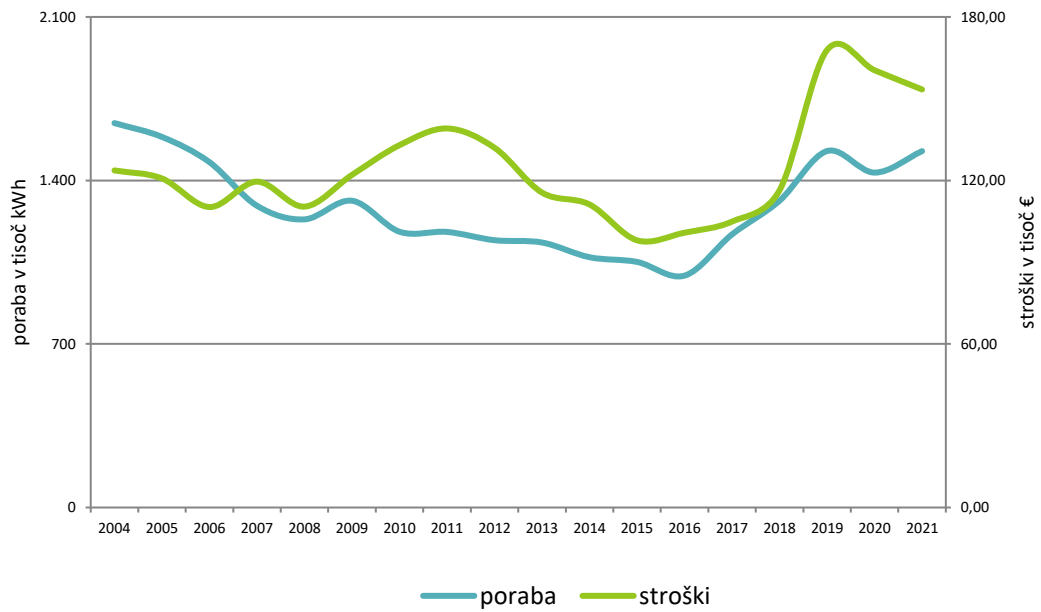


Stroški materiala in energije

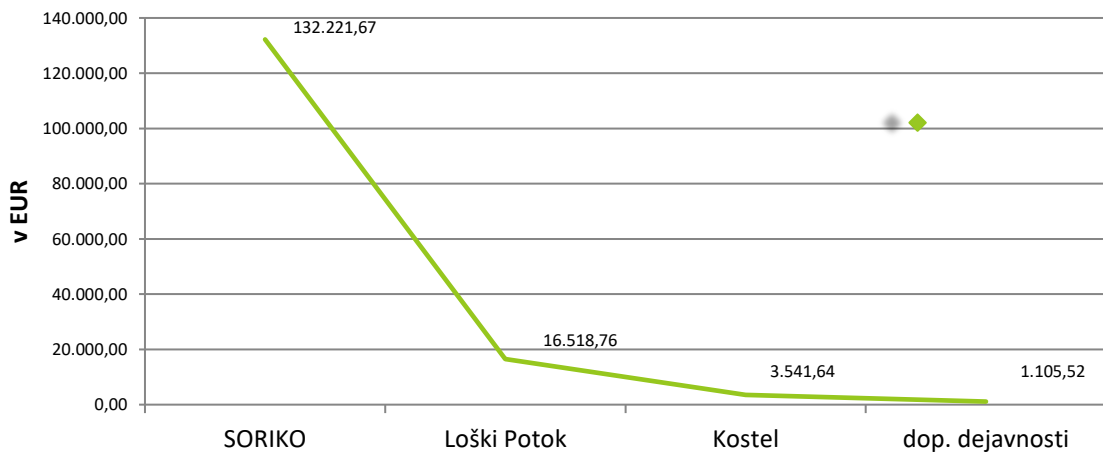
Stroški porabe materiala so se v primerjavi s preteklim letom zvišali za 15,99 %, v primerjavi z načrtovanim pa so višji za 36,75%. Vzrok za to je seveda v večjem obsegu del na področju izvajanja dopolnilnih dejavnosti. Na višino stroškov materiala (in tudi storitev) seveda vpliva tudi vrsta vlaganj v infrastrukturo, saj se posamezne investicije lahko pomembno razlikujejo glede deleža stroškov materiala oz. storitev v celotni investiciji. Pri nabavi in porabi materiala smo se obnašali racionalno in gospodarno (nabava je potekala skladno z zakonodajo o javnem naročanju) ter pri izvedbi del težili h kvalitetni izvedbi z uporabo standardiziranih in kakovostnih materialov. Zavedamo se, da bomo z infrastrukturo, v katero vlagamo sredstva, tudi upravljali in jo vzdrževali. Z vgradnjo kakovostnih in standardiziranih materialov ter z dobro izvedbo neposredno vplivamo na bodoče stroške vzdrževanja, ki bodo zaradi takšnega ravnanja nedvomno nižji.

Velik delež v stroških materiala predstavljajo stroški energije, ki so se v primerjavi s preteklim letom zvišali za 4,67 %. Predstavljali so znaten delež vseh odhodkov – 5,24 % oz. 200.982,59 €. Večji del stroškov energije (153.387,59 €) odpade na električno energijo, ki je potrebna za obratovanje vodarn in črpališč.

Graf 3: Stroški električne energije

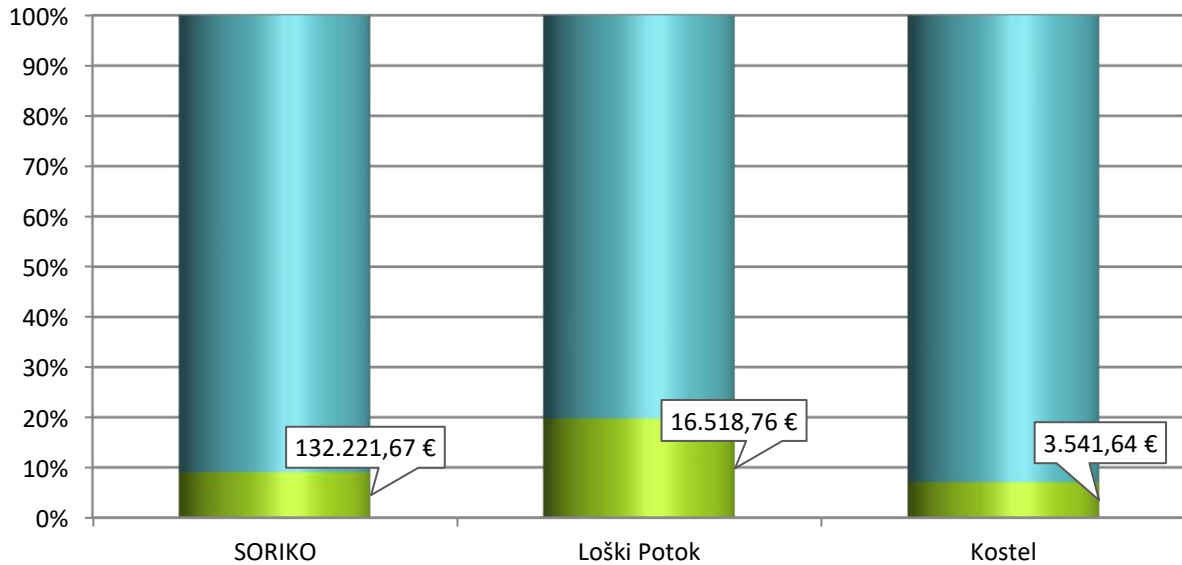


Graf 4: Stroški električne energije



Za nakup električne energije za obratovanje vodovodnih sistemov smo porabili 9,56 % prihodkov od prodaje pitne vode.

Graf 5: Delež električne energije v prihodkih od vodarine



Stroški storitev

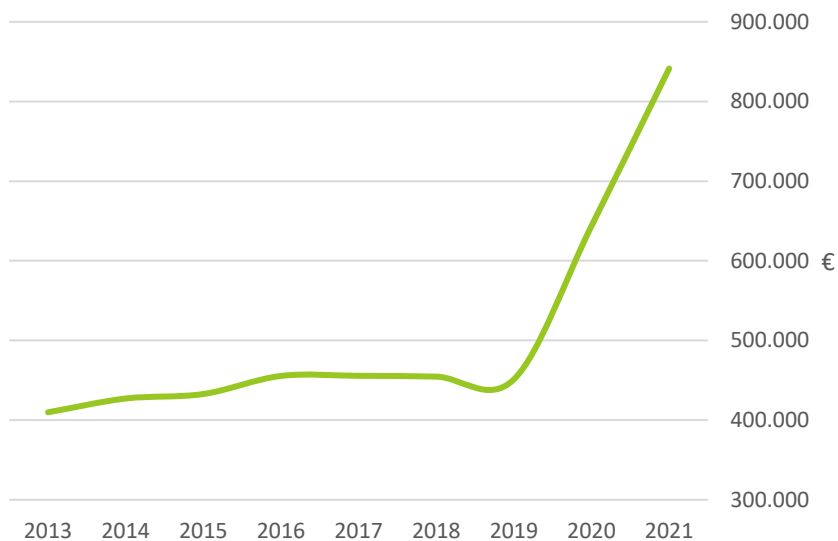
Stroški storitev so se v primerjavi z lanskim letom zvišali za 7,43%. Z 37,49% imajo pomemben delež v celotnih odhodkih. Tako visok dvig je posledica velikega povečanja stroškov najemnin za javno infrastrukturo in storitev v zvezi z vzdrževanjem osnovnih sredstev, kar je posledica prevzema nove infrastrukture v najem in upravljanje (SORIKO, Suhokranjski vodovod). Večji stroški storitev so:

- | | |
|---|-------------|
| - stroški najemnin | 844 tisoč € |
| - analize pitne in odpadne vode | 45 tisoč € |
| - zavarovalne premije | 40 tisoč € |
| - storitve za vzdrževanje infrastrukture in osnovnih sredstev | 251 tisoč € |
| - stroški izstavitve in pošiljanja računov za vodarino | 63 tisoč € |
- (v letu 2021 smo izdali 102.516 računov za vodarino)

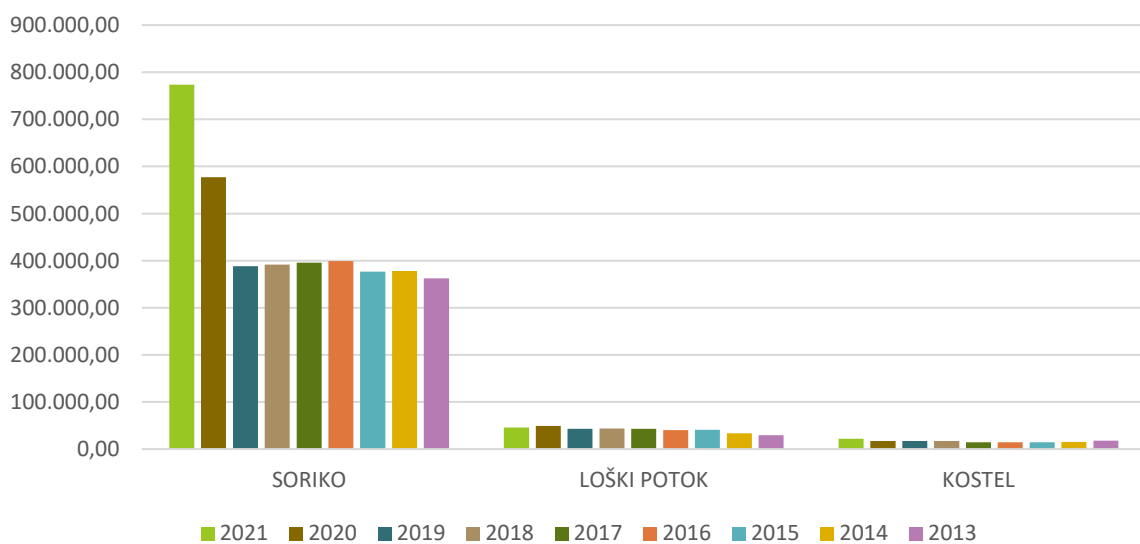
V okviru stroškov storitev precejšen delež predstavljajo tudi stroški storitev podizvajalcev. Sami ne razpolagamo z zadostnimi kapacitetami težke gradbene mehanizacije, zato za nekatera zemeljska dela, predvsem pri izvajanju dopolnilnih dejavnosti, najemamo zunanje izvajalce. Prav tako na trgu poiščemo izvajalca del za izdelavo elementov vodovoda, ki so iz nerjaveče pločevine.

Velik strošek predstavljajo najemnine za infrastrukturo ter storitev za vzdrževanje infrastrukture in osnovnih sredstev.

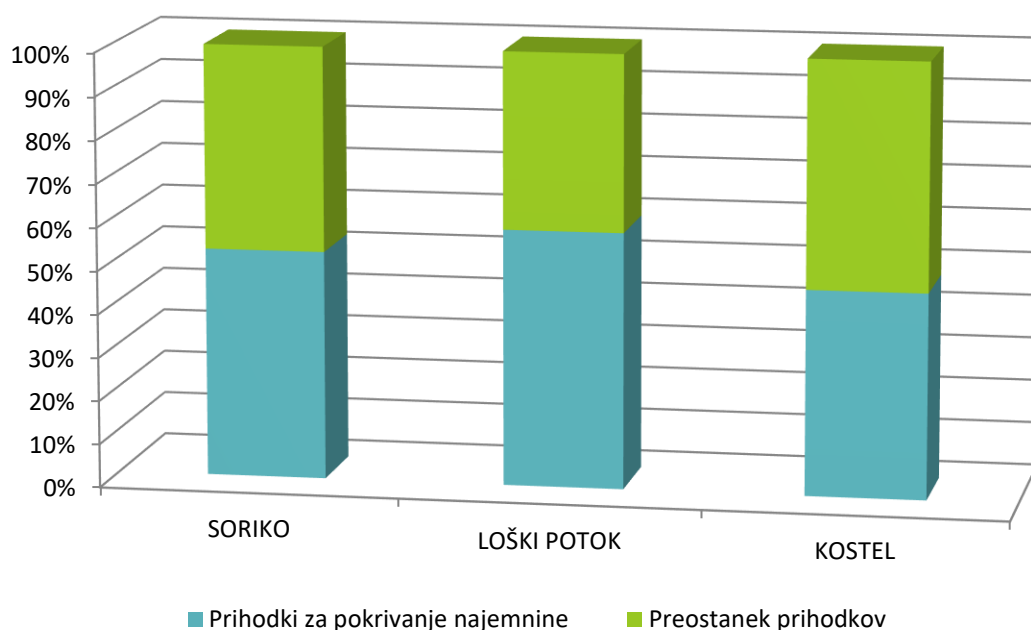
Graf 6: Najemnina po letih



Graf 7: Najemnina po letih in stroškovnim mestih



Graf 8: Delež najemnine v prihodkih od omrežnine



Stroški dela

Stroški dela so nekoliko nižji od planiranih, v celotnih odhodkih predstavljajo 32,87 % delež. Plače in nadomestila ter ostali stroški dela so se izplačevali v skladu z veljavno panožno kolektivno pogodbo. Zadnja leta se pojavlja nekaj fluktuacije zaposlenih, ki je za nas nezaželena, prav tako pa opažamo, da je vse težje dobiti ustrezne delavce. Potrebujemo namreč kar nekaj let, da delavca usposobimo za samostojno delo ter da spozna izredno obsežen teren, trase vodovodov in številne objekte, s katerimi upravljamo.

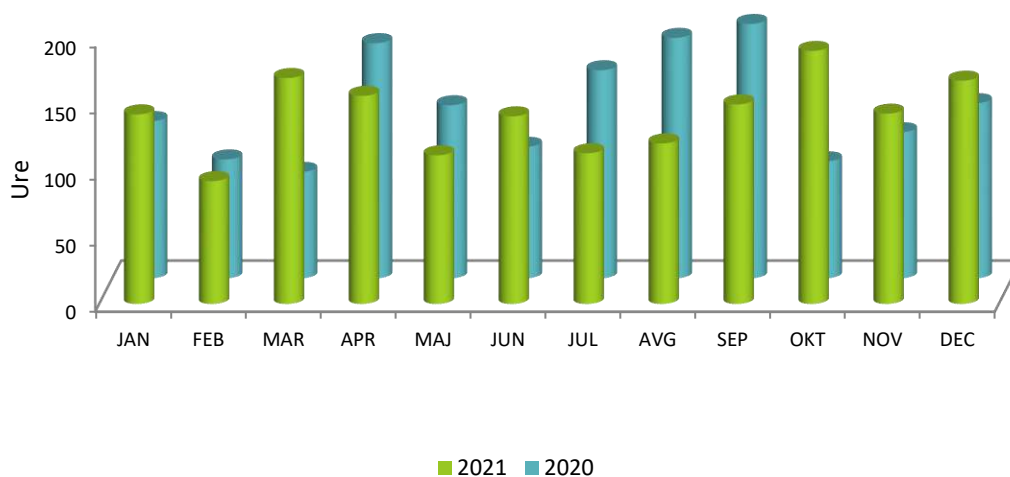
V letu 2021 je bilo skupno stroškov dela za 1.260.861,29 €. Povprečna izplačana bruto plača na zaposlenega, ki vključuje tudi nadomestilo za dežurstvo (stalno pripravljenost) in nadurno delo, je znašala 2.070,66 €. Povprečna bruto plača je glede na visoko izobrazbeno sestavo zaposlenih (naša družba ima pet zaposlenih s VII. stopnjo izobrazbe in pet s VI. stopnjo), kar je značilno za dejavnost oskrbe s pitno vodo, kjer ni potreb po nekvalificiranih delavcih, nižja v primerjavi s primerljivimi komunalnimi podjetji. Če bi od te plače odšteli dodatek za stalno dežurstvo ter nadurno delo, bi bile te plače še dosti skromnejše, pri mnogih tudi nižje od minimalne plače.

Znano je, da narava našega dela ne omogoča izvedbe vseh obveznosti v rednem delovnem času, zaradi tega je potrebno angažiranje zaposlenih tudi izven njega. Gre za obveznost opravljanja dežurne službe, 24-urno spremljanje delovanja bistvenih vodovodnih sistemov in naprav ter potrebo po interventni odpravi okvar, če do njih pride. Imamo štiri dežurne ekipe, v katere so razporejeni praktično vsi delavci, razen režije. Skupine so oblikovane tako, da lahko v vsakem trenutku poskrbijo za razne okvare oz. druge nepredvidljive situacije. Vsaka skupina ima tako delavce, usposobljene za različna dela (spremljanje telemetrije, spremljanje in

odprava težav na dezinfekcijskih napravah, strojnik, monter, električar). V delokrog dežurstva so vključene tudi nove čistilne naprave, za kar smo zaposlene ustrezno izobrazili.

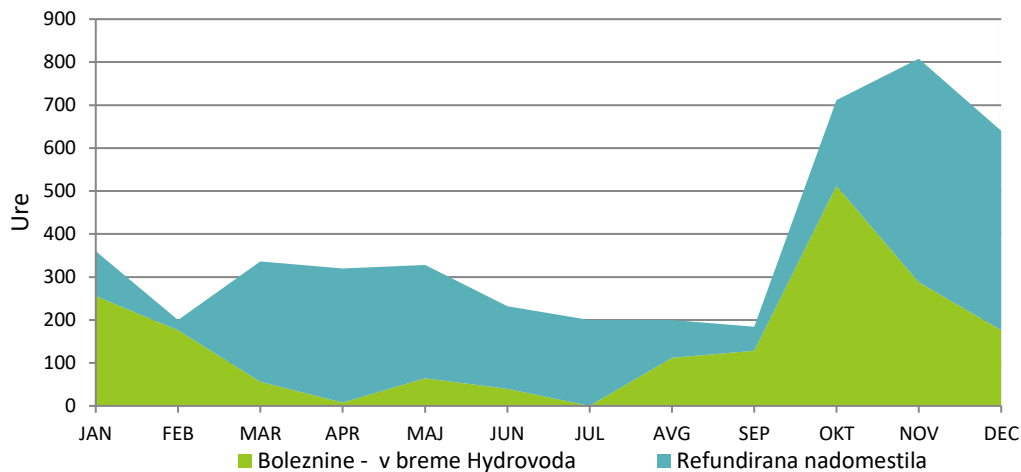
Redni obhodi pomembnejših vodarn in telemetrijskega centra na sedežu družbe, ki jih izvajajo vodje dežurnih ekip izven rednega časa, so preventivna dejanja, ki zmanjšujejo možnost, da pride do izpadov pri izvedbi redne oskrbe s pitno vodo. S tem je povezana tudi potreba po interventni odpravi okvar, ki se zgodijo izven rednega delovnega časa. Preložitev popravila nekaterih okvar bi lahko pripeljala do izpraznitve sistemov, izpada pri oskrbi s pitno vodo in povzročitve gospodarske škode. Občasno dodatno popoldansko oz. sobotno delo zahteva tudi izvedba posameznih investicijskih del zaradi zahtev investitorjev ali soglasodajalcev (npr. cestne zapore,...) kot tudi menjava vodomerov pri lastnikih, ki so v dopoldanskih urah odsotni od doma.

Graf 9: Opravljene nadure in primerjava s predhodnim letom



V letu 2021 je bilo za 56,94 % več odsotnosti zaradi bolniške (oz. izolacija ali karantene) kot v preteklem letu (4.520 ur, kar znaša 5,6% vseh ur oz., preračunano 2,2 zaposlenega) od tega 59,8 % v breme Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Graf 10: Struktura boleznin



Stroške dela razporejamo na stroškovna mesta na osnovi opravljenih ur neposrednega dela na posamezni dejavnosti oz. občini.

Stroški amortizacije

Obračunana amortizacija je nekoliko nižja od načrtovane in znaša 70.009,96 € oz. 1,83 % vseh odhodkov. Gre za obračun amortizacije od osnovnih sredstev v lasti podjetja. Tudi v letu 2021 smo obračunavali amortizacijo po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Amortizacija se obračunava od nabavne vrednosti neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev. Osnovna sredstva se amortizirajo po stopnjah, ki se določijo ob aktiviranju vsakega posameznega osnovnega sredstva in so usklajene z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. l. 87/2012)*. Amortizacijske stopnje se v letu 2021 niso spreminjale.

Drugi stroški

V okviru drugih stroškov izkazuje podjetje stroške vodnih povračil, ki se plačujejo od načrpane vode. Z novo metodologijo oblikovanja cen se je način evidentiranja vodnih povračil spremenil. V prejšnjih letih vodna povračila niso bila zajeta v kalkulaciji cen vodarine, ampak so se knjižila kot obveznost do države na konte razreda 2. Z novo metodologijo so vodna povračila sestavni del cene vodarine in se evidentirajo kot stroški poslovanja.

Kazalniki poslovanja

V naslednji tabeli smo pripravili nekaj kazalnikov poslovanja podjetja v obravnavanem letu in tudi v preteklih letih.

Tabela 3: Kazalniki

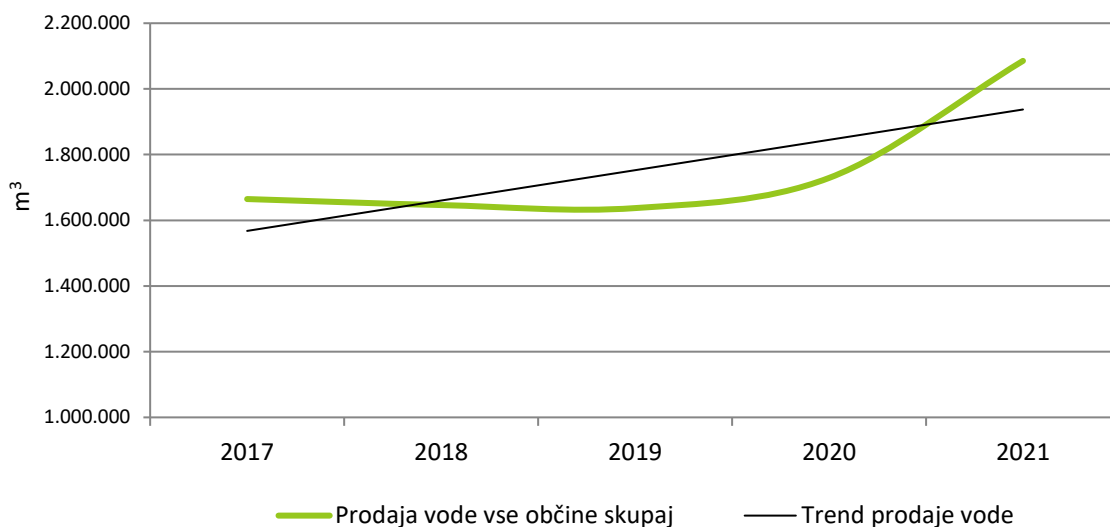
Naziv kazalnika		EM	2021	2020	2019	2018	indeks 21/20
FINANČNI KAZALNIKI							
1.	Število opravljenih ur dela, ki bremenijo podjetje	ura	76.790,50	73.025,50	72.586,50	72.022,50	105,16
2.	Število zaposlenih na zadnji dan v letu	zaposl.	36	36	35	35	100,00
3.	Število zaposlenih iz ur v breme podjetja	zaposl.	36,78	34,97	34,76	34,49	105,16
4.	Izhodiščna plača na zadnji dan v letu	€	617,70	556,64	537,03	517,62	110,97
5.	Stroški dela / št. zaposlenih iz ur v breme podjetja	€	34.283,91	32.278,17	30.025,53	28.307,54	106,21
6.	Čisti prihodki v obdobju	€	3.901.930,34	3.447.083,93	3.360.507,27	3.113.237,67	113,20
7.	Celotni prihodki v obdobju	€	3.915.027,71	3.473.090,84	3.371.467,00	3.125.136,31	112,72
8.	Prihodki iz poslovanja / zaposlenega	€	106.096,86	98.561,62	96.667,28	90.255,69	107,65
9.	Celotni stroški v obdobju	€	3.835.624,90	3.469.922,45	3.357.319,19	3.119.651,59	110,54
10.	Delež stroškov amortizacije v celotnih stroških	%	1,83	2,27	2,49	2,59	80,32
11.	Delež prihodkov tržne dejavnosti	%	17,98	19,29	31,29	25,23	93,24
12.	Poslovni izid - čisti	€	70.319,92	382,05	12.405,88	5.484,72	18.405,95
13.	Poslovni izid na zaposlenega	€	1.912,06	10,92	356,86	159,01	17.503,51
14.	Kapital - celotni	€	1.647.227,47	1.580.916,29	1.584.979,41	1.583.209,89	104,19
15.	Osnovni kapital	€	1.350.000,00	1.350.000,00	1.350.000,00	1.350.000,00	100,00
16.	Delež osnovnega kapitala v celotnem kapitalu	%	81,96	85,39	85,85	85,27	95,97
17.	Dodana vrednost	€	1.421.259,74	1.190.189,08	1.144.590,35	1.066.650,48	119,41
18.	Dodana vrednost / zaposlenega iz ur v breme podjetja	€	38.645,28	34.030,78	32.924,92	30.923,20	113,56
DRUGI KAZALNIKI							
1.	Količina prodane vode - skupaj	m ³	1.797.777	1.728.947	1.637.197	1.646.393	103,98
2.	Količina prodane vode - drugi porabniki	m ³	564.950	488.545	480.688	486.537	115,64
3.	Količina prodane vode - gospodinjstva	m ³	1.232.826	1.240.402	1.156.510	1.159.856	99,39
4.	Povprečna poraba vode na OM z DN 20 vodomerom	m ³	10,85	10,81	10,31	10,57	100,37
5.	Število odjemnih mest	kos	9.145	9.104	8.992	8.858	100,45
6.	Število zamenjanih vodomerov	kos	1.833	1.919	1.705	1.527	95,52
7.	Število okvar na vodovodnem omrežju	kos	85	102	114	137	83,33

6.2 IZVAJANJE JAVNE GOSPODARSKE SLUŽBE – OSKRBA S PITNO VODO

6.2.1 Prodaja pitne vode

Prodaja vode, ki predstavlja našo osnovno dejavnost, je bila v letu 2021 za 3,98% višja od prodaje v preteklem letu. Od tega smo gospodinjstvom prodali za 0,61 % manj, drugim porabnikom pa za 15,64 % več kot v preteklem letu. Pri pregledu celotne prodaje vode po občinah ugotavljamo, da je bila prodaja višja v vseh občinah, razen v občini Loški Potok, kjer smo zabeležili 4,06% padec prodaje vode.

Graf 11: Prodaja vode po letih



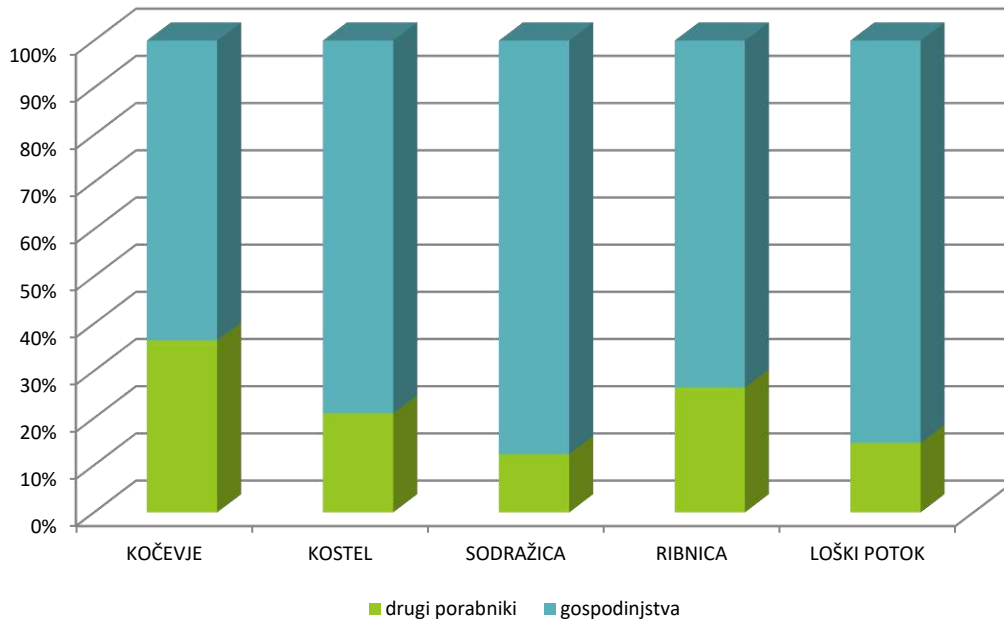
Prodali smo približno 69 tisoč m³ več vode kot v preteklem letu. Pri primerjavi porabe smo ugotovili, da je večji del naših gospodinjstvih porabnikov porabil več vode kot v preteklem letu, kar je verjetno posledica epidemije, saj smo vsi več časa preživali doma. Tako kot v preteklem letu pa nismo zaznali večjega upada pri gospodarskih porabnikih (razen tistih, ki niso smeli opravljati svoje dejavnosti – gostišča, nekatere storitvene dejavnosti, šole...), kar kaže na to, da je gospodarstvo kljub epidemiji relativno normalno delovalo.

Skupaj smo prodali 1.797.777 m³ pitne vode, od tega gospodinjstvom 1.232.826 m³ (oz. 68,6 %), drugim porabnikom pa 564.950 m³ (oz. 31,4 %).

Graf 12: Prodaja pitne vode po mesecih

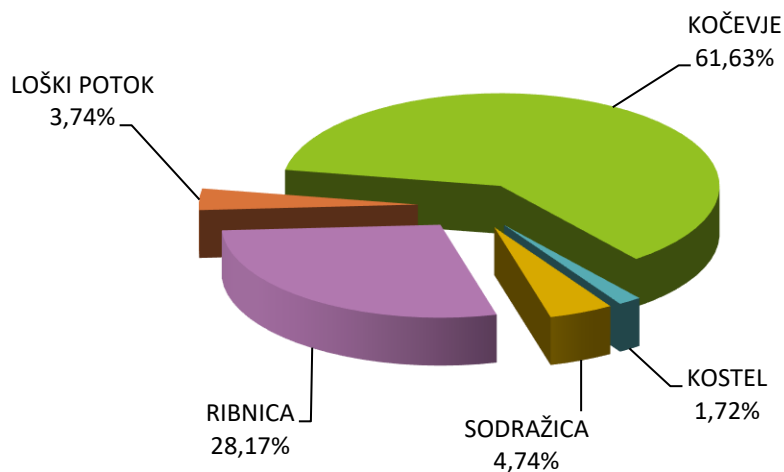


Graf 13: Prodaja pitne vode po občinah in dejavnostih



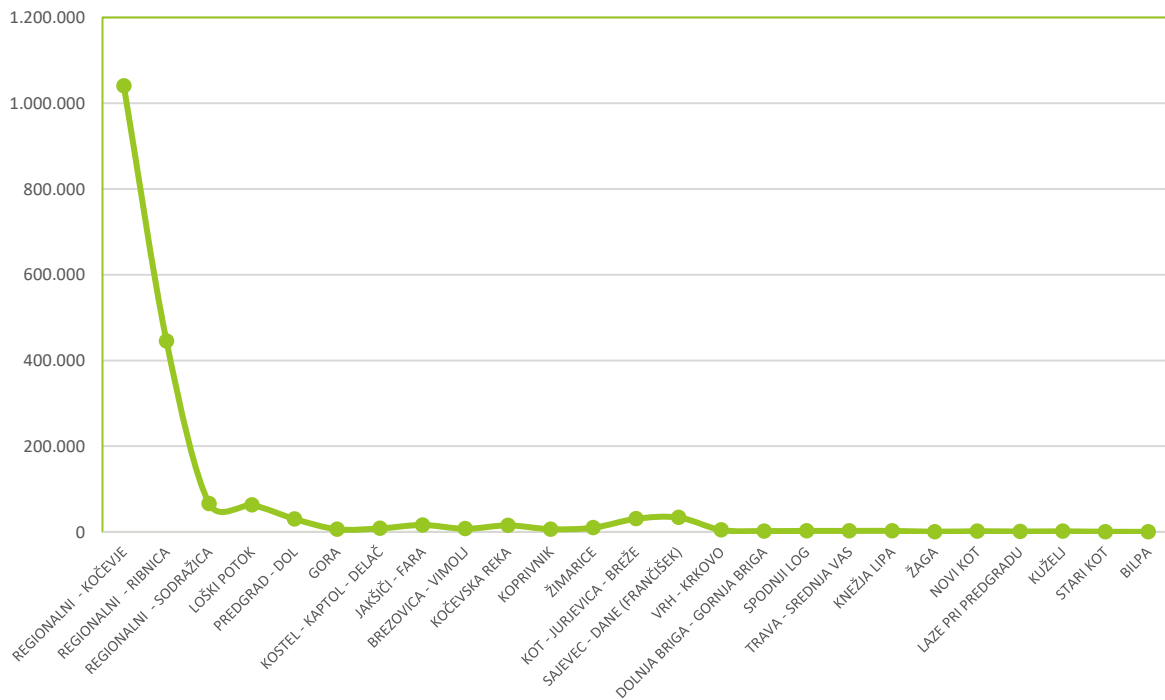
Največ pitne vode smo prodali v občini Kočevje, in sicer 61,63 %, sledi občina Ribnica z 28,17 %, občina Sodražica s 4,74 %, občina Loški Potok s 3,74 % ter občina Kostel z 1,72 %.

Graf 14: Prodaja pitne vode po občinah



V letu 2021 smo obratovali oz. ločeno evidentirali porabo v 23 vodovodnih sistemih. S 1.1. 2022 smo sisteme Kočevska Reka, Žimarice in Dolnja Briga - Gornja Briga pridružili k regionalnemu vodovodnemu sistemu.

Graf 15: Prodaja pitne vode po vodovodnih sistemih



Več kot polovico (52,78 %) pitne vode, prodane drugim porabnikom (industrija, javni sektor, kmetijstvo), je v letu 2021 porabilo 7 največjih kupcev, kar kaže na visoko odvisnost poslovanja našega podjetja od uspešnosti poslovanja teh večjih gospodarskih družb na našem področju. Temu pritrjuje tudi naslednji podatek: štirje naši največji porabniki porabijo več vode kot vse tri manjše občine skupaj (v občinah Loški Potok, Sodražica in Kostel imamo 1.946 odjemnih mest).

Tabela 4: Največji porabniki vode

Naziv odjemalca	Poraba v m ³		Indeks	Delež leta 2021	
	2021	2020	2021/2020	drugi porabniki	celotna prodaja
GO - KO d.o.o.	73.858	69.655	106,03	13,07	4,11
Komunala Novo mesto	68.815	14.991	459,04	12,18	3,83
Melamin d.d.	68.078	65.073	104,62	12,05	3,79
Farne Ihan d.d.	45.554	46.369	98,24	8,06	2,53
Inotherm d.o.o.	17.632	15.022	117,37	3,12	0,98
DSO Kočevje	12.238	11.928	102,60	2,17	0,68
Komunala Ribnica	12.024	9.825	122,38	2,13	0,67
SKUPAJ	298.199	232.863	128,06	52,78	16,59

Povprečna poraba gospodinjstev je relativno nizka in znaša v povprečju 10,85 m³ mesečno.

Tabela 5: Poraba pitne vode v m³ glede na dimenzijo vodomera

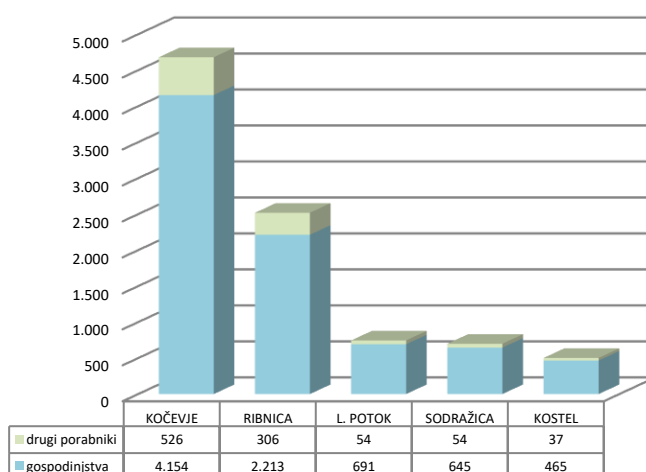
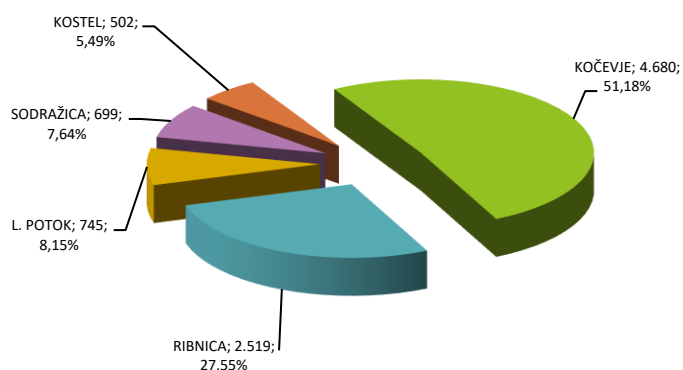
Dimenzija vodomera	Povprečna poraba v letu 2021 v m ³ /mesec
DN 15	8,07
DN 20	10,85
DN 25	39,83
DN 32	97,10
DN 40	102,48
DN 50	112,61

6.2.2 Odjemna mesta

Število odjemalcev se je zaradi nekaj novih priklopov povečalo. Na dan 31. 12. 2021 smo imeli skupaj 9.145 (v preteklem letu 9.104) odjemnih mest.

Vgrajenih vodomero je precej več od števila odjemnih mest, saj imajo določena odjemna mesta tudi odštevne oz. delilne vodomere (npr. stanovanjski bloki, ki imajo poleg glavnega vodomera vgrajene tudi odštevne vodomere za vsako stanovanje posebej). Trenutno je vgrajenih 9.315 vodomero različnih dimenzij. Poleg tega pa imamo vgrajenih še 105 vodomero za lastne potrebe. Najpogostejša dimenzija vodomera je DN 20, trenutno jih imamo vgrajenih 8.503.

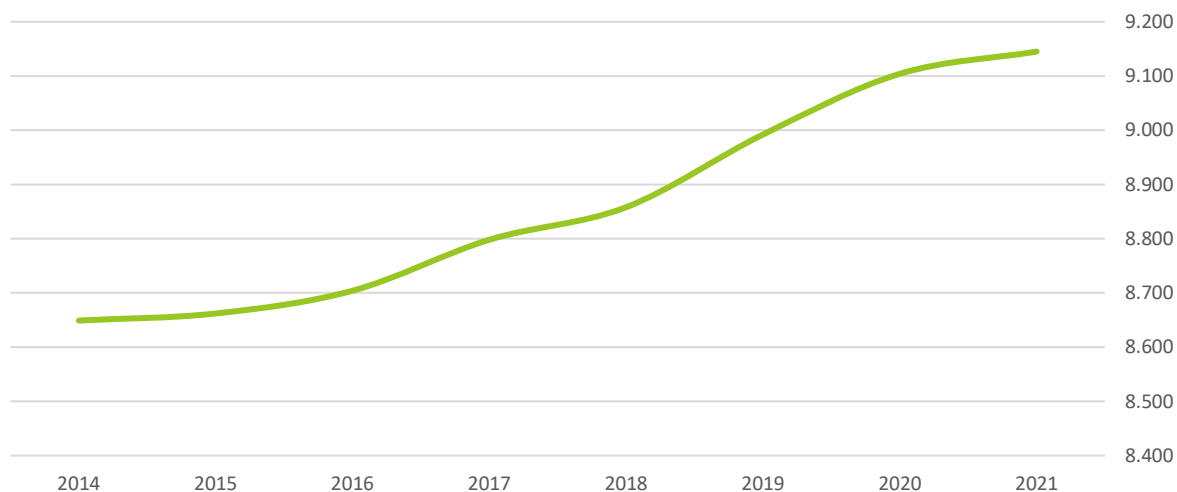
Graf 16: Odjemna mesta po občinah



Graf 17: Odjemna mesta po vodovodnih sistemih

NAZIV SISTEMA	ŠIFRA	ŠT. OM
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Kočevje	1092	3.987
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Ribnica	1092	2.099
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Sodražica	1092	513
LOŠKI POTOK	1093	642
DOL	1094	142
DOL - Črnomelj	1094	276
GORA	1095	80
KOSTEL - KAPTOL - DELAČ	1096	172
JAKŠIČI - FARA	1097	196
BREZOVICA - VIMOLJ	1098	63
KOČEVSKA REKA	1099	118
KOPRIVNIK	1100	37
ŽIMARICE	1102	85
KOT - JURJEVICA - BREŽE (Ribnica)	1103	178
KOT - JURJEVICA - BREŽE (Sodražica)	1103	21
SAJEVEC DANE (FRANČIŠEK)	1104	242
VRH - KRKOVO	1106	95
DOLNJA BRIGA - GORNJA BRIGA	1107	18
SPODNJI LOG	1108	5
TRAVA - SREDNJA VAS	1110	51
STARI KOT	1910	17
KNEŽJA LIPA	1111	8
ŽAGA	1112	8
NOVI KOT	1500	35
LAZE PRI PREDGRADU	1501	22
KUŽELJ	1909	31
BILPA	3021	4
SKUPAJ	/	9.145

Graf 18: Odjemna mesta število po letih



V vseh občinah imamo le še 2 pavšalna porabnika. Gre za prazne objekte, kjer ne pridemo do ustreznega dogovora z lastniki, saj v tem trenutno vode ne potrebujejo.

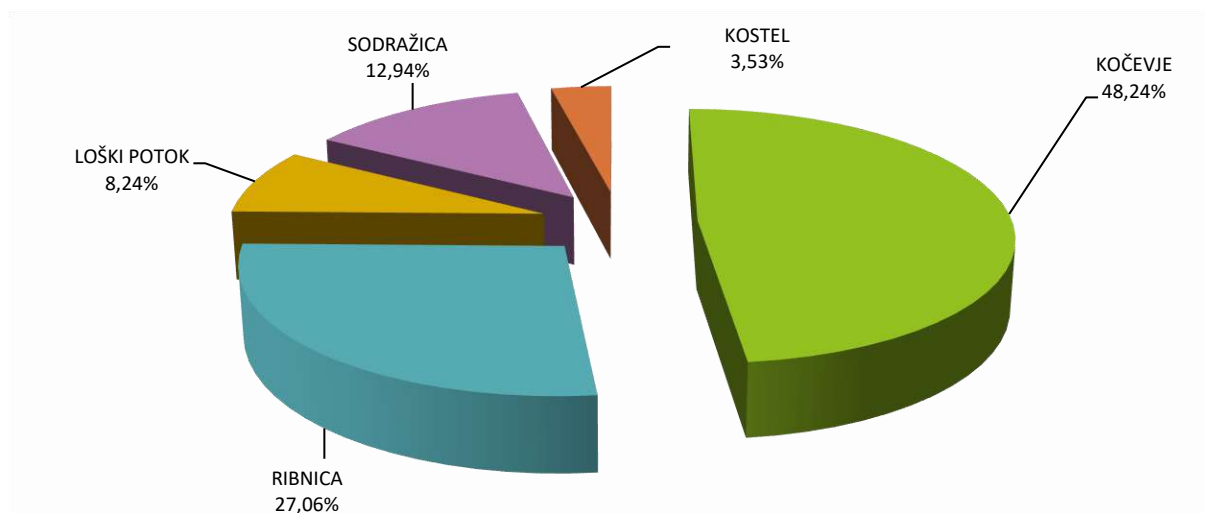
6.2.3 Okvare na vodovodnem omrežju

Tabela 6: Število okvar na vodovodnem omrežju

OBČINA	LETO 2021		LETO								
	Število	delež	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
KOČEVJE	41	48,24	45	59	73	57	69	91	63	76	89
RIBNICA	23	27,06	38	40	50	51	62	75	61	80	68
LOŠKI POTOK	7	8,24	4	7	8	6	11	26	33	30	12
SODRAŽICA	11	12,94	11	9	2	10	12	11	10	14	12
KOSTEL	3	3,53	4	0	4	4	8	11	3	6	4
SKUPAJ	85	100,00	102,00	115	137	128	162	214	170	206	185

V letu 2021 je bilo okvar precej manj kot v preteklih letih, kar je predvsem posledica velikih vlaganj v infrastrukturo v preteklem obdobju.

Graf 19: Okvare na vodovodnih sistemih – po občinah



Poleg okvar, ki so posledica dotrajanosti omrežja, smo v preteklem letu evidentirali in odpravili tudi kar nekaj okvar, ki so jih na javnem omrežju povzročile tretje osebe.

6.2.4 Cena vode

V skladu s 16. členom *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja*, je cena storitve oskrbe s pitno vodo sestavljena iz:

- **Vodarine**

Vodarina predstavlja variabilni del cene storitve javne službe. Porabnikom se praviloma obračunava mesečno v odvisnosti od količine dobavljene pitne vode. V skladu z določili Uredbe, cene za istovrstne storitve izvajanja javnih služb ne smejo biti diferencirane.

- **Omrežnine**

Omrežnina je fiksni del cene oskrbe s pitno vodo in zajema poleg stroškov javne infrastrukture (amortizacija, najemnina, zavarovanje infrastrukture,...) tudi stroške obnove in vzdrževanja priključkov na javni vodovod in stroške rednih menjav vodomero. Omrežnina je praviloma odvisna od dimenzije vgrajenega vodomera.

V okviru omrežnine je vključeno tudi vzdrževanje hišnih priključkov in redne menjave vodomero. Poudariti velja, da skladno z veljavnimi občinskimi odloki v okviru vzdrževanja hišnih priključkov, izvajamo tudi postopno prestavitve gospodinjskih merilnih mest v vodomerne jaške izven objektov, kar ima precejšen vpliv na višino omrežnine, je pa pri strankah zelo dobro sprejeto in imamo tudi veliko povpraševanje po teh delih.

Tabela 7: Cene oskrbe s pitno vodo

OBČINA	Vodarina na dan 1. 1. 2022 za m ³ brez DDV			Datum uveljavitve cene	Zaračunana cena z DDV
	Potrjena cena	Subvencija	Zaračuna cena		
KOČEVJE	0,8561	0,00%	0,8561	1. 7. 2020	0,9374
KOSTEL	1,7741	0,00%	1,7741	1. 11. 2021	1,9426
SODRAŽICA	0,8561	0,00%	0,8561	1. 7. 2020	0,9374
RIBNICA	0,8561	0,00%	0,8561	1. 7. 2020	0,9374
LOŠKI POTOK	1,3524	0,00%	1,3524	1. 11. 2021	1,4809

OBČINA	Omrežnina na dan 1. 1. 2022 za m ³ za vodomero DN 20 brez DDV			Datum uveljavitve cene	Zaračunana cena z DDV
	Potrjena cena	Subvencija	Zaračuna cena		
KOČEVJE	8,0762	0,00%	8,0762	1. 7. 2020	8,8433
KOSTEL	7,0942	0,00%	7,0942	1. 11. 2021	7,7681
SODRAŽICA	8,0762	0,00%	8,0762	1. 7. 2020	8,8434
RIBNICA	8,0762	0,00%	8,0762	1. 7. 2020	8,8434
LOŠKI POTOK	7,2629	0,00%	7,2629	1. 11. 2021	7,9529

Na področju cen oskrbe s pitno vodo je v letu 2021 prišlo do spremembe cen v občinah Loški Potok in Kostel. Spremenjene cene sta na podlagi pripravljenih Elaboratov cen, sprejela in potrdila Občinska sveta občin Loški Potok in Kostel. Spremenjene cene smo uveljavili s 1. 11. 2021. V občinah Kočevje, Ribnica in Sodražica se cene vode v letu 2021 niso spreminjale.

Kot smo že navedli, je *Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* uvedla omrežnino, ki pokriva letne stroške javne infrastrukture: amortizacijo, najemnino, stroške obnove in vzdrževanja hišnih priključkov ter nekatere druge stroške. Omrežnina se določi glede na faktorje, oblikovane po različnih zmogljivostih priključkov, določenih premerov vodomera, skladno s preglednico iz 17. člena

uredbe. To pomeni, da je zaračunana omrežnina porabnikom odvisna od velikosti vgrajenega vodomera in ne od porabljene količine vode. Bistveni del omrežnine predstavlja najemnina, ki jo javno podjetje plačuje občini za najem javne vodovodne infrastrukture. Občinski odloki z novo Uredbo še niso usklajeni.

V skladu z *Uredbo o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* mora cena storitve javne službe zajemati vse stroške, ki so potrebni in upravičeni za opravljanje javne službe, torej tudi celotno amortizacijo oz. najemnino. Občina ima možnost subvencioniranja cene storitve javne službe, pri čemer subvencija ni več omejena.

Ob navedbi cen pitne vode je porabnikom vedno zanimiva primerjava z drugimi. Pri tem dostikrat sploh ne poznajo posebnosti posameznih področij in načina pridobivanja ter distribucije pitne vode, zato vsaka primerjava ne da realne slike glede razlike v ceni. Na stroške izvajanja javne službe pa pomembno vplivajo:

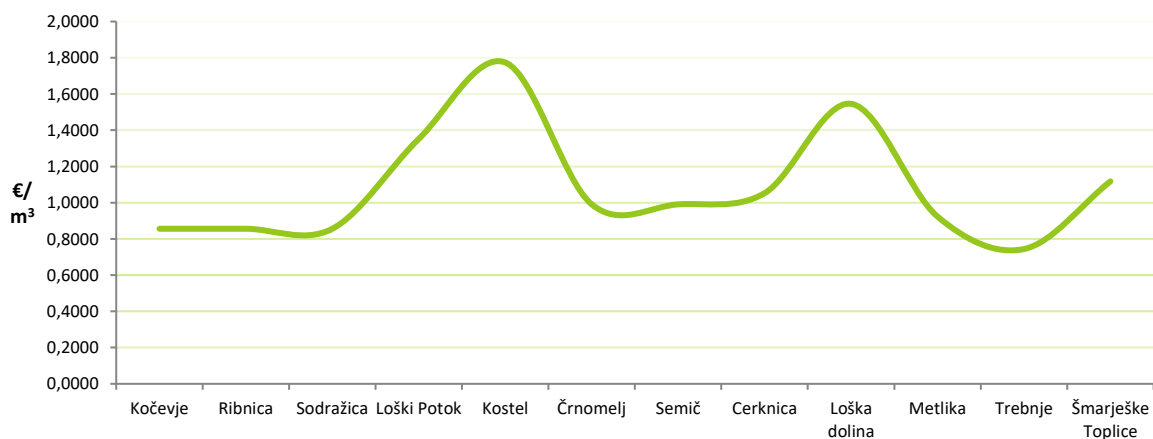
- dolžina omrežja,
- količina prodane vode,
- število porabnikov,
- število in gostota odjemnih mest ter struktura odjema,
- število faktorjev omrežnine, kar je povezano z dimenzijami vgrajenih vodomeroev,
- zmogljivost in izkoriščenost kapacitet javne infrastrukture,
- gostota poseljenosti in velikost oskrbovalnega področja,
- število in velikost vodooskrbnih sistemov in razgibanost terena,
- struktura vodnih virov in kvaliteta vode na viru,
- starost infrastrukture, itd.

Razmere v dveh občinah niso nikoli popolnoma enake, kljub temu pa v nadaljevanju navajamo pregled cen vode sosednjih občin, ki imajo razmere, vsaj v grobem, primerljive našim pogojem izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo.

Tabela 8: Primerjava cen vodarine (1. 1. 2022)

OBČINA	Vodarina	
	Cena za m ³ v € brez DDV	Indeks (osnova cena Kočevje)
Kočevje	0,8561	100,00
Ribnica	0,8561	100,00
Sodražica	0,8561	100,00
Loški Potok	1,3524	157,97
Kostel	1,7741	207,23
Črnomelj	0,9908	115,73
Semič	0,9908	115,73
Cerknica	1,0525	122,94
Loška dolina	1,5458	180,56
Metlika	0,9234	107,86
Trebnje	0,7440	86,91
Šmarješke Toplice	1,1178	130,57

Graf 20: Primerjava cen vodarine s sosednjimi občinami (1. 1. 2022)



Nekatere parametre, ki vplivajo na višino stroškov izvajanja javne službe, smo zbrali v naslednji tabeli:

Tabela 9: Izvajanje javne službe – parametri po vodovodnih sistemih

OBČINA / VODOVODNI SISTEM		Cevovodi v m	Število OM	Poraba v m ³ / letno	Poraba v m ³ dnevno	Poraba v m ³ letno / m cevovoda	Poraba v m ³ mesečno / OM	Število OM / km cevovoda	Strošek električne energije letno	Strošek električne energije / m ³ prodane vode	Strošek električne energije / OM
OBČINA ČRNOME LJ		13.078	276	21.200	58	1,62	6,40	21,10	5.516,42	0,26	19,99
1094	DOL	13.078	276	21.200	58	1,62	6,40	21,10	5.516,42	0,26	19,99
OBČINA KOČEVJE		238.129	4.404	1.086.701	2.977	4,56	20,56	18,49	70.259,19	0,06	15,95
1092	KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	187.493	3.987	1.040.356	2.850	5,55	21,74	21,26	56.024,84	0,05	14,05
1094	DOL	8.921	142	9.080	25	1,02	5,33	15,92	2.362,72	0,26	16,64
1098	BREZOVICA - VIMOLJ	6.424	63	7.301	20	1,14	9,66	9,81	1.833,39	0,25	29,10
1099	KOČEVSKA REKA	24.919	118	15.289	42	0,61	10,80	4,74	4.671,46	0,31	39,59
1100	KOPRIVNIK	1.204	37	6.427	18	5,34	14,48	30,72	1.187,88	0,18	32,10
1107	DOLNJA BRIGA - GORNJA BRIGA	1.296	18	2.039	6	1,57	9,44	13,89	752,08	0,37	41,78
1108	SPODNJI LOG	1.045	5	2.431	7	2,33	40,52	4,78	750,28	0,31	150,06
1111	KNEŽJA LIPA	3.832	8	2.505	7	0,65	26,09	2,09	1.959,46	0,78	244,93
1501	LAZE PRI PREDGRADU	2.740	22	974	3	0,36	3,69	8,03	505,49	0,52	22,98
3021	BILPA	255	4	299	1	1,17	6,23	15,67	211,59	0,71	52,90
OBČINA KOSTEL		38.817	502	30.931	85	0,80	5,13	12,93	2.670,45	0,09	5,32
1096	KOSTEL - KAPTOL - DELAČ	18.536	172	8.212	22	0,44	3,98	9,28	2.376,51	0,29	13,82
1097	JAKŠIČI - FARA	12.381	196	16.236	44	1,31	6,90	15,83	0,00	0,00	0,00
1106	VRH - KRKOVO	6.795	95	4.551	12	0,67	3,99	13,98	0,00	0,00	0,00
1112	ŽAGA	588	8	511	1	0,87	5,32	13,61	293,94	0,58	36,74
1000	KUŽELJ	517	31	1.421	4	2,75	3,82	59,91	0,00	0,00	0,00
OBČINA LOŠKI POTOK		45.321	745	67.209	184	1,48	7,52	16,44	16.297,63	0,24	21,88
1093	LOŠKI POTOK	33.278	642	62.674	172	1,88	8,14	19,29	13.609,56	0,22	21,20
1110	TRAVA - SREDNJA VAS	4.026	51	2.401	7	0,60	3,92	12,67	1.019,37	0,42	19,99
1910	STARI KOT	6.348	17	475	1	0,07	2,33	2,68	507,71	1,07	29,87
1500	NOVI KOT	1.669	35	1.659	5	0,99	3,95	20,97	1.160,99	0,70	33,17
OBČINA RIBNICA		112.959	2.519	506.474	1.388	4,48	16,76	22,30	44.770,50	0,09	17,77
1092	KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	94.922	2.099	445.152	1.220	4,69	17,67	22,11	41.899,43	0,09	19,96
1103	KOT - JURJEVICA - BREŽE	7.661	178	27.729	76	3,62	12,98	23,23	1.601,21	0,06	9,00

1104	FRANČIŠEK	10.376	242	33.593	92	3,24	11,57	23,32	1.269,86	0,04	5,25
OBČINA SODRAŽICA		52.777	699	85.262	234	1,62	10,16	13,24	9.731,29	0,11	13,92
1092	KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	38.763	513	66.124	181	1,71	10,74	13,23	6.491,54	0,10	12,65
1095	GORA	5.064	80	6.297	17	1,24	6,56	15,80	1.586,22	0,25	19,83
1102	ŽIMARICE	4.207	85	9.922	27	2,36	9,73	20,21	584,69	0,06	6,88
1103	KOT - JURJEVICA - BREŽE	3.262	21	2.919	8	0,89	11,58	6,44	1.068,84	0,37	50,90
1104	FRANČIŠEK	1.482	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
SKUPNA VSOTA		501.082	9.145	1.797.777	4.925	3,59	16,38	18,25	149.245,48	0,08	16,32

Analiza zapisanih parametrov daje zanimive in logične odgovore. Hkrati daje tudi odgovor, zakaj cena pitne vode v manjših občinah nekoliko odstopa.

6.2.5 Delovanje novih vodarn in problematika odpadnih voda iz le-teh

Vodarne Blate, Slovenska vas in Globel, ki so od junija 2019 v obratovanju, vključno z distribuiranjem vode v omrežje, so v letu 2021 delovale stabilno in brez motenj.

V letu 2021 so se poleg rednega obratovanja na vodarnah izvajale tudi aktivnosti odprave pomanjkljivosti, katere je bil izvajalec še dolžan odpraviti. To so predvsem manjša gradbena popravila, med katerimi izstopata sanacija celic in problematika odpadnih voda. Izkazalo se je namreč, da sistem obdelave odpadnih vod iz vodarn ni dovolj učinkovit. Pri vseh treh vodarnah je bilo ugotovljeno, da v normalnem obratovanju čezmerno obremenjujejo okolje. Parametra aluminij in železo presegata mejne vrednosti na vseh treh vodarnah, na vodarni Globel pa je presežen tudi parameter vsota anionskih in neionskih tenzidov. Zato je bilo dogovorjeno z izvajalcem, da bo ta v vodarne namestil dodatno tehnologijo, ki bo omogočala obdelavo odpadnih vod na način, da bodo dosegale mejne vrednosti, določene v Okoljevarstvenem dovoljenju (OVD). Še največ težav je pri vodarni Globel, ki ima zaradi majhne prispevne površine potoka, v katerega iztekajo odpadne vode, po OVD v primerjavi z vodarnama Blate in Slovenska vas 10-krat nižje mejne vrednosti za železo, aluminij in tenzide. Zakonodaja je glede tega dokaj neživljenjska, ker tudi sama surova voda vsebuje tako tenzide, kot tudi aluminij in železo (v sušnem obdobju manj, v deževnem obdobju več). V letu 2021 je izvajalec na vseh treh vodarnah namestil opremo za doziranje koagulanta v odpadno vodo z namenom doseganja boljšega usedanja blata. V vodarni Slovenska vas pa bo testno dodatno namestil opremo za doziranje flokulanta. Na podlagi rezultatov se bo naknadno odločilo o ustreznosti dodatnega doziranja flokulanta v odpadno vodo za izboljšanje učinkovitosti usedanja blata.

Pri pregledu vodnih celic v vseh treh vodarnah je bilo ugotovljeno, da so te v vodarni Globel v zadovoljivem stanju, v vodarnah Slovenska Vas in Blate pa ne. Do konca leta 2021 je bila izvedena sanacija zgolj ene celice.

V letu 2021 so vodarne dosegale izkoristke v povprečju okoli 93 %, kar dokazuje, da je tehnologija in proces čiščenja oziroma priprave pitne vode dobro zasnovan in sistem avtomatizacije deluje učinkovito. Nekoliko nižji izkoristek se kaže v deževnih obdobjih, kadar

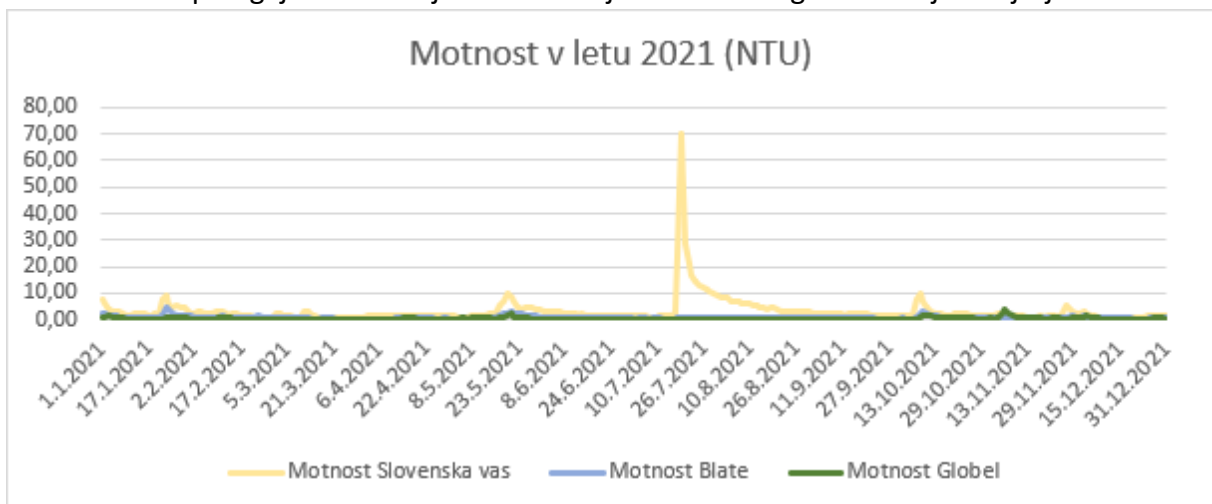
je povišana motnost. Najvišji dvig motnosti je bil izmerjen v Slovenski vasi v mesecu juliju, in sicer okoli 70 NTU.

V omrežje se je iz vodarn načrpalo preko 1.700.000,00 m³ pitne vode, kar predstavlja glavnino porabe vode za porabnike območja občin Kočevje, Ribnica in Sodražica.

Spodnja tabela prikazuje količine načrpane in distribuirane vode. Njuno razmerje predstavlja izkoristek vodarn. Z dodelavo tehnologije obdelave odpadnih vod pa bo možno do določene mere nastavitve delovanja ultrafiltracije ponovno optimirati z namenom doseganja večjih izkoristkov.

MESEC	VODARNE SKUPAJ		
	NAČRPANA VODA (m ³)	DISTRIBUIRANA VODA (m ³)	IZKORISTEK (%)
Januar	147.256	137.433	93,33%
Februar	137.603	129.356	94,01%
Marec	160.078	150.036	93,73%
April	150.362	141.350	94,01%
Maj	153.640	143.279	93,26%
Junij	171.210	160.859	93,95%
Julij	166.523	154.180	92,59%
Avgust	141.755	132.333	93,35%
September	141.025	132.402	93,89%
Oktober	162.212	151.755	93,55%
November	189.671	177.498	93,58%
December	158.547	146.093	92,14%
SKUPAJ	1.879.882	1.756.574	93,44%

Spodnji graf prikazuje motnosti na posameznih vodarnah v letu 2021. Drugih večjih dvigov motnosti, razen v juliju v Slovenski vasi, ni bilo. Je bilo pa potrebno v vodarni Globel in Slovenski vasi prilagajati delovanje ultrafiltracije zaradi nizkega vodostaja v zajetjih.



Stroški delovanja vodarn se gibljejo v pričakovanih okvirih. Poleg stroška upravljanja in vzdrževanja vodarn ter porabljene vode, so ostali večji stroški električna energija in nabava

kemikalij. Strošek električne energije in dobave kemikalij v primerjavi z distribuirano vodo znaša v povprečju 0,05€/m³. Delež električne energije, ki so jo vodarne porabile v primerjavi s celotno porabo elektrike za oskrbo s pitno vodo, pa znaša 46%.

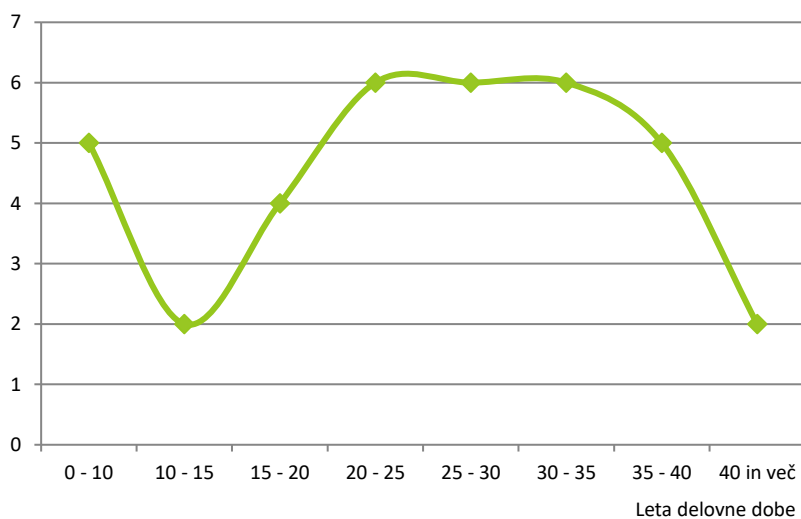
6.3 ZAPOSLENI

V podjetju smo leto pričeli z 38 zaposlenimi, na dan 31. 12. 2021 pa je bilo zaposlenih 36 delavcev. Povprečno število zaposlenih v letu 2021, izračunano na podlagi delovnih ur, je znašalo 38,00, če upoštevamo ure bolniške odsotnosti, pa 35,9 delavca.

Število delavcev smo v zadnjih letih ohranjali na enakem nivoju, kljub temu vsako leto pridobivamo v upravljanje dodatne vodovodne sisteme, odseke ter naselja, ki pomenijo dodaten obseg dela. Tako se nam je v zadnjih dvajsetih letih javno vodovodno omrežje povečalo za več kot tretjino, v upravljanje in gospodarjenje pa smo dobili tudi hišne priključke, kar je zelo povečana obremenitev za vse nas. Ne glede na dejstvo, da ima pretežni del na javno vodovodno omrežje na novo priključenih vasi izredno nizko porabo (kar pomeni tudi nizke prihodke), ima upravljavec z le-timi enake obveznosti, enake skrbi in enak obseg dela, kot pri sistemih z veliko porabo.

V letnih poročilih že vrsto let opozarjamo, da je za Hydrovod značilno, da ima visok delež starejših delavcev. Glede strokovnega obvladovanja vodovodnih sistemov je to dober podatek, zaradi narave in pogojev dela (terensko delo, neprijazni vremenski pogoji: visoka temperatura, mraz, dež, sneg, vlaga,..) pa dokaj neugoden. Zato smo imeli v preteklosti veliko število delovnih invalidov in tudi invalidskih upokojevanj. V zadnjih letih se je starostna struktura nekoliko izboljšala.

Graf 21: Število zaposlenih glede na skupno delovno dobo



Že nekaj let izvajamo pomladitve zaposlenega osebja s postopnimi kadrovskimi menjavami, a kljub temu nas v nekaj letih čaka še kar nekaj upokojitev. V tem trenutku trije delavci že izpolnjujejo pogoje, pa se za upokojitev še niso odločili. Čez noč poiskati primerno nadomestilo za kader, ki je usposobljen za vsa specifična dela na vodovodu in, kar je še posebej pomembno, je samostojen, pozna ves teren, vse vodovodne sisteme (ki jih ni malo) in princip delovanja letih, je nemogoče (uvajanje novih sodelavcev v delo preprosto zahteva dovolj dolgo obdobje). Poleg tega ustreznega kadra (monterji, kovinarji, vodoinštalaterji, ipd.) na našem področju ni, zaradi tega smo prisiljeni zaposlovati tudi kandidate, ki nimajo v celoti ustrezne izobrazbe ter jih potem sami izobraziti za delo, ki ga opravljamo. Ob tem je vredno omeniti, da mnoge mlade ljudi zaradi neugodnih terenskih pogojev dela, dežurstev pa tudi plače, zaposlitev na vodovodu preprosto ne zanima (tudi v zasebnem sektorju teh poklicev primanjkuje). Tako se nam je v preteklosti že nekajkrat zgodilo, da kljub objavljenemu razpisu za moneterska dela nismo dobili ustreznega delavca, pa tudi plača, ki jo lahko ponudimo, očitno ni dovolj stimulativna.

V letu 2016 so se delavci Hydrovoda, ki so bili organizirani v sindikat podjetja Hydrovod, odločili, da sindikat razpustijo. Vsi so iz sindikata izstopili, sam sindikat pa ukinili. Navedeno je verjetno posledica dejstva, da podjetje do zaposlenih redno izpolnjuje vse svoje obveznosti. Pravice zaposlenih se zaradi ukinitve sindikata niso spremenile.

Ker se zavedamo, da je terensko delo težko, vlagamo veliko naporov, da z dobavo potrebne opreme in voznega parka izboljšamo pogoje dela, kolikor je to mogoče.

V podjetju veliko pozornosti posvečamo varstvu in zdravju pri delu. V ta namen redno organiziramo usposabljanja zaposlenih skladno s Pravilnikom o varstvu pri delu, skladno z veljavno zakonodajo pa delavce tudi redno napotujemo na zdravstvene preglede.

S kadrovskimi menjavami izboljšujemo tudi izobrazbeno strukturo zaposlenih. Ta se je v zadnjih desetih letih izrazito izboljšala in sedaj lahko z razpoložljivim kadrom poleg izvajanja rednih vzdrževalnih del na vodovodu tudi kandidiramo in izvajamo vse večje investicije oziroma gradnje vodovodov, za kar imamo tudi ustrezno registracijo.

6.4 NABAVNA FUNKCIJA IN JAVNA NAROČILA

Naročanje potrebnega blaga in storitev v letu 2021 je potekalo ob upoštevanju veljavnih določb javno-naročniške zakonodaje in internega navodila za oddajo naročil pod pragi zakona.

Najpomembnejši delež javnih naročil je bil realiziran z nakupi vodovodnega materiala. Skozi celo leto smo namreč na osnovi predhodno izvedenih postopkov javnega naročanja in sklenjenih okvirnih sporazumov oz. pogodb pri skupno petih pogodbenikih nabavili za dobrih 613 tisoč € vodovodnega materiala. Zadnji izvedeni postopki za oddajo naročil vodovodnega materiala, pričeti še v letu 2020, so rezultirali v 2-letnih okvirnih sporazumih, ki so se pričeli izvajati v letu 2021 in bodo izteki v marcu leta 2023.

Električna energija, kot drugi pomembnejši predmet naročanja, je bila v letu dobavljena na osnovi pogodbe, ki smo jo z dobaviteljem Petrol d.d. sklenili po odpiranju konkurence za leto 2021 v okviru skupnega javnega naročila 13 komunalnih podjetij.

Dobave pogonskih goriv in kurilnega olja smo v letu 2021 izvajali na osnovi dveh okvirnih sporazumov, ki sta bila sklenjena v letu 2018 po izvedenem postopku oddaje javnega naročila male vrednosti.

Od večjih naročil v letu izpostavimo še realizirana naročila tiskanja, kuvertiranja in pošiljanja tiskovin. V mesecu avgustu smo pričeli s postopkom oddaje javnega naročila male vrednosti za dobavo težkega tovornega vozila. Postopek je bil uspešno zaključen, dobavo pa pričakujemo v aprilu 2022.

Ne glede na izvedena javna naročila in podpisane pogodbe, pa se v zadnjem času pojavljajo težave pri dobavah določenih materialov in surovin. Zaradi dogajanj, ki smo jim priča v zadnjem obdobju (covid, vojna v Ukrajini, inflacija..) se pojavljajo tudi močni pritiski po spremembah že dogovorjenih cen.

Preostala naročila blaga, storitev in gradenj tekom leta 2021 sodijo med tako imenovana evidenčna naročila, za katera, glede na njihovo vrednost, ni potrebno izvajati javnih objav in smo jih oddajali po določbah internega Navodila za oddajo evidenčnih naročil ob spoštovanju temeljnih načel javnega naročanja.

6.5 SODELOVANJE Z JAVNOSTJO

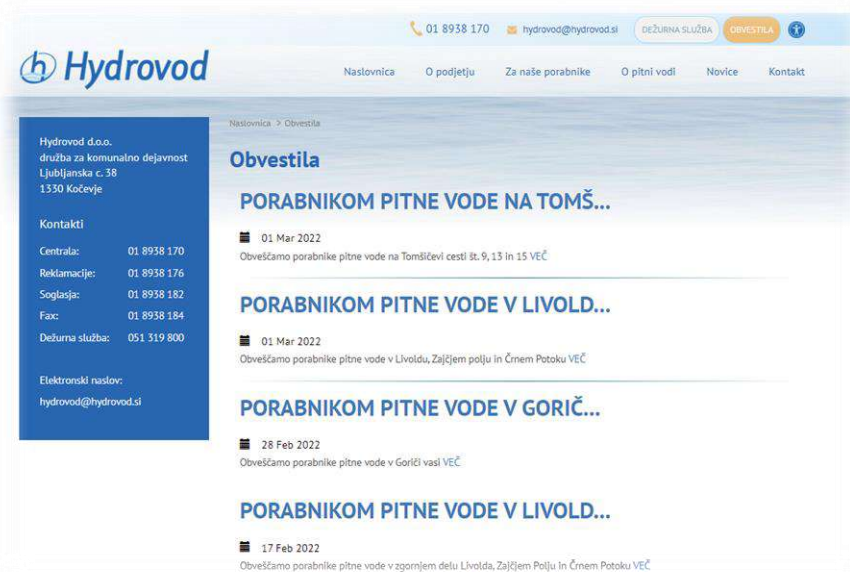
Sodelovanje z javnostjo je pomemben del delovanja upravljavca vodovodnih sistemov v lokalnem okolju. Pri svojem delu evidentiramo komunikacijo z javnostjo na naslednjih sklopih:

- odčitavanje, obračun in plačevanje porabljene pitne vode,
- sistem javljanja napak na vodovodnem sistemu,
- upravljanje z vodovodnim sistemom in izdajanje pogojev ter soglasij za priključitev,
- drugo komuniciranje v zvezi z razvojem vodovodnih sistemov in varstvo vodnih virov,
- reševanje pritožb porabnikov,
- sporočanje stanja vodovodnega sistema (kakovost vode, izpadi, sanacije, idr.),
- preko spletne strani podjetja www.hydrovod.si, preko katere naše porabnike redno obveščamo o dogodkih v zvezi z dobavo pitne vode.

Sodelovanje javnosti pri upravljanju z vodovodnimi sistemi je zelo pomembno, saj je prav javnost tista, ki lahko najbolj široko in učinkovito bdi nad stanjem vodovodnega sistema, javlja napake in pripombe, ki se nanašajo na varno in učinkovito delovanje vodovodnega sistema in zaščito vodnih virov. Upoštevajoč to dejstvo želimo svoje delo čim bolj približati našim porabnikom. Zato so le-ti o vseh pomembnih zadevah in zanimivih informacijah redno obveščeni. Pri tem največkrat uporabljamo lokalno radijsko postajo, kamor posredujemo različna obvestila, občasno pa tudi polurne oddaje, ki gredo v živo, z možnostjo zastavljanja vprašanj poslušalcev. Poleg tega načina informiranja občasno posredujemo informacije tudi v občinskih glasilih ali v drugih tiskanih medijih. Vsa obvestila redno objavljamo tudi na naši

spletni strani. V izjemnih primerih, ko gre za manjši vodovodni sistem, posredujemo pomembno informacijo na oglasne deske naselij ali pa neposredno na naslove vseh porabnikov. Stranke smo obveščali o aktualnih dogajanjih na področju vodooskrbe, o kvaliteti pitne vode, načinih obveščanja, ipd. S strani porabnikov smo prejeli precej pozitivnih odzivov, zato bomo s takim načinom obveščanja nadaljevali tudi v bodoče, ker se zavedamo, da medsebojne komunikacije ni nikoli preveč.

Ob izvedbi vzdrževalnih del, odpravi okvar ali v primeru pomanjkanja vode v sušnih obdobjih, informacije najpogosteje posredujemo prek lokalne radijske postaje, in sicer večkrat na dan, pa tudi z objavo obvestil na spletni strani.



Če je bilo potrebno podati neposredno pojasnilo ali opraviti usklajevanje glede določenih vprašanj, ki so se nanašala na konkretno naselje, krajevno skupnost ali vodovodni sistem, smo organizirali sestanke ter se odzvali na vabila, ki so prišla na naš naslov.

6.6 RAZVOJ IN NAČRTI ZA PRIHODNOST

6.6.1 Oskrba s pitno vodo

Dejavnost oskrbe s pitno vodo se danes srečuje z mnogimi manjšimi ali večjimi težavami, ki so podobne pri gotovo vseh upravljavcih vodovodnih sistemov. Naj jih omenimo:

- dotrajanost vodovodnih sistemov,
- vodne izgube na vodovodnih sistemih,
- cevovodi neprimernih dimenzij (poddimenzionirani ali predimenzionirani cevovodi),
- veliko zmanjšanje izdatnosti določenih zajetij v sušnih obdobjih,
- pojav povečane motnosti ob neugodnih vremenskih pogojih,
- nedefinirani rezervni vodni viri,
- zajetja z onesnaženo vodo zaradi neustreznega odvajanja odpadnih voda,
- visoka ranljivost vodnih virov na kraškem območju,

- klimatske spremembe in spremembe vodnih režimov,
- neustrezne bilance vodnih količin vodnih virov (dolgoročno zmanjševanje izdatnosti posameznega zajetja), itd.

Za odpravo in blaženje naštetih težav že nekaj let uspešno izvajamo različne ukrepe, enako pa bo tudi v prihodnosti. Prizadevali si bomo za:

- pravočasno obnovo dotrajane vodovodne infrastrukture,
- zmanjševanje vodnih izgub,
- zagotavljanje rezervnih vodnih virov,
- iskanje dodatnih vodnih virov, ki imajo stabilno izdatnost ter vodo, ki ne zahteva posebne dodatne priprave,
- dograditev nekaterih obstoječih vodovodnih sistemov s sistemi za pripravo vode,
- dograditev sistema daljinskega spremljanja delovanja vodovodne infrastrukture,
- hidravlične izboljšave omrežja,
- izboljšave projekta daljinskega odčitavanja vodomero,
- vzdrževanje operativnega katastra vodovodne infrastrukture.

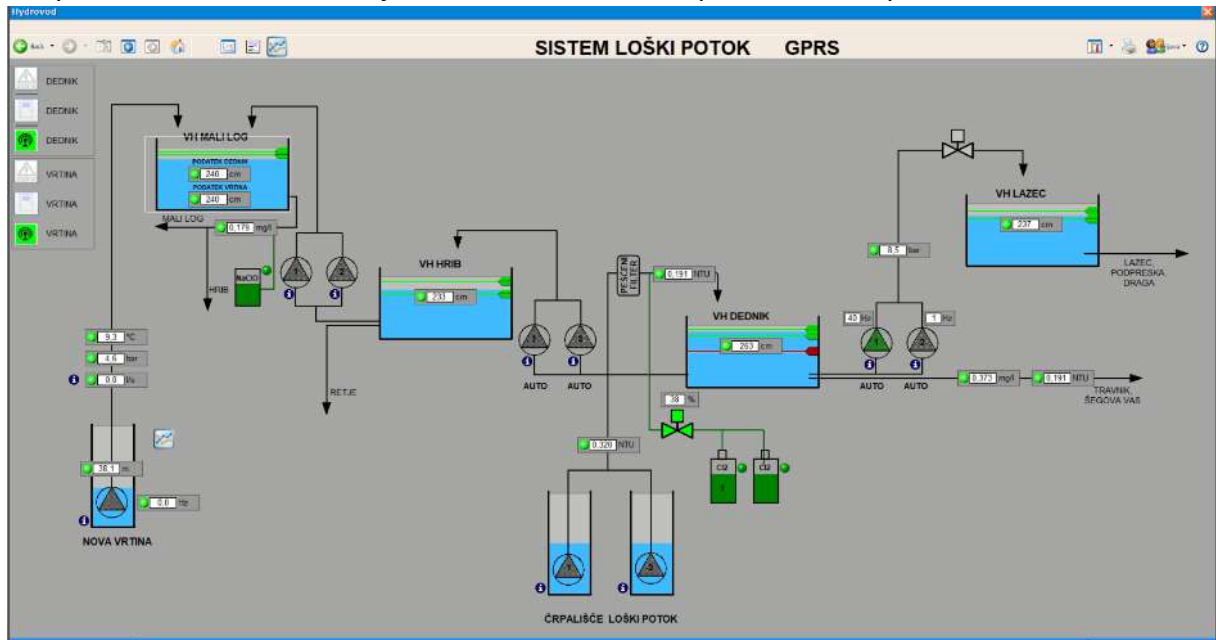
Prikazani cilji so jasni in zelo razumljivi, niso pa enostavno dosegljivi. Povezani so s stalnimi aktivnostmi, ker je oskrba s pitno vodo takšna dejavnost, ki zahteva stalno pozornost in stalno prisotnost. Celoten proces oskrbe s pitno vodo se dogaja v naravi, stanje v naravi pa se nenehno spreminja. Temu se je potrebno sproti prilagajati, vedno je mogoče še kaj dograditi in izboljšati. Govorimo o nikoli dokončanem procesu.

6.6.2 Predvidene novosti v poslovanju in organizaciji družbe

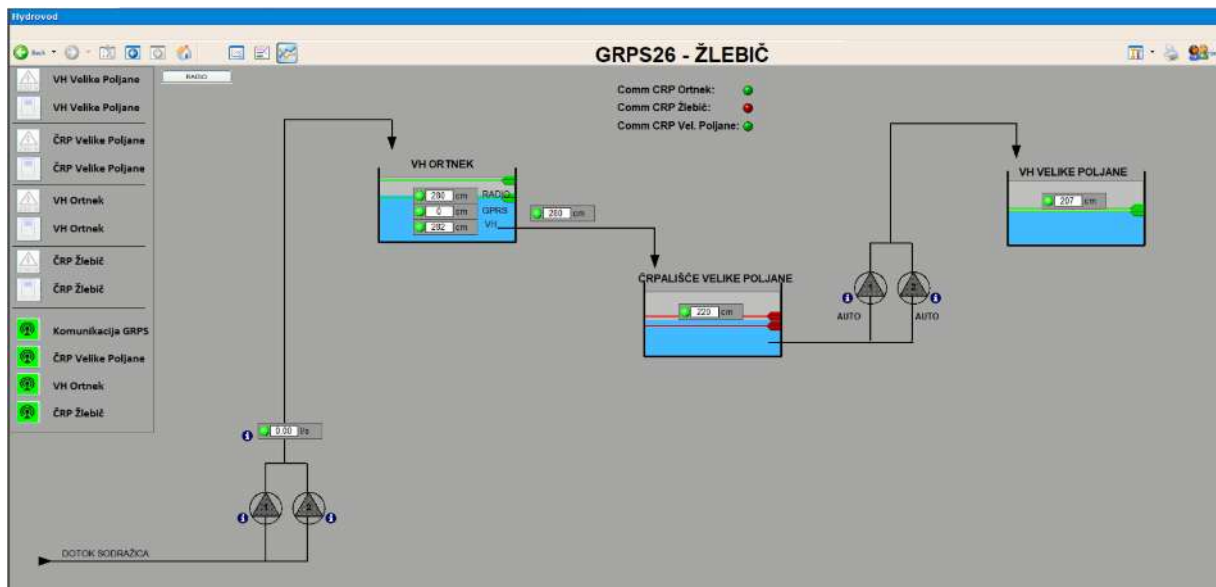
V podjetju poskušamo vsako leto doseči napredek pri organizaciji, delovanju in poslovanju podjetja. Trudimo se vpeljati organizacijske in tehnološke spremembe v sami organizaciji podjetja, delovnih postopkih in pri zagotavljanju ustreznih pogojev dela za zaposlene, ki rezultirajo ali v stroškovni ali pa v kadrovske optimizaciji procesov.

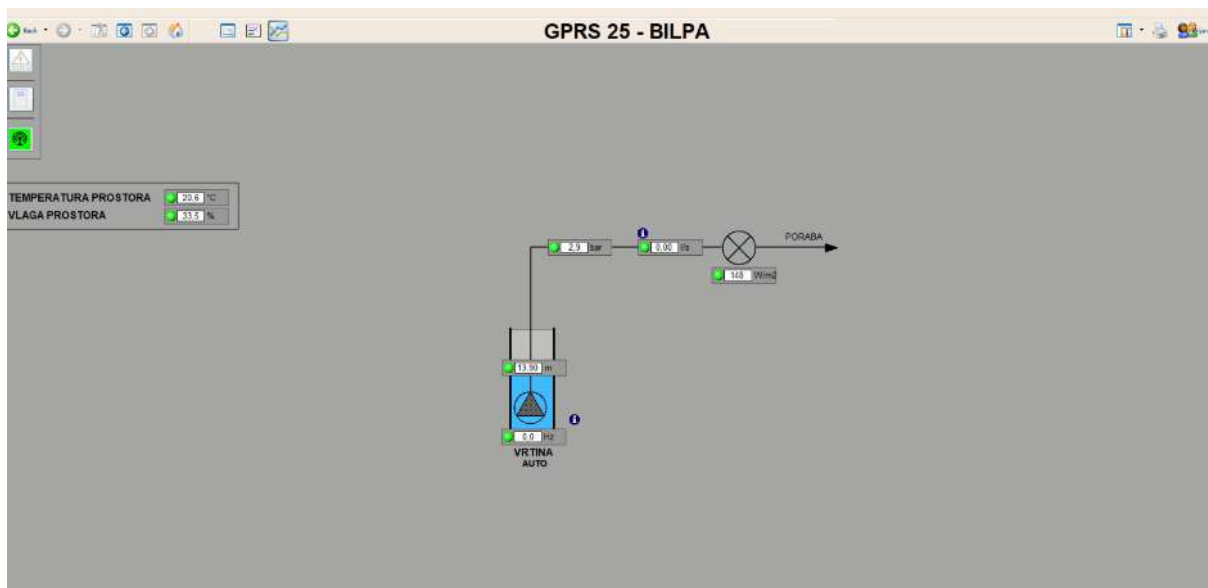
Premike, ki smo jih naredili na področju urejanja katastra naše infrastrukture smo že podrobno predstavili.

Razvoj telemetrije je naša stalna naloga, saj razvoj telemetrije oziroma daljinskega upravljanja in spremljanja delovanja vodovodnih sistemov in objektov bistveno pripomore k varni vodopreskrbi in tudi zniževanju stroškov. Vsako leto poskrbimo za prenos določenih novih



podatkov v center na sedežu podjetja, kar nam v veliki meri olajša spremljanje zelo razvejanega vodovodnega sistema.





Telemetrija: V letu 2021 smo med drugim dodali vrtino MV-1, nadzor nad dezinfekcijo v VH Mali Log, črpališče in VH Velike Poljane, nadzor novega črpališča Bilpa z vrtino in UV dezinfekcijo

V podjetju se nenehno trudimo posodablјati in modernizirati tudi same procese v podjetju. Zadnje čase se v naši državi veliko pogovarjamo o digitalizaciji in prednostih, ki jih ta prinaša. Za nas ta proces ni nič novega, ker se z digitalizacijo ukvarjamo že kar nekaj časa. Pred leti smo uvedli elektronsko potrjevanje prejetih računov, nekaj kasneje smo pričeli z elektronskim potrjevanjem izdanih računov, strankam nudimo možnost plačevanja preko mobilnega telefona. Hkrati želimo tudi na drugih področjih postopke modernizirati in storiti še kakšen korak naprej k »brezpapirnemu« poslovanju. Gre za zelo obsežen in zahteven projekt, povezan s spremembo organizacije dela in toka dokumentov. Trenutno pričenjamo s posodobitvijo skladiščnega poslovanja (avtomatizirana izdelava izdajnic, delovnih nalogov...).

Projekt daljinskega odčitavanja vodomeroev je zaključen. Z modulom za daljinsko odčitavanje so praktično opremljeni vsi vodomeri. Ostalo jih je le nekaj (manj kot 100), kjer vgradnja zaradi različnih vzrokov ni mogoča (večinoma gre za prazne objekte, kjer nam stranke ne omogočijo dostopa do vodomera).

7 RAČUNOVODSKI IZKAZI

7.1 IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA

	Postavka	tekoče leto	predhodno leto	indeks
A.	ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	3.877.831,52	3.370.311,94	115,06
	- čisti prihodki, pridobljeni z opravljanjem gospod. javnih služb	3.180.943,61	2.714.237,88	117,19
	- čisti prihodki od drugih dejavnosti	696.887,91	656.074,06	106,22
B.	POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NED. PROIZVODNJE	0,00	0,00	/
b	ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NED. PROIZVODNJE	0,00	0,00	/
Č.	USREDSTVENI LASTNI PROIZVODI IN LASTNE STORITVE	0,00	0,00	/
D.	SUBVENCIJE, DOTACIJE POVEZANE S POSLOVNIMI UČINKI	2.850,55	73.320,92	3,89
E.	DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	21.248,27	3.451,07	615,70
F.	KOSMATI DONOS OD POSLOVANJA (A+B+B+Č+D)	3.901.930,34	3.447.083,93	113,20
G.	POSLOVNI ODHODKI (I+II+III+IV)	3.835.252,35	3.468.860,63	110,56
I.	Stroški blaga, materiala in storitev	2.317.692,63	2.096.946,84	110,53
1.	NV prodanih blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala	879.594,32	758.327,02	115,99
	- stroški materiala	666.635,48	554.237,34	120,28
	- stroški energije	200.982,59	192.012,43	104,67
	- drugi stroški materiala	11.976,25	12.077,25	99,16
2.	Stroški storitev	1.438.098,31	1.338.619,82	107,43
	- transportne storitve	83.753,01	74.869,81	111,86
	- najemnine	843.967,80	645.907,09	130,66
	- povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom	968,81	304,60	318,06
	- drugi stroški storitev	509.408,69	617.538,32	82,49
II.	Stroški dela	1.260.861,29	1.128.893,36	111,69
1.	Stroški plač	944.221,32	828.157,79	114,01
2.	Stroški pokojninskih zavarovanj	102.707,91	92.510,17	111,02
3.	Drugi stroški socialnih zavarovanj	68.622,10	60.023,19	114,33
4.	Drugi stroški dela	145.309,96	148.202,21	98,05
III.	Odpisi vrednosti	89.969,39	79.516,56	113,15
1.	Amortizacija	70.009,96	78.853,39	88,78
2.	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	801,15	199,50	401,58
3.	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	19.158,28	463,67	4.131,88
IV.	Drugi poslovni odhodki	166.729,04	163.503,87	101,97
H.	DOBIČEK IZ POSLOVANJA (F-G)	66.677,99	0,00	/
I.	IZGUBA IZ POSLOVANJA (G-F)	0,00	21.776,70	0,00
J.	FINANČNI PRIHODKI (I+II+III)	526,91	645,43	81,64
I.	Finančni prihodki iz deležev	0,00	0,00	/
II.	Finančni prihodki iz danih posojil	0,00	0,00	/
II.	Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	526,91	645,43	81,64
K.	FINANČNI ODHODKI (I+II+III)	169,11	399,65	42,31
I.	Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb	0,00	0,00	/
II.	Finančni odhodki iz finančnih obveznosti	168,68	376,42	44,81
III.	Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	0,43	23,23	1,85
L.	DRUGI PRIHODKI	12.570,46	25.361,48	49,57
M.	DRUGI ODHODKI	203,44	662,17	30,72

N.	CELOTNI DOBIČEK (H-I+J-K+L-M)	79.402,81	3.168,39	2.506,09
O.	CELOTNA IZGUBA (-H+I-J+K-L+M)	0,00	0,00	/
P.	DAVEK IZ DOBIČKA	9.082,89	2.786,34	325,98
R.	ODLOŽENI DAVKI	0,00	0,00	/
S.	ČISTI DOBIČEK OBRAČUNSKEGA OBDOBJA (N-P-R)	70.319,92	382,05	18.405,95
Š.	ČISTA IZGUBA OBRAČUNSKEGA OBDOBJA (O+P+R)	0,00	0,00	/

7.2 BILANCA STANJA

	Postavka	Tekoče leto	Predhodno leto	Indeks
	SREDSTVA:	2.253.365,54	2.139.394,45	105,33
A	DOLGOROČNA SREDSTVA	887.011,27	860.487,77	103,08
<i>I.</i>	<i>Neopredmetena sredstva in dolgoročne AČR</i>	<i>1.661,37</i>	<i>0,00</i>	<i>/</i>
1.	Neopredmetena sredstva	1.661,37	0,00	/
<i>a.</i>	<i>Dolgoročne premoženjske pravice</i>	<i>1.661,37</i>	<i>0,00</i>	<i>/</i>
2.	Dolgoročne aktivne časovne razmejitve	0,00	0,00	/
<i>II.</i>	<i>Opredmetena osnovna sredstva</i>	<i>885.349,90</i>	<i>860.487,77</i>	<i>102,89</i>
1.	Zemljišča	55.015,03	55.015,03	100,00
2.	Zgradbe	521.665,73	533.225,44	97,83
3.	Proizvajalne naprave in stroji	270.748,89	258.458,13	104,76
4.	Druge naprave in oprema	2.038,00	2.906,92	70,11
5.	Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo	35.882,25	10.882,25	329,73
6.	Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	0,00	0,00	/
<i>III.</i>	<i>Naložbene nepremičnine</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>/</i>
<i>IV.</i>	<i>Dolgoročne finančne naložbe</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>/</i>
1.	Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil	0,00	0,00	/
2.	Dolgoročna posojila	0,00	0,00	/
<i>V.</i>	<i>Dolgoročne poslovne terjatve</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>/</i>
<i>VI.</i>	<i>Odložene terjatve za davek</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>/</i>
B.	KRATKOROČNA SREDSTVA	1.360.431,47	1.269.023,59	107,20
<i>I.</i>	<i>Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>/</i>
<i>II.</i>	<i>Zaloge</i>	<i>195.931,53</i>	<i>138.200,22</i>	<i>141,77</i>
1.	Material	195.931,53	138.200,22	141,77
2.	Proizvodi	0,00	0,00	/
<i>III.</i>	<i>Kratkoročne finančne naložbe</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>/</i>
1.	Kratkoročne finančne naložbe, razen posojil	0,00	0,00	/
2.	Kratkoročna posojila	0,00	0,00	/
<i>IV.</i>	<i>Kratkoročne poslovne terjatve</i>	<i>431.675,88</i>	<i>529.747,66</i>	<i>81,49</i>
1.	Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	358.852,86	432.170,47	83,04
2.	Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	72.823,02	97.577,19	74,63
<i>V.</i>	<i>Denarna sredstva</i>	<i>732.824,06</i>	<i>601.075,71</i>	<i>121,92</i>
C.	KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	5.922,80	9.883,09	59,93
	ZUNAJBILANČNA SREDSTVA	40.050.898,03	40.741.473,30	98,30
	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV:	2.253.365,54	2.139.394,45	105,33
A.	KAPITAL	1.647.227,47	1.580.916,29	104,19
<i>I.</i>	<i>Vpoklicani kapital</i>	<i>1.350.000,00</i>	<i>1.350.000,00</i>	<i>100,00</i>
1.	Osnovni kapital	1.350.000,00	1.350.000,00	100,00

2.	Nevpoklicani kapital	0,00	0,00	/
II.	Kapitalske rezerve	0,00	0,00	/
III.	Rezerve iz dobička	253.088,38	252.706,33	100,15
1.	Zakonske rezerve	178.456,91	178.456,91	100,00
2.	Rezerve za lastne deleže	0,00	0,00	/
3.	Lastni poslovni deleži (kot odbitna postavka)	0,00	0,00	/
4.	Druge rezerve iz dobička	74.631,47	74.249,42	100,51
IV.	Revalorizacijske rezerve	0,00	0,00	/
V.	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	-26.180,83	-22.172,09	118,08
VI.	Preneseni čisti poslovni izid	0,00	0,00	/
VII.	Čisti poslovni izid poslovnega leta	70.319,92	382,05	18.405,95
B.	REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PČR	179.612,92	168.950,19	106,31
1.	Rezervacije	179.612,92	168.950,19	106,31
2.	Dolgoročne pasivne časovne razmejitve	0,00	0,00	/
C.	DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	59.224,62	18.123,97	326,78
I.	Dolgoročne finančne obveznosti	0,00	0,00	/
II.	Dolgoročne poslovne obveznosti - druge	59.224,62	18.123,97	326,78
III.	Odložene obveznosti za davek	0,00	0,00	/
Č.	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	365.950,53	371.404,00	98,53
I.	Obveznosti, vključene v skupine za odtujitev	0,00	0,00	/
II.	Kratkoročne finančne obveznosti	0,00	0,00	/
III.	Kratkoročne poslovne obveznosti	365.950,53	371.404,00	98,53
a.	Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	250.612,87	280.164,30	89,45
b.	Druge kratkoročne poslovne obveznosti	115.337,66	91.239,70	126,41
D.	KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	1.350,00	0,00	/
	ZUNAJBILANČNA SREDSTVA	40.050.898,03	40.741.473,30	98,30

7.3 RAZKRITJA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM

7.3.1 Izkaz poslovnega izida

Ad A) Čisti prihodki od prodaje (3.877 tisoč €)

Čisti prihodki od prodaje so evidentirani na analitičnih kontih skupine 760 in so vodeni za vsako dejavnost posebej. Pri opravljanju osnovne dejavnosti smo evidentirali naslednje čiste prihodke:

- Prihodki od prodaje – gospodarska javna služba 3.180 tisoč €
- Prihodki od prodaje – dopolnilne dejavnosti 697 tisoč €

Ad D) Subvencije, dotacije povezane s poslovnimi učinki (3 tisoč €)

V tej postavki so zajeti prihodki od subvencioniranja storitev gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo, na podlagi sprejetih sklepov občin ustanoviteljic, ki pa so v letu 2021 minimalni, saj so se subvencije iztekle.

Ad G.I) Stroški blaga, materiala in storitev (2.317 tisoč €)

V tej postavki so zajeti stroški porabljenega materiala in opravljenih storitev. Pomembnejše skupine stroškov materiala so:

- | | |
|--|-------------|
| • Stroški materiala | 541 tisoč € |
| • Stroški energije | 201 tisoč € |
| • Nadomestni deli in material za vzdrževanje | 110 tisoč € |
| • Stroški pisarniškega materiala in strokovne literature | 11 tisoč € |

Zaloge materiala vodimo po sistemu zadnjih cen, poraba pa se prav tako obračunava po zadnjih cenah.

Pomembnejše skupine stroškov storitev:

- | | |
|--|-------------|
| • Stroški storitev v zvezi z vzdrževanjem | 251 tisoč € |
| • Stroški transportnih storitev | 84 tisoč € |
| • Stroški analiz vode | 45 tisoč € |
| • Stroški zavarovalnih premij | 40 tisoč € |
| • Stroški plačilnega prometa in bančnih storitev | 9 tisoč € |

Stroški storitev so v poslovnih knjigah izkazani na podlagi prejetih in potrjenih računov oz. pogodb. Kot stroški storitev se izkazujejo le vrednosti tistih storitev, ki so jih za družbo opravili drugi. Vrednost storitev, ki jih podjetje opravi samo, se izkazuje po izvornih vrstah stroškov. Kot stroške storitev v zvezi z vzdrževanjem, podjetje obravnava stroške, ki nastajajo pri vzdrževanju in obnavljanju lastnih osnovnih sredstev in najete infrastrukture, če pri tej obnovi ne prihaja do pomembnih izboljšav v delovanju teh sredstev oziroma do podaljšanja dobe koristnosti ter pri vzdrževanju infrastrukturnih objektov in naprav.

Ad G.II) Stroški dela (1.216 tisoč €)

Med stroški dela izkazujemo kosmate zneske plač in nadomestila plač, ki pripadajo zaposlencem, stroške socialnih zavarovanj, druga plačila in povračila zaposlencem ter dajatve, ki bremenijo izplačevalca. Skladno s pojasnilom Inštituta za revizijo, se med stroške dela po novem evidentirajo tudi stroški nadomestil, ki se refundirajo. Pri izplačilu plače in nadomestil ter ostalih stroškov dela podjetje spoštuje veljavno *Panožno kolektivno pogodbo*. V skladu z določbami *Panožne kolektivne pogodbe* ter *Sistemizacije delovnih mest* je vsako delovno mesto razvrščeno v ustrezni tarifni razred in ovrednoteno s koeficientom, ki odraža razmerje do najenostavnejšega dela. Plača zaposlenega je sestavljena iz osnovne plače, dodatka za minulo delo v višini 0,5 % za vsako dopolnjeno leto delovne dobe, dodatka na stalnost ter dela plače na podlagi delovne uspešnosti. Delavci, ki so razporejeni v dežurne ekipe, prejemajo tudi dodatek za pripravljenost na domu. Delavcem, ki so pristopili k pokojninskemu načrtu v skladu z določili kolektivne pogodbe, podjetje plačuje dogovorjeni znesek dodatnega pokojninskega zavarovanja (v letu 2021 v skupnem znesku 13 tisoč €).

Ad G.III) Odpisi vrednosti (90 tisoč €)

1.) Amortizacija (70 tisoč €)

Tudi v letu 2021 smo obračunavali amortizacijo po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Amortizacija se obračunava od nabavne vrednosti neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev. Osnovna sredstva se amortizirajo po stopnjah, ki se določijo ob aktiviranju vsakega posameznega osnovnega sredstva in so usklajene z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Url. 87/2012)*. Amortizacijske stopnje znašajo:

Amortizacijska skupina	Amortizacijska stopnja v %
Elektro oprema vodovoda (črpalni agregati, elektro razdelilne omare, nizkonapetostni bloki, visokonapetostni bloki, transformatorji, elektro agregati in druga elektro oprema)	10,00
Laboratorijska oprema	15,00
Merilna in regulacijska oprema vodovoda (merilno-regulacijska oprema, oprema za krmiljenje)	15,00
Oprema za vodenje in prenos podatkov (telemetrija)	7,00
Pisarniška oprema	12,00
Računalniška, strojna in programska oprema ter tehnično varovanje	25,00
Upravne stavbe in skladišča	1,67
Vozni park - osebna vozila	12,50
Vozni park - tovorna vozila	14,00
Zunanja ureditev upravnih stavb in skladišč	4,00

2.,3.) Prevrednotovalni poslovni odhodki (19 tisoč €)

Prevrednotovalni poslovni odhodki (konti 720,721) zajemajo oblikovanje popravka vrednosti terjatev do kupcev ter prevrednotovalne poslovne odhodke obratnih sredstev. Podjetje oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 1 % od stanja terjatev na 31. 12. obravnavanega leta in ga usklajuje enkrat letno ob koncu poslovnega leta.

Ad IV.) Drugi poslovni odhodki (166 tisoč €)

V tej postavki so zajeti stroški vodnih povračil, ki jih plačujemo od načrpane pitne vode ter drugi poslovni odhodki, ki po vsebini ne spadajo v nobeno od prejšnjih postavk.

Ad J.) Finančni prihodki (1 tisoč €)

V tej postavki so zajeti finančni prihodki od obresti bančnih depozitov ter drugi finančni prihodki.

Ad L) Drugi prihodki (13 tisoč €)

Drugi prihodki zajemajo prejete odškodnine s strani zavarovalnice na podlagi prijavljenih škod ter druge prihodke (opomini, neobičajne postavke,...).

Ad M.) Drugi odhodki (0,2 tisoč €)

Drugi odhodki leta 2021 so izkazani v minimalnem znesku in zajemajo razne neobičajne postavke, ki se ne pojavljajo redno in pogosto.

Podjetje je imelo ob zaključku obravnavanega leta 36 zaposlenih. Povprečno število zaposlenih v letu 2021 (iz števila opravljenih ur) pa znaša 35,90.

7.3.2 Bilanca stanja

A) Dolgoročna sredstva (887 tisoč €)

Ad I) Neopredmetena sredstva in dolgoročne AČR

Neopredmetena sredstva sestavljajo dolgoročne premoženjske pravice (računalniški programi), digitalni kataster, projekti ter neopredmetena sredstva v izdelavi. Vsa sredstva so bila pridobljena z nakupom od drugih pravnih oseb in so ovrednotena z nakupno ceno, povečano za vse stroške, povezane s pridobitvijo teh sredstev. Družba je sredstva razvrstila na neopredmetena sredstva s končnimi dobami koristnosti, ki se amortizirajo, za merjenje po pripoznanju neopredmetenih sredstev pa je izbrala model nabavne vrednosti.

Ad II) Opredmetena osnovna sredstva (885 tisoč €)

Opredmetena osnovna sredstva sestavljajo zemljišča, zgradbe, oprema, stroji, naprave in opredmetena osnovna sredstva v gradnji oziroma izdelavi. Analitične evidence osnovnih sredstev so vzpostavljene ločeno glede na namen uporabe posameznega osnovnega sredstva.

B) Kratkoročna sredstva

Ad II) Zaloge (196 tisoč €)

Zaloge materiala se izkazujejo po zadnjih nabavnih cenah in vključujejo tudi neposredne stroške nabave. Nakupna cena se zmanjša za dobljene popuste. Kot material se šteje tudi drobni inventar z dobo koristnosti do enega leta, pa tudi tisti drobni inventar z dobo koristnosti več kot leto dni, čigar posamična nabavna cena po dobaviteljevem računu ne presega 500 €.

Ad IV) Kratkoročne poslovne terjatve (432 tisoč €)

Kratkoročne terjatve do kupcev vzpostavimo na podlagi izstavljenih računov po opravljenih storitvah oz. dobavljenem materialu. Poslovne terjatve zajemajo:

- Terjatve do kupcev 359 tisoč €
- Druge kratkoročne poslovne terjatve 73 tisoč €

Podjetje svojih terjatev nima posebej zavarovanih. Pri terjatvah do občanov je izterjava zaradi nizkih zneskov in specifičnih primerov (Romi, preselitve, smrti,..) otežena. Poplačilo terjatev skušamo doseči z rednim opominjanjem, izvršbami ter tudi s prekinitvami dobave pitne vode. Kljub vsem ukrepom predstavljajo največji problem pri izterjavi odprtih terjatev Romi, kjer pa v zadnjem obdobju poskušamo s skupnim nastopom z Občino in Centrom za socialno delo. Podjetje ima oblikovan popravek vrednosti terjatev v višini 3,6 tisoč €.

Kratkoročne poslovne terjatve do drugih zajemajo terjatve za vstopni DDV, terjatve do ZZZS, terjatve za obresti, ipd.

Ad V) Denarna sredstva (732 tisoč €)

Denarna sredstva predstavljajo sredstva, ki jih ima podjetje na svojih transakcijskih računih ter sredstva, vezana v kratkoročnih bančnih depozitih.

C) KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (6 tisoč €)

Gre za kratkoročno odložene stroške, ki ob svojem nastanku še ne bremenijo dejavnosti in v tekočem letu ne vplivajo na poslovni izid (stroški bodo vračunani v naslednjem letu) ter za kratkoročne nezaračunane prihodke. Kratkoročno nezaračunani prihodki so zneski, ki jih v poslovnem letu utemeljeno upoštevamo kot prihodke, za katere pa še ni bilo prejeto plačilo in jih tudi še ni bilo mogoče zaračunati.

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

A) KAPITAL (1.647 tisoč €)

Ad I.1) Osnovni kapital (1.350 tisoč €)

Podjetje je v 100 % lasti občin Kočevje (60,68 %), Ribnica (24,80 %), Loški Potok (6,23 %), Sodražica (5,85 %) in Kostel (2,44 %). Osnovni kapital podjetja znaša 1.350.000,00 EUR, v letu 2021 ni bilo sprememb.

Ad A.III) Rezerve iz dobička (253 tisoč €)

Rezerve iz dobička so sestavljene iz zakonskih rezerv in drugih rezerv iz dobička. Na 31.12. 2021 zakonske rezerve znašajo 178.456,91 €, druge rezerve iz dobička pa 74.631,47 €. Zakonske rezerve se lahko porabljajo zgolj za povečanje osnovnega kapitala oz. kritje izgube.

Ad A.V) Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti (-26 tisoč €)

V tej postavki so zajeti aktuarski dobički oz. izgube iz naslova odpravnin ob upokojitvi.

Ad A.VI) Čisti poslovni izid poslovnega leta (70 tisoč €)

Čisti poslovni izid poslovnega leta je enak 70.319,92 €. Bilančni dobiček poslovnega leta pa znaša:

čisti poslovni izid poslovnega leta	70.319,92
+ preneseni čisti dobiček	0,00
- prenesena čista izguba	0,00
+ zmanjšanje rezerv iz dobička	0,00
- povečanje zakonskih rezerv po sklepu uprave	0,00
BILANČNI DOBIČEK	70.319,92

Ad B/1) Rezervacije (180 tisoč €)

Skladno s SRS 10 podjetje oblikuje rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine, ki jih bo v prihodnosti (ob upokojitvi oziroma dopolnjeni delovni dobi v podjetju) izplačalo svojim zaposlencem. Izračune vsako leto opravi pooblaščen aktuar.

Ad Č/III) Kratkoročne poslovne obveznosti (366 tisoč €)

V tej postavki so zajete kratkoročne obveznosti do dobaviteljev v višini 251 tisoč € ter druge kratkoročne finančne in poslovne obveznosti v višini 115 tisoč €. Kratkoročni dolgovi so v knjigah izkazani z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku. Podjetje plačuje obveznosti v roku.

Večji dobavitelji v letu 2021:

Coma Commerce d. o. o., CMC Group d. o. o., Petrol d. d., Enerkon d.o.o.

Ad D) Kratkoročne pasivne časovne razmejitve (1 tisoč €)

Kratkoročne pasivne časovne razmejitve so kratkoročno odloženi prihodki in kratkoročno vnaprej vračunani stroški oziroma kratkoročno vnaprej vračunani odhodki.

Zunajbilančna evidenca (40 mio €)

V zunajbilančni evidenci podjetje izkazuje prejete in dane instrumente finančnih zavarovanj ter vodovodno infrastrukturo občin, ki jo imamo v najemu.

7.3.3 Druga razkritja

1. Podjetje nima zaloge proizvodov.
2. Podjetje vsako leto preveri obračanje, uporabnost in unovčljivost zalog materiala. V poslovnem letu 2021 je podjetje odpisalo material v višini 376,81 €, v letu 2020 pa je odpisalo material v višini 133,77 €.

3. Podjetje nima deležev v kapitalu drugih družb.
4. Podjetje ni družbenik v drugih družbah.
5. Podjetje nima lastnih deležev.

7.4 RAZPOREJANJE SKUPNIH IN SPLOŠNIH STROŠKOV

Skupščina podjetja Hydrovod d.o.o. je dne 15. 12. 2014 sprejela Sodila za razporejanje splošnih in skupnih stroškov in prihodkov, ki so usklajena z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2014, 109/2012)*.

Osnovna določila sprejetih sodil:

Zaradi večje transparentnosti poslovanja in tudi zakonskih zahtev se poslovanje podjetja spremlja na več nivojih. Podjetje za vsako dejavnost oblikuje svoje stroškovno mesto, ki se deli še na podrejena stroškovna mesta:

1. Temeljna stroškovna mesta:

- **Javna gospodarska služba** - oskrba s pitno vodo, ki se deli na:
 - *Pripravo in distribucijo pitne vode ter vzdrževanje javne infrastrukture.* Le-ta se naprej deli na podrejena stroškovna mesta, ki predstavljajo občino, kjer stroški oz. prihodki nastanejo. Izjema od tega pravila je t. i. infrastruktura v mešani lasti*.
 - *Omrežnino (vzdrževanje hišnih priključkov).* Le ta se naprej deli na podrejena stroškovna mesta, ki predstavljajo občino, kjer stroški oz. prihodki nastanejo.

* *infrastruktura v mešani lasti* – v tem primeru se vsi stroški in odhodki na občine delijo v skladu z deležem lastništva oz. na podlagi dogovora med občinami solastnicami infrastrukture.

- **Dopolnilne dejavnosti**

2. Skupna stroškovna mesta:

- **Skupno stroškovno mesto za vse dejavnosti** - skupni stroški, odhodki oz. prihodki, ki se nanašajo na obe dejavnosti.
- **Skupno stroškovno mesto za dejavnost javne gospodarske službe** - skupni stroški, odhodki oz. prihodki, ki se nanašajo le na osnovno dejavnost (javno službo), se pa nanašajo na več občin.

Na temeljna stroškovna mesta se v prvi fazi že med letom knjižijo vsi neposredni stroški, odhodki in prihodki. To so tisti prihodki, odhodki oz. stroški, kjer lahko na podlagi knjigovodskih listin ugotovimo, na katero dejavnost in/oz. občino spadajo.

Veliko poslovnih dogodkov je take narave, da jih ni mogoče sproti ali vsakega posebej razporejati in knjižiti na posamezno občino oz. dejavnost. Vsi stroški, odhodki oz. prihodki (posredni stroški oz. prihodki), ki se jih ne more evidentirati neposredno iz knjigovodskih listin

na temeljna stroškovna mesta, se med letom knjižijo na skupna stroškovna mesta. V drugi fazi (konec leta) pa se, na podlagi sprejetih sodil, prenašajo na temeljna stroškovna mesta. Podjetje lahko za namene natančnejšega spremljanja vsako temeljno oz. skupno stroškovno mesto razdeli na več podrejenih stroškovnih mest.

Sodila za delitev skupnih stroškov, odhodkov in prihodkov

- Sodilo za razporejanje splošnih stroškov ter tudi odhodkov in prihodkov na posamezne dejavnosti je:

delež proizvodjalnih stroškov posamezne dejavnosti

v vseh dejavnostih, ki jih izvaja podjetje.

- Sodilo za razporejanje splošnih stroškov, odhodkov in prihodkov, ki odpadejo na javno službo med posamezne občine, je:

delež proizvodjalnih stroškov posamezne občine

v skupnih proizvodjalnih stroških javne gospodarske službe vseh.

Za izračun obeh sodil se uporabljajo podatki tekočega leta. Pri izračunu proizvodjalnih stroškov lahko podjetje izloči večje storitve, ki jih le posreduje.

V skladu z navedenimi sodili smo za obravnavano leto izračunali naslednja sodila:

Naziv sodila	Osnovna dejavnost	Dopolnilne dejavnosti	Občina				
			Kočevje	Loški Potok	Ribnica	Kostel	Sodražica
Splošno sodilo	73,31	26,69	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
Sodilo občin	XXXXX	XXXXX	51,22	5,99	28,14	3,92	10,74

8 PREDLOG SKLEPA

Uprava podjetja predlaga, da skupščina sprejme naslednji sklep:

Na podlagi 17. člena Družbene pogodbe, sprejema skupščina družbe naslednji

S K L E P

1. Sprejme se Letno poročilo podjetja Hydrovod d.o.o., družbe za komunalno dejavnost, za leto 2021 v predloženem besedilu.
2. Bilančni dobiček iz poslovnega leta 2021 v višini 70.319,92 € se razporedi v druge rezerve iz dobička.
3. Direktorju podjetja se podeli razrešnica za leto 2021.

Predsednik skupščine podjetja Hydrovod d.o.o.

Kočevje, dne _____

Številka: _____

9 SEZNAM TABEL, GRAFIKONOV, PRILOG

Seznam grafikonov:

Graf 1: Struktura prihodkov po vrstah	88
Graf 2: Odhodki po dejavnostih in letih	89
Graf 3: Stroški električne energije	90
Graf 4: Stroški električne energije	90
Graf 5: Delež električne energije v prihodkih od vodarine	91
Graf 6: Najemnina po letih	92
Graf 7: Najemnina po letih in stroškovnih mestih	92
Graf 8: Delež najemnine v prihodkih od omrežnine	93
Graf 9: Opravljene nadure in primerjava s predhodnim letom	94
Graf 10: Struktura bolezni	95
Graf 11: Prodaja vode po letih	97
Graf 12: Prodaja pitne vode po mesecih	97
Graf 13: Prodaja pitne vode po občinah in dejavnostih	98
Graf 14: Prodaja pitne vode po občinah	98
Graf 15: Prodaja pitne vode po vodovodnih sistemih	99
Graf 16: Odjemna mesta po občinah	100
Graf 17: Odjemna mesta po vodovodnih sistemih	101
Graf 18: Odjemna mesta število po letih	101
Graf 19: Okvare na vodovodnih sistemih – po občinah	102
Graf 20: Primerjava cen vodarine s sosednjimi občinami (1. 1. 2022)	105
Graf 21: Število zaposlenih glede na skupno delovno dobo	108

Seznam tabel:

Tabela 1: Finančni rezultat po dejavnostih	87
Tabela 2: Osnovna dejavnost – PI po stroškovnih mestih	87
Tabela 3: Kazalniki	96
Tabela 4: Največji porabniki vode	99
Tabela 5: Poraba pitne vode v m ³ glede na dimenzijo vodomera	100
Tabela 6: Število okvar na vodovodnem omrežju	102
Tabela 7: Cene oskrbe s pitno vodo	103
Tabela 8: Primerjava cen vodarine (1. 1. 2022)	104
Tabela 9: Izvajanje javne službe – parametri po vodovodnih sistemih	105

Seznam prilog

Tabela 1: Prodaja vode v primerjavi s predhodnim letom	127
Tabela 2: Prihodki in primerjava s predhodnim letom	128
Tabela 3: Odhodki in primerjava s predhodnim letom	129
Tabela 4: Osnovna sredstva v lasti podjetja - stanje na dan 31. 12. 2021	130

Tabela 1: Prodaja vode v primerjavi s predhodnim letom

OBČINA	I-XII 2021					I-XII 2020					Plan 2021	Indeks			
	drugi porabniki		gospodinjstva		skupaj	drugi porabniki		gospodinjstva		skupaj		skupaj	skupaj	drugi	gospodinjstva
	m ³	delež	m ³	delež		m ³	delež	m ³	delež						
KOČEVJE	403.856	36,5	704.046	63,5	1.107.901	337.857	32,0	717.068	68,0	1.054.925	1.049.759	105,02	105,54	119,53	98,18
KOSTEL	6.498	21,0	24.433	79,0	30.931	5.211	17,7	24.271	82,3	29.482	31.315	104,91	98,77	124,70	100,67
SODRAŽICA	10.560	12,4	74.702	87,6	85.262	10.963	13,3	71.282	86,7	82.245	86.061	103,67	99,07	96,33	104,80
RIBNICA	134.128	26,5	372.345	73,5	506.474	120.736	24,5	371.504	75,5	492.240	464.476	102,89	109,04	111,09	100,23
LOŠKI POTOK	9.908	14,7	57.301	85,3	67.209	13.778	19,7	56.277	80,3	70.055	67.805	95,94	99,12	71,92	101,82
SKUPAJ	564.950	31,4	1.232.826	68,6	1.797.777	488.545	28,3	1.240.402	71,7	1.728.947	1.699.416	103,98	105,79	115,64	99,39

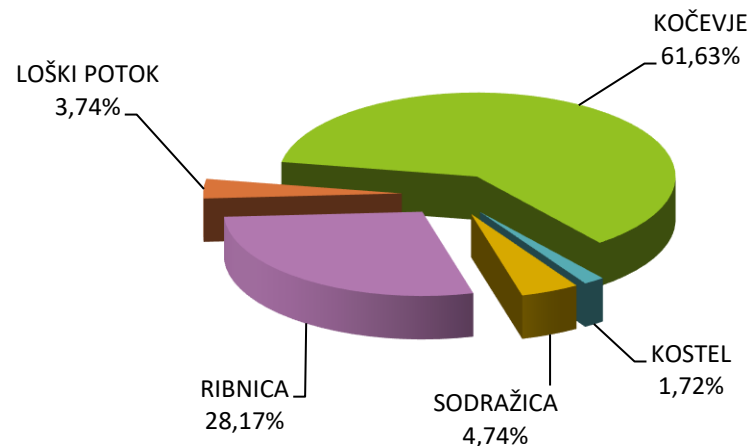
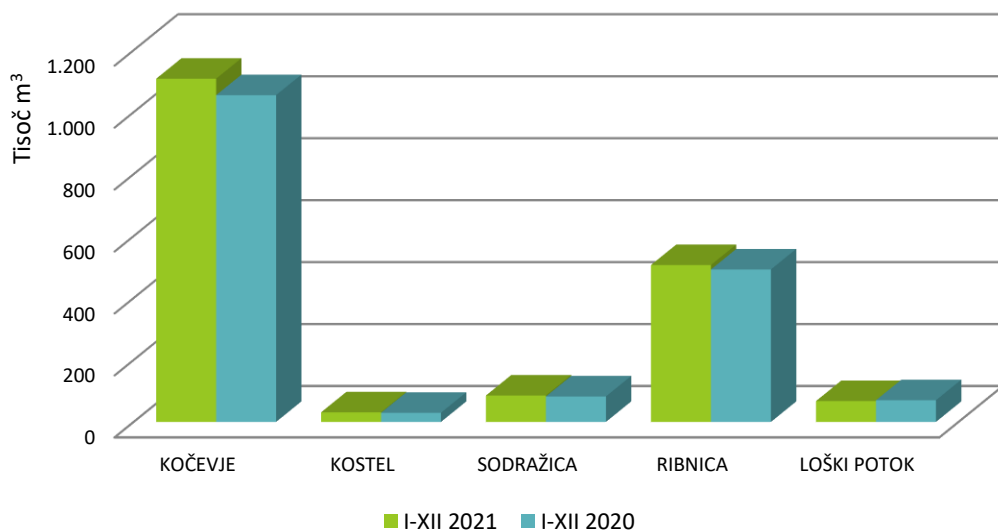


Tabela 2: Prihodki in primerjava s predhodnim letom

VRSTA PRIHODKA			PRIHODKI						INDEKS		DELEŽ			
			I-XII 2021			I-XII 2020			PLAN	I-XII 2021 /	I-XII 2021 /	2021	2020	PLAN
			OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	2021	I-XII 2020	PLAN			
POSLOVNI PRIHODKI	SORIKO	VODARINA	1.458.221,84	/	1.458.221,84	1.254.167,96	/	1.254.167,96	1.372.937,46	116,27	106,21	37,25	36,11	37,49
		OMREŽNINA	1.467.578,09	/	1.467.578,09	1.238.597,25	/	1.238.597,25	1.458.237,58	118,49	100,64	37,49	35,66	39,82
		SKUPAJ	2.925.799,93	0,00	2.925.799,93	2.492.765,21	0,00	2.492.765,21	2.831.175,04	117,37	103,34	74,73	71,77	77,31
	LOŠKI POTOK	VODARINA	83.736,62	/	83.736,62	85.934,56	/	85.934,56	83.176,39	97,44	100,67	2,14	2,47	2,27
		OMREŽNINA	77.881,60	/	77.881,60	76.683,51	/	76.683,51	77.920,70	101,56	99,95	1,99	2,21	2,13
		SKUPAJ	161.618,22	0,00	161.618,22	162.618,07	0,00	162.618,07	161.097,09	99,39	100,32	4,13	4,68	4,40
	KOSTEL	VODARINA	50.136,09	/	50.136,09	47.251,49	/	47.251,49	51.109,91	106,10	98,09	1,28	1,36	1,40
		OMREŽNINA	46.239,92	/	46.239,92	45.845,25	/	45.845,25	45.415,26	100,86	101,82	1,18	1,32	1,24
		SKUPAJ	96.376,01	0,00	96.376,01	93.096,74	0,00	93.096,74	96.525,17	103,52	99,85	2,46	2,68	2,64
	PRIHODKI OD STORITEV		/	696.887,91	696.887,91	0,00	656.074,06	656.074,06	530.000,00	106,22	131,49	17,80	18,89	14,47
DRUGI POSLOVNI PRIHODKI		15.577,15	5.671,12	21.248,27	31.042,46	11.487,39	42.529,85	23.000,00	49,96	92,38	0,54	1,22	0,63	
SKUPAJ POSLOVNI PRIHODKI			3.199.371,31	702.559,03	3.901.930,34	2.779.522,48	667.561,45	3.447.083,93	3.641.797,30	113,20	107,14	99,67	99,25	99,45
FINANČNI PRIHODKI			386,28	140,63	526,91	471,10	174,33	645,43	800,00	81,64	65,86	0,01	0,02	0,02
DRUGI PRIHODKI			11.236,85	1.333,61	12.570,46	23.255,88	2.105,60	25.361,48	19.500,00	49,57	64,46	0,32	0,73	0,53
SKUPAJ PRIHODKI			3.210.994,44	704.033,27	3.915.027,71	2.803.249,46	669.841,38	3.473.090,84	3.662.097,30	112,72	106,91	100,00	100,00	100,00
DELEŽ			82,02	17,98	100,00	80,71	19,29	100,00	/	/	/	/	/	/

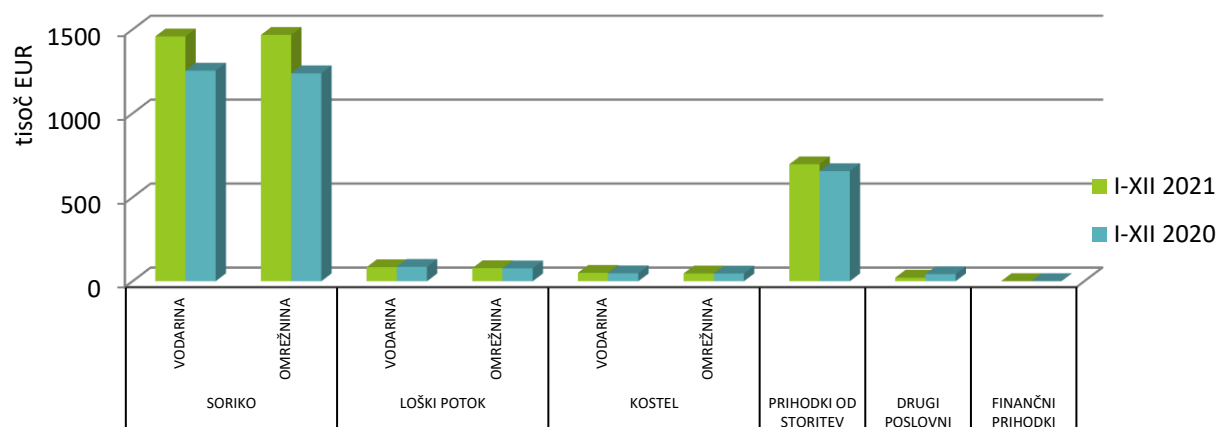


Tabela 3: Odhodki in primerjava s predhodnim letom

VRSTA STROŠKA / ODHODKA	ODHODKI						Plan	INDEKS		DELEŽ		
	I-XII 2021			I-XIII 2020				I-XII 2021/ I-XIII 2020	I-XII 2021/ PLAN	2021	2020	PLAN
	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ						
STROŠKI MATERIALA	589.321,85	290.272,47	879.594,32	550.998,92	207.328,10	758.327,02	643.193,28	115,99	136,75	22,93	21,85	17,80
- stroški materiala	401.724,13	276.887,60	678.611,73	368.504,94	197.809,65	566.314,59	458.747,10	119,83	147,93	17,69	16,32	12,70
- stroški energije	187.597,73	13.384,86	200.982,59	182.493,98	9.518,45	192.012,43	184.446,18	104,67	108,97	5,24	5,53	5,10
STROŠKI STORITEV	1.300.884,84	137.213,47	1.438.098,31	1.098.581,12	240.038,70	1.338.619,82	1.443.143,56	107,43	99,65	37,49	38,58	39,94
- transportne storitve	78.536,06	5.216,95	83.753,01	71.399,53	3.470,28	74.869,81	75.000,00	111,86	111,67	2,18	2,16	2,08
- storitve v zvezi z vzdrževanjem OS	232.066,20	18.964,28	251.030,48	249.703,57	10.242,33	259.945,90	202.500,00	96,57	123,97	6,54	7,49	5,60
- najemnine	843.271,97	695,83	843.967,80	645.287,90	619,19	645.907,09	876.384,78	130,66	96,30	22,00	18,61	24,25
- nadomestila zaposlencem	710,24	258,57	968,81	222,33	82,27	304,60	1.300,00	318,06	74,52	0,03	0,01	0,04
- intelektualne in osebne storitve	65.943,16	6.154,34	72.097,50	59.790,03	4.513,48	64.303,51	65.000,00	112,12	110,92	1,88	1,85	1,80
- reklama in reprezentanca	0,00	3.599,58	3.599,58	0,00	4.368,73	4.368,73	11.000,00	82,39	32,72	0,09	0,13	0,30
- ostale storitve	80.357,22	102.323,91	182.681,13	72.177,76	216.742,42	288.920,18	211.958,78	63,23	86,19	4,76	8,33	5,87
STROŠKI AMORTIZACIJE	53.931,65	16.078,31	70.009,96	60.794,02	18.059,37	78.853,39	89.239,88	88,78	78,45	1,83	2,27	2,47
DOLGOROČNE REZERVACIJE	2.749,92	1.001,15	3.751,07	2.595,42	960,44	3.555,86	0,00	105,49	/	0,10	0,10	0,00
STROŠKI OBRESTI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	/	/	0,00	0,00	0,00
STROŠKI DELA	1.086.519,71	174.341,58	1.260.861,29	994.300,58	134.592,78	1.128.893,36	1.278.212,54	111,69	98,64	32,87	32,53	35,37
- plače, regres, povračila zaposlenim	810.072,75	145.370,91	955.443,66	755.476,76	110.895,96	866.372,72	997.863,88	110,28	95,75	24,91	24,97	27,62
- nadomestila plač	138.038,16	0,00	138.038,16	113.284,69	12,54	113.297,23	124.193,66	121,84	111,15	3,60	3,27	3,44
- prispevki, druge dajatve, rezervacije	138.408,80	28.970,67	167.379,47	125.539,13	23.684,28	149.223,41	156.154,99	112,17	107,19	4,36	4,30	4,32
DRUGI STROŠKI IN ODHODKI	167.072,25	16.237,70	183.309,95	157.225,91	4.447,09	161.673,00	159.609,34	113,38	114,85	4,78	4,66	4,42
- vodna povračila	146.741,44	0,00	146.741,44	142.572,83	-829,05	141.743,78	138.609,34	103,53	105,87	3,83	4,08	3,84
- drugo	20.330,81	16.237,70	36.568,51	14.653,08	5.276,14	19.929,22	21.000,00	183,49	174,14	0,95	0,57	0,58
SKUPAJ STROŠKI IN ODHODKI	3.200.480,23	635.144,67	3.835.624,90	2.864.495,96	605.426,49	3.469.922,45	3.613.398,59	110,54	106,15	100,00	100,00	100,00

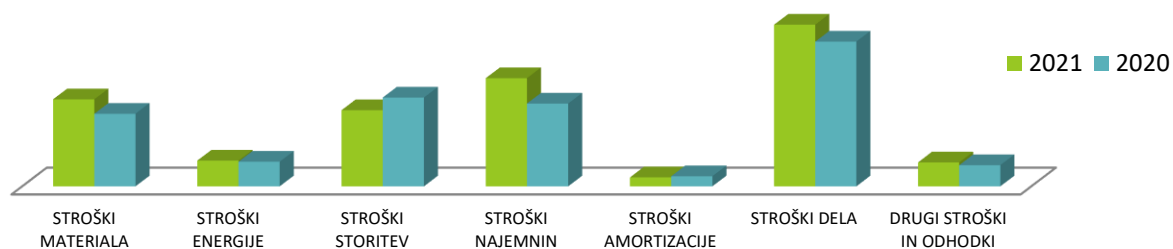


Tabela 4: Osnovna sredstva v lasti podjetja - stanje na dan 31. 12. 2021

Vrsta osnovnega sredstva	2021				2020				Indeks
	Nabavna vrednost	Popravek	Neodpisana vrednost	% odpisanosti	Nabavna vrednost	Popravek	Neodpisana vrednost	% odpisanosti	2021/2020
I. Neopredmetena dolg. sredstva	29.439,68	27.778,31	1.661,37	94,36	28.097,68	28.097,68	0,00	100,00	/
1. Računalniški programi, digitalni kataster..	29.439,68	27.778,31	1.661,37	94,36	28.097,68	28.097,68	0,00	100,00	/
II. Opredmetena osnovna sredstva	2.020.993,56	1.171.525,91	849.467,65	57,97	2.038.149,28	1.188.543,76	849.605,52	58,31	99,98
1. Zemljišča	55.015,03	0,00	55.015,03	0,00	55.015,03	0,00	55.015,03	0,00	100,00
2. Gradbeni objekti	657.951,28	136.285,55	521.665,73	20,71	657.951,28	124.725,84	533.225,44	18,96	97,83
3. Oprema za opravljanje dejavnosti	909.555,77	713.696,80	195.858,97	78,47	945.202,92	743.253,81	201.949,11	78,63	96,98
4. Elekt. in računalniška oprema	55.104,76	34.904,51	20.200,25	63,34	49.254,43	29.942,02	19.312,41	60,79	104,60
5. Pisarniško pohištvo	58.552,83	45.348,01	13.204,82	77,45	48.234,91	44.110,64	4.124,27	91,45	320,17
6. Oprema za servisiranje in vzdrževanje	96.709,27	80.473,89	16.235,38	83,21	96.670,21	78.662,00	18.008,21	81,37	90,16
7. Merilne in kontrolne naprave	168.881,72	143.632,25	25.249,47	85,05	166.597,60	151.533,47	15.064,13	90,96	167,61
8. Druga oprema	19.222,90	17.184,90	2.038,00	89,40	19.222,90	16.315,98	2.906,92	84,88	70,11
SKUPAJ	2.050.433,24	1.199.304,22	851.129,02	58,49	2.066.246,96	1.216.641,44	849.605,52	58,88	100,18

